
STRATEŠKI

PLAN RAZVOJA OPŠTINE PLAV

2025 – 2032

Play, decembar 2024. godine

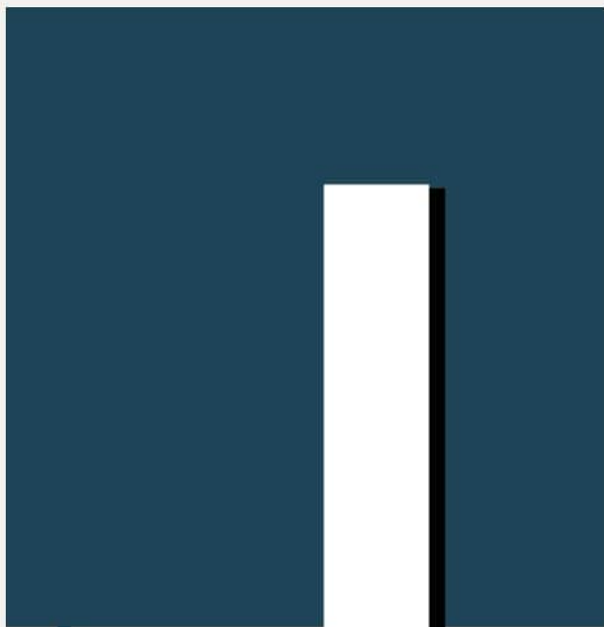
Sadržaj

I	UVOD	5
II	PRIKAZ STRATEŠKOG PLANA OPŠTINE PLAV	7
III	ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA	11
1.	OSNOVNI PODACI O OPŠTINI	11
1.1	PRIRODNO – GEOGRAFSKA OBILJEŽJA	11
1.1.1	Geografski položaj i naselja	11
1.1.2	Saobraćajna povezanost	13
1.1.3	Klima	14
1.1.4	Geologija	15
1.1.5	Hidrologija	16
1.1.6	Biodiverzitet	18
1.2	DEMOGRAFSKE KARAKTERISTIKE	20
1.2.1	Struktura stanovništva	20
1.2.2	Kretanje broja stanovnika	24
1.2.3	Stanovništvo, domaćinstva i stanovi po naseljima, popis 2023. (p)	26
1.2.4	Prirodno kretanje stanovništva	27
1.2.5	Migraciona kretanja stanovništva	28
2.	DRUŠTVENA INFRASTRUKTURA I PRISTUP ZASNOVAN NA LJUDSKIM PRAVIMA	30
2.1	DRUŠTVENE DJELATNOSTI	30
2.1.1	Razvoj naselja po mjeri građana	30
2.1.2	Obrazovanje	32
2.1.3	Zdravstvena zaštita	36
2.1.4	Socijalna zaštita	38
2.1.5	Tržište rada	43
2.1.6	Kultura	47
2.1.7	Sport i rekreacija	55
2.2	PROMOCIJA LJUDSKIH PRAVA I UČEŠĆE GRAĐANA	57
2.2.1	Pristup zasnovan na ljudskim pravima i rodna ravnopravnost	57
2.2.2	Učešće građana u procesima donošenja odluka na lokalnom nivou	58
2.2.3	Volonterizam	59
3.	PRIVREDA	61
3.1	EKONOMSKI TRENDOVI	67
3.1.1	Stepen razvijenosti JLS Plav	67

3.1.2	Stepen konkurentnosti JLS Plav	69
3.1.3	Razvoj preduzetništva i mjere podrške	70
3.1.4	Industrija, preduzetništvo i inovacije	73
3.2	Turizam	77
3.3	Poljoprivreda	84
3.4	Šumarstvo	94
3.5	Lovstvo	99
3.6	Ribarstvo	100
4.	INFRASTRUKTURA	101
4.1	Saobraćajna infrastruktura	101
4.2	Elektroenergetska infrastruktura	107
4.2.1	Elektrodistributivna mreža	107
4.2.2	Proizvodnja električne energije	109
4.3	Telekomunikacije i korišćenje informacionih tehnologija	110
4.3.1	Stanje elektronskih komunikacija	110
4.3.2	Distribucija radio i TV programa	112
4.3.3	Mobilna telefonija	113
4.4	Komunalna infrastruktura	113
4.4.1	Vodosnabdijevanje	113
4.4.2	Kanalizacija i tretman otpadnih voda	119
4.4.3	Atmosferske otpadne vode	120
4.4.4	Komunalne usluge	121
5.	ZAŠTITA PRIRODNE SREDINE I UPRAVLJANJE RESURSIMA	123
5.1	Stanje životne sredine i pritisci	123
5.1.1	Upravljanje otpadom	123
5.1.2	Upravljanje kvalitetom vazduha	126
5.1.3	Upravljanje prostorom	126
5.2	Zaštićena prirodna dobra	130
6.	ADMINISTRATIVNI KAPACITETI	132
6.1.1	Organizacija opštinskih organa	132
6.1.2	Organizacija i struktura zaposlenih u lokalnoj samoupravi	133
6.1.3	Ujedinjene nacije, Evropska Unija i Opština Plav	134
6.1.4	Budžet Opštine	135

7. ANALIZA REALIZACIJE STRATEŠKOG PLANA RAZVOJA OPŠTINE ZA PERIOD 2013–2017.	137
8. SWOT Analiza	140
IV CILJEVI RAZVOJA OPŠTINE PLAV ZA PERIOD 2025–2032.	103
9.1 Opšti cilj	152
9.2 Specifični ciljevi i prioriteti	153
9.3 Indikatori za specifične ciljeve	154
9.4 Projektne ideje za period 2025–2032.	157
9.5 Lista i opis planiranih projekata za period 2025–2032.	163
9.6 Godišnji akcioni plan za 2025. godinu	320
V PRAĆENJE I PROCJENA SPROVOĐENJA STRATEŠKOG PLANA RAZVOJA (MONITORING)	331
VI ANEKSI	333
Aneks 1: Podaci o razvijenosti i konkurentnosti opštine Plav	333

UVOD

I UVOD

Poštovani građanke i građani Plava,

Pred nama je Strateški plan razvoja opštine Plav za period 2025–2032. godine, sveobuhvatan dokument koji definiše pravce i prioritete za održiv i uravnotežen razvoj naše zajednice. Ovaj plan, rezultat stručnog rada, analize i uključivanja mišljenja svih relevantnih aktera, ima za cilj unapređenje životnih uslova, podizanje ekonomske aktivnosti i očuvanje prirodnih i kulturnih resursa koji Plav čine posebnim mjestom za život i rad.

Strateški plan razvoja opštine Plav temelji se na ključnim prioritetima: unapređenju infrastrukture, razvoju održivog turizma, jačanju poljoprivrede i očuvanju životne sredine. Svaki od predviđenih projekata usmjeren je ka stvaranju opštine u kojoj se tradicija i inovacija susrijeću, a prirodna bogatstva, poput čistog vazduha, vode i plodne zemlje, ostaju sačuvana za buduće generacije. Poseban akcenat stavljen je na podršku domaćim preduzetnicima i poljoprivrednicima, koji su nosioci privrednog rasta i otpornosti naše zajednice.

Vođeni principima održivog razvoja, ovim strateškim planom obuhvaćeni su svi segmenti društvenog i privrednog života. Realizacijom planiranih projekata, u saradnji sa partnerima iz privatnog i javnog sektora, Plav će se pozicionirati kao mjesto novih mogućnosti, privrednog prosperiteta i društvene solidarnosti. Cilj je da zajedničkim radom, kroz ulaganje u komunalnu infrastrukturu, povećanje zapošljavanja i očuvanje prirodnih resursa, osiguramo dugoročnu održivost i kvalitet života za sve naše građane.

Strateški plan nije samo dokument, već obaveza i motivacija da kao zajednica predano radimo na njegovom sprovođenju. Uz vašu podršku i saradnju, siguran sam da ćemo zajedno ostvariti viziju Plava kao opštine koja poštuje svoju bogatu istoriju, gradi stabilnu sadašnjost i smjelo kreira budućnost. Pozivam vas da budete dio ovog zajedničkog puta ka napretku i boljem životu za sve nas i generacije koje dolaze.

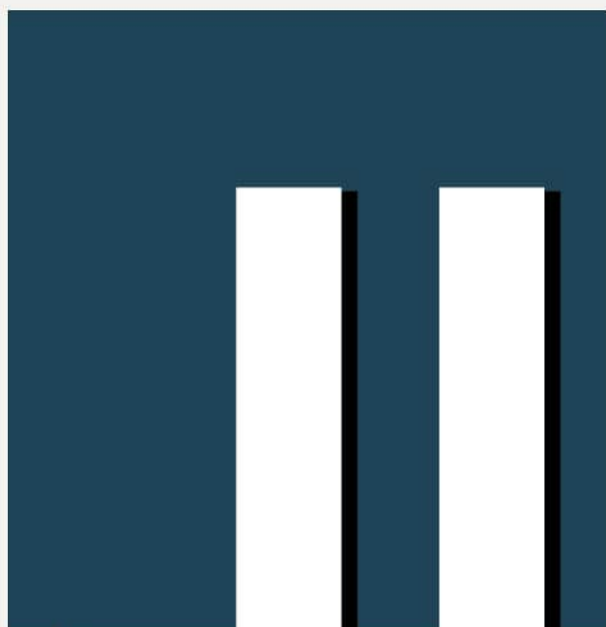
S poštovanjem,

PREDSJEDNIK
Nihad Canović

PRIKAZ STRATEŠKOG PLANA OPŠTINE PLAV

II PRIKAZ STRATEŠKOG PLANA OPŠTINE PLAV

Ovaj strateški plan ima za cilj postizanje održivog i prosperitetnog razvoja opštine Plav, vođenog principima ravnoteže između ekonomske efikasnosti, društvene inkluzivnosti i očuvanja okoline. Strateški plan razvoja opštine sastoji se od analize trenutnog stanja, identifikacije izazova i potencijala, na osnovu čega su date smjernice za dalji razvoj. Ovo uključuje efikasnije korišćenje resursa u cilju ostvarivanja postavljenih ciljeva, s naglaskom na unapređenje životnog standarda stanovništva kroz iskorišćavanje kako prirodnih, tako i privrednih i ljudskih resursa. Poseban fokus je na oblastima turizma, poljoprivrede, mikro i malih preduzeća, čime se planira povećanje sveukupnog ambijenta za život stanovnika Plava.

S obzirom na navedeno, donesena je odluka da se novi Strateški plan razvoja opštine Plav usmjeri ka sedmogodišnji period od 2025. do 2032. godine, uz prethodnu saglasnost resornog Ministarstva. Odabir sedmogodišnjeg perioda smatra se adekvatnim s obzirom na optimizaciju aktivnosti i realniju ocjenu njegove izvodljivosti, pružajući time veću izvjesnost pri realizaciji planiranih konkretnih mjera – projekata.

Strateški plan razvoja, kao ključni dokument, ima za cilj postizanje ravnoteže između razvojnih potencijala i mogućnosti realizacije u svim sektorima, sa posebnim naglaskom na razvoj infrastrukture, zaštitu životne sredine i očuvanje kulturnih dobara.

Na temelju navedenog, formirana je **Radna grupa za izradu Strateškog plana** razvoja opštine Plav, u sastavu:

1. mr Adis Canović – koordinator
2. Fazlija Krcić – član
3. Sulejman Dešić – član
4. Merdin Purišić – član
5. Fikret Canović – član
6. Hamid Mehmedović – član
7. Vladimir Knežević – član
8. Ervin Tošić – član
9. Jasmin Jevrić – član
10. mr Eldin Feratović – član

Cilj Radne grupe je kvalitetno planiranje lokalnog društveno – ekonomskog razvoja, što između ostalog podrazumijeva da Strateški plan bude baziran na realnim osnovama i mogućnostima. Plan treba da sumira potrebne i jasne smjerove razvoja koji će dalje odrediti veći dio aktivnosti za implementaciju. Slijedi

analiza, sinteza i obrada prikupljenih podataka u koordinaciji sa Konsultativnom grupom, s ciljem dobijanja što više smjernica i sugestija za rezultat koji će usmjeravati ka kvalitetnijem i efikasnijem strateškom planiranju.

Pored pripreme prijedloga Strateškog plana lokalne razvojne jedinice, Radna grupa priprema i inicijalne verzije poglavlja Strateškog plana razvoja, prikuplja i analizira komentare od strane Konsultativne grupe te unosi izmjene. Takođe, obavlja stručno-administrativne poslove i druge zadatke za Konsultativnu grupu.

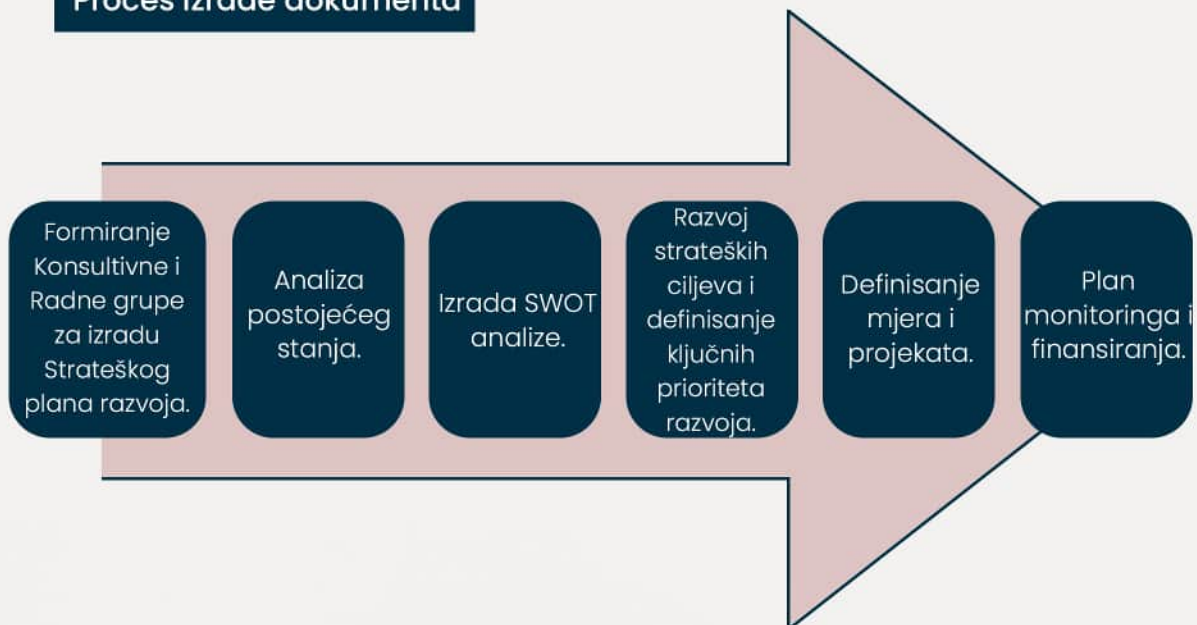
Konsultativna grupa je formirana od predstavnika lokalne samouprave, javnih i privatnih institucija i organizacija, predstavnika NVO sektora, kao i eksperata iz pojedinih oblasti te istaknutih pojedinaca. Na taj način, mobilisani su svi relevantni faktori i interesne grupe čiji rad, iskustvo i uticaj doprinose identifikaciji problema, potencijala, razvojnih šansi, ciljeva, prioriteta i mjera za njihovo ostvarivanje. Članovi Konsultativne grupe su odabrani kako slijedi:

1. Nihad Canović, predsjednik opštine Plav - koordinator;
2. Alen Balić, predsjednik Skupštine opštine Plav - član;
3. Adnan Šabović, administrator opštine Plav - član;
4. Merida Mehmedović, ženski odbornički klub Skupštine opštine Plav - član;
5. Dr Armen Pejčinović, direktor JZU Dom zdravlja „Dr Branko Zogović“ Plav - član;
6. Dr Almir Aksalić, Hitna medicinska pomoć Plav - član;
7. Snežana Bojović, direktorica JU SMŠ „Bećo Bašić“ - član;
8. Selmir Purišić, direktor JU OŠ „Hajro Šahmanović“ - član;
9. Slavko Garčević, direktor JU OŠ „Petar Dedović“ - član;
10. Dragana Ojdanić, direktorica JPU „Dječji vrtić“ Plav - član;
11. Miralem Metjahić, direktor JU Nacionalni park "Prokletije" - član;
12. Sead Jasavić, predstavnik veterinarskih službi sa teritorije opštine Plav - član;
13. Milonja Grozdanić, odbornik u SO Plav - član;
14. Iber Hoti - odbornik u SO Plav - Opštinski odbor Plav - član;
15. Milutin Prašćević, ekolog - član;
16. Esmeralda Šuvakić, NVO „SOS za žene i djecu žrtve nasilja Plav“, - član;
17. Omar Bašić, ekološki aktivista - član;
18. Edin Šarkinović, građanski aktivista - član;
19. Hilmo Purišić, preduzetnik - član;
20. Olga Turković, sektor turizma - član;
21. Suljo Canović, poljoprivredni proizvođač - član;
22. Harun Redžić, inženjer - član
23. Alija Redžematović, zaposleni u oblasti kulture - član;
24. Safet Kojić, predstavnik sportskih klubova i organizacija - član;
25. Mirza Medunjanin, načelnik JU ZZZCG - PJ Plav - član;
26. Sadam Luković, direktor JU Centar za socijalni rad u Plavu - član;
27. Mihailo Zečević, stručnjak iz oblasti planiranja - član

Proces izrade Strateškog plana razvoja opštine obuhvata sljedeće korake: Formiranje Konsultativne i Radne grupe za izradu Strateškog plana razvoja;

- Analiza postojećeg stanja;
- Izrada SWOT analize;
- Razvoj strateških ciljeva i definisanje ključnih prioriteta razvoja;
- Definisanje mjera i projekata;
- Priprema Plana monitoringa i finansiranja.

Proces izrade dokumenta

Iako je prethodni Strateški plan formalno istekao 2017. godine, neosporno je da su se nakon tog perioda nastavile sprovoditi aktivnosti od značaja za lokalnu samoupravu. Razvoj grada je, takođe, zasnovan na idejnim rješenjima i nizu važećih akata, usvojenih odluka, te strategija iz oblasti poljoprivrede, preduzetništva, socijalnih i ekonomskih pitanja, zaštite životne sredine, kulture i sporta.

ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA

III ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA

Analiza postojećeg stanja razvoja opštine se odnosi na procjenu i opis trenutne situacije odnosno položaja opštine i kvantifikovanja postojeće situacije. Analiza se sprovodi na osnovu raspoloživih statističkih podataka, kao i na osnovu rezultata konsultativnog procesa između aktera.

1. OSNOVNI PODACI O OPŠTINI

1.1 PRIRODNO – GEOGRAFSKA OBILJEŽJA

1.1.1 Geografski položaj i naselja

Opština Plav smještena je u jugoistočnom dijelu Crne Gore, uz granice s Albanijom i Kosovom, na površini od 329 km². Prostire se duž izvorišnih tokova Lima i Pečke Bistrice, unutar masiva Prokletija, gdje Dinarske planine dosežu svoju visinsku kulminaciju. Na jugu i jugozapadu granica prati planinske visove prema Albaniji, dok se na istoku graniči s Kosovom. Teritorijalni raspon opštine proteže se u pravcu sjeveroistok–jugozapad, obuhvatajući centralni dio Prokletija, koji se odlikuju razuđenim reljefom, brojnim visovima, klisurama i strmim padinama. Prokletije, proglašene nacionalnim parkom 2009. godine, zauzimaju 16.638 hektara ove teritorije.

Grad Plav se nalazi na obalama Plavskog jezera i rijeke Lim. Opština obuhvata 14 naselja: Bogajići, Brezjojevicu, Veliku, Vojno Selo, Gornju Ržanicu, Plavsku Rijeku, Mašnicu, Desni Meteh, Murino, Novšiće, Plav, Prnjavor, Skić i Hoti. Plav i Murino izdvajaju se kao naselja s najrazvijenijim funkcijama u privredi, uslugama i komunikacijama. Geografske koordinate Plava su 42° 35' 29" N i 19° 56' 26" E.

Središnji dio opštine čini sjeveroistočni dio plavsko–gusinjske kotline, prirodno otvorene prema sjeveru dolinom Lima, kroz koju protiču svi veći vodeni tokovi i vodi najvažnija saobraćajnica. Ovaj prostor blago je nagnut prema sjeveru, prateći tok rijeke Lim i povezujući Plav s drugim dijelovima Crne Gore.

Geografski položaj opštine Plav u Crnoj Gori – Izvor: SO Plav

Opština ima 16 katastarskih opština i administrativno je podijeljena na šest mjesnih zajednica: MZ Plav, MZ Prnjavor, MZ Meteh, MZ Brezjeвица, MZ Velika i MZ Murino.

1.1.2 Saobraćajna povezanost

Opština Plav prostire se na 329 km² u jugoistočnom dijelu Crne Gore, čineći 2,4% ukupne površine države. Spada u opštine srednje veličine i ima pogranični karakter, s obzirom na to da granica prema Albaniji prolazi rubnim dijelom Prokletija. Plav se graniči s opštinama Andrijeвица, Berane i Gusinje.

Saobraćajni položaj opštine Plav smatra se nepovoljnim jer je saobraćajno izolovana i periferno smještena u odnosu na veće gradove i glavne saobraćajnice u Crnoj Gori i širem okruženju. Ova izolacija predstavlja značajan ograničavajući faktor za razvoj opštine. Međutim, posljednjih godina intenzivno se radi na rješavanju infrastrukturnih problema, uključujući najave izgradnje novih saobraćajnica i rekonstrukciju postojećih, što otvara nove mogućnosti za ubrzan turistički i privredni razvoj. Područje opštine posjeduje značajan turistički potencijal, čije bolje iskorišćavanje zahtijeva prioritarno rješavanje infrastrukturnih pitanja u okviru regionalnih i nacionalnih razvojnih planova.

Kroz opštinu Plav planirano je da prolazi koridor autoputa Andrijeвица–Murino–Čakor–Bjeluha (granica), koji je izuzetno važan za saobraćajno povezivanje i privredni razvoj ovog područja, iako se njegov veći dio nalazi van teritorije obuhvaćene lokalnim planom. Izgradnjom autoputa, postojeći magistralni put M-9 (Kolašin–Mateševo–Andrijeвица–Murino–Čakor) biće preklasifikovan u regionalni put. Osnovni regionalni pravac kroz opštinu Plav je R-9 (Murino–Plav–Gusinje), koji prolazi dolinom Lima i kod mosta u Brezojevicama se račva prema Plavu i Gusinju. Dionica Murino–Plav–Gusinje duga je oko 20,2 km, od čega dionica Murino–Limski most–Gusinje iznosi 18,8 km, dok je dionica Limski most–benzinska stanica 1,4 km. U granicama obuhvata Plana nalazi se oko 7,8 km ove saobraćajnice, a širina asfaltnog kolovoza iznosi 6,5 metara.

U mrežu primarnih saobraćajnica na teritoriji grada svrstane su sledeće saobraćajnice:

- Kroz područje zahvata Plana prolazi regionalni put R-9. Ovaj put predstavlja okosnicu ulične mreže Plava i njime su ostvarene najznačajnije saobraćajne veze gradskog područja sa okruženjem. Regionalni put R-9 na području zahvata Plana obuhvata dio od benzinske stanice do raskrsnice Limski most i u nastavku do izlaska iz zone zahvata na sjever prema Murini i na jugozapad prema Gusinju u ukupnoj dužini od 7.779km.
- Na regionalni put se nastavljaju glavne gradske ulice koje čine kostur izgrađenog urbanog područja, ali isto tako definišu zonu za buduće širenje naselja, a to su: ulica Racina, ulica Čaršijska i ulica Magaze koje svoj pravac pružanja ostvaruje od završetka regionalnog puta (od autobuske i benzinske stanice) kroz centralno

gradsko područje do Skičke ulice (lokalnog puta L19). Dužina ovih saobraćajnice iznosi 1,600km.

- U planskom periodu je predviđeno izmještanje tranzitnog saobraćaja iz naselja i to tako što je po rubnoj zoni urbanog područja predviđena etapna izgradnja gradske obilaznice (sjeverne obilaznice) koja zaobilazi centralnu gradsku zonu Plava sa sjeverne strane. Trasa obilaznice odvaja se od regionalnog puta R-9 u zoni Limskog mosta i ide lokalnim putem L36, zatim prelazi Plavsku rijeku i ide do brda Skić, pa podnožjem brda Skić, lokalnim putem L19 se spaja raskrsnicom sa ulicom Magaze i ulicom Korita (lokalnim putem L7) koja je veza sa budućim regionalnim putem Plav-Dečane. Dužina obilaznog puta je 2.047km

Sekundarna mreža saobraćajnica nadovezuje se na primarnu mrežu i uključuje sabirne i pristupne ulice. Sabirne ulice imaju ključnu ulogu u povezivanju užih gradskih područja, omogućavajući ravnomjerno opsluživanje svih centara aktivnosti unutar grada. Takođe, ove ulice kontrolišu uključivanje saobraćajnih tokova sa pristupnih ulica u primarne saobraćajne tokove. Ukupna dužina sabirnih ulica iznosi 10,441 km.

U zoni zahvata nalaze se i pojedini lokalni putevi, od kojih su kategorisani sljedeći: L1 (1,722 km), L4 (0,293 km), L5 (0,240 km) i L19 (1,245 km). Nekategorisani putevi uključuju: L7 (1,329 km), L17 (1,224 km), L18 (0,568 km), L21 (0,550 km), L24 (5,160 km) i L37 (1,283 km). Ukupna dužina kategorisanih puteva u ovoj zoni iznosi 3,500 km, dok nekategorisani putevi imaju ukupnu dužinu od 10,114 km. Lokalni put L36 i dio puta L19 pripadaju trasi obilaznice, pa su njihove dužine uračunate u ukupnu dužinu obilaznice.

1.1.3 Klima

Područje opštine Plav karakteriše vlažna subplaninska klima, koja se na nadmorskim visinama preko 1000 m transformiše u planinsku klimu. Dolinski dio ima umjereno toplu i vlažnu klimu s toplim ljetima, dok se na većim nadmorskim visinama razlikuju dva klimatska podtipa: umjereno hladna i vlažna klima s toplim ljetima (1.000 mnv do 1.500 mnv) i vlažna borealna klima s vrlo hladnim zimama i svježim ljetima (preko 1.500 mnv). Srednja godišnja temperatura vazduha iznosi 8,6°C, varirajući od 6°C do 9°C u kotlinama i riječnim dolinama. Najtopliji mjesec je jul sa srednjom temperaturom od 18,2°C, dok je najhladniji mjesec januar sa temperaturom od -1°C. Prosjek godišnje insolacije je oko 1.800 časova u sjevernom i centralnom dijelu, a do 2.000 časova sunčevog sijanja u južnom dije lu.

Padavine imaju modifikovan fluviometrijski režim, s najvećim količinama u kasnoj jeseni i zimi (oktobar-januar) i minimalnim tokom ljeta (jun-avgust). Ovo predstavlja ograničavajući faktor za poljoprivredu, posebno u područjima s

vodopropusnim krečnjačkim stijenama. Tokom vegetacionog perioda, izluči se 15-20% godišnjih padavina, dok zimi iznose oko 42%. Sniježni pokrivač je značajan od sredine novembra do marta, a srednja godišnja suma padavina iznosi 967,2 mm, s najvećom mjesečnom sumom od 127,7 mm u decembru.

Relativna vlažnost vazduha u Plavu se kreće između 74% i 77%, dok u zimskom periodu doseže između 77% i 85%. Na većim nadmorskim visinama relativna vlažnost vazduha je znatno niža. Prokletijske planine štite dolinski dio od vjetrova s zapada, a djelimično i od istočnih vjetrova. Dominira "sjeverac" zimi, dok su južna i jugozapadna strujanja prisutna ljeti.

Položaj u zoni sukobljavanja kontinentalnih i maritimih vazdušnih masa, nadmorska visina i reljef su osnovne determinante klime ovog područja. Na osnovu Kopenove rejonizacije Crne Gore, na području Plava prepoznata su dva klimatska tipa:

- Klimatski tip Cf-sa podtip Cfb-umjereno topla i vlažna klima s toplim ljetom, karakteristična za dolinski dio teritorije.

- Klimatski tip Df, sa dva podtipa: a.) Dfb-umjereno hladna i vlažana klima s toplim ljetom (na visinama od 1.000 mnv do 1.500 mnv), Bb) Dfc-vlažna borealna klima, sa veoma hladnim zimama i obilnim snijegom dok su ljeta svježja (na visinama preko 1.500 mnv).

1.1.4 Geologija

Teren opštine Plav karakteriše složen stratigrafski i facijalni sastav, obuhvatajući slojeve iz razdoblja paleozoika, trijasa, jure, krede i kvartara. Pod uticajem raznovrsnih geoloških procesa formirana su zemljišta različite produktivnosti. Niži tereni, poput područja oko Plavskog jezera, Lima i Plavske rijeke, sačinjeni su od pijeska, sitnog pijeska i šljunka sa glinenim primjesama koje utiču na propustljivost i podnošljiv kapacitet vode. Močvarno-glejna zemljišta u okolini Plavskog jezera bogata su humusom i uz odgovarajuće melioracije, mogu biti izuzetno plodna. Viši predjeli sastoje se od šljunka, sitnog pijeska i većih stijena. Padine Visitora građene su od varca i škriljca trijasa, dok Prokletije čine paleozojski škriljci i pješčenjaci sa konglomeratima. Veći dio terena prekriven je braonkastom zemljom koja na povoljnim dijelovima može biti vrlo plodna.

Na osnovu pedoloških istraživanja, na području Plava preovlađuju smeđa zemljišta na silikatnim stijenama i planinske crnice na krečnjacima. Ova zemljišta su uglavnom plitka i mlada, s dijelovima koji su podložni zamočvarivanju i plavljenju. Na padinama brda i planina prevladavaju smeđa zemljišta koja su plitka i često podložna eroziji, dok se kvalitetnija zemljišta nalaze na blaže nagnutim dijelovima pod prirodnom vegetacijom. Iznad granice šuma na Prokletijama dominiraju plitka zemljišta, uključujući planinske crnice na

krečnjacima i smeđa zemljišta na silikatima.

Reljef Prokletija oblikovan je uticajem fluvijalne, ledničke i kraške erozije. Tragovi glacijacije, najsnažniji poslije Alpa, vidljivi su u ledničkim dolinama i cirkovima. Plavsko-gusinjska kotlina, najdublji lednički oblik u regionu, nalazi se na nadmorskoj visini od preko 900 metara, pregrađena morenskim amfiteatrom kroz koji protiče Lim, dok njen najniži dio obuhvata Plavsko jezero.

Najniža tačka opštine je ušće Zoričkog potoka u Lim na 810 metara nadmorske visine, dok je najviši vrh Bogićevica na 2.358 metara. Reljef opštine pretežno je strm, s povoljnim nagibom terena uglavnom u dnu plavsko-gusinjske kotline, gdje su klimatski uslovi takođe najpovoljniji. Planinske visoravni i platoi na visinama od 1.500 do 2.000 metara takođe imaju umjeren nagib.

Geološki sastav terena odražava raznovrsnost, sa 17 različitih litoloških jedinica, uključujući stijene kvartara, mezozoika i paleozoika. Limski rasjed predstavlja značajan geološki element koji utiče na seizmičnost područja. Pedološka karta Crne Gore iz 1988. godine i kasnija istraživanja ukazuju na zastupljenost deluvijalnih, aluvijalnih, močvarnih i smeđih zemljišta, kao i planinskih crnica, sa dominantnim smeđim zemljištima na silikatnim stijenama i crnicama na krečnjacima. Na formiranje zemljišta značajno su uticali geološka podloga, dinamičan reljef, oštra klima, vegetacija i ljudska aktivnost.

1.1.5 Hidrologija

Prokletije spadaju u hidrografski najbogatije masive. Brojni i raznovrsni hidrografski objekti, poput rijeka, izvora, potoka, vrela, jezera, vodopada i ponora, daju ovom masivu značajnu estetsku i pejzažnu vrijednost. Vodotoci na području Prokletija uglavnom pripadaju kategoriji voda prve klase, koje se smatraju najčistijim, što značajno povećava njihovu potencijalnu ekonomsku i komercijalnu vrijednost. Rijeke Prokletija su brze i plahovite, osim rijeke Ljuče, koja se odlikuje mirnim tokom i predstavlja tipičnu ravničarsku rijeku u planinskom ambijentu.

Pored brojnih rijeka, na području opštine nalaze se i veća jezera, poput Plavskog, Hridskog, Visitorskog i Abijinog, kao i veliki broj manjih stalnih ili privremenih jezera i bara.

- **Plavsko jezero** je najveće ledničko jezero na Balkanu, nastalo u prostoru intenzivno zahvaćenom glacijacijom, nakon čega je voda akumulirana u plavsko-gusinjsku udolinu. To je najveće ledničko jezero u Crnoj Gori, površine 1,99 km², smješteno na 906 mnv, s maksimalnom dubinom od 9,15 m. Maksimalna dužina jezera premašuje 2.000 m, a širina iznosi oko 1.500 m. Površina neposrednog sliva prelazi 4 km². Plavsko jezero je protočnog tipa, a njegov vodni bilans čine pritoke rijeke

Ljuče i otok Lim, čije izvorište je upravo ovo jezero. Velika protočnost vode značajno utiče na termički režim i čistoću vode. U prvoj fazi svog postojanja, jezero je bilo znatno prostranije i dublje, dok se u posljednje vrijeme primjećuje trend zamočvarivanja. Projekat batimetrijskog i geodetskog snimanja Plavskog jezera izradio je Hidrometeorološki zavod Crne Gore–Sektor za hidrografiju i okeanografiju.

Projektom je obuhvaćen detaljan hidrografski i geodetski premjer, kao i kartiranje jezera sa neposrednim obodom. Geodetski premjer obale jezera obavljen je od 18. do 30. avgusta 2008. godine, u povoljnim meteorološkim uslovima. Iz geodetsko-batimetrijskih mjerenja i novodobijenih morfometrijskih pokazatelja, te njihove komparacije sa ranijim istraživanjima, zaključeno je da se trend smanjenja površine i zapremine Plavskog jezera nastavlja.

- **Hridsko jezero**, udaljeno 18 km od Plavskog jezera, nalazi se na Prokletijama, na 1.970 m nadmorske visine. Površina jezera iznosi 33.400 m², a najveća dubina je 5,1 m. Okruženo je gustim četinarskim šumama i uživa strogi režim zaštite kao rezervat Nacionalnog parka.

- **Visitorsko jezero** je ledeničkog porijekla, smješteno u manjem cirku Visitora na nadmorskoj visini od 1.735 m. Po S. Stankoviću, površina jezera iznosi 4.212 m², zapremina oko 10.000 m³, najveća dužina je 91,5 m, najveća širina 72,5 m, dužina obalne linije 294 m, a najveća dubina 4,1 m. Nalazi se u izvorišnom dijelu Murinske rijeke, uz čiju dolinu vodi šumski put. Taj put, između Pogane i Ugljeničke glave, dolazi blizu jezera, pa se njime od Murina do Visitorskog jezera može stići za otprilike jedan sat.

- **Abdijino jezero** (poznato i kao Horolačko jezero) nalazi se na 2.054 mnv, pod vrhom Maja Horolac (2.199 mnv), na teritoriji opštine Plav, unutar Nacionalnog parka Prokletije. Ovo jezero se nalazi na najvećoj nadmorskoj visini među svim jezerima u Crnoj Gori. Dužina mu je oko 50 m, širina 40 m, a najveća dubina iznosi 4 m. Okolina jezera je krševita i teško pristupačna. Iako na prvi pogled djeluje malo i nepristupačno, jezero je izuzetno interesantno sa naučnog, privredno-turističkog i edukativnog aspekta. Planina Horolac, po kojoj jezero nosi naziv Horolačko, pripada istočnom dijelu masiva Prokletija. Glacijalna jezera, brojni manji i veći vodotoci, vrela i izvori čine Prokletije i opštinu Plav jednim od hidrološki najbogatijih prostora u Crnoj Gori.

- **Rijeka Lim** je najvažniji vodotok i vodni resurs opštine Plav. Ističe iz Plavskog jezera na koti 908,9 mnm, pri čemu nivo isticanja zavisi od nivoa vode u jezeru. Tok rijeke usmjeren je ka sjeveru i sjeverozapadu, prolazeći pored Andrijevice (760 mnm), Berana (667 mnm), Bijelog Polja (589 mnm) i dalje prema Srbiji. Glavne pritoke Lima na teritoriji opštine Plav su Murinska rijeka sa lijeve strane, dok su sa desne strane Plavska rijeka (sa pritokama Jaseničom i Hotskom rijekom), Rženička

rijeka, Velička rijeka, Pepićka rijeka i Komarača. Pad riječnog toka u plavsko-gusinjskoj dolini iznosi 1–3 m/km, a dužina toka Lima kroz teritoriju opštine Plav je oko 14,5 km. Plavska rijeka, sa slivom površine 67 km², uliva se u Lim kod Plava na oko 900 mnm. Njena dužina toka iznosi oko 16 km, a nastaje od Hotske i Trokuške rijeke na koti 1.042 mnm. Najveća pritoka Plavske rijeke je Jasenička rijeka, dok u nju utiče i manji broj povremenih vodotokova.

- **Rijeka Komarača**, sa slivom od 90 km², uliva se u Lim 2 km nizvodno od Plavskog jezera na koti oko 900 mnm. Dužina njenog toka iznosi 17 km, a u gornjem toku poznata je kao Babinopoljska rijeka. Nastaje od Temnjačke i Treskavičke rijeke, koje se spajaju na koti 1.062 mnm. Najveće pritoke Komarače su Metaška i Levačka rijeka, dok Temnjačka rijeka potiče od Hridske i Babinopoljske rijeke. Babinopoljska rijeka nastaje iz Ledenog izvora.

- **Velička rijeka** je desna pritoka Lima, uliva se 6,5 km nizvodno od Plavskog jezera i ima dužinu od oko 7,5 km. Murinska rijeka (u gornjem toku poznata kao Dosova rijeka) je lijeva pritoka Lima i uliva se kod naselja Murino, s dužinom toka od 6,5 km.

- **Rijeka Ljuča** je najveća pritoka Plavskog jezera i obezbjeđuje mu preko 90% vode. Ljuča nastaje spajanjem rijeka Vruje i Grnčara, čije akumulacije se slivaju sa Prokletija. Ove rijeke se spajaju kod Gusinja na koti od 918 mnm. Rijeka Ljuča meandrira plavo-gusinjskom kotlinom i nakon oko 16 km toka uliva se u Plavsko jezero. Temperatura vode ne varira u značajnoj mjeri i smatra se relativno konstantnom. Bez obzira na administrativne granice između opština Plav i Gusinje, te na liniju razgraničenja koja se proteže rijekom Ljučom, Ljuča se može posmatrati kao jedinstvena cjelina.

- **Bistrica**, poznata i kao Bjeluška rijeka, jedina je rijeka na teritoriji opštine Plav koja pripada jadranskom slivu. Nastaje na istočnim padinama Bogićevice i zapadnim padinama Jelenka. Njen tok na teritoriji opštine Plav i Crne Gore iznosi oko 8 km, nakon čega teče prema Rugovskoj klisuri na Kosovu, gdje dobija ime Pečka Bistrica.

Na teritoriji opštine Plav identifikovan je jedan izvor mineralne vode–Trokuška rijeka, koja izvire ispod planine Trokus (1.843 mnm), na granici sa Albanijom. Zajedno sa Jaseničkom rijekom, formira Plavsku rijeku na koti 1.100 mnm. Istraživanja i hidrometrijska mjerenja sprovedena su na ovoj rijeci u svrhu izdavanja koncesija za izgradnju malih hidroelektrana, dok hemijska analiza vode nije obavljena. Na području opštine postoji i veći broj manjih izvora, a kvalitet podzemnih voda svrstava se u I, A klasu, što ih čini pogodnim za piće i flaširanje.

1.1.6 Biodiverzitet

Na Plavskom jezeru registrovano je 270 vrsta mikroflora, raspoređenih u 103 roda. Među najdominantnijim su Bacillariophyceae sa 132 vrste, Conjugatophyceae sa 51 vrstom, Chlorophyceae sa 35 vrsta, te Cyanophyceae sa 30 vrsta. Na Hridskom jezeru identifikovano je 245 vrsta algi razvrstanih u 86 rodova. Struktura algi uključuje 102 vrste iz Conjugatophyceae, 56 vrsta iz Bacillariophyceae, te 43

vrste iz Chlorophyceae. Na području Prokletija identifikovano je oko 100 vrsta lišaja, iako je pretpostavka da je njihov broj znatno veći, kao i 236 vrsta mahovina, uključujući 1 podvrstu i 21 varijetet. Najbrojniji rodovi mahovina su Brachythecium sa 16 vrsta i Bryum sa 14 vrsta. Flora mahovina karakteriše se velikim brojem ekoloških grupa, a šest vrsta sa ovog područja nalazi se na Crvenoj listi mahovina Evrope kao rijetke, ranjive i endemične. Procjenjuje se da na ovom prostoru ima blizu 2000 vrsta vaskularnih biljaka, što ga čini jednim od floristički najbogatijih područja Balkanskog poluostrva. Ovo uključuje mnogo endemičnih, endemo-reliktnih, reliktnih vrsta, kao i vrsta koje su značajne sa medicinskog i ekonomskog aspekta. Glacijalni relikti poput *Dryas octopetala* i *Saxifraga aizoides* daju poseban značaj ovom području.

Endemična flora Prokletija čini značajan dio flore Balkanskog poluostrva. Među najznačajnijim endemičnim vrstama su *Achillea abrotanoides*, *Wulfenia blecicii* i *Euphorbia capitulata*. Prokletije su dom za 42 vrste od međunarodnog značaja koje se nalaze na Evropskoj crvenoj listi, uključujući *Arenaria halacsyi*, *Crepis albanica* i *Melampyrum doerfleri*. Mikrofauna Plavskog jezera obuhvata 179 vrsta, uključujući *Rotatoria* (108), *Cladocera* (30), *Protozoa* (22) i *Copepoda* (19). Na Hidskom jezeru identifikovano je 119 vrsta, uključujući *Rotatoria* (62), *Protozoa* (34) i *Cladocera* (16). U Prokletijskim planinama zabilježeno je 59 endemskih vrsta insekata. Oko 130 vrsta dnevnih leptira registrovano je na područjima kao što su Visitor i Čakor, među kojima je i endemska vrsta *Parnasius apollo darmus*. Fauna vodenih puževa specifična je za Prokletije, sa vrstom *Bythinella opaca luteola* koja je česta u gornjem toku rijeke Lim i oko Plavskog jezera. Akvatični ekosistemi obuhvataju vrste poput *Salmo labrax* (blatnjača), *Thymallus thymallus* (lipljen) i *Esox lucius* (štuka).

Na Prokletijama je zabilježeno 161 vrsta ptica što ih čini najbogatijim ornitološkim područjem u Crnoj Gori. Među značajnim vrstama su siva čaplja (*Ardea cinerea*), veliki tetrijeb (*Tetrao urogallus*), i orao zmijar (*Circaetus gallicus*). Plavsko jezero predstavlja značajno stanište i migracijski koridor za mnoge vodene ptice. Distribucija sisara uključuje šumsku rovčicu (*Sorex araneus*), alpsku rovčicu (*Sorex alpinus*) i vuka (*Canis lupus*). Prisustvo autohtonih vrsta papkara uključuje divlju svinju (*Sus scrofa*) i divokozu (*Rupicapra rupicapra*). Očuvanje prirodnih staništa je ključno za njihov opstanak, posebno za vrste kao što su vidra (*Lutra lutra*) i ris (*Lynx lynx*).

Jedan od glavnih izazova za očuvanje biodiverziteta na teritoriji opštine Plav je antropogeni uticaj, uključujući nekontrolisanu sječú šuma, urbanizaciju i neodgovorne turističke prakse. Ove aktivnosti narušavaju prirodne stanišne uslove i dovode do gubitka biodiverziteta. Klimatske promjene takođe imaju ozbiljan uticaj na ekosistem Prokletija, uzrokujući promjene u temperaturi, padavinama i drugim klimatskim

faktorima koji direktno utiču na biljni i životinjski svijet.

Uočeno je da Plavsko jezero prolazi kroz proces zarastanja, što je rezultat razvoja i propadanja vodene vegetacije. Pod određenim uslovima, korito jezerskog basena ispunjavaju naslage organskog materijala, naročito u plićim dijelovima, što dovodi do postepenog izdizanja dna jezera. Ovo omogućava širenje vodene vegetacije ka središnjem dijelu jezera, što u krajnjoj fazi može rezultirati transformacijom jezera u močvaru.

Očuvanje biodiverziteta Prokletija zahtijeva pažljivo balansiranje između ljudskih potreba i zaštite prirode. Edukacija lokalnog stanovništva o značaju očuvanja prirode i održivog korišćenja prirodnih resursa ključna je za ovaj proces. Takođe, neophodna je implementacija strožih zakona i regulativa koje štite ekosisteme od neodgovornih ljudskih aktivnosti.

Kako bi se osigurala zaštita i održivo korišćenje biodiverziteta, usvojen je Lokalni plan zaštite životne sredine za period 2024–2028. godine. Opština Plav pripremila je dva značajna dokumenta za građane: Priručnik za sakupljanje i uzgoj ljekovitog i aromatičnog bilja na području opštine Plav, nastao u okviru projekta Promoting Sustainable Use of Medicinal and Aromatic Plants for Livelihood Improvement and Biodiversity Conservation (EuropeAid/162-527/ID/ACT/ME), i Analizu trenutnog stanja i mogućnosti razvoja domaćih proizvoda u opštini Plav, izradenu u okviru projekta Norveška za vas–Crna Gora.

1.2 DEMOGRAFSKE KARAKTERISTIKE

1.2.1 Struktura stanovništva

Specifična struktura stanovništva opštine Plav koja uključuje značajan broj osoba sa mjestom boravka u inostranstvu otežava dostupnost preciznih podataka. Ipak, na osnovu različitih izvora¹ i podataka lokalne uprave, moguće je steći uvid u opštu sliku i trendove.

Prema Konačnim rezultatima Popisa² (2023), u Crnoj Gori živi ukupno 623.633 stanovnika, od čega opštini Plav 9.050 ili 1.45%. Za razliku od nacionalnog prosjeka, u opštini Plav većinu stanovništva čine muškarci 4.757 ili 52,56%, dok žene čine 4.293 ili 47,44% ukupne populacije na lokalnom nivou.

¹ U periodu izrade dokumenta, djelimično su objavljeni podaci Popisa stanovništva, pa su u analizu uključeni podaci iz preliminarnih rezultata Popisa, zatim dostupni podaci iz konačnih rezultata Popisa, te ostali dostupni podaci iz različitih izvora.

Stanovništvo po polu

	Stanovništvo			u %	
	ukupno	muško	žensko	muško	žensko
Crna Gora	623.633	306.807	316.826	49,20	50,80
Plav	9.050	4.757	4.293	52,56	47,44

Izvor: Monstat

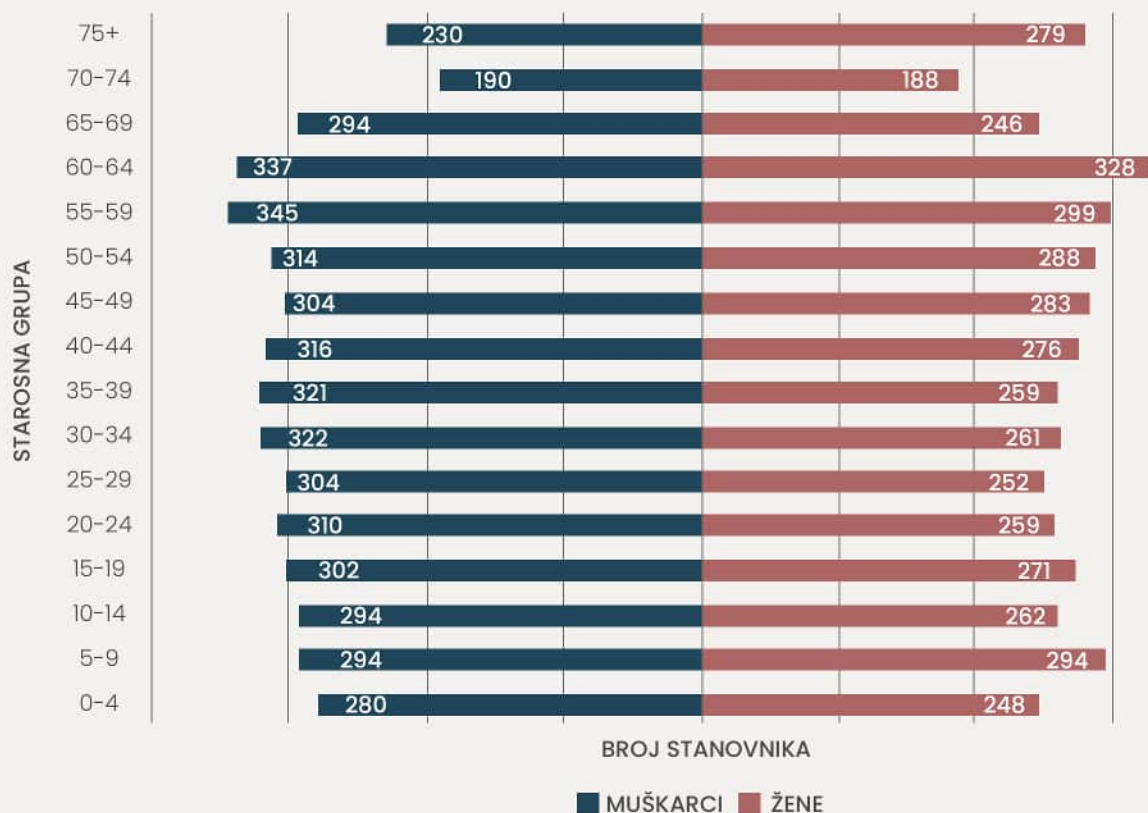
Prosječna starost stanovnika Plava iznosi 39,26 godina, što ovu opštinu svrstava među demografski sstarije opštine. Posmatrano prema polu, prosječna starost je nešto niža za muškarce (38,85 godina) nego kod žena (39,72 godine). Indeks starenja za Plav iznosi 0,93, što znači da na svakih 100 mladih osoba (mladih od 20 godina) ima približno 93 starije osobe (starije od 60 godina).

Distribucija stanovništva prikazana u demografskoj piramidi pokazuje da mlada populacije do 14 godina, iako prisutne, nije dovoljno brojna da osiguraju dugoročni demografski rast. Srednji dio piramide, koji obuhvata stanovnike uzrasta od 15 do 64 godine, ukazuje stabilan broj radno sposobnog stanovništva što predstavlja potencijal za ekonomski razvoj. Međutim, primjetno je blago smanjenje broja muškaraca u ovoj starosnoj grupi, što može biti povezano sa njihovim migracijama radi zaposlenja u inostranstvu.

Proporcionalno je velik broj starijih lica (65+), sa većim brojem žena u najstarijoj grupi. Piramida takođe pokazuje relativno velik udio starijih osoba (65+), sa izraženijom zastupljenošću žena u najstarijim grupama.

² MONSTAT, Konačni rezultati Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova u 2023. godini

Prema nacionalnoj, odnosno etničkoj pripadnosti, većinu stanovnika opštine Plav čine Bošnjaci, sa 65,64% ukupne populacije. Srbi čine 17,08% ili 1.546 osoba, dok Albanci predstavljaju 9,43% populacije, odnosno 853 osobe. Crnogorci su zastupljeni sa 4,11% ili 372 osobe, dok Muslimani čine 2,61% ili 236 osoba. Tokom Popisa, 48 anketiranih osoba (0,3%) nije željelo da se izjasni po ovom pitanju.

Stanovništvo prema nacionalnoj odnosno etničkoj pripadnosti

	Broj	Procenat (%)
Ukupno	9.050	100,00
Crnogorci	372	4,11
Srbi	1.546	17,08
Bošnjaci	5.940	65,64
Albanci	853	9,43
Muslimani	236	2,61
Srbi - Crnogorci	14	0,15
Ostalo	z	z
Ne želi da se izjasni	48	0,53

Izvor: Monstat

Što se tiče strukture stanovništva prema vjerskoj pripadnosti, većinu čine osobe islamske vjeroispovijesti sa 79,16%. Pripadnici pravoslavne vjeroispovijesti čine 19,89%, dok su ostale religije minimalno zastupljene. Ispitanici koji nisu željeli da se izjasne predstavljaju 0,44% populacije (40 osoba), dok je 0,12% (11 osoba) svrstano u kategoriju "Ostalo".

Stanovništvo prema vjerskoj pripadnosti

	Broj	Procenat (%)
Ukupno	9050	100,0
Pravoslavna	1800	19,89
Katolička	17	0,19
Islamska	7164	79,16
Ostale vjere	10	0,11
Ne želi da se izjasni	40	0,44
Ostalo	11	0,12

Izvor: Monstat

Prema maternjem jeziku, većinu populacije u opštini Plav čine govornici bosanskog jezika, koji predstavljaju 60,53% ukupnog broja stanovnika, odnosno 5.478 osoba. Srpski jezik je drugi po zastupljenosti sa 18,90%, odnosno 1.710 govornika. Crnogorski jezik govori 870 osoba, što čini 9,61% populacije, dok albanski jezik koristi 8,38% stanovnika, odnosno 758 osoba. Bošnjacki jezik koristi 141 osoba (1,56%), a srpsko-hrvatski jezik svega 13 osoba (0,14%). Ostale jezike govori 25 osoba, dok se 31 osoba (0,34%) nije željela izjasniti.

Stanovništvo prema maternjem jeziku

	Broj	Procenat (%)
Ukupno	9050	100,0
Crnogorski	870	9,61
Srpski	1.710	18,90
Bosanski	5.478	60,53
Albanski	758	8,38
Bošnjacki	141	1,56

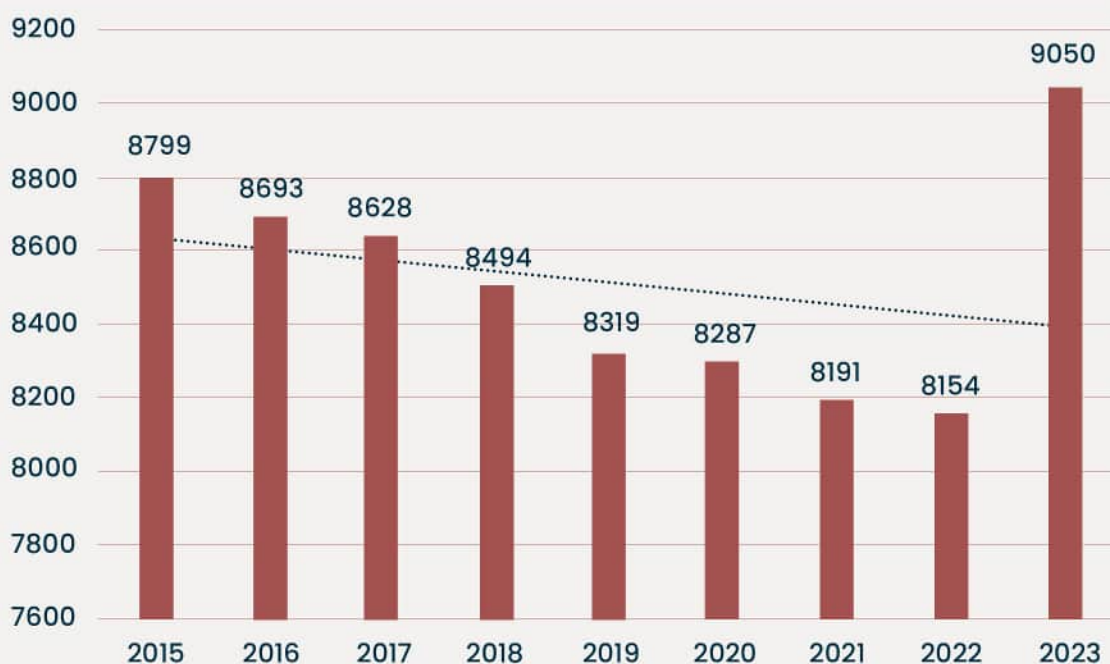
	Broj	Procenat (%)
Srpsko - hrvatski	13	0,14
Ostali jezici	25	0,28
Ostalo	z	z
Ne želi da se izjasni	31	0,34

Izvor: Monstat

1.2.2 Kretanje broja stanovnika

Istorijski gledano, broj stanovnika opštine Plav rastao je kontinuirano od Drugog svjetskog rata do 1981. godine, a taj trend se nastavio sve do 1991. godine. Međutim, ratna dešavanja tokom posljednje decenije prošlog vijeka, sankcije i pad privrednih aktivnosti negativno su uticali na demografske tokove. Negativan trend nije zaustavljen ni u periodima koji su bilježili socio-ekonomski napredak u opštini.

Procijenjeni broj stanovnika opštine Plav na godišnjem nivou (2015–2023)

Izvor: Monstat

Analiza procijenjenog broja stanovnika u periodu od 2015. do 2022. godine ukazuje na konstantan pad, s prosječnim godišnjim smanjenjem od približno 92 osobe. Međutim, Popis stanovništva iz 2023. godine pokazuje porast broja stanovnika, što se vjerovatno može pripisati netačnoj projekciji Monstata u prethodnim godinama, usljed razdvajanja opštine Plav od opštine Gusinje 2014. godine.

Osnovni demografski pokazatelji

Godina	Stanovništvo sredinom godine	Stopa prirodnog priraštaja	Stopa nataliteta	Stopa mortaliteta	Sklopljeni brakovi	Stopa nupcijaliteta	Razvedeni brakovi	Razvedi na 1000 sklopljenih brakova
2018	8,494	0.0	13.2	13.2	38	4.5	8	210.5
2019	8,319	-3.4	11.1	14.2	50	6.0	7	140.0
2020	8,287	0.8	14.0	13.2	35	4.2	9	257.1
2021	8,191	-3.8	13.7	17.5	48	5.9	5	104.2
2022	8,154	2.2	13.6	11.4	41	5.0	6	146.3
2023	9,050	1	9.8	9.7	47	5.2	1	21.28

Monstat, Statistički godišnjak 2023

Analiza podataka iz popisa ukazuje na značajne promjene u broju stanovnika, domaćinstava i stanova u opštini Plav između 2011. i 2023. godine. Prema popisu iz 2011. godine, opština Plav imala je 9.081 stanovnika, dok je 2023. godine zabilježen blagi pad od 0,34%, sa 9.050 stanovnika³. Prema rezultatima Popisa^{4,5}, broj domaćinstava porastao je sa 2.406 u 2011. godini na 3.031 u 2023. godini, što predstavlja povećanje od 625 domaćinstava ili približno 25,98%. Indeks rasta domaćinstava iznosi 126,0 u odnosu na osnovnu vrijednost iz 2011. godine.

Broj stanova⁶ pratio je demografske promjene, povećavši se sa 3.791 u 2011. godini na 4.677 u 2023. godini, što predstavlja rast od 886 stanova ili 23,37%. Ovo ukazuje na povećanu izgradnju stambenih kapaciteta potrebnih za smještaj rastućeg broja stanovnika u urbanom jezgru. Veliki broj stanova u odnosu na broj domaćinstava takođe sugerise da mnogi vlasnici posjeduju više stambenih objekata, pri čemu je dio stanova nenastanjen ili se koristi sezonski.

Trend fluktuacije stanovništva prati demografsko pražnjenje ruralnih područja, posebno izraženo migracijom prema gradskom jezgru. Posljedice depopulacije ogledaju se u zamiranju sela i poljoprivrednih aktivnosti, starenju populacije i smanjenju broja radno sposobnog stanovništva. Odlazak obrazovanih i radno sposobnih ljudi dodatno pogoršava socioekonomsku situaciju u opštini Plav.

Stanovništvo, domaćinstva i stanovi u opštini Plav, Monstat, 2011 i 2023.

Stanovništvo		Domaćinstva		Stanovi	
2011.	2023.	2011.	2023.	2011.	2023.
9.081	9.050	2.406	3.031(p)	3.791	4.677(p)

Izvor: Monstat

³ MONSTAT, Konačni rezultati Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova u 2023. godini⁴ U periodu izrade dokumenta finalni podaci o broju domaćinstava i stanova nisu objavljeni.⁵ MONSTAT, Preliminarni rezultati Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova u 2023. godini⁶ Ibid.

1.2.3 Stanovništvo, domaćinstva i stanovi po naseljima, popis 2023. (p)⁷

Analiza demografskih podataka za opštinu Plav, prema rezultatima popisa iz 2023. godine, ukazuje na značajne razlike u broju stanovnika, domaćinstava i stanova po naseljima. Najnaseljenija mjesta su Plav sa 4.985 stanovnika, Brezojevica sa 777 stanovnika i Korita sa 549 stanovnika. Ova naselja takođe imaju značajan broj domaćinstava i stanova.

Plav, kao najveće naselje, broji 1.425 domaćinstava i 1.901 stan, dok Brezojevica ima 248 domaćinstava i 463 stana, a Korita 134 domaćinstva i 159 stanova.

Stanovništvo, domaćinstva i stanovi po naseljima

Naselje	Broj stanovnika ¹	Domaćinstva	Stanovi
Babino Polje	z	z	40
Bogajići	496	135	188
Brezojevica	777	248	463
Budojevica	69	31	41
Plavska Rijeka	189	45	71
Gornja Ržanica	183	69	148
Hakanje	163	49	69
Hoti	181	49	56
Jara	52	16	46
Jasenica	99	24	32
Komarača	123	31	37
Korita	549	134	159
Mašnica	195	73	198
Meteh	291	68	101
Murino	197	68	101
Novšići	42	21	68
Pepiće	162	62	137
Plav	4.985	1.425	1.901
Prnjavor	486	156	201
Skić	292	78	138
Velika	194	74	262
Vojno Selo	648	173	220

Izvor: Popis 2023, Monstat (p)

⁷(p) - preliminarni rezultati

[1] U skladu sa definicijom uobičajenog mjesta boravka
z - zaštićen podatak (manje od 10 stanovnika)

1.2.4 Prirodno kretanje stanovništva

Analiza podataka o prirodnom priraštaju ukazuje na značajne demografske promjene u periodu od 2014. do 2022. godine. Tokom 2014. godine, prirodni priraštaj bio je gotovo neutralan, s minimalnim pozitivnim priraštajem od 1, što je rezultiralo stopom prirodnog priraštaja od 0,08.

U 2015. godini zabilježeno je 118 živorođenih i 111 umrlih, što je rezultiralo pozitivnim prirodnim priraštajem od 7 i stopom od 0,80. Tokom 2016. godine situacija se blago poboljšala, s prirodnim priraštajem od 8 i stopom od 0,92. Godina 2017. bila je izrazito povoljna, s prirodnim priraštajem od 30 i najvišom stopom prirodnog priraštaja od 3,48 u cijelom posmatranom periodu, što ukazuje na značajan porast broja živorođenih u odnosu na umrle.

Međutim, 2018. godina pokazuje stagnaciju, s jednakim brojem živorođenih i umrlih (112), što je rezultiralo nultom stopom prirodnog priraštaja. U 2019. godini situacija se pogoršala, s prirodnim priraštajem od -28 i negativnom stopom od -3,37, što ukazuje na povećan broj umrlih u odnosu na živorođene.

Godina 2020. pokazala je blagi oporavak, s prirodnim priraštajem od 7 i stopom od 0,84. Međutim, 2021. godina ponovo bilježi negativne trendove, s prirodnim priraštajem od -31 i najnižom stopom prirodnog priraštaja od -3,78, što ukazuje na porast mortaliteta.

Posljednja posmatrana godina, 2022., pokazala je poboljšanje, s prirodnim priraštajem od 18 i stopom od 2,21, što predstavlja pozitivnu promjenu nakon negativnih trendova iz prethodnih godina.

Prirodno kretanje stanovništva

Izvor : Monstat, Statistički godišnjak 2023

Ukupno gledano, demografski trendovi pokazuju značajne fluktuacije, s pozitivnim priraštajem u prvim godinama posmatranja, stagnacijom sredinom perioda te ozbiljnim padom u 2019. i 2021. godini. Godine 2022. i 2023. ukazuju na

potencijalni oporavak, iako je ukupni trend zabrinjavajući zbog čestih fluktuacija i perioda negativnog prirodnog priraštaja.

Rođeni i umrli po polu i prirodni priraštaj (2018–2023)

Godina	Rođeni			Umrli			Prirodni priraštaj
	Ukupno	Pol		Ukupno	Pol		
		M	Ž		M	Ž	
2018	112	58	54	112	57	55	0
2019	92	52	40	120	62	58	-28
2020	116	62	54	109	59	50	7
2021	112	66	46	143	69	74	-31
2022	111	49	62	93	43	50	18
2023	89	52	37	88	48	40	1

Izvor: Monstat, Statistički godišnjak 2023, Mjesečni statistički bilten

1.2.5 Migraciona kretanja stanovništva

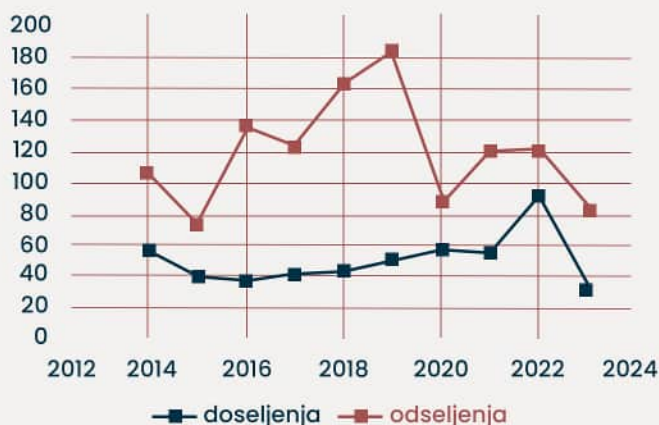
Unutrašnje migracije u opštini Plav tokom poslednjih deset godina pokazuju kontinuirano negativan migracioni saldo, odnosno izražen trend iseljavanja stanovništva. Stope migracionog salda kretale su se od -3,6‰ do -16,4‰. Tokom ovog perioda, opština se suočavala s konstantnim negativnim migracionim saldom, što ukazuje na to da je broj ljudi koji su napustili opštinu bio u kontinuitetu veći od broja doseljenih.

Godine 2023. migracioni saldo iznosio je -51, sa stopom migracionog salda od -6,3‰, što znači da je na svakih 1.000 stanovnika njih 6,3 napustilo opštinu. Sličan trend primijećen je i prethodnih godina. Na primjer, 2022. godine migracioni saldo bio je -29, sa stopom od -3,6‰, dok je 2021. godine iznosio -65, uz stopu od -7,9‰.

Najveći negativni migracioni saldo zabilježen je 2019. godine, kada je iznosio -136, što je rezultiralo stopom od -16,4‰. Godine 2018. takođe je zabilježena visoka negativna stopa migracionog salda od -14,4‰, sa saldom od -122. Ovo je bio jedan od perioda s najvećim odlivom stanovništva, slično kao i 2017. godina, koja je imala saldo od -83 i stopu od -9,6‰. Iako nisu sprovedene detaljne analize, može se zaključiti da su razlozi za odlazak stanovništva uglavnom ekonomske i političke prirode. Među brojnim posljedicama iseljavanja su smanjenje ukupnog broja stanovnika, starenje populacije i usporavanje ekonomskog razvoja opštine zbog odlaska radno sposobnih i obrazovanih građana.

Unutrašnje migracije a)

Unutrašnje migracije b)

Izvor: Monstat, Migracije, baza podataka 2014-2023

Iako precizni podaci o dijaspori Plava nijesu dostupni, evidentan je njihov značajan doprinos razvoju lokalne zajednice, uključujući ulogu u smanjenju rizika od siromaštva. Dalji napori opštine usmjereni su na snažnije uključivanje iseljenika iz Plava u pokretanje poslovnih inicijativa i investicija.

Podaci o popisanim državljanima koji su na radu, školovanju ili boravku van Crne Gore pokazuju da većina lica iz opštine Plav boravi u Sjedinjenim Američkim Državama (647), što predstavlja najveću brojčanu zajednicu među zemljama obuhvaćenim popisom. Značajan broj Plavljana takođe živi u Njemačkoj (312), a zatim slijede Srbija (124), Holandija (72), Slovenija (59), Kosovo (63) i Švedska (59).⁸

Popisani državljani Crne Gore iz opštine Plav na radu, školovanju ili boravku van Crne Gore⁹

Zemlja	Broj lica	Zemlja	Broj lica	Zemlja	Broj lica
Njemačka	312	Holandija	72	Norveška	22
Srbija	124	Kosovo	63	Ruska Federacija	-
Sjedinjene Američke Države	647	Austrija	z	Australija	z
Luksemburg	17	Danska	15	Ujedinjeni Arapski Emirati	-
Švajcarska	46	Belgija	20	Španija	-
Bosna i Hercegovina	45	Kanada	30	Sjeverna Makedonija	z
Švedska	59	Hrvatska	z	Albanija	z
Francuska	27	Turska	z	Grčka	-
Italija	47	Velika Britanija	-	Mađarska	-
Slovenija	63	Ostale države	28	Nepoznato	43
Ukupno	1770				

Izvor: Monstat

⁸ MONSTAT, Konačni rezultati Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova u 2023. godini

⁹ "z" označava zemlje sa malim brojem prisutnih lica ili za koje podaci nijesu dostupni.

"-" označava zemlje za koje nema prijavljenih podataka.

2. DRUŠTVENA INFRASTRUKTURA I PRISTUP ZASNOVAN NA LJUDSKIM PRAVIMA

2.1 DRUŠTVENE DJELATNOSTI

2.1.1 Razvoj naselja po mjeri građana

Stanovništvo opštine Plav razmješteno je u 14 naselja to su: Bogajići; Brezojevica; Velika; Vojno Selo; Gornja Rženica; Plavska Rijeka; Mašnica; Desni Meteh; Murino; Novšići; Plav; Prnjavor; Skić; Hoti. Po funkcionalnim kriterijumima izdvajaju se dva naselja Plav i Murino (dominantna je funkcija privrede, usluga i komunikacija). Plavu gravitiraju: Djurička Rijeka, Hoti, Bogajići, Prnjavor, Skić, Desni Meteh, Brezojevica. Murinu gravitiraju: Novšići, Velika, Mašnica i Gornja Rženica.

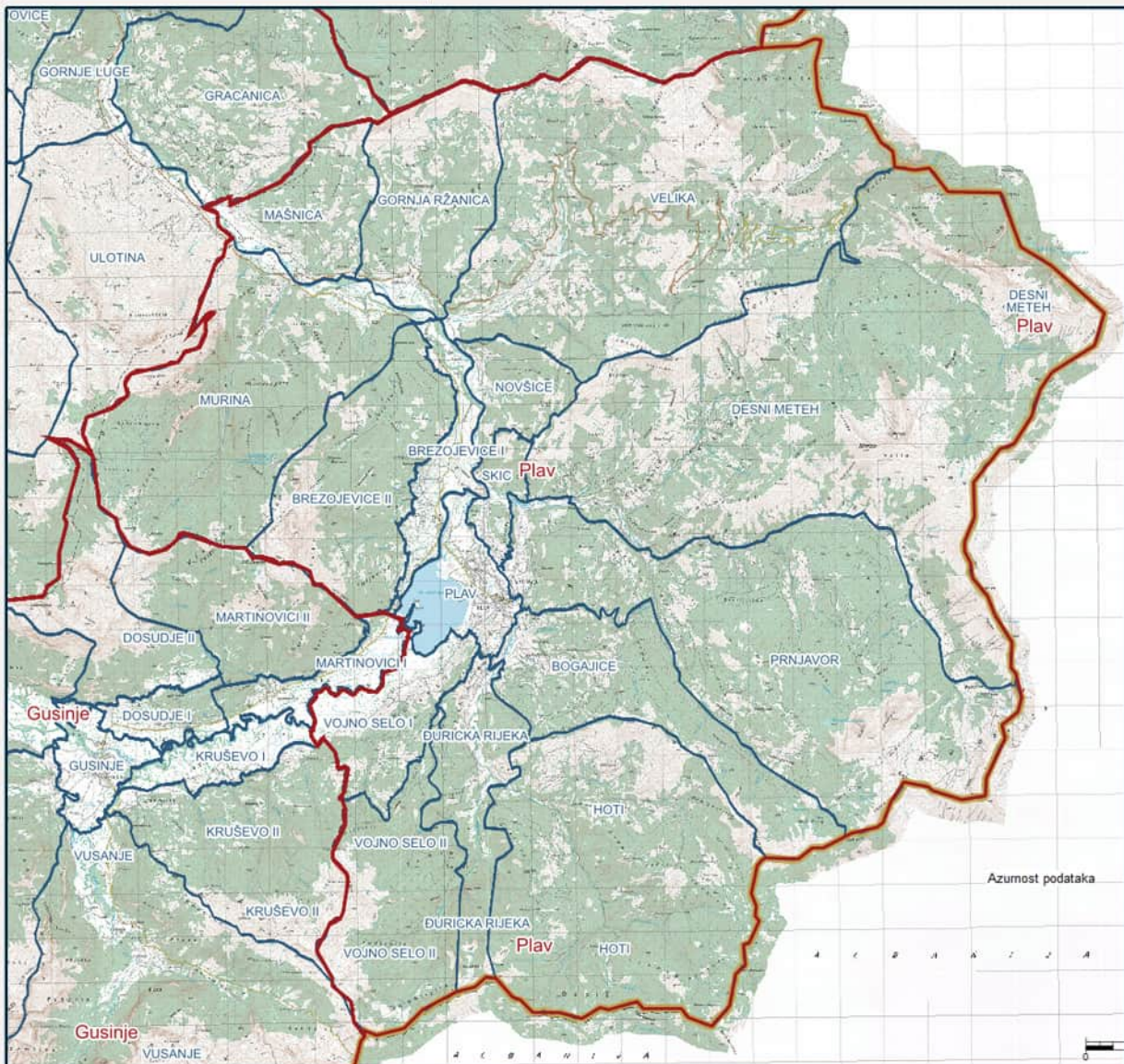
U mreži naselja javljaju se četiri nivoa: Centar Opštine, sekundarni centri, centri MZ i ostala naselja. Plav je primarni opštinski centar a Murino sekundarni centar. Naselja koja predstavljaju centre MZ su Brezojevica i Velika. Opština Plav ima 16 katastarskih opština i administrativno je podijeljena na 6 mjesnih zajednica: MZ Plav, MZ Prnjavor, MZ Meteh, MZ Brezojevica, MZ Velika i MZ Murino.

Katastarske opštine su: KO Bogajiće; KO Brezojevica I; KO Brezojevica II; KO Desni Meteh; KO Gornja Ržanica; KO Hoti; KO Plavska Rijeka; KO Mašnica; KO Murina; KO Novšiće; KO Velika; KO Vojno selo I; KO Vojno selo II; KO Skić; KO Prnjavor i KO Plav.

U urbanom dijelu opštine Plav već su uspostavljene ustanove od šireg društvenog značaja, uključujući predškolske i osnovne obrazovne ustanove, srednju školu, visokoškolsku ustanovu, dom zdravlja i kulturni centar. Da bi se osigurao kvalitetan život stanovništva u svim naseljima opštine, potrebno je unaprijediti pristup javnim uslugama i infrastrukturnim objektima, uz stalno podizanje kvaliteta usluga u oblastima kulture, fizičke kulture, socijalne i dječje zaštite. Posebnu pažnju treba posvetiti izgradnji novih predškolskih ustanova i sadržaja dostupnih svim građanima, s naglaskom na korisnike socijalne zaštite.

Važno je omogućiti ostvarivanje prava osoba sa invaliditetom u skladu s međunarodnim standardima. To podrazumijeva unapređenje njihovog socio-ekonomskog statusa, prilagodavanje pravne regulative i punu integraciju u društvo, uz obezbjeđenje pristupačnosti svim objektima i sadržajima. Paralelno s tim, potrebno je razvijati kulturni život u gradskom području i lokalnim centrima, uključujući izgradnju domova kulture i proširenje sportskih kapaciteta kroz izgradnju multifunkcionalnog sportskog centra i sportskih terena u naseljima.

Mreža naselja u opštini Plav

Izvor: Geoportal Uprave za nekretnine Crne Gore

Centralne funkcije treba proširiti na kontaktna područja, dok se u centrima seoskih naselja treba raditi na razvoju društvenih aktivnosti i gradnji objekata za potrebe lokalne zajednice. To uključuje domove mjesnih zajednica, škole, domove kulture, trgovine, apoteke, objekte za otkup poljoprivrednih proizvoda i stoke, te objekte za snabdijevanje poljoprivrednika vještačkim đubrivom, stočnom hranom i servisima mehanizacije.

Ravnomjeran razvoj naselja zahtijeva i poboljšanje saobraćajnih veza radi bolje povezanosti naselja. Ovo će omogućiti stvaranje funkcionalnih zajednica čiji će centri biti opremljeni osnovnim objektima za obrazovanje, zdravstvo, kulturu i fizičku kulturu, čime se doprinosi poboljšanju kvaliteta života u cijeloj opštini.

2.1.2 Obrazovanje

U obrazovnom sistemu opštine Plav sprovodi se predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje. Na području opštine postoji jedna srednja škola, dvije osnovne škole s područnim odjeljenjima i jedna predškolska ustanova – JPU "Dječji vrtić" Plav, koja posluje sa tri radne jedinice.

Predškolsko obrazovanje

Na području opštine funkcionišu Dječji vrtić u Plavu i vaspitne jedinice u Gusinju i Murini, koji su organizovani u okviru JPU "Dječji vrtić" Plav. Djeca su raspoređena u četiri starosne grupe: jaslice, mlađu, stariju i mješovitu grupu. Osim vaspitačica i medicinskih sestara koje rade sa djecom, uključeni su i stručni saradnici: nastavnica engleskog jezika, pedagog, logoped i asistenti u nastavi koji pružaju podršku djeci sa posebnim obrazovnim potrebama. Ustanova radi u zadovoljavajućim uslovima, primjenjujući savremene metodama rada.

Tokom perioda od 2019. do 2024. godine, broj upisane djece varirao je. Najmanji broj djece zabilježen je u školskoj godini 2020/2021, kada je zbog pandemije COVID-19 upisano 203 djece, dok je najveći broj od 286 upisane djece zabilježen u školskoj godini 2022/2023. Broj zapošljenih u ustanovi takođe je varirao, od početnih 44 u 2019/2020. godini do 48 u 2023/2024. Broj vaspitača kretao se između 18 i 21. Prosječan broj djece po vaspitaču bio je najniži u školskoj godini 2020/2021 (10,7), dok je najviši zabilježen u 2022/2023 (15,9).

Upoređujući ove podatke sa školskom godinom iz prethodne decenije, 2013/2014, kada je u ustanovi bilo upisano 161 dijete, i 2015/2016, kada je taj broj iznosio 127 (prema podacima Monstata), evidentno je da se broj djece koja pohađaju predškolsko obrazovanje gotovo udvostručio. Ovaj porast je od velikog značaja za rani razvoj djece i omogućavanje pravovremenih intervencija.

Broj ustanova, broj djece po polu, zaposleni, vaspitači i prosječan broj djece po vaspitaču

Upisna godina	Broj ustanova	Broj djece			Zaposleni		Prosječan broj djece po vaspitaču
		Ukupno	Dječaci	Djevojčice	Ukupno	Vaspitači	
2019/2020	1	249	137	112	44	19	13,1
2020/2021	1	203	108	95	44	19	10,7
2021/2022	1	285	153	132	46	21	13,6
2019/2020	1	286	154	132	47	18	15,9
2023/2024	1	282	148	134	48	20	14,1

* uključeni su podaci i za opštinu Gusinje

Izvor: Monstat

Osnovno obrazovanje

Što se tiče osnovnog obrazovanja, ova djelatnost se sprovodi u 2 osnovne škole, koje, pored centralnih jedinica, obuhvataju ukupno 6 područnih odjeljenja: OŠ "Hajro Šahmanović" i JU Osnovna škola "Petar Dedović".

Stanje matičnih školskih objekata uglavnom je zadovoljavajuće za odvijanje nastave, uz prisustvo sportskih sala. Međutim, opremljenost škola varira, posebno u područnim odjeljenjima, gdje su potrebna dodatna ulaganja za unapređenje uslova rada i nastave.

Stanje objekata osnovnoškolskog obrazovanja JU OŠ "Hajro Šahmanović"

R.b.	Objekti
1.	Matična škola, stanje 7/10, škola posjeduje školske terene i salu, nedostatak prostorija, potrebna dogradnja još najmanje 4 učionice, neophodna rekonstrukcija krova, površina 936m ²
2.	P.U. Vojno selo, stanje 10/10, nova gradnja, škola posjeduje dvorište i igralište, površina 147 m ²
3.	P.U. Brezojevice, stanje 8/10, škola renovirana, nedostaje putna infrastruktura od glavnog puta do škole, nedostatak igrališta, površina 253m ²
4.	P.U. Bogaiće 8/10, nedostatak terena i igrališta, površina škole 206 m ²
5.	P.U. Meteh 8/10, nedostatak terena i igrališta, površina škole 229 m ²
6.	P.U. Jara 2/10, nedostatak toaleta, nedostatak infrastrukture, potrebna rekonstrukcija krova, površina škole 90 m ²
7.	P.U. Hoti 2/10, nedostatak toaleta, nedostatak infrastrukture. Objekat je u vlasništvu Policije CG. Stara škola urušena, površina stare škole 120 m ²

Izvor: JLS Plav

Stanje objekata osnovnoškolskog obrazovanja JU OŠ "Petar Dedović"

R.b.	Objekti
1.	Matična škola, stanje 9/10, škola posjeduje školske terene, nedostatak adekvatne ograde oko školskog dvorišta, potrebno osiguravanje pješačke zone do škole, asfaltiranje prilaza školi. Površina 600m ² .
2.	P.U. Velika, stanje 7/10, , školi potrebna sanacija toaleta kao i osiguravanje snabdijevanja vodom, površina 300 m ²
3.	P.U. Gornja Ržanica, stanje 7/10, školi potrebna sanacija toaleta kao i osiguravanje snabdijevanja vodom, površina 300 m ²

Izvor: JLS Plav

Analiza broja učenika u osnovnim školama opštine Plav za period od školske 2021/2022 do 2023/2024. godine pokazuje blagu fluktuaciju broja učenika. U školskoj 2021/2022. godini zabilježen je ukupan broj od 980 učenika. U narednoj školskoj godini, 2022/2023, taj broj blago je opao na 976 učenika. Međutim,

u školskoj 2023/2024. godini broj učenika ponovo je porastao na 1.006, što predstavlja procentualno povećanje od oko 3%.

Broj učenika u osnovnim školama u opštini Plav

Školska godina	Broj učenika
2021/2022	980
2022/2023	976
2023/2024	1006

Izvor: <https://www.skolskastatistika.edu.me>

U Plavu postoji i škola za osnovno muzičko obrazovanje, smještena u zgradi Srednje škole, pod nazivom Muzička škola Berane–područno odjeljenje Plav. Osnovnu muzičku školu pohađa 60 učenika organizovanih u šest odjeljenja, a nastavu im pruža stručno osoblje profesora.

Na početku školske 2023/2024. godine u Plavu je upisano ukupno 1.006 učenika u 65 odjeljenja, od čega 506 dječaka i 500 djevojčica. Prosječan broj učenika po odjeljenju iznosi 15,5. Što se tiče broja nastavnika, ukupno ih je 94, od čega su većina žene (67 ili 71,28%). Broj učenika po nastavniku iznosi 10,7.

Kada je riječ o učenicima sa posebnim obrazovnim potrebama, na početku školske 2023/2024. godine u osnovne škole u Plavu upisano je osam učenika u redovan obrazovni sistem¹⁰.

Srednjoškolsko obrazovanje

JU Srednja mješovita škola „Bećo Bašić“ nudi osam različitih obrazovnih smjerova: opšta gimnazija, zdravstveni tehničar, hotelsko-turistički tehničar, poljoprivredni tehničar, mašinski tehničar za energetiku, kuvar, izvođač građevinskih radova i instalater sanitarnih uređaja i klimatizacije. U ovoj obrazovnoj ustanovi zaposleno je 78 osoba, od čega je 11 van nastavnog osoblja, 6 stručnih saradnika, direktor, pomoćnik direktora i 61 nastavnika.

Analiza broja upisanih učenika za period od školske 2021/2022. do 2023/2024. godine pokazuje kontinuirani pad, sa 509 na 461 učenika, što predstavlja ukupno smanjenje od 9,43%. Broj učenika opadao je svake godine: sa 509 u 2021/2022. na 478 u 2022/2023. i na 461 u 2023/2024. godini, uz godišnja smanjenja od 3,56% do 6,08%.

Mogući uzroci ovog trenda uključuju smanjenje broja djece školske dobi,

¹⁰ Monstat, Učenici sa posebnim obrazovnim potrebama koji su upisali osnovno obrazovanje u osnovnim školama (redovna odjeljenja i posebna odjeljenja) i resursnim centrima - početak školske 2023/2024. godine

migracije radno sposobnog stanovništva s djecom ili promjene u interesovanjima učenika.

Broj učenika u srednjoj školi u opštini Plav

Školska godina	Broj učenika
2021/2022	509
2022/2023	478
2023/2024	461

Izvor: <https://www.skolskastatistika.edu.me>

U školskoj godini 2022/2023 nastava se sprovodila u 28 odjeljenja, uz sportsku halu površine 1.800 kvadratnih metara. Takođe, u okviru škole postoji prostor predviđen za održavanje različitih seminara i radionica. Nastava se izvodi na maternjem i albanskom jeziku. Škola je otvorena za saradnju i ostvaruje značajnu interakciju sa ustanovama, poslodavcima i lokalnom zajednicom. Poslodavci iskazuju spremnost za saradnju sa školom u vezi s realizacijom praktične nastave u svojim objektima.

Visokoškolci sa prebivalištem u opštini Plav

Podaci o broju studenata osnovnih studija sa prebivalištem u opštini Plav tokom posmatranog perioda ukazuju na fluktuaciju praćenu smanjenjem broja studenata. U akademskoj 2018/2019. godini zabilježen je početni broj od 184 studenta, dok je u narednoj godini, 2019/2020, broj porastao na 218, što predstavlja značajan rast. Međutim, u akademskoj 2020/2021. dolazi do blagog pada na 215 studenata, što je neznatno smanjenje u odnosu na prethodnu godinu. Negativan trend nastavio se u 2021/2022. godini, kada je broj studenata opao na 196, dok je najveći pad zabilježen u 2022/2023. godini, kada je broj studenata opao na 170. Tokom ovog petogodišnjeg perioda broj studenata osnovnih studija sa prebivalištem u opštini Plav prvo je doživio rast, a zatim konstantan pad. Najveći broj studenata zabilježen je u akademskoj 2019/2020. godini (218 studenata), dok je najmanji broj zabilježen u posljednjoj posmatranoj godini, 2022/2023 (170 studenata).

Broj učenika u srednjoj školi u opštini Plav

Školska godina	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023
Broj studenata	184	218	215	196	170

Izvor: Monstat, Statistički godišnjak

Obrazovanje odraslih

Što se tiče ponude obrazovanja i osposobljavanja odraslih, postoji izražena potreba za dodatnim sadržajima kako bi se omogućilo kontinuirano unapređenje znanja, vještina i kompetencija, čime bi se povećala zapošljivost stanovništva i kapaciteti za privredni rast.

U opštini Plav licenciran je jedan organizator obrazovanja odraslih – JU Srednja mješovita škola „Bećo Bašić“, koja nudi sedam programa za sticanje stručnih kvalifikacija.

JU Srednja mješovita škola „Bećo Bašić“

Programi obrazovanja za sticanje stručne kvalifikacije – osposobljavanje

- Bravar
- Pomoćnik montera suve gradnje
- Pomoćnik automehaničara
- Autovulkanizer
- Kuvar
- Konobar
- Zavarivač

2.1.3 Zdravstvena zaštita

Zdravstvena zaštita u opštini Plav organizovana je na primarnom nivou u okviru Doma zdravlja „Dr Branko Zogović“ Plav i jedinice Zavoda za hitnu medicinsku pomoć. Zdravstvene usluge u opštini Plav obuhvataju širok spektar medicinskih potreba stanovništva, uključujući primarni nivo zdravstvene zaštite i određene službe sekundarnog nivoa, kao što su stacionar za interne bolesti i hemodijaliza. Dom zdravlja pruža usluge putem različitih specijalizovanih službi i odjeljenja.

Hemodijaliza i RTG kabinet omogućavaju dijagnostiku i terapiju pacijentima sa specifičnim potrebama, dok služba izabranih doktora za odrasle raspolaže s tri ordinacije i tri previjališta. Dvije pedijatrijske ordinacije zadužene su za brigu o djeci, a služba za vakcinaciju fokusira se na imunizaciju stanovništva. Apoteka u sklopu Doma zdravlja obezbjeđuje dostupnost lijekova, dok Centar za tuberkulozu i plućne bolesti, internistička i psihijatrijska ambulanta, kao i EKG kabinet za dijagnostiku srčanih oboljenja pružaju dodatne specijalizovane usluge.

COVID ambulanta, uspostavljena tokom pandemije i jedinica Hitne medicinske pomoći (HMP) značajno doprinose urgentnom i preventivnom

djelovanju. Sveobuhvatna stomatološka zaštita dostupna je kroz dvije stomatološke ambulante.

Služba za laboratorijsku dijagnostiku omogućava precizne analize i dopunjuje rad ostalih medicinskih službi. Ginekološka ordinacija, opremljena ultrazvukom, i stacionari za interne bolesti i ginekološko akušerstvo pružaju podršku pacijentima kojima je potrebna intenzivnija njega ili bolnički boravak.

Upravljanje i administracija zdravstvene ustanove obuhvataju službe direktora i glavne sestre, kadrovske i pravne poslove, kao i ekonomsku i tehničku službu, koje osiguravaju efikasno funkcionisanje Doma zdravlja.

Ovakva organizacija omogućava stanovnicima Plava pristup sveobuhvatnoj i kvalitetnoj zdravstvenoj zaštiti, prilagođenoj potrebama lokalne zajednice.

Zdravstveni radnici u opštini Plav za 2021. i 2022. godinu

Kategorija	2021	2022
Ukupno zdravstveni radnici i saradnici	79	78
Ljekari	21	19
- Opšte medicine	1	2
- Na specijalizaciji	5	5
- Specijalisti	15	12
Ljekari stomatolozi	0	0
Farmaceuti	0	0
Ostali zdravstveni radnici	11	11
- Sa visokom stručnom spremom	0	0
- Sa višom stručnom spremom	1	1
- Sa srednjom stručnom spremom	46	47
- Sa nižom stručnom spremom	0	0

Izvor: Institut za javno zdravlje

U 2021. godini, opština Plav imala je ukupno 79 zdravstvenih radnika i saradnika. Od tog broja, 21 su bili ljekari, uključujući jednog ljekara opšte prakse, pet ljekara na specijalizaciji i 15 specijalista. Ostali zdravstveni radnici činili su 11 osoba, od kojih je većina imala srednju stručnu spremu (46).

U 2022. godini, ukupan broj zdravstvenih radnika i saradnika blago je opao na 78. Broj ljekara smanjen je na 19, s povećanjem broja ljekara opšte prakse na dva, dok je broj specijalista opao na 12, usljed odlaska u starosnu penziju. Ostali zdravstveni radnici ostali su na istom broju (11), uz blagi porast broja

radnika sa srednjom stručnom spremom na 47. Ovi podaci ukazuju na blagi pad ukupnog broja zdravstvenih radnika, uz smanjenje broja specijalista, dok je broj ljekara opšte prakse blago porastao.

Zavod za hitnu medicinsku pomoć ima ugovor o zakupu s Domom zdravlja Plav. Prostor od 35 kvadratnih metara trenutno je neuslovan i ne ispunjava standarde. Zavod pruža usluge kao što su pregledi, zbrinjavanje vitalno ugroženih lica, transport do najbližeg urgentnog centra, davanje terapija pacijentima koji nijesu vitalno ugroženi, palijativna njega hroničnih pacijenata i obezbjeđivanje javnih skupova.

Timovi hitne medicinske pomoći organizovani su u četiri tima, svaki s jednim doktorom, jednim medicinskim tehničarem i vozačem. Smjene su dvanaestočasovne, uz rad u dnevnoj i noćnoj smjeni. Zavod trenutno ima dva specijalista hitne medicine, jednog doktora opšte prakse, te dodatno angažuje doktore po potrebi kako bi se osigurao 24-časovni rad.

Zdravstvena ustanova u Plavu, iako dobro organizovana i opremljena za pružanje različitih usluga, suočava se s ozbiljnim problemom nedostatka doktora medicine. Ovaj problem dodatno pogoršava činjenica da većina postojećih doktora pripada starijoj starosnoj strukturi, što ukazuje na to da će izazov nedostatka kadrova postati još izraženiji u narednim godinama.

Kako bi se ovaj problem ublažio, potrebne su mjere za motivisanje ljekara porijeklom iz Plava da se vrate i zaposle u lokalnim ustanovama. Opština Plav prepoznala je ovaj problem i uvela program stipendiranja deficitarnih zanimanja, s ciljem privlačenja mladih ljudi iz Plava koji žele da se obrazuju u ključnim oblastima za lokalnu zajednicu.

Uz dodatne podsticaje i saradnju s medicinskim fakultetima i relevantnim institucijama, ovakve mjere mogu doprinijeti osiguravanju održivog kadrovskog potencijala za Dom zdravlja Plav.

2.1.4 Socijalna zaštita

Osnovna prava iz materijalnih davanja dijele se na dvije grupe i to na:

- Osnovna materijalna davanja u socijalnoj zaštiti;
- Osnovna materijalna davanja u dječjoj zaštiti.

Osnovna materijalna davanja u socijalnoj zaštiti su materijalno obezbjeđenje, lična invalidnina, dodatak za njegu i pomoć, zdravstvena zaštita, troškovi ishrane, jednokratna novčana pomoć i naknada roditelju ili staratelju korisnika prava na ličnu invalidninu.

Osnovna materijalna davanja iz dječje zaštite su naknada za novorođeno dijete, dodatak za djecu, troškovi ishrane u predškolskim ustanovama, pomoć za vaspitanje i obrazovanje djece i mladih sa posebnim obrazovnim potrebama, refundacija naknade zarade i naknada zarade za porodiljsko, odnosno roditeljsko odsustvo, naknada po osnovu rođenja djeteta i refundacija naknade zarade i naknada zarade za rad sa polovinom punog radnog vremena.

U pogledu usluga u oblasti socijalne i dječje zaštite koje se ostvaruju preko Centra, istih ima pet i to: podrška za život u zajednici, savjetodavno-terapijska i socijalno-edukativna usluga, smještaj, neodložne intervencije i druge usluge.

Rekapitulacija materijalnih davanja iz oblasti socijalne i dječje zaštite za decembar 2023.

	Broj nosilaca prava	Broj djece/članova	Iznos (EUR)
Dodatak za djecu	232	566	31.221,90
Dodatak za djecu 0-18 godina	677	1.396	42.090,00
Materijalno obezbjeđenje	273	1.056	36.106,12
Lična invalidnina	70	-	20.120,80
Dodatak za njegu i pomoć	985	-	97.813,38
Porodični smještaj, hraniteljstvo	14	-	5.490,82
Ukupno	-	-	232.842,02

Izvor: Ministarstvo rada i socijalnog staranja

Podaci o korisnicima Centra za socijalni rad Plav ukazuju na veliki broj korisnika osnovnih materijalnih davanja u socijalnoj zaštiti, što sugerise da je značajan dio stanovništva opštine u riziku od siromaštva. Učešće korisnika materijalnog obezbjeđenja u ukupnoj populaciji u Plavu je treće najveće u Crnoj Gori (nakon Rožaja i Petnjice) i kreće se između 10% i 17% od 2011. godine.

Ovo je približno tri puta više od nacionalnog prosjeka. Tokom posmatranog petogodišnjeg perioda (2018-2022), broj korisnika osnovnih materijalnih davanja u socijalnoj zaštiti bio je visok i relativno stabilan, s prosječnim brojem od 324 porodice i 1.239 članova porodica koji koriste materijalno obezbjeđenje. Takođe, oko 57 korisnika ostvaruje pravo na ličnu invalidninu. Broj korisnika usluge njege i pomoći značajno varira u istom periodu, krećući se između 412 i 538 korisnika.

Korisnici prema oblicima socijalne zaštite

Godina	Materijalno obezbjeđenje		Lična invalidnina	Njega i pomoć
	Broj porodica	Broj članova		
2022	303	1.172	59	488
2021	330	1.272	59	503
2020	334	1.272	56	538
2019	326	1.253	55	482
2018	325	1.227	56	412

Izvor: Monstat, Statistika socijalne zaštite

Najčešće korišćeno osnovno materijalno davanje iz dječje zaštite je dodatak za djecu. Analiza podataka o dodatku za djecu za period od 2018. do 2022. godine¹¹ pokazuje značajan rast u broju nosilaca prava i broju djece koja primaju ovaj dodatak. U 2018. godini broj nosilaca prava iznosio je 252, dok je broj djece bio 563. Tokom narednih godina ovaj broj je kontinuirano rastao. U 2019. godini broj nosilaca prava povećao se na 274, a broj djece na 602. U 2020. godini broj nosilaca prava porastao je na 281, dok je broj djece dostigao 609.

Najveći skok zabilježen je u 2021. godini, kada su pravo na dodatak za djecu stekla i djeca do navršene šeste godine života. Tada je broj nosilaca prava porastao na 574, a broj djece na 1.039. Ovaj trend nastavljen je i u 2022. godini, kada je broj nosilaca prava dostigao 622, a broj djece 1.212.

Dodatak za djecu, prosječan mjesečni broj 2018-2022

	2018	2019	2020	2021	2022
Broj nosilaca prava	252	274	281	574	622
Broj djece	563	602	609	1.039	1.212

Izvor: Ministarstvo finansija i socijalnog staranja Crne Gore

Prosječan mjesečni broj korisnika lične invalidnine za opštinu Plav za 2022. godinu iznosio je 59, dok je prosječan mjesečni broj korisnika njege i pomoći u ovoj godini bio 488.¹²

¹¹ Podaci se odnose na prosječan broj nosilaca prava na dodatak za djecu i prosječan broj djece korisnika dječijih dodataka.

¹² Monstat, Statistika socijalne zaštite, prema podacima Ministarstva rada i socijalnog staranja

Podaci za opštinu Plav u 2022. godini pokazuju da je ukupan broj korisnika penzija 1.093, sa 606 starosnih, 106 invalidskih i 381 porodičnom penzijom. Tokom godine, 74 osobe su prvi put ostvarile pravo na penziju, dok je 68 osoba izgubilo to pravo. Najveći broj novih korisnika je stekao starosnu penziju (56), dok je kod porodičnih i invalidskih penzija taj broj znatno manji. Broj penzionera poljoprivrednika na kraju 2022. godine iznosio je 3.

Korisnici penzija, 2022. godina

Kategorija	Broj
Ukupno korisnici penzija	1.093
- Starosne penzije	606
- Invalidske penzije	106
- Porodične penzije	381
Korisnici koji su prvi put počeli da koriste pravo na penziju, ukupno u godini	74
- Starosne penzije	56
- Invalidske penzije	3
- Porodične penzije	15
Korisnici penzija kojima je prestalo pravo, ukupno u godini	68
- Starosne penzije	29
- Invalidske penzije	10
- Porodične penzije	29
Broj penzionera poljoprivrednika, stanje decembar 2022	3

Izvor: FOND PIO Crne Gore

Broj registrovanih korisnika u Udruženju penzionera Plav u 2023. godini bio je 1066. Angažovano je 10 geronto domaćica koje se brinu o starim licima a trenutno je u izgradnji Dom za stare.

Opština Plav je donijela Lokalni plan socijalne i dječije zaštite za period od 2022. do 2026. godine, u cilju unapređenja socijalne i dječije zaštite kao i daljeg razvoja usluga koje podržavaju život korisnika u zajednici i koji radi na jačanju međuresorne saradnje na lokalnom nivou. Svake godine donosi se Lokalni akcioni plan za mlade.

Prioritetne ciljne grupe i usluge koje ovaj dokument prepoznaje su :

- Djeca i mladi u riziku;
- Stara i nemoćna lica;
- OSI i njihove porodice;
- Samohrani roditelji bez porodične podrške i odgovarajućih uslova za život;
- Materijalno-ugrožene kategorije stanovništva;
- Žrtve rodno zasnovanog nasilja i nasilja u porodici;
- Beskućnici;
- Egipćani i Romi;
- Zavisnici od kocke i alkohola;
- Pripadnici LGBTQ populacije.

U opštini usluge pruža Dnevni centar za djecu i omladinu sa smetnjama i teškoćama u razvoju „Lipa“ sa 16 zaposlenih. Ova institucija, utemeljena na intersektorskom pristupu, pruža usluge socijalizacije, njege, osposobljavanja za samostalnost, i vaspitno-obrazovnog rada. Dnevni centar ima prostorije za grupni i individualni rad, fizikalnu terapiju, mini ambulantu, kuhinju, senzornu sobu od 2016. godine, koja je interaktivna i prilagođena svakom korisniku. Pruža sljedeće usluge: Dnevni boravak, Osmočasovna njega, Psihosocijalna i medicinska rehabilitacija, Individualni i grupni rad sa djecom na osnovu individualnog programa rada, Vaspitno-obrazovni rad u kojem se stiču vještine neophodne za svakodnevni život, Socijalizacija, Besplatan prevoz, Ishrana, Održavanje njege i lične higijene, Savjetodavni rad i edukacija za roditelje, Slobodne i dodatne aktivnosti i druge usluge u skladu sa Statutom i zakonom.

Korisničko pravo Dnevnog centra imaju djeca i omladina sa smetnjama i teškoćama u razvoju od 7 do 27 godina, sa mogućnošću prijema i djece sa smetnjama od 3 do 7 godina, koja se prioritetno usmjeravaju u vrtić, ako Komisija za usmjeravanje i vaspitno-obrazovna ustanova utvrde da se dijete ne može obrazovati i vaspitavati u vrtiću.

Dom za stare u Plavu, čije je otvaranje planirano za 2025. godinu, predstavlja značajan iskorak u jačanju sistema socijalne zaštite u opštini. Ova ustanova će pružiti neophodan smještaj i njegu starijim i nemoćnim osobama, zadovoljavajući rastuću potrebu za institucionalnom brigom u zajednici. Njeno postojanje omogućiće starijim licima dostojanstven život u sigurnom okruženju, uz adekvatnu podršku i medicinsku njegu.

Plav se suočava s posebnim izazovima zbog brojne dijaspore, čiji članovi često žive i rade u inostranstvu, dok njihovi stariji ostaju u opštini. Dom za stare pružaće ove usluge upravo u takvom prirodnom okruženju, poznatom po miru i ljepoti, što ga čini idealnim mjestom za starije osobe koje traže sigurnost i kvalitetnu njegu. Ovaj dom će igrati ključnu ulogu u očuvanju društvene kohezije, omogućavajući porodicama u dijaspori da osiguraju brigu za svoje najstarije članove čak i kada nisu fizički prisutni.

Uz podršku Centra za socijalni rad i implementaciju Lokalnog plana socijalne i dječje zaštite, Dom za stare će dopuniti postojeće usluge poput geronto-domaćica, proširujući mogućnosti za brigu o starijim licima. Njegova uloga biće ključna u stvaranju održivog i inkluzivnog sistema socijalne zaštite, čineći Plav primjerom zajednice koja aktivno ulaže u dobrobit svojih građana.

Lokalna "NVO SOS" telefon Plav predstavlja ključni segment nevladinog sektora u opštini, posebno u pružanju podrške ženama žrtvama nasilja. Kroz savjetodavno-terapijske i socijalno-edukativne usluge, ova organizacija pruža medijaciju, savjetovanje i terapiju, pomažući ženama u kriznim situacijama da prevaziđu teške životne okolnosti i steknu osjećaj sigurnosti. Njihova uloga je od suštinskog značaja u jačanju sistema socijalne zaštite i promociji ljudskih prava u lokalnoj zajednici.

Takođe, zajedno sa SOS telefonom, Crveni krst Plav igra važnu ulogu u pružanju podrške ranjivim kategorijama stanovništva. Njihove aktivnosti uključuju pomoć starijim licima, socijalno ugroženim porodicama i osobama sa invaliditetom kroz distribuciju humanitarne pomoći, programe obuke za pružanje prve pomoći i druge oblike podrške. Crveni krst je često prvi odgovor u situacijama krize, doprinoseći izgradnji otpornosti zajednice i jačanju međusobne solidarnosti.

Šira uloga nevladinog sektora, uključujući SOS telefon i Crveni krst, ogleda se u podršci najranjivijim grupama, podizanju svijesti i promociji socijalne pravde. Ove organizacije ne samo da pružaju direktnu pomoć, već i aktivno rade na stvaranju inkluzivnog društva, u kojem svi građani opštine Plav imaju pristup osnovnim pravima i dostojanstvenom životu.

2.1.5 Tržište rada

Ključni problemi lokalnog tržišta i zapošljavanja su visoka stopa nezaposlenosti i niska stopa aktivnosti stanovništva, zatim dugoročna nezaposlenost, neusklađenost ponude i potražnje za radnom snagom ali i slaba ponuda kvalitetnih radnih mjesta, nedovoljna svijest o potrebi za cjeloživotnim učenjem kod radne snage i neformalni rad. Dodatni problem

predstavlja struktura nezaposlenih lica, sa ogromnim brojem korisnika materijalnog obezbjeđenja, slabom obrazovnom strukturom, te malim brojem nezaposlenih osoba sa prethodnim radnim stažom, kao i značajnim udjelom prijavljenih lica starosti preko 50 godina.

U decembru 2023. godine, broj nezaposlenih lica u opštini Plav iznosio je 2006, dok je broj zaposlenih bio 1398. Aktivno stanovništvo (zaposleni plus nezaposleni) iznosilo je ukupno 3404. Stopa nezaposlenosti u decembru 2023. godine bila je 58.93%, što znači da je gotovo 59% aktivnog stanovništva bilo nezaposleno. Stopa nezaposlenosti u Plavu (59%) je više od četiri puta veća od državnog prosjeka (14%).

Nezaposleni, zaposleni, aktivno stanovništvo i stopa nezaposlenosti

Decembar 2023. godine

Nezaposleni	Zaposleni	Aktivno stanovništvo	Stopa nezaposlenosti
2006	1398	3404	58.93

Ø Septembar 2024. godine

Nezaposleni	Zaposleni	Aktivno stanovništvo	Ø Stopa nezaposlenosti
1898	1474	3372	43.71

Izvor: ZZZCG

Na kraju 2022. godine, opština Plav imala je ukupno 2,101 nezaposlenu osobu, od čega su 1,040 bile žene, a 1,061 muškarci. Do kraja 2023. godine, broj nezaposlenih se smanjio na 2,006, s time da je među njima bilo 1,022 žena i 984 muškarca. Ova promjena predstavlja nominalno smanjenje od 95 nezaposlenih lica, što uključuje smanjenje za 18 žena i 77 muškaraca. Indeks ukupne nezaposlenosti za opštinu Plav iznosi 95.48, što pokazuje smanjenje nezaposlenosti za oko 4.5% u 2023. godini. Kada se analiziraju podaci po polu, indeks za žene je 98.27, dok je indeks za muškarce 92.74, što ukazuje na manji pad nezaposlenosti među ženama.

Nezaposleni po polu, 2022. i 2023. godina

31.12.2022.			31.12.2023.			Nominalna razlika			Indeks		
Σ	Ž	M	Σ	Ž	M	Σ	Ž	M	Σ	Ž	M
2101	1040	1061	2006	1022	984	-95	-18	-77	95.48	98.27	92.74

Izvor: ZZZCG

Tokom 2023. godine, opština Plav je bilježila prosječno 1976 nezapošljenih lica mjesečno, od kojih je prosječno 997 bilo žena i 979 muškaraca. Prosječna stopa nezapošljenosti u opštini Plav iznosila je 58,60%. Stopa nezaposlenosti se kretala između najviših 60,67% u januaru i najnižih 56,40% u septembru. Ovi podaci ukazuju na konstantno visok nivo nezapošljenosti sa manjim sezonskim varijacijama.

Stopa nezaposlenosti po mjesecima u 2023. godini

Januar	Februar	Mart	April	Maj	Jun	Jul	August	septembar	Oktobar	Novembar	Decembar	Ø u 2023.
60.67	59.30	59.52	59.59	59.63	59.34	56.74	56.72	56.40	57.79	58.63	58.93	58.60

Izvor: ZZCG

Od ukupnog broja dugoročno nezapošljenih, čak 73.8% su žene, dok muškarci čine 26.2%. Žene su većem procentu zastupljene u dugoročno nezapošljenim kategorijama, posebno u kategoriji preko 5 do 8 godina.

Dužina čekanja zaposlena, ukupno i po polu

Ukupno	Žene	Preko 1 do 3 godine	Preko 1 do 3 godine (Žene)	Preko 3 do 5 godina	Preko 3 do 5 godina (Žene)	Preko 5 do 8 godina	Preko 5 do 8 godina (Žene)	Preko 8 godina	Preko 8 godina (Žene)
2005	1021	470	227	388	210	734	411	115	33

Izvor: ZZCG

Od ukupno 2006 nezapošljenih lica u opštini Plav, 1.381 nema radnog staža, što predstavlja čak 68.84% ukupne nezapošljene populacije. Od tog broja, 778 su žene, što čini 56.33% nezapošljenih bez radnog staža.

Mjere za podršku zapošljavanju

Unaprijeđenje zapošljavanja i razvoj ljudskih resursa su ključni i neizostavni koraci ka daljem socio-ekonomskom razvoju opštine Plav. U tom pravcu, opština je razvila Lokalnu strategiju zapošljavanja za period 2021-2025. godine, kada je formirano i Lokalno partnerstvo za zapošljavanje, kao struktura zadužena za praćenje i unaprijeđenje ove lokalne politike.

Nezapošljena lica sa teritorije opštine Plav koriste mjere aktivne politike zapošljavanja koje se realizuju preko lokalnog biroa rada. Tokom 2023. godine ukupno 97 nezapošljenih je uključeno u aktivne mjere zapošljavanja, od čega je najveći broj lica uključen u javne radove (63), dok je 18 osoba prošlo osposobljavanje za samostalan rad a 14 osoba program obrazovanja i osposobljavanja odraslih, Nijedna osoba nije bila uključena u programe podsticaja za zapošljavanje dok je jedno lice bilo uključeno u podsticaje za preduzetništvo.

Može se zaključiti da je obuhvat mjerama aktivne politike, sa procentom ispod 5, na izrazito niskom nivou. Što se tiče stručnog tretmana nezapošljenih lica, tokom 2023. godine je utvrđeno 387 individualnih planova zapošljavanja a realizovano 17526 konsultacija.

Uključivanje nezaposlenih u aktivne mjere zapošljavanja

Obrazovanje i osposobljavanje odraslih	Osposobljavanje za samostalan rad	Osposobljavanje za rad kod poslodavca	Podsticaji za zapošljavanje	Podsticaji za preduzetništvo	Javni rad	Ukupno
1	14	18	/	1	63	97

Izvor: ZZZCG

U program stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem 2022/2023. godinu bilo je uključeno 26 visokoškolaca. Tokom 2023. godine Područna jedinica Plav izdala je 21 rješenje o utvrđenom procentu invaliditeta ali nije donešeno niti jedno mišljenje o potrebi uključivanja lica u mjere i aktivnosti profesionalne rehabilitacije.

Lokalna politika zapošljavanja i aktivne mjere zapošljavanja bi trebale biti usmjerene na povećanje aktivnosti ženske populacije u opštini Plav. Takođe, posmatrajući strukturne karakteristike nezapošljenih lica prijavljenih na Birou rada potrebno je uložiti više napora u aktivaciju i smanjenje dugoročne nezapošljenosti, omogućiti sticanje radnog staža velikom broju lica bez

radnog staža i naročito obezbijediti mogućnost sticanja kvalifikacija, znanja i vještina nekvalifikovanim licima i drugim nezapošljenim licima.

Nezapošljena lica koja su prijavljena na evidenciji 12 mjeseci i više potrebno je aktivirati kroz mjere aktivne politike zapošljavanja. Pri tom je potrebno naglasiti da je za tu grupu nezapošljenih potrebno inovirati pristupe i mjere aktivne politike zapošljavanja koje treba da targetiraju kako nedostatak adekvatnih znanja, vještina i često radnih navika, tako i njihove određene lične karakteristike, koje su najčešće i razlog neaktivnosti.

Licima sa invaliditetom potrebno je omogućiti u saradnji sa ZZZCG dostupnost usluga i mjera profesionalne rehabilitacije. U narednom periodu potrebno je ulagati u razvoj radne snage u smislu povećanje informatičke pismenosti i sticanja specifičnih IT znanja i vještina (software) a takođe i za korišćenje modernih alata koji se mogu koristiti za razvoj poljoprivrede i održivost poljoprivrednog domaćinstva ili gazdinstva. Dodatno, imajući u vidu strukturu preduzeća, treba pospješivati razvoj sektora usluga.

2.1.6 Kultura

Plavsko-gusinjska kotlina bila je naseljena još od praistorije o čemu svjedoče ostaci naselja iz paleolita, bakarnog i bronzanog doba, crtež lovca na jelene u pećini na Vezirovoj bradi iz VIII vijeka prije nove ere. Tokom IV vijeka prije nove ere, područje naseljavaju ilirska plemena, a dolaskom Slovena stvaraju "svojevrsnu simbiozu starosjedilačkog i pridošlog stanovništva".

O prisustvu Grka, a kasnije Rimljana svjedoče ostaci naselja, vodovoda i nekropola. Za rimski period vezani su lokaliteti Gradac i Čelingrad kod Plava. Prema legendi, oblast Plava naziv je dobila po rimskom imperatoru Flaviusu (Phlavius).

Kao naselje Plav se pominje u XIII vijeku kao centar Plavske župe u kojoj se pominje selo Ribari, ali su materijalni ostaci ranog srednjevjekovnog perioda izrazito skromni. U kasnom srednjem vijeku, periodu otomanske vladavine područje je tranzitni centar sa dobrim uslovima za razvoj poljoprivrede i stočarstva, relativno gusto naseljen. Prema defteru (katastarskom poreskom popisu) iz 1485. godine u Plavskom vilajetu bilo 1.157 domaćinstava.

Iz srednjeg vijeka potiču ostaci vjerskih objekata i fortifikacija, a iz doba otomanske vladavine brojni objekti orijentalnih osobenosti čiji reprezentivi su, osim vjerskih objekata i nadgrobni spomenici, plavske kamene kule i kuće. Naselje se razvilo na blagim padinama brežuljaka, koji predstavljaju zadnje ogranke Prokletija nad dolinom u kojoj je nastalo Plavsko jezero. Staro naselje

Plav, bilo je formirano visoko iznad plavne zone i obale jezera. Tradicionalni način gradnje iščezava i očuvani su samo pojedinačni objekti- karakteristične plavske kule očuvane bez prvobitnih ograđenih okućnica-avlija sa pratećim ekonomskim objektima. Danas su rasute između rijetkih starih drvenih kuća utopljenih u pejzaž i novoizgrađenih kuća koje uglavnom tipološki ne pripadaju plavskoj regiji.

U ruralnim sredinama karakteristična je izgradnju kuća na donjoj šumskoj granici. Stambeni objekat sa okućnicom može obuhvatati voćnjak, povrtnjak, tradicionalni kućni vrt neposredno uz objekat i ekonomske objekte. Poljoprivredno zemljište je najčešće geometrijsko, izdvojeno ogradama ili šumskim živicama.

Nepokretna i pokretna kulturna baština

Osim valorizovane nepokretne kulturne baštine koju čini pet kulturnih dobara i više cjelina i objekata za koje se osnovano ocjenjuje da posjeduju određene kulturne vrijednosti. Ovo se odnosi na jedan broj vjerskih objekata, potencijalne arheološke lokalitete, objekte tradicionalne stambene arhitekture, ostatke fortifikacija i prostore sa izraženim ambijentalnim vrijednostima-kulturne pejzaže. To znači da kulturnu baštinu opštine upotpunjuje značajan fond arhitektonske baštine koji nije valorizovan, nije upisan u Registar kulturnih dobara Crne Gore niti je pokrenuta inicijativa o prethodnoj zaštiti.

Nepokretna kulturna dobra predstavljaju valorizovani dio kulturne baštine za koju je u skladu sa Zakonom utvrđeno da su od trajnog historijskog, umjetničkog, naučnog, arheološkog, arhitektonskog, antropološkog, tehničkog ili drugog društvenog značaja.

Nepokretna kulturna dobra na području opštine Plav su:

1. Carska (Stara) džamija, Plav – sakralni objekat sagrađen krajem XV vijeka;
2. Manastir Brezojevica, Brezojevica, sakralni kompleks sa crkvom Sv. Trojice datirane prema predanju u XIII vijek;
3. Zgrada bivše OŠ Brezojevica, Brezojevica, profani objekat, 1893. godine;
4. Kula Redžepagića, Redžepagića mahala, profani objekat iz druge polovine XVII vijeka;
5. Spomen ploča u znak borbe protiv okupatora na Čakoru.

Potencijalna dobra predstavljaju nevalorizovani segment kulturne baštine za koju su popisani postupci valorizacije i utvrđivanja kulturnih vrijednosti kao preduslova za sprovedene aktivne zaštite u skladu sa Zakonom.

Dobra za koje je prihvaćena Inicijativa za uspostavljanje zaštite:

1. Kula Hadžimušovića, Ribarska mahala – profani objekat
2. Kuća Aga Ferovića – profani objekat
3. Kula Ismeta Redžepagića, Redžepagića mahala – profani objekat
4. Kula Bećiragića, Redžepagića mahala – profani objekat
5. Dreškovića kuća, pored Dizdarevog grada – profani objekat
6. Redžepagića džamija – sakralni objekat

Evidentirana dobra kulturne baštine

1. Dizdarevića ili Dizdarev grad – ostaci fortifikacionog objekta
2. Praistorijska humka, Brezojevica – arheološki lokalitet
3. Lokalitet Gradac, Brezojevica – arheološki lokalitet
4. Latinsko groblje, Brezojevica – arheološki lokalitet
5. Lokalitet Gradac u Plavu – arheološki lokalitet
6. Lokalitet Čelingrad – arheološki lokalitet
7. Spomenik palim borcima NOR-A od Čakora do Previje, Murino – memorijalni objekat
8. Spomenik poginulim u Murinu, tokom NATO intervencije SRJ 1999. godine, Murino – memorijalni objekat
9. Katuni kao grupacije poljoprivrednih i stambenih objekata – kulturni pejzaž

Na teritoriji opštine Plav nema zaštićenih pokretnih kulturnih dobara. Evidentirano je da se veliki broj predmeta etnografskog karaktera čuva u privatnim kućama. U kulturnom dobru Kula Redžepagića smješten je Zavičajni muzej sa zbirkom dominantno etnografskog karaktera koja sadrži tradicionalno pokućstvo i opremu. U susjednoj, novoj kući Šuća Redžepagića čuvaju se i dijelom izlažu stotine predmeta različitog materijala, porijekla i vremena nastanka sa prostora Plava i okoline.

Na teritoriji opštine Plav nema valorizovanih nematerijalnih kulturnih dobara.

U kulturnoj baštini Plava potencijalna nematerijalna dobra predstavljaju:

- Katunovanje ili izdig
- Rad i umijeće ruku prilikom vezenja, pletenja i tkanja upotrebnih ali i dekorativnih predmeta, alata, oruđa i oružja
- Tradicionalne pjesme i igre
- Priče, mitovi i legende
- Striža vune (ovaca), porodični i vjerski običaji sa brojnim elementima tradicionalne kulture.
- Umijeće obrade drveta i pletenje drvetom za potrebe izrade karakterističnih košara ili ambara za žito još se uvijek, iako u manjoj mjeri, očuvalo
- Tradicionalna kuhinja-način pripreme jela i poslastica (gotovac, gurabije, hačajlija).

Studijom zaštite kulturnih dobara ocijenjeno je da je kulturna baština Plava na različitom nivou očuvanosti i ugroženosti. Kulturnoj baštini prijete različiti rizici degradacije, devastacije i nestajanja, pa se sa ciljem unapređenja stanja ukupnih naslijeđenih vrijednosti kulturnih dobara i baštine Plava, Studijom prepoznaju rizici i predlažu odgovarajuće mjere i aktivnosti za unapređenje postojećeg stanja.

Kulturna dobra uglavnom nijesu izložena ozbiljnom riziku devastacije ili degradacije kulturno-istorijskih vrijednosti. Koriste se u prvobitne ili adekvatne, nove svrhe i na njihovu autentičnost i integritet nema ataka predimenzionirane gradnje. Izuzetak je zaštićena okolina kulturnog dobra Kula Redžepagića koja je ostala bez prvobitnog prostranog dvorišta (avlije), stiješnjena među novim, predimenzioniranim objektima. Arhitektonska rješenja novosagrađenih objekata u značajnoj mjeri ne oslanjaju se na oblikovni jezik autentičnih građevina.

Potencijalna kulturna dobra u najvećoj mjeri nijesu evidentirana, dokumentovana i proučena.

Arheološki lokaliteti se uglavnom nalaze van naseljenih mjesta, u nedirnutom prirodnom okruženju, nijesu istraživani ali ni devastiranog ili degradiranog stanja u odnosu na stanje evidentirano 2007. godine prilikom posljednjeg arheološkog rekognosciranja terena. Samo su dijelom evidentirani i na njima nijesu sprovedeni detaljni istraživački radovi. Prostorno su najzahtjevnije fortifikacije na uzvišenjima iznad starih puteva i strategijskih uporišta. Sakralna i važnija profana arhitektura u gradu je dokumentovana i dijelom kulturno istorijski valorizovana.

Objekti tradicionalne privredne arhitekture (vodenice, valjaonice, kolibe na katunima, vode, koševi i ambari) tradicionalnog privređivanja, uključujući područje i lokacije sa atributima kulturnog pejzaža nijesu kulturno historijski vrednovni, a većim dijelom ni evidentirani.

Ostali objekti i prostori od značaja za kulturnu historijsku i prirodnu baštinu Plava izloženi su riziku zanemarivanja, urušavanja ili nestajanja potencijalnih kulturno-historijskih vrijednosti. Najbolji primjer su znamenite plavske kule i kuće koje se saniraju i adaptiraju savremenim građevinskim materijalima i prilagođavaju savremenim potrebama vlasnika ne mareći za autentične vrijednosti tradicionalne arhitekture Plava. Osim nestručne i neadekvatne sanacije primijetno je i propadanje starijih građevina usljed neodržavanja ili pak rušenje istih zarad izgradnje novih objekata na istom mjestu.

Ambijentalnu vrijednost prostora narušavaju i arhitektonska rješenja savremenih građevina zasnovana na „uvezenim“ modelima i neproučenoj primjeni arhitektonskih elemenata koji se ne zasnivaju na tipologiji autentične gradnje područja.

Institucije kulture i kulturno-umjetnička društva

JU Centar za kulturu „Husein Bašić“ Plav

JU Centar za kulturu „Husein Bašić“ Plav je pravni nasljednik Radničkog univerziteta osnovanog 1960. godine. JU Centar za kulturu je formiran mjeseca novembra 1989. godine - Odlukom Skupštine opštine Plav, a registrovan je kod privrednog suda u Bijelom Polju 21. marta 1990. godine kao Javna Ustanova Centar za kulturu Plav. Danom registracije kod Centralnog registra briše se i prestaje da važi JU Centar za kulturu Plav, a registruje se JU Centar za kulturu „Husein Bašić“ Plav, kao pravno lice dana 20.12.2021. godine, pod brojem 8-0011460/005.

Osnovne djelatnosti Centra su:

- Razvijanje svih vidova kulturno-umjetničkog amaterizma u oblasti folkloru, pozorišne umjetnosti, muzike, recitatorstva, horskog pjevanja, humoristike,
- Obavljanje svih vidova bibliotečke i čitalačke aktivnosti;
- Obavljanje svih vidova muzičke aktivnosti;
- Obavljanje filmske djelatnosti kroz prikazivanje i distribuciju filmova;
- Organizovanje skupova, simpozijuma i kongresa koji imaju naučno-istraživački karakter;

- Organizovanje raznih priredbi, pozorišnih predstava, koncerata narodne i zabavne muzike, književnih večeri, likovnih susreta i izložbi, zabavnih večeri, modnih revija, cirkuskih predstava i drugo.

JU Centar za kulturu „Husein Bašić“ Plav obuhvata sljedeće radne jedinice:

- Radna jedinica Plav;
- Radna jedinica Narodna biblioteka;
- Radna jedinica Murino;
- Radna jedinica Omladinski dom Velika i
- Radna jedinica Zavičajni muzej Kula Redžepagića.

JU Centar za kulturu „Husein Bašić“ Plav posjeduje koncertnu salu za sve vrste programa kapaciteta 375 sjedišta i površine 450m², u kojoj se održavaju različiti kulturni programi, kao i tradicionalne kulturne manifestacije: „Dani borovnice“; „Plavska kulturna jesen“, „Plavski književni susreti“, Likovna kolonija, „Pjesnička limska regata“ i kao „Dramski studio“. U okviru muzejskog kompleksa nalaze se Kula Redžepagića, Plavska soba, privatni muzeji i dr.

NARODNA – MATIČNA BIBLIOTEKA PLAV

Narodna biblioteka raspolaže sa 22.395 bibliotečkih jedinica i to za odrasle 12.511, za djecu 5.735, zavičajna zbirka 919, časopisa 13.014 što ukupno iznosi 32.181.

Čitaonice (opšta, naučna, dječija, periodike) su u 2023.godini zabilježili 14 posjeta, mahom studenata i naučnih radnika. Korisnicima je dato preko 58 raznih informacija o knjigama, bibliotekama i bibliografskim izvorima. Bežični internet u čitaonicama biblioteke, instaliran u posljednjem kvartalu 2023. godine, koristilo je 15 redovnih posjetilaca. U njenom sastavu je i istureno odeljenje u Murini „Milija Milačić“.

RJ ZAVIČAJNI MUZEJ “KULA REDŽEPAGIĆA”

Zavičajni Muzej je čuvar kulturnog nasljeđa i obuhvata poslove istraživanja kulturnih dobara, poslove čuvanja i zaštite kulturnih dobara, poslove prikupljanja dokumentacije i prezentacije kulturnih dobara. Zavičajni Muzej se kroz period dosadašnjeg rada, i pored određenih teškoća kako u organizacionom tako i u finansijskom pogledu, znatno afirmisao i postigao izuzetno značajne rezultate u radu. Zavičajni muzej „Kula Redžepagića“ je u 2023.godini posjetilo oko 3.500 posjetilaca od kojih oko 2.000 inostranih i 1.500 domaćih, od čega oko 500 posjetilaca iz dijaspore, a ostali dio čine organizovane ture kao sto su škole, školske organizacije iz Plava i Gusinja, i drugih opština Crne Gore.

RJ MURINO–KOJA JE U SASTAVU JU CENTAR ZA KULTURU

JU Centar za kulturu Plav, raspolaže sa posebnom upravnom zgradom koja je smještena u Murini, a u svom sastavu ima biblioteku i pozorišnu salu. Biblioteka broji 11.781 bibliotečkih jedinica, dok pozorišna sala broji 150 mjesta, površine 200m².

U narednom periodu potrebno je realizovati aktivnosti:

- Digitalizacija kino sale sa 3D produkcijom i transformacija u multimedijalni prostor;
- Uređenje i opremanje galerije;
- Uređenje i opremanje Kule Redžepagića;
- Uređenje i opremanje prostorija u RJ Murino;
- COBIS program za rad RJ Narodna biblioteka;
- Opremanje koncertne sale sa tehnikom i rasvjetom.

Kako bi se povećala transparentnost rada i vidljivost Centra planira se izrada sajta gdje će biti objavljeni svi podaci o ustanovi, nadležnostima, programima. Za razvoj administrativnih resursa planirane su obuke postojećeg kadra, kao i angažovanje stručnjaka za razvoj određenih segmenata. Planirano je povećano učešće građana, kako u realizaciji tako i u procesima donošenja odluka o budućim programskim manifestacijama i aktivnostima. Dodatno, u saradnji sa drugim organima i organizacijama, JU Centar za kulturu će aktivno učestvovati u programima koji imaju za cilj zaštitu životne sredine i posebno će se baviti promocijom zaštite prirode u svojim programskim aktivnostima.

KUD „PLAVSKO JEZERO“ PLAV

Osnovano 21. marta 2000. godine, Kulturno umjetničko društvo "Plavsko jezero" nastoji da kroz igru i pjesmu sačuva običaje, kulturu i tradiciju plavsko-gusinjskog kraja. Broji oko 50 članova u dvije grupe, starija (odnosno prva postava) i mlada grupa od sedam do dvanaest godina. KUD učestvuje u svim dešavanjima na području opštine Plav. Aktivan je učesnik manifestacije „Dani borovnice“ (najave, berba borovnica, prezentacija Plavske sobe, sofre, pjesme na dugi glas, itd.)

Značajne manifestacije iz oblasti kulture i tradicionalnog nasleđa

PLAVSKA KULTURNA JESEN

Plavski književni susreti

Plavski književni susreti osnovani su 16. jula 1976. godine, a istu su formirali RSIZ-a za kulturu, Radnički univerzitet iz Plava, u saradnji sa Međurepubličkom zajednicom iz Pljevalja i SO-e Plav.

Na ovoj manifestaciji uglavnom se odvijaju programi u vidu, promocije novih djela, okrugli stolovi, večerima zavičajnih pisaca, omažima poznatim stvaraocima i večerima poezije, kao i posjete književnika školama.

Cilj ovih susreta je da prezentira ljubiteljima književnosti najnovija književna djela, kako iz Crne Gore tako i iz okruženja. Manifestaciju organizuje JU Centar za kulturu Plav u saradnji sa opštinom Plav. Manifestacija se održava početkom septembra mjeseca svake godine. Plavskim književnim susretima rukovodi Savjet manifestacije, a predsjednik manifestacije je po položaju predsjednik opštine.

Likovna kolonija "Plavsko jezero"

Likovna kolonija je kapitalna kulturna manifestacija koju organizuje JU Centar za kulturu Plav, ustanovljena je Odlukom Skupštine opštine Plav 1999. godine i održava se na obali Plavskog jezera u likovnom ateljeu. Ova kulturna manifestacija ima značajan efekat na kulturna dešavanja u opštini Plav te iz godine u godinu, potvrđuje da je to jedna respektabilna i ozbiljna manifestacija, koja na veoma afirmativan način ističe posvećenost kuturi ovoga kraja.

MANIFESTACIJA „DANI BOROVNICE“ - promocija gastronomskog nasljeđa

Manifestacija "Dani borovnice" je najznačajnija manifestacija posvećena gastronomskom nasljeđu a koju organizuje JU Centru za kulturu "Husein Bašić" Plavu u saradnji sa lokalnom zajednicom. Održava se svake godine krajem jula i početkom avgusta. Manifestacija "Dani borovnice" ima sve važnije mjesto među savremenim turističkim ponudama Plava i Crne Gore. Ona predstavlja jedinstven doživljaj za posjetioce kroz koji se ostvaruju želje za upoznavanjem naše kulture, za druženjem, neposrednim učešćem i zabavom. Ipak, treba napomenuti da gastronomsko nasljeđe bazirano na domaćoj borovnici ali i generalno nije istraženo, dokumentovano i predstavljeno javnosti na sistemski način.

2.1.7 Sport i rekreacija

Prepoznajući značaj sporta i rekreacije, Opština Plav u kontinuitetu sufinansira putem javnog konkursa programe rada sportskih organizacija. Pravo učešća na konkursu imaju sportski klubovi i sportsko-rekreativna društva koja su registrovana na teritoriji opštine a koji se takmiče u disciplinama u kojima je regulisan jedinstveni sistem takmičenja u okviru nadležnog nacionalnog sportskog saveza.

Finansiranje sporta u 2023. godini

Pojedinačni sportovi

Redni broj	Naziv sportske organizacije	Iznos sredstava
1.	Karate klub „Visitor“ Plav	1.693,55€
2.	Šahovski klub „Plavsko jezero“ Plav	1.612,90€
3.	Džudo „Klub Jezero“ Plav	1.693,55

Ukupan iznos za pojedinačne sportove 5.000,00€

Ekipni sportovi

Redni broj	Naziv sportske organizacije	Iznos sredstava
1.	OKK „Balkanski Ris“ Plav	6.798,36€
2.	FK „Polimlje“Murino -Plav	2.262,85€
3.	Šahovski klub „Plavsko jezero“ Plav	2.938,78€

Ukupan iznos za ekipne sportove 12.000,00€

U Plavu se održavaju brojne sportske manifestacije, turniri u velikom i malom fudbalu, rafting na Limu, planinarski susreti i planinarske ture, kao i druge sportske aktivnosti. Opština je generalni sponzor međunarodne sportske motokros manifestacije „Enduro Challenge 2023“. Takođe, Turistička organizacija Plav je u saradnji sa Atletskim savezom Crne Gore u maju 2024. organizovala prvi međunarodni festival trčanja „Plav Run“ koji je okupio preko 200 učesnika iz 10 zemalja. Od regionalnih manifestacija ističe se turnir u malom fudbalu regionalnog karaktera pod imenom „KUP PLAVA 2023“ i memorijalni turnir „Nikada vas nećemo zaboraviti“ u Murini.

Fudbalski klub Jezero iz Plava, osnovan 1934. godine, predstavlja najstariju sportsku instituciju u ovom kraju, sa bogatom tradicijom i značajnim doprinosom lokalnoj zajednici. Klub je nazvan po Plavskom jezeru, na čijoj obali je izgrađen grad Plav.

Tokom svoje istorije, FK Jezero je ostvario brojne uspjehe. Prvi značajan rezultat postignut je u sezoni 1968/69, kada je klub osvojio titulu šampiona Crnogorske četvrte lige – Sjever i izborio plasman u Crnogorsku republičku ligu.

Nakon sticanja nezavisnosti Crne Gore, Jezero je 2008. godine po prvi put izborilo plasman u Prvu ligu Crne Gore, ali je naredne godine ispalo iz lige. Ipak, klub je nastavio sa uspjesima, te je 2020. godine ponovo izborio plasman u Prvu ligu. Najveći uspjeh u novijoj istoriji kluba ostvaren je u sezoni 2023/24, kada je FK Jezero stigao do finala Kupa Crne Gore, što je predstavljalo značajan podvig i doprinijelo promociji Plava na nacionalnom nivou. Ovi rezultati svjedoče o kontinuiranom radu i posvećenosti kluba, koji je postao prepoznatljiv brend ovog kraja.

Pored sportskih uspjeha, FK Jezero ima i veliki društveni značaj za opštinu Plav. Kao najstarija sportska institucija u regionu, klub igra ključnu ulogu u promociji sporta među mladima, pružajući im priliku za bavljenje fudbalom i razvoj sportskog duha. Takođe, klub doprinosi jačanju lokalnog identiteta i zajedništva, okupljajući navijače i građane oko zajedničkih sportskih ciljeva.

Fudbalski savez Crne Gore prepoznao je izuzetne rezultate FK Jezero i njegov značaj za lokalnu zajednicu, te je donio odluku o finansiranju ključnih infrastrukturnih projekata u opštini Plav. Rekonstrukcija stadiona Racina sa vještačkom podlogom se privodi kraju, što će značajno unaprijediti uslove za treninge i takmičenja.

Posebno značajan projekat je izgradnja novog stadiona u Hakanju, koji će biti urađen po UEFA standardima i predstavljati moderan sportski objekat, spreman za velike sportske događaje. Ova ulaganja potvrđuju ne samo posvećenost razvoju fudbala u Plavu već i značaj FK Jezero kao ključnog nosioca sportskog identiteta ovog kraja.

Fudbalski klub Polimlje iz Murina, predstavlja značajnu sportsku instituciju opštine Plav. Tokom svoje istorije, klub je ostvario zapažene rezultate, uključujući osvajanje Treće lige Crne Gore–Sjever u više navrata, čime je postao važan dio sportskog života regiona. Klub svoje utakmice igra na stadionu Lugovi u Murinu, koji je 2024. godine rekonstruisan, što je značajno unaprijedilo uslove za treninge i takmičenja.

E-sport kao sve popularnija grana sporta, pruža značajan potencijal za razvoj u opštini Plav, posebno među mladom populacijom koja pokazuje sve veći interes za digitalne tehnologije i video igre. Elektronski sportovi privlače sve veći broj mladih u Crnoj Gori, a Savez elektronskih sportova Crne Gore već radi na razvoju takmičenja i standardizaciji ove discipline.

Plav je već bio domaćin nekoliko lokalnih e-sport turnira, koji su okupili

mlade entuzijaste iz države i pokazali rastući interes za ovu oblast. Kroz dodatna ulaganja u edukaciju, digitalnu infrastrukturu i promociju e-sporta, Plav može pružiti mladima prilike za učešće u nacionalnim i međunarodnim takmičenjima, čime bi dodatno osnažio lokalnu zajednicu i afirmisao se kao dio modernih sportskih trendova.

Brojni su potencijali za razvoj sporta u Plavu, te bih posebno istakli Sportsko-ribolovni klub "Plavsko jezero" koji od 2004. godine upravlja ribolovnim vodama opština Plav i Gusinje, posvećeno radeći na obnovi i unapređenju ribljeg fonda, koji je prethodno bio u lošem stanju. Klub je, uz dobro organizovanu ribočuvarsku službu, uspio da eliminiše krivolov i sprovede mjere zaštite propisane zakonom, čime je ovo područje postalo jedno od najbogatijih ribolovnih resursa u Crnoj Gori.

Osim zaštite ribljeg fonda, klub je značajno doprinio razvoju ribolovnog turizma, koji je postao važan segment lokalnog ekonomskog razvoja. Kroz brojne sajamske nastupe širom svijeta i saradnju sa turističkim agencijama, ribolovne vode Plava našle su se na mapama poželjnih destinacija. Promocija je uključivala članke, TV emisije i reklamne materijale koje su izrađivali strani novinari i televizijske kuće, što je privuklo pažnju ljubitelja ribolova iz cijelog svijeta.

Klub je u saradnji sa Savezom sportsko-ribolovnih organizacija Crne Gore i FIPS-MOUCHE 2019. godine organizovao 25. Evropsko prvenstvo u mušičarenju, što je okupilo 20 ekipa i donijelo značajan podsticaj ribolovnom turizmu ovog kraja. Ovakvi događaji doprinose jačanju imidža Plava kao poželjne destinacije za sportski ribolov na međunarodnom nivou.

U dijelu rekreacije naglasili bi da smo u prethodnom periodu izgradili sportsko-rekreativna izletišta na Vardištu i Skiću, biciklističke staze prema Vojnom selu, kroz centar grada, te markirali brojne planinarske i izletičke staze.

Nedostaci su evidentni u dijelu infrastrukture u dijelu izgradnje manje sportske sale za potrebe dvoranskih sportova, trim staze, skijaške staze kao i zatvorenog bazena.

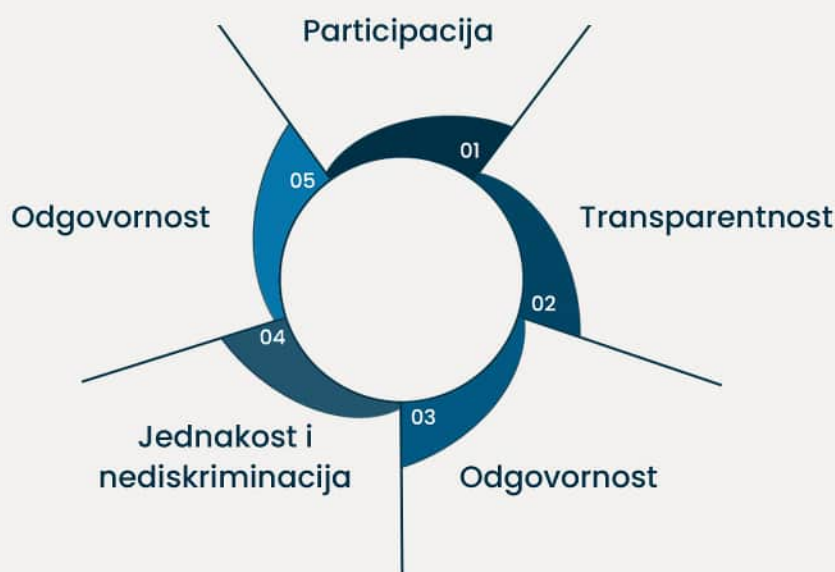
2.2 PROMOCIJA LJUDSKIH PRAVA I UČEŠĆE GRAĐANA

2.2.1 Pristup zasnovan na ljudskim pravima i rodna ravnopravnost

Jedan od prioriteta lokalne samouprave u narednom periodu koji slijedi je integrisanje pristupa zasnovanog na ljudskim pravima: učešće građana u procesima odluka, transparentnost i odgovornost, dobro upravljanje, jednakost i nediskriminacija. Nadalje, Plav će uložiti dodatne napore da se

postigne orodnjavanje lokalnih politika, odnosno da se prilikom planiranja i implementacije uzmu u obzir svi aspekti koji mogu da uključuju nejednake uticaje na žene i muškarce. Pored toga, u skladu sa lokalnom socijalnom politikom, lokalna uprava će posebno voditi računa o svim kategorijama stanovništva koje se nalaze u nepovoljnom socio-ekonomskom položaju.

Pristup zasnovan na ljudskim pravima

2.2.2 Učešće građana u procesima donošenja odluka na lokalnom nivou

Opština Plav u saradnji sa Međunarodnim republikanskim institutom IRI realizuje projekat „Osnaživanje kapaciteta i procesa za dobro upravljanje u Crnoj Gori“, čiji je cilj doprinos daljem razvoju reformi unutar institucija javne uprave, kako bi u saradnji sa organizacijama civilnog društva kvalitetno i efikasno odgovorile na potrebe građana. U skladu sa Sporazumom o saradnji između Opštine Plav i IRI-ja ovaj projekat promovise principe otvorene, efikasne i odgovorne uprave i inkluzivnog postupka donošenja javnih politika na lokalnom nivou, kao i osnaživanja saradnje lokalne uprave i organizacija civilnog društva.

Tokom 2023. godine uspostavljen je Multisektorski forum Lokalna samouprava i društvo, koji je u saradnji sa građanima, eksternim konsultantima, predstavnicima institucija i nezavisnim agencijama vodio proces ko-kreiranja Lokalnog Akcionog plana Partnerstva za otvorenu upravu (AP POU). Zajednički su definisane pet oblasti od javnog interesa: kreiranje

javnih politika (učešće građana), digitalizacija, antikorupcija, rodna ravnopravnost i zaštita životne sredine. Za svaku oblast su formulisane obaveze kojima će lokalna uprave ostati posvećena u narednom periodu (vidi tabelu ispod).

Oblast djelovanja	Obaveza ("engl. commitment")
Digitalizacija	<ul style="list-style-type: none"> - Osmisliti i sprovesti detaljnu analizu stanja, potencijala i realnih potreba građana Plava kada su u pitanju e-usluge na lokalnom nivou. - Standardizovati administrativne procedure i izraditi Vodič kroz administraciju i katalog usluga opštine Plav. - Unaprijediti objavljivanje podataka sa lokalnog nivoa u formatima otvorenih podataka, na centralnoj platformi otvorenih - Izgraditi centralnu platformu za e-participacije na lokalnom nivou, koja će omogućiti uključivanje građana i predstavnika civilnog društva u otvorene javne rasprave u postupku donošenja zakona, drugih propisa i akata. - Osmisliti i izraditi Strategiju razvoja digitalnih usluga opštine Plav.
Učešće građana	- Izraditi pasoš indikatore za mjerenje kvaliteta i uticaja javnih rasprava u skladu sa legislativnim okvirom za učešće građana u vršenju javnih poslova.
Rodna ravnopravnost	- Sprovesti analizu poslovnog ambijenta za razvoj ženskog preduzetništva u opštini u cilju podsticanja žena da se prijave na konkurse za dodjelu sredstava i povećanja stepena iskorišćenosti opštinskih sredstava namijenjenih za razvoj ženskog preduzetništva.
Antikorupcija	- Unaprijediti primjenu Zakona o slobodnim pristupu informacijama u Plavu
Zaštita životne sredine	- Uspostavljanje lokalnog sistema zelene javne uprave opštine Plav

2.2.3 Volonterizam

Volonterizam ima izuzetnu važnost za lokalnu zajednicu opštine Plav i može da doprinese poboljšanju kvaliteta života i razvoju zajednice. Kroz volonterske aktivnosti, građani Plava jačaju osećaj solidarnosti i zajedništva, stvarajući pozitivan duh zajednice i bliskih međuljudskih odnosa. Volonterski rad doprinosi razvoju infrastrukture, socijalnih usluga i kulturnih dešavanja, što vodi ka sveobuhvatnijem razvoju ove opštine. Učešće u volonterskim

projektima omogućava ljudima da upoznaju nove ljude i grade socijalne mreže, dok se istovremeno podstiče njihov lični razvoj kroz sticanje novih vještina, iskustava i samopouzdanja. Na taj način, volonterizam direktno poboljšava kvalitet života građana pružanjem pomoći u različitim oblastima kao što su zdravstvo, obrazovanje i socijalne usluge.

Motivisanje volonterskog rada u opštini Plav može se postići kroz razne strategije. Edukacija o važnosti volontiranja je ključna – organizovanjem kampanja i radionica koje ističu značaj volontiranja za zajednicu i pojedinca. Prilagođavanje volonterskih aktivnosti interesima građana dodatno će stimulisati njihov angažman, dok nagrade i priznanja za izuzetan volonterski doprinos mogu dodatno motivisati ljude da se uključe. Kreiranje jasnih ciljeva za volonterske projekte, saradnja sa lokalnim organizacijama, dostupnost informacija, fleksibilnost u vezi sa obavezama, promocija pozitivnih primjera i redovna komunikacija sa volonterima ključni su faktori za uspješno promovisanje volonterskog rada. Kroz zajednički rad i ove kontinuirane napore, opština Plav može izgraditi snažnu volontersku kulturu koja će dugoročno doprinijeti njenom razvoju i blagostanju. Glavni partneri na tom putu će biti organizacije civilnog društva, dijaspora i obrazovne institucije.

---

3. PRIVREDA

U posljednjih trideset godina dogodile su brojne promjene u privrednom razvoju. Pomenute promjene su imale obilježje zaostajanja i stagnacije u periodu devedesetih godina. Tranzicioni proces i neuspješno restrukturiranje većih proizvodnih sistema uslovalo je zatvaranje brojnih prerađivačkih preduzeća (ŠIK „Bor“, „Titeks“ i sl.), koja su bila glavna okosnica privrede opštine Plav. Danas opština Plav, uprkos ogromnom bogatstvu prirodnim resursima, u maloj mjeri ostvaruje potencijale za razvoj proizvodnje, prerade, energije isl.

Prema podacima o broju privrednih subjekata u opštini Plav za 2022. godinu, najzastupljeniji sektori su trgovina na veliko i malo, uključujući popravku motornih vozila, sa 35 subjekata (30,17%), te usluge smještaja i ishrane, koje broje 22 subjekta (18,97%). Građevinarstvo i saobraćaj i skladištenje takode su značajno prisutni sa po 10 subjekata (8,62%) svaki. Sektor stručnih, naučnih i tehničkih djelatnosti ima 11 privrednih subjekata (9,48%). S druge strane, sektori poput vađenja ruda i kamena, snabdijevanja električnom energijom, gasom i parom, te finansijske djelatnosti nemaju nijedan registrovan subjekt (0%), što može ukazivati na zavisnost od većih regionalnih ili nacionalnih pružalaca usluga.

Manje zastupljeni sektori uključuju poljoprivredu, šumarstvo i ribarstvo sa 5 subjekata (4,31%), prerađivačku industriju sa 8 subjekata (6,90%), te zdravstvenu i socijalnu zaštitu sa 6 subjekata (5,17%). Obrazovanje je zastupljeno sa 3 subjekta (2,59%), dok sektor informisanja i komunikacija, umjetnosti, zabave i rekreacije, te ostalih uslužnih djelatnosti imaju po jednog subjekta (0,86%).

Pri analizi prihoda po djelatnostima, sektor trgovine na veliko i malo, uključujući popravku motornih vozila, ostvaruje najveći prihod sa 4.324.222 EUR, što čini 56,8% ukupnih prihoda. Usluge smještaja i ishrane donose 765.444 EUR ili 10,1%, dok saobraćaj i skladištenje ostvaruju 704.330 EUR, što čini 9,3% ukupnih prihoda. Građevinarstvo doprinosi sa 444.740 EUR (5,8%), a snabdijevanje vodom i upravljanje otpadnim vodama sa 559.696 EUR (7,4%). Manje zastupljeni sektori, poput stručnih, naučnih i tehničkih djelatnosti, doprinose sa 247.755 EUR (3,3%), dok prerađivačka industrija ostvaruje 188.284 EUR (2,5%). Ostali sektori, poput poljoprivrede, šumarstva i ribarstva, informisanja i komunikacija, obrazovanja, te zdravstvene i socijalne zaštite, doprinose manjim udjelima ukupnih prihoda, dok neki sektori poput vađenja ruda i kamena, snabdijevanja električnom energijom, gasom i parom, te finansijskih djelatnosti ne ostvaruju prihode. Ukupni prihod svih sektora iznosi 7.613.933 EUR.

Broj privrednih subjekata po djelatnostima, 2022.

Izvor: Poreska uprava Crne Gore

Prema podacima Monstata, broj aktivnih poslovnih subjekata u opštini Plav bilježi postepen rast u posljednjih pet godina za oko 29%, što je proporcionalno povećanju poslovnih subjekata na nacionalnom nivou, uz konstantan udio od 0,3%. U 2019. godini evidentirano je 111 poslovnih subjekata, dok je broj subjekata u 2023. godini porastao na 143. Rast broja poslovnih subjekata bio je najveći između 2019. i 2020. godine sa procentualnim povećanjem od 15.32%, dok je za period od 2020. do 2023. godine rast bio nešto sporiji i iznosio 11.72%.

Aktivni poslovni subjekti po opštinama, 2019 - 2023. godina

2019		2020		2021		2022		2023	
ukupno	u %	ukupno	u %	ukupno	u %	ukupno	u %	ukupno	u %
111	0,3	128	0,3	130	0,3	135	0,3	143	0,3

Izvor: Monstat

Prema podacima Poreske uprave Crne Gore o broju privrednih subjekata koji su predali finansijske iskaze, u periodu od 2018. do 2022. godine, opština Plav je zabilježila značajne fluktuacije u broju privrednih subjekata, broju zapošljenih i bruto zaradama. Rast broja privrednih subjekata nije bio praćen adekvatnim rastom broja zapošljenih lica i zarada. Najveći rast broja privrednih subjekata koji su predali finansijske iskaze zabilježen je između 2019. i 2020. godine sa povećanjem od 17.86%, dok je najveći pad zabilježen između 2021. i 2022. godine sa smanjenjem od 21.62%. Broj zapošljenih je značajno porastao u 2021. godini, dok je bruto zarada dostigla vrhunac iste godine, prije nego što je pala u 2022. godini.

Broj privrednih subjekata, zaposlenih i bruto zarada za 2021. i 2022. godinu:

	2018	2019	2020	2021	2022
Broj privrednih subjekata	98	112	132	148	116
Broj zapošljenih	277	301	272	329	258
Bruto zarade (EUR)	1,265,339	1.490.982	1.418.880	1.775.271	1.683.435

Izvor: Privredna komora, podaci Poreske uprave Crne Gore

Gotovo sva preduzeća u Plavu pripadaju kategoriji mikro preduzeća¹³ sa 0-1 zapošljena (63 subjekta) i 2-5 zapošljenih (45 subjekata). Sedam privrednih subjekata raspolaže sa 6-10 zapošljenih. Samo jedno preduzeće (manje od 1% od ukupnog broja preduzeća) spada u kategoriju malih preduzeća sa 11-50 zapošljenih, dok na u opštini nema srednjih i velikih preduzeća.

Pregled broja privrednih subjekata po veličini

Broj pr. subjekata	0-1 zap.	2-5 zap.	6-10 zap.	11-50 zap.	51-250 zap.	Preko 250 zap.
116	63	45	7	1	0	0

Izvor: Privredna komora, podaci Poreske uprave Crne Gore

Mikro preduzeća zapošljavaju najveći dio zapošljenih u privredi odnosno 83%, dok preostalih 17% zapošljavaju privredni subjekti sa 11-50 zapošljenih. Nema preduzeća sa više od 50 zapošljenih.

¹³ Klasifikacija preduzeća prema veličini, prema Zakonu o računovodstvu: Mikro (0-10); Mala (11-50); Srednja (51-250) i Velika (preko 250). Takođe, postoje i privredni subjekti koji shodno Zakonu o računovodstvu nijesu razvrstani u neku od kategorija.

Pregled broja zapošljenih po veličini privrednih subjekata

Broj zapošljenih	0-1 zap.	2-5 zap.	6-10 zap.	11-50 zap.	51-250 zap.	Preko 250 zap.
258	53	116	45	44	0	0

Izvor: Privredna komora

Preduzeća sa 2-5 zapošljenih ostvarila su najveći prihod od 4.452.716 EUR, što predstavlja značajan dio ukupnih prihoda. Prihodi preduzeća sa 6-10 zapošljenih iznose 1.459.569 EUR, dok preduzeća sa 0-1 zaposlena ostvaruju prihod od 1.141.952 EUR. Preduzeća sa 11-50 zapošljenih ostvarila su prihod od 559.696 EUR.

Pregled ostvarenih prihoda po veličini privrednih subjekata

Prihod (EUR)	0-1 zap.	2-5 zap.	6-10 zap.	11-50 zap.	51-250 zap.	Preko 250 zap.
7.613.933	1.141.952	4.452.716	1.459.569	559.696	0	0

Izvor: Privredna komora

Ukupna dobit privrednih subjekata u Plavu iznosila je 517.311 EUR. Najveći dio dobiti dolazi od preduzeća sa 2-5 zaposlenih (309.062 EUR), dok su preduzeća sa 6-10 zapošljenih ostvarila 107.670 EUR dobiti. Preduzeća sa 0-1 zapošljena generisala su dobit od 100.579 EUR.

Pregled ostvarene dobiti po opštinama i veličini privrednih subjekata

Dobit (EUR)	0-1 zap.	2-5 zap.	6-10 zap.	11-50 zap.	51-250 zap.	Preko 250 zap.
517.311	100.579	309.062	107.670	0	0	0

Izvor: Privredna komora

Ukupni gubitak preduzeća u opštini Plav iznosio je -538.519 EUR. Najveći dio gubitaka evidentiran je u preduzećima sa 0-1 zapošljena (-243.682 EUR) i 2-5 zaposlenih (-163.281 EUR). Preduzeća sa 6-10 zapošljenih zabilježila su gubitak od -40.622 EUR, dok su preduzeća sa 11-50 zapošljenih imala gubitak od -90.934 EUR.

Pregled ostvarenih gubitaka po opštinama i veličini privrednih subjekata

Gubitak (EUR)	0-1 zap.	2-5 zap.	6-10 zap.	11-50 zap.	51-250 zap.	Preko 250 zap.
-538.519	-243.682	-163.281	-40.622	-90.934	0	0

Izvor: Privredna komora

Evidentna je slaba finansijska stabilnost, profitabilnost i održivost privrednih subjekata. Ukupna dobit privrednih subjekata u opštini Plav iznosi 517.311 EUR, dok ukupni gubitak iznosi -538.519 EUR. Ukupni gubitak nadmašuje ukupnu dobit za -21.208 EUR. Dok privredni subjekti sa 2-5 zapošljenih ostvaruju najveću dobit, oni istovremeno generišu značajne gubitke. Slično, preduzeća sa 0-1 zapošljena bileže relativno visoke gubitke, uprkos dobiti. Što se tiče privrednih subjekata sa 6-10 zapošljenih, ona imaju određenu dobit (107.670) i istovremeno bilježe najmanje gubitke u poređenju sa svojim prihodima. Srednja preduzeća nisu ostvarila dobit, ali zabilježila su značajne gubitke (najsigurnije se radi o javnom preduzeću).

Uporedni podaci o dobitima i gubicima po veličini privrednih subjekata

Veličina privrednog subjekta	Dobit (EUR)	Gubitak (EUR)
0-1 zap.	100.579	-243.682
2-5 zap.	309.062	-163.281
6-10 zap.	107.670	-40.622
11-50 zap.	0	-90.934
51-250 zap.	0	0
Preko 250 zap.	0	0
Ukupno	517.311	-538.519

Trgovina na veliko i malo i popravka motornih vozila bilježi najveće učešće u ukupnim prihodima (56,8%) i broj zapošljenih (27,9%). Snabdijevanje vodom i upravljanje otpadnim vodama ima značajan prihod (7,4%) i broj zapošljenih (17,1%), ali sa samo jednim preduzećem (u pitanju je javno komunalno preduzeće) u kojem se ostvaruju i najviše bruto zarade (398.374 EUR) među sektorima. Sektor kao što su usluge smještaja i ishrane imaju značajan doprinos u prihodima sa 10,1% ukupnih prihoda, dok građevinarstvo doprinosi sa 5,8%. S druge strane, prerađivačka industrija ima relativno mali udio sa 2,5% ukupnih prihoda i 7.4% zapošljenih

Pregled podataka o broju privrednih subjekata, prihodima, zaradama, zaposlenima po sektorima djelatnosti

Sektor	Broj priv. subjekata	0-1 zap.	2-10 zap.	11-50 zap.	51-250 zap.	Preko 250 zap.	Prihodi (EUR)	Prihodi - učešće %	Broj zap.	Zaposleni - učešće %	Bruto zarade (EUR)	Bruto zarade - učešće %
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	5	4	1	0	0	0	17.643	0,2	5	1.9	20.551	1.2
Vađenje ruda i kamena	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Prerađivačka industrija	8	4	4	0	0	0	188.284	2,5	19	7.4	126.705	7.5
Snabdijevanje el. energijom, gasom i parom	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Snabdijevanje vodom i upravljanje otpadnim vodama	1	0	0	1	0	0	559.696	7,4	44	17.1	398.374	23.7
Građevinarstvo	10	6	4	0	0	0	444.740	5,8	17	6.6	99.448	5.9
Trgovina na veliko i malo i popravka mot. vozila	35	15	20	0	0	0	4.324.222	56,8	72	27.9	362.910	21.6
Saobraćaj i skladištenje	10	5	5	0	0	0	704.330	9,3	23	8.9	179.593	10.7
Usluge smještaja i ishrane	22	16	6	0	0	0	765.444	10,1	33	12.8	169.410	10.1
Informisanje i komunikacije	1	1	0	0	0	0	17.857	0,2	1	0.4	6.798	0.4
Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Poslovanje nekretninama	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	11	8	3	0	0	0	247.755	3,3	19	7.4	99.103	5.9
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	1	0	1	0	0	0	58.977	0,8	3	1.2	57.861	3.4
Državna uprava i odbrana i obavezno soc. osiguranje	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Obrazovanje	3	0	3	0	0	0	85.464	1,1	7	2.7	65.192	3.9

Zdravstvena i socijalna zaštita	6	1	5	0	0	0	175.620	2,3	12	4,7	88.573	5,3
Umjetnost, zabava i rekreacija	1	1	0	0	0	0	0	0,0	1	0,4	2.130	0,1
Ostale uslužne djelatnosti	2	2	0	0	0	0	23.901	0,3	2	0,8	6.787	0,4
UKUPNO	116	63	52	1	0	0	7.613.933	100,0	258	100,0	1.683.435	100,0

Izvor: Uprava prihoda i carina Crne Gore - Finansijski iskazi privrednih subjekata, 2022. godina

Prema zvaničnim podacima Uprave prihoda i carina Crne Gore, finansijski iskazi privrednih subjekata predstavljaju osnov za analizu ekonomskih tokova i zaposlenosti na lokalnom nivou. Međutim, ovi podaci često ne reflektuju u potpunosti stvarno stanje na terenu, posebno kada je riječ o sektoru turizma i građevinarstva. Prema nezvaničnim informacijama Sekretarijata za privredu, razvoj i finansije, broj radnika angažovanih u ovim sektorima značajno je veći nego što je prikazano u zvaničnim izvještajima. Ova razlika može biti rezultat sezonskih poslova, neformalnog zapošljavanja ili nedovoljno prijavljenih aktivnosti privrednih subjekata. Stoga je neophodno unaprijediti mehanizme praćenja i evidentiranja ekonomskih aktivnosti kako bi se osigurala tačnost podataka koji su ključni za donošenje strateških odluka.

3.1 EKONOMSKI TRENDOVI

3.1.1 Stepenu razvijenosti JLS Plav

Prema stepenu razvijenosti¹⁴ jedinica lokalne samouprave Crne Gore, za period nakon 2016. godine, opština Plav pripada grupi najnerazvijenijih opština, zajedno sa opštinama Andrijevicom (2016-2018), Petnjicom, Gusinjem i Rožajama (2019-2021).¹⁵

¹⁴Indeks razvijenosti jedinice lokalne samouprave predstavlja kompozitni indikator a izračunava se na osnovu sljedećih pokazatelja: 1) stope nezaposlenosti; 2) dohotka po stanovniku; 3) prihoda budžeta (sopstvenih i zakonom ustupljenih) jedinice lokalne samouprave po stanovniku; 4) stope rasta stanovništva jedinice lokalne samouprave i 5) stope obrazovanja stanovništva jedinice lokalne samouprave.

¹⁵Treba napomenuti da postoje ograničenja pri tumačenju podataka, jer jer 2019. godine izmjenjena je Uredba o načinu izračunavanja indeksa razvijenosti jedinice lokalne samouprave iz koje je isključen pokazatelj 3) prihodi budžeta (sopstvenih i zakonom ustupljenih) jedinice lokalne samouprave po stanovniku; izmjenjeni ponderi za preostale i promijenjen način izračunavanja stope rasta stanovništva JLS (umjesto stope rasta između zadnja dva popisa računa se kao odnos broja stanovnika prema zvaničnim godišnjim procjenama stanovništva za prvu i treću posmatranu godinu na nivou jedinice lokalne samouprave. Uredba o načinu izračunavanja indeksa razvijenosti jedinice lokalne samouprave (Službenom listu CG, br. 42/2011, 72/2019 i 1/2023.)

Indeks razvijenosti za opštinu Plav u periodu od 2016. do 2018. godine iznosio je 47,24, što je ovu opštinu pozicioniralo u drugu grupu sa stepenom razvijenosti 21 od ukupno 24 JLS. Indeks je dodatno opao u periodu od 2019. do 2021. godine na 44,27, sa stepenom razvijenosti 23, što je Plav postavilo na pretposljednje mjesto na rang listi jedinica lokalne samouprave. Ove vrijednosti ukazuju na to da je opština Plav ispod 50% od prosječne vrijednosti indeksa razvijenosti u Crnoj Gori, zbog čega su neophodne hitne i efikasne intervencije u oblastima obrazovanja, zapošljavanja, povećanja dohotka stanovništva te povećanja prihoda jedinice lokalne samouprave. Za sada oko trećinu ukupnih prihoda opštine čine sredstva iz Egalizacionog fonda (33% u 2022. godini), pa se može zaključiti da ovaj fond predstavlja primarni izvor finansiranja.

Stepen razvijenosti jedinica lokalne samouprave 2016–2018 i 2019–2021.

Stepen razvijenosti jedinica lokalne samouprave prosjeak za period 2016-2018.			Stepen razvijenosti jedinica lokalne samouprave prosjeak za period 2019-2021.			Grupe (prema % odstupanja od prosječne vrijednosti indeksa razvijenosti u Crnoj Gori)	
Jedinica lokalne samouprave	Indeks razvijenosti (Crna Gora = 100)	Stepen razvijenosti jedinice lokalne samouprave	Jedinica lokalne samouprave	Indeks razvijenosti (Crna Gora = 100)	Stepen razvijenosti jedinice lokalne samouprave		
BUDVA	157,01	1	BUDVA	142,68	1	Iznad 125%	Šesta grupa
TIVAT	133,83	2	TIVAT	128,76	2		
PODGORICA	121,12	3	PODGORICA	122,85	3		
KOTOR	118,91	4	HERCEG NOVI	117,27	4	od 100% do 125 %	Peta grupa
HERCEG NOVI	115,33	5	KOTOR	116,33	5		
BAR	100,53	6	CETINJE	99,29	6		
DANILOVGRAD	94,97	7	BAR	98,79	7		
NIKŠIĆ	93,54	8	DANILOVGRAD	98,69	8		
CETINJE	91,19	9	NIKŠIĆ	96,14	9		
ŽABLIJAK	89,98	10	ŽABLIJAK	95,45	10	od 75% do 100%	Četvrta grupa
ULCINJ	83,47	11	PLUŽINE	83,27	11		
PLUŽINE	82,35	12	PLJEVLJA	81,47	12		
PLJEVLJA	78,55	13	KOLAŠIN	80,47	13		
KOLAŠIN	74,11	14	ULCINJ	79,11	14		
MOJKOVAC	73,48	15	MOJKOVAC	77,48	15		
ŠAVNIK	66,47	16	BIJELO POLJE	71,15	16		
BIJELO POLJE	64,78	17	ŠAVNIK	70,81	17		
BERANE	58,43	18	TUZI	63,45	18	od 50% do 75%	Treća grupa
TUZI	56,35	19	BERANE	62,86	19		
ROŽAJE	52,73	20	ANDRIJEVICA	54,37	20		
PLAV	47,24	21	ROŽAJE	48,7	21		
GUSINJE	43,96	22	GUSINJE	48,1	22	ispod 50%	Druga grupa
ANDRIJEVICA	41,6	23	PLAV	44,27	23		
PETNJICA	28,13	24	PETNJICA	28,32	24		

Izvor: Ministarstvo ekonomije

Indeks i stepen razvijenosti JLS Plav 2016–2018 i 2019–2021

2016–2018		2019–2021		Grupa (prema % odstupanja od prosječne vrijednosti indeksa razvijenosti u Crnoj Gori)	
Indeks razvijenosti	Stepen razvijenosti	Indeks razvijenosti	Stepen razvijenosti		
47,24	21	44,27	23	Ispod 50%	Druga grupa

Izvor: Ministarstvo ekonomije

3.1.2 Stepen konkurentnosti JLS Plav

Opština Plav sa stepenom konkurentnosti 8 pripada grupi konkurentnih jedinica lokalne samouprave (od 100% do 125% prosjeka). Ovakva pozicija ostvarena je na osnovu rezultata u osam oblasti, gdje je gledajući po oblastima ostvarena konkurentna prednost u pet oblasti, dok je u odnosu na prethodni period došlo do poboljšanja u oblastima demografija, zdravlje i kultura, obrazovanje, osnovna infrastruktura i javni sektor, investicije i preduzetnička dinamika i ekonomski rezultati-dinamika.

Stepen konkurentnosti JLS Plav (IK 2019 -2021)

Odstupanje od prosjeka svih JLS u Crnoj Gori	Indeks konkurentnosti (prosječna konkurentnost svih JLS u CG = 100)	Stepen konkurentnosti
0.142	114.2	8

Izvor: Ministarstvo ekonomije, 2023

U odnosu na prethodni period izražen Indeksom konkurentnosti 2015-2017. U odnosu na prethodni period, opština Plav koja je imala vrijednost indeksa ispod prosjeka je unaprijedila nivo konkurentnosti iznad prosjeka, za pet mjesta.¹⁶

Uporedni prikaz stepena konkurentnosti JLS Plav (IK 2012-2014, IK 2015-2017 i IK 2019-2021)

	2012-2014	2015-2017	2019-2021
RANG	14	13	8
A. POSLOVNO OKRUŽENJE			
DEMOGRAFIJA, ZDRAVLJE,	15	12	7
KULTURA	11	4	3
OBRAZOVANJE	20	18	7
OSNOVNA INFRASTRUKTURA I JAVNI SEKTOR	10	16	4
POSLOVNA INFRASTRUKTURA	10	14	20

¹⁶ Teba naglasiti da stepen konkurentnosti nije u potpunosti uporediv sa IK 2012-2014 koji je obuhvatao opštine Plav i Gusinje.

B. POSLOVNI SEKTOR	14	23	21
INVESTICIJE I PREDUZETNIČKA DINAMIKA	11	17	5
RAZVIJENOST PREDUZETNIŠTVA	20	22	23
EKONOMSKI REZULTATI - NIVO	19	19	20
EKONOMSKI REZULTATI - DINAMIKA	5	22	6

Izvor: Ministarstvo ekonomije, 2023

Iako je statistički ostala na istom nivou (statistički 15. vs 14), optimistički stav tj. percepcija predstavnika privrednog sektora je imala značajan uticaj na rast konkurentnosti opštine. Naime, percepcija predstavnika JLS o konkurentnosti opštine Plav je značajno veća od konkurentnosti zasnovane na statistici.

Ukupna vs. statistička konkurentnost JLS Plav

UKUPNA KONKURENTNOST			STATISTIČKA KONKURENTNOST		
STD value	Indeks	Rang	STD value	Indeks	Rang
0.128	114.3	8	-0.094	90.6	14

Izvor: Ministarstvo ekonomije, 2023

3.1.3 Razvoj preduzetništva i mjere podrške

Tokom posljednje dekade opština Plav se nalazi među crnogorskim opštinama sa niskim stepenom razvoja preduzetništva. Podaci ukazuju da je vrijednost aktivnih privrednih subjekata po stanovniku postepeno rasla. Iako je u posljednjem posmatranom periodu ovaj broj udvostručen, što može da ukazuje na blago unapređenje preduzetničkog okruženja, radi se o jako malom broju preduzeća. Vidljiv je mnogo značajniji napredak JLS kada je u pitanju porast broja preduzetnika po glavi stanovnika, što može da bude rezultat inicijativa za podsticanje preduzetništva i razvoja malih biznisa ali nije praćeno povećanjem broja zapošljenih. Uprkos velikim potencijalima, broj preduzeća i zapošljenih u prerađivačkoj industriji je zanemarljiv. Broj zapošljenih u preduzećima, ukupni prihodi i udio ukupne dobiti u ukupnim приходima svrstale su Plav među opštine sa ograničenim napretkom.

Razlozi za ovakvo stanje su višeslojni (više informacija se nalazi u SWOT analizi), pa su se i dosadašnje mjere koje je sprovodila lokalna uprava za podsticanje preduzetništva pokazale nedovoljno efikasnim. Naime, pored finansijskih mjera koje treba da budu značajno ojačane, u narednom periodu je neophodno razvijati i nefinansijske mjere podrške (obuke, mentorstva, poslovno savjetovanje, ustupanje prostora, plaćanje računovodstvenih usluga tokom prve godine poslovanja i sl.). Imajući u vidu negativne demografske trendove, mjerama podrške će posebno biti uključeni mladi, žene i mladi bračni parovi.

Razvijenost preduzetništva u JSL Plav

RAZVIJENOST PREDUZETNIŠTVA	2012-2014		2015-2017		2019-2021	
	Vrijednost	Rang	Vrijednost	Rang	Vrijednost	Rang
Aktivna privredna preduzeća per capita (na 1000 stanovnika)	6.18	21	9.04	21	15.14	21
Preduzetnici per capita (na 1000 stanovnika)	16.02	12	20.28	6	24.29	3
Aktivna pravna lica u prerađivačkoj industriji per capita (na 1000 stanovnika)	0.53	20	0.81	21	0.98	23
Udio prerađivačke industrije u zaposlenosti (%)	3.77	19	2.21	21	3.28	23
Broj zapošljenih u MSP per capita (na 100 stanovnika)	5.06	21	2.69	21	3.88	22
Ukupni prihodi MSP per capita (000 Eur)	0.59	21	0.76	20	0.80	21
Udio ukupne dobiti ili gubitka u ukupnim prihodima (%)	0.15	6	-12.41	22	-4.62	20
Ukupni prihodi MSP po zaposlenom u MSP (000 Eur)	11.63	19	28.10	15	20.56	22
Troškovi zapošljenih MSP po zaposlenom u MSP (000 Eur)	2.67	15	3.46	10	4.45	11
Ukupni prihodi / stanje imovine	0.85	2	0.92	5	0.53	11
Broj MSP per capita (na 1000 stanovnika)	6.18	21	7.77	22	14.53	20
Stopa prinosa na ukupnu aktivu (%)	0.12	6	-11.45	22	-2.44	21
Koeficijent likvidnosti II	0.49	17	0.53	21	0.48	22
Racio zaduženosti	0.61	17	0.54	17	0.79	7

Izvor: Ministarstvo ekonomije

Žensko preduzetništvo

Oснаživanje žena u preduzetništvu predstavlja važan faktor za socio-ekonomski napredak opštine Plav. Podsticanjem ženskog preduzetništva kroz različite mjere, kao što su obuke, mentorske programe i olakšan pristup finansijskim sredstvima, može se postići značajan razvoj kako ekonomije, tako i društva u cjelini. Aktivno uključivanje žena u privredu doprinosi ne samo rastu ekonomije, već i rodnoj ravnopravnosti, stvarajući inkluzivno i pravedno društvo.

Opština Plav je već prepoznala ovaj potencijal i uspostavila mjere finansijske podrške ženskom preduzetništvu. Međutim, zbog malog interesovanja žena, potrebno je intenzivirati informisanje i pružiti dodatnu podršku kroz nefinansijske mjere, poput savjetovanja, obuka i drugih oblika asistencije. Tako će se stvoriti povoljniji uslovi za pokretanje i održivost poslovnih ideja, čime će se podstaći veća aktivnost žena u preduzetništvu..

Motivacija mladih preduzetnika

Podsticanje mladih da se upuste u preduzetništvo ključno je za dugoročni uspjeh Plava. Edukativni programi, mentorstvo i pristup finansijskim sredstvima mogu motivisati mlade preduzetnike da razvijaju inovativne ideje i pokreću vlastite poslove. Uvođenje stipendija, posebno usmjerenih ka preduzetništvu, olakšava mladima da ostvare svoje poslovne ambicije.

Zadržavanje mladih bračnih parova kroz porodično preduzetništvo

Zadržavanje mladih bračnih parova u opštini Plav ključni je faktor za jačanje lokalnog ekonomskog razvoja i društvenog kapitala, koji su neophodni za napredak grada, kao i za ublažavanje migracija i drugih negativnih demografskih trendova. Stvaranjem povoljnog društveno-ekonomskog ambijenta za osnivanje i proširenje porodica, jača se osjećaj pripadnosti lokalnoj zajednici i odgovornost za očuvanje prirodnog i kulturnog naslijeđa, čime se doprinosi boljem životu budućih generacija.

Dodatna vrijednost može se ostvariti kroz sinergiju sa novim tehnologijama i mogućnostima za razvoj zelene ekonomije. Uspostavljanje programa podrške porodičnom preduzetništvu, koji obuhvata poreske olakšice, programe cjeloživotnog učenja i infrastrukturne investicije, može stvoriti stimulatívno okruženje za pokretanje porodičnih biznisa..

3.1.4 Industrija, preduzetništvo i inovacije

Industrija, preduzetništvo i inovacije predstavljaju ključne pokretače ekonomske revitalizacije i održivog razvoja lokalnih zajednica. Opština Plav ima značajan potencijal za unapređenje industrijskih sektora, podsticanje preduzetništva i implementaciju inovacija koje mogu transformisati ekonomski pejzaž. Fokusiranjem na planinski turizam, proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora, proizvodnju i pakovanje vode, ljekovitog i aromatičnog bilja, mliječnih proizvoda, kao i podrškom ženskog preduzetništva, motivacijom mladih preduzetnika i zadržavanjem mladih bračnih parova kroz porodično preduzetništvo, Plav može postati primjer uspješnog regionalnog razvoja. Međutim, ostvarenje ovih ciljeva neće biti moguće bez snažne podrške sa strane institucija na nacionalnom nivou, akademske i biznis zajednice, dijaspore i organizacija civilnog društva.

Razvoj industrije obnovljivih izvora energije

Opština Plav, okružena netaknutom prirodom, posjeduje izvanredne potencijale za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora. Investicijama u solarnu, vjetro i hidroelektranu, Plav može postati energetski nezavisan, smanjujući zavisnost od fosilnih goriva i negativne uticaje na životnu sredinu. Razvoj ovih tehnologija takođe će stvoriti nova radna mjesta i privući stručnjake u oblasti obnovljive energije.

Drvna industrija

Uprkos velikim očekivanjima od drvne industrije, prema podacima o privrednim subjektima, može se zaključiti da se ova industrija suočava s ozbiljnim izazovima i slabostima, koje su evidentne kroz finansijske pokazatelje i bonitetne ocjene preduzeća. Unapređenje stanja u ovoj oblasti zahtijeva korenite promjene u načinu poslovanja, tehnološku modernizaciju, obuke, ulaganja i druge aktivnosti usmjerene na unapređenje pristupa tržištu.

Od ukupno sedam preduzeća koja se bave drvnom industrijom, većina spada u kategoriju mikro preduzeća, što ukazuje na njihov mali obim poslovanja. Ukupan promet ovih preduzeća iznosi 457.610 EUR, dok se suočavaju s neto gubitkom od 26.517 EUR. Većina preduzeća ima bonitetnu ocjenu E3, što ih svrstava u ispodprosječne, rizične privredne subjekte. Sva preduzeća zapošljavaju ukupno 14 lica, pri čemu više od polovine zapošljava samo jedno lice.

Razvijenost preduzetništva u JSL Plav

Preduzeće (oznaka) ^{*16}	Pravni oblik	Naziv delatnosti	Bonitetna ocjena	Veličina	Promet (EUR)	Neto dobit (EUR)	Broj zaposlenih
A	Društvo sa ograničenom odgovornošću	Proizvodnja ostalih proizvoda od drveta, plute, slame i pruća	B3	Mikro	60.699	1.164	4
B	Društvo sa ograničenom odgovornošću	Rezanje i obrada drveta	E3	Mikro	11.472	-10.880	1
C	Društvo sa ograničenom odgovornošću	Rezanje i obrada drveta	E3	Mikro	3.904	-8.243	1
D	Društvo sa ograničenom odgovornošću	Rezanje i obrada drveta	E3	Mikro	0	-1.697	1
E	Društvo sa ograničenom odgovornošću	Rezanje i obrada drveta	B2	Mikro	351.630	16.017	1
F	Društvo sa ograničenom odgovornošću	Proizvodnja ostale građevinske stolarije i elemenata	E2	Mikro	13.750	-18.473	4
G	Društvo sa ograničenom odgovornošću	Uslužne delatnosti u vezi sa šumarstvom	E3	Mikro	16.155	-4.405	2
Ukupno					457.610	-26.517	14

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede

Proizvodnja i pakovanje vode

Bogatstvo izvora čiste vode u Plavu predstavlja izuzetnu priliku za razvoj industrije flaširane vode. Implementacija savremenih tehnologija za filtraciju i pročišćavanje vode, uz ekološki osvijestene metode pakovanja, mogla bi donijeti značajne prihode lokalnim preduzetnicima. Osim ekonomske koristi, ova industrija doprinosi očuvanju prirodnih resursa i pruža mogućnost za izvoz proizvoda na međunarodnom tržištu.

Ljekovito i aromatično bilje

Plav je bogat raznovrsnim biljnim vrstama koje posjeduju ljekovita i aromatična svojstva. Razvoj industrije ljekovitog i aromatičnog bilja može donijeti dvostruku korist lokalnoj zajednici. Prvenstveno, to uključuje stvaranje novih radnih mjesta u sektoru uzgoja, berbe i prerade bilja, ali i osnivanje temelja za razvoj specifičnih turističkih proizvoda.

Kako bi se opština Plav razvijala u ovom pravcu, potrebno je sticanje dodatnih znanja, naročito iz oblasti EU propisa, koji se odnose na kriterijume i standarde kvaliteta, sigurnosti i efikasnosti tradicionalnih biljnih medicinskih proizvoda i biljnih ljekova. Tehnička podrška biće potrebna proizvođačima u opštini Plav za registraciju i plasman proizvoda na međunarodno tržište.

Proizvodnja mliječnih proizvoda

Zahvaljujući kvalitetnim pašnjacima i tradiciji stočarstva, Plav ima potencijal za razvoj proizvodnje mliječnih proizvoda. Mljekarski sektor može

¹⁶ Nazivi preduzeća se ne navode da bi se skrenula pažnja na generalno stanje u sektoru a ne na konkretne privredne subjekte.

otvoriti nove mogućnosti za lokalne farmere, pružajući podršku održivom načinu života. Razvoj mliječnih proizvoda sa visokim standardima kvaliteta može privući pažnju potrošača na domaćem i inostranim tržištima.

Međutim, podaci o kapacitetima ukazuju na nedovoljno iskorišćen potencijal u opštini Plav, jer se u registrovanim objektima malih proizvođača preradi samo 3,63% od ukupne količine mlijeka u zemlji.

Kapacitet registrovanih objekata za preradu mlijeka

	Kapacitet 50 l/dan	Kapacitet preko 50 l/dan	Ukupno
Plav	33	35	68
Crna Gora (sve opštine)	1.105	770	1.875

Izvor: MPŠV, Sektorska analiza 2021.

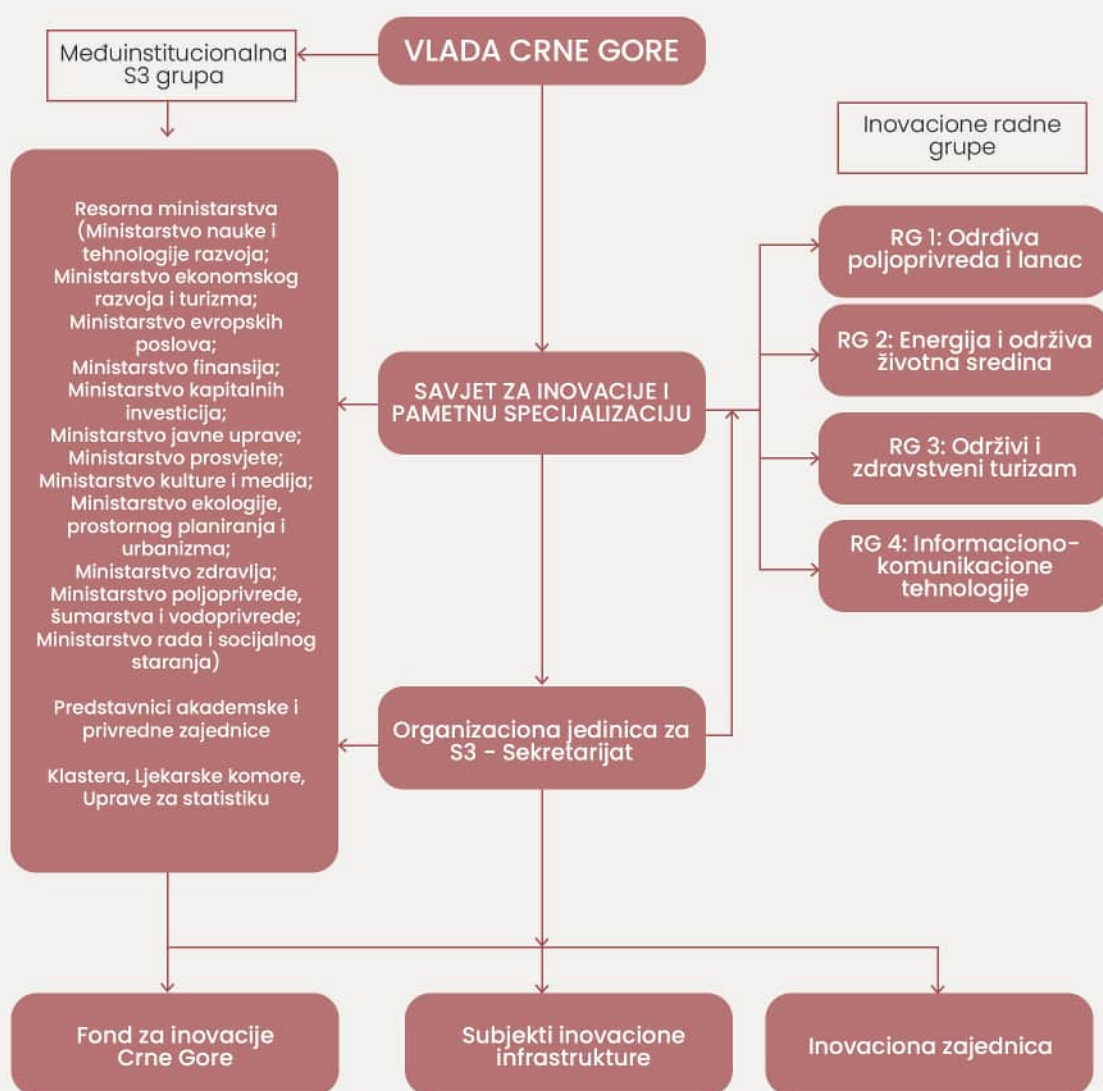
Inovacije

Usvajanjem Zakona o inovacionoj djelatnosti uspostavljen je zakonodavni okvir kao osnov za kreiranje održivog i efikasnog inovativnog ekosistema u Crnoj Gori. Ovim zakonom uređuju se organizacija, uslovi, način finansiranja i podsticanja inovacione djelatnosti radi unapređenja nacionalnog inovacionog sistema, a time i ukupnog ekonomskog razvoja Crne Gore. Članom 11 ovog zakona propisano je da se inovaciona djelatnost, ukoliko se finansira iz sredstava organa državne uprave, jedinica lokalne samouprave ili fonda koji podstiče inovacionu djelatnost, realizuje kroz inovativne programe i projekte, u skladu sa prioritetima utvrđenim strategijama i programima kojima se uređuje oblast inovacija. Na strateškom nivou, razvoj inovacione djelatnosti i tehnološki razvoj u Crnoj Gori temelje se na Strategiji pametne specijalizacije 2019-2025 (S3 strategija), gdje su sve prioritetne oblasti komplementarne sa razvojnim prioritetima opštine Plav: i) Održiva poljoprivreda i lanac vrijednosti hrane; ii) Energija i održiva životna sredina; iii) Održivi i zdravstveni turizam; i iv) Informaciono-komunikacione tehnologije kao horizontalni sektor.

Pored toga što je inovaciona djelatnost predmet finansiranja iz centralnog budžeta, pojedine lokalne samouprave takođe realizuju inovacione programe manjeg obima koji podržavaju npr. učešće na startup takmičenjima ili

podršku inovativnim biznis idejama, a tu su i posebni programi i projekti pravnih i fizičkih lica u Crnoj Gori, koji imaju za cilj podršku razvoju inovacija, a finansiraju se iz drugih izvora. Važno je istaći da Program za inovacije 2023-2027 sadrži Programsku liniju za jačanje inovativnosti mikro, malih i srednjih preduzeća. Međutim, opština Plav za sada nije iskoristila mogućnosti za uključivanje u brojne programe koji stoje na raspolaganju njenim stanovnicima, privredi ali i lokalnoj upravi.

Šema nacionalnog implementacionog okvira za inovacije i pametnu specijalizaciju

Izvor: Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja

U eri digitalizacije, podrška IT nomadima predstavlja novi pristup razvoju lokalne ekonomije. Stvaranje uslova za rad na daljinu, obuka u oblasti informacionih tehnologija i pružanje neophodne infrastrukture omogućava Plavu da privuče stručnjake iz IT sektora. Ovo ne samo da donosi inovacije u lokalnu zajednicu već otvara i nova radna mjesta u sektorima poput informacionih tehnologija i digitalnog marketinga.

3.2 Turizam

Plav se može pohvaliti bogatom turističkom istorijom, jer je turizam tokom 60-ih i 70-ih godina prošlog vijeka bio značajan razvojni sektor opštine. Glavni nosilac turističke ponude u tom periodu bio je hotel „Plavsko jezero“, visoke kategorije, sa pratećim objektima i zavidnim sadržajima, uključujući bazene, konferencijske sale, sportske terene i druge sadržaje. Hotel je uživao reputaciju ne samo na regionalnom, već i na međunarodnom tržištu. Međutim, politička kriza i konflikti 90-ih godina imali su negativan uticaj na razvoj turizma. Hotel je tada služio kao utočište za izbjeglice, što je dovelo do njegove devastacije i gubitka atraktivnosti. Nakon nekoliko neuspješnih privatizacija, trenutni vlasnici rade na renoviranju objekta, s ciljem njegovog povratka kao ključnog elementa turističke ponude.

Danas turističku ponudu Plava čine mali i porodični hoteli, privatni smještaj, etno-sela i poljoprivredna gazdinstva, dok u privatnom vlasništvu funkcionišu i brojni restorani, usluge brze hrane, kafe-barovi i drugi objekti. Ovi pioniri u turističkoj ponudi pružaju osnovu za dalji razvoj i pozicioniranje Plava na turističkoj mapi. Doprinos turističkom razvoju daju i lokalna planinarska društva, turistički vodiči i Lokalna turistička organizacija (LTO) Plav, osnovana 2007. godine. LTO Plav ima ključnu ulogu u unapređenju i promociji turističke ponude, te saradnji sa predstavnicima turističke privrede.

Trenutno se izvode radovi na izgradnji hotela „Visitor“, koji predstavlja najveću privatnu investiciju u Plavu do sada. Ovaj savremeni hotel donosi značajne benefite za lokalnu zajednicu i turistički sektor. Prije svega, hotel će značajno unaprijediti smještajne kapacitete Plava pružajući luksuzan i kvalitetan smještaj, što će privući novu klijentelu, uključujući i međunarodne goste. Pored toga, planirani sadržaji poput wellness centra, restorana, konferencijskih sala i rekreativnih zona dodatno će obogatiti turističku ponudu. Hotel „Visitor“ će otvoriti nova radna mjesta za lokalno stanovništvo, čime se podstiče zapošljavanje i ekonomski razvoj opštine. Takođe, kao vodeći objekat u turističkoj ponudi, hotel će doprinijeti jačanju imidža Plava

kao atraktivne destinacije, privlačeći veći broj investitora i posjetilaca. Minulih godina značajno je porastao broj investicija u turistički sektor Plava. Istaknuti primjeri su Komnenovo etno-selo na obali Plavskog jezera, turističko naselje Aqua, te veliki broj guesthouse-ova, koji doprinose raznovrsnosti smještajne ponude i podizanju kvaliteta turističkih usluga. Ove investicije predstavljaju prekretnicu za turistički sektor Plava i osnažuju njegovu poziciju na turističkom tržištu Crne Gore.

Plav je jedinstven planinski predio, bogat prirodnim i kulturnim resursima. Prokletije, kao jedan od najtajanstvenijih i najmanje istraženih planinskih lanaca Evrope, krasi raznovrsni pejzaži, endemične biljne vrste i brojne prirodne atrakcije. Plavsko, Hridsko i Visitorsko jezero, zajedno s botaničkom baštom "Velemun", nude značajan potencijal za razvoj ekoturizma. Kulturna baština Plava, koja obuhvata antiku, srednji vijek i turski period, također je važan element turističke ponude. Atrakcije poput Stare džamije, kule Redžepagića, manastira Svete Trojice itd. pružaju mogućnosti za razvoj kulturnog turizma. Očuvanje i promocija kulturnog blaga zahtijeva saradnju sa istraživačkim institucijama i stručnjacima.

Turistička ponuda Plava trenutno se suočava s ograničenjima poput nedovoljne saobraćajne povezanosti, nerazvijene infrastrukture, slabog marketinga sa državnog nivoa i nedostatka kvalifikovanih kadrova. Ipak, potencijali za razvoj su značajni. Plav posjeduje 66% ukupnih skijaških terena u Crnoj Gori, što otvara prostor za razvoj zimskog turizma. Planirana izgradnja žičara, poput trase Plav-Kofiljača, može dodatno unaprijediti turističku infrastrukturu i dostupnost prirodnih ljepota. Ekoturizam, kao primarni vid razvoja, doprinosi zaštiti prirodnih resursa i podržava lokalne zajednice kroz valorizaciju autohtonih proizvoda poput gastronomskih specijaliteta i suvenira.

Plav se ponosi i manifestacijama koje privlače posjetioce, poput „Dana borovnica“, „Limske regate“, „Peaks of the Balkans“ i biciklističkih trka. Ribolovna društva sa zonama poput rijeka Lim i Ljuča doprinose dodatnom razvoju turizma. Nacionalni park Prokletije, proglašen u posljednjoj deceniji, također ima značajnu ulogu u promociji prirodnih ljepota i atrakcija, dok se broj posjetilaca u ovom zaštićenom području povećava svake godine..

Imajući u vidu sve navedeno, Plav ima ogroman potencijal za dalji razvoj turizma, uz naglasak na održivost i valorizaciju prirodnih i kulturnih resursa. Unapređenje turističke ponude kroz javno-privatna partnerstva, bolju saobraćajnu povezanost, obrazovanje lokalnog stanovništva i promociju na međunarodnom tržištu može osigurati Plavu značajno mjesto među turističkim destinacijama Crne Gore i regiona.

Staza "Vrhovi Balkana"

Izvor: LTO Plav

Staza Vrhovi Balkana je duga 192 km, prolazi kroz tri zemlje, Albanija, Crna Gora i Kosovo, jedna je od najboljih i najljepših planinarskih staza u Evropi, prolazi kroz netaknute i divlje predjele Prokletijskog lanca. Uzdiže se i na preko 2.300 metara nadmorske visine, zalazi u najljepša sela, doline, jezera od kojih zastaje dah.

Jedan od najznačajnijih turističkih proizvoda opštine Plav i šireg regiona jeste planinarska staza "Peaks of the Balkans", koja prolazi kroz tri države Crnu Goru, Albaniju i Kosovo – spajajući spektakularne pejzaže Prokletija u jedinstvenu avanturističku rutu. Sa ukupnom dužinom od oko 192 kilometra, ova staza vodi ljubitelje prirode kroz netaknute doline, visokoplaninske pašnjake, kristalna jezera i šumovite prevoje, pružajući neponovljivo iskustvo ljepota dinarskog planinskog masiva. Plav, kao polazna ili prelazna tačka na ovoj stazi, ima ključnu ulogu u organizaciji i pružanju usluga planinarima i turistima, dok lokalne atrakcije poput Plavskog jezera, Hridskog jezera, botaničke bašte Velemun dodatno obogaćuju doživljaj posjetilaca.

Značaj staze "Peaks of the Balkans" za lokalni turizam ogleda se u njenom doprinosu povećanju posjeta i ekonomskom razvoju kroz angažman lokalnih biznisa poput smještaja, restorana, turističkih vodiča i prevoza. Istovremeno, staza doprinosi međunarodnoj promociji Plava kao destinacije za avanturistički i ekoturizam, dok kroz principe održivog razvoja podstiče očuvanje prirodnih resursa i podržava autentičan način života lokalnih zajednica. Osim toga, ova staza omogućava posjetiocima ne samo istraživanje prirodnih ljepota, već i upoznavanje sa bogatom lokalnom kulturom, tradicijom i običajima, čime se dodatno ističe njen značaj.

Popularnost staze dodatno je naglašena kroz tradicionalne događaje i ture, poput "Tromeđe" i "Putaćama Hrida", koji okupljaju planinare i ljubitelje prirode iz cijelog svijeta. "Peaks of the Balkans" ne samo da osnažuje turizam u Plavu, već doprinosi i regionalnoj saradnji i valorizaciji prirodnog i kulturnog nasljeđa ovog dijela Balkana, pozicionirajući Plav kao nezaobilaznu destinaciju za sve ljubitelje prirode i planinskog turizma.

U cilju poboljšanja turističkih usluga i održivog unaprijeđenja turističkog potencijala Opštine Plav u narednom sedmogodišnjem periodu će se značajno raditi na podizanju kvaliteta turističkih ponuda i paketa kroz razne edukacije turističkih radnika i prenošenja dobrih praksi i znanja iz zemalja regiona i Evropske Unije.

U Plavu se nalaze i stare kule i čardaci, te mnogobrojna arheološka nalazišta sa potencijalom razvoja specifične turističke ponude. Valorizacija kulturnog blaga mora biti praćena adekvatnom zaštitom, što će se postići kroz saradnju sa relevantnim institucijama i istraživačima.

Predispozicije postoje i za različite vidove sportskog turizma (skijanja, snowboardinga, planinskog biciklizma, kajakarenja, alpinizma, raftinga, speleologije itd.), kao i avanturističkog turizma, limitiranog ribolovnog turizma, splavarenja itd.

Ribolovni turizam

Ribolovni turizam ima značajan potencijal za doprinos ekonomskom razvoju, posebno kroz pozitivan uticaj na socio-ekonomska pitanja lokalnih zajednica i šire regije. Ovaj oblik turizma direktno utiče na razvoj korisnika ribljeg fonda, ali i na unapređenje zajednice i države u cjelini. Iako je sektor ribarstva i ribolovnog turizma u mnogim zemljama, pa i u Crnoj Gori, još uvijek sporednog značaja, njegov dalji razvoj treba posmatrati na regionalnom i državnom nivou.

Rekreativni ribolov predstavlja važan segment turizma jer ribolovci često

prelaze velike udaljenosti kako bi posjetili određene ribolovne vode, boraveći više dana i tražeći dodatne usluge, što doprinosi ekonomskom razvoju lokalnih zajednica. Ribolovci posjetioci (non-resident) donose dodatnu zaradu korisnicima ribljeg fonda i lokalnim zajednicama, dok istovremeno utiču na očuvanje prirodnih resursa, životne sredine i imaju značajan društveni i politički uticaj. Planski razvoj ovog sektora podržava i bogata naučna i stručna literatura, kao i prisustvo kadrova iz oblasti ihtiologije, ribarstva i turizma.

Turistički kapaciteti

Posljednjih godina prisutan je sve veći rast turističkih smještaja. Značajniji smještajni kapaciteti u opštini Plav su:

Kao i ostala prenoćišta u privatnom smještaju sa brojem jedinica 136.

Postojeća kadrovska struktura za razvoj turizma na lokalnom nivou nije zadovoljavajuća, jer radnici koji su u direktnom kontaktu s turistima (većina izdavaoca smještaja, planinarskih vodiča, konobara, radnika u trgovini, itd.) ne poznaju strane jezike, što je osnovni zahtjev za rad sa turistima. Takođe, nedostaje licenciranih turističkih i planinarskih vodiča.

Prema podacima sistema za prijavu, ukupan broj turista u 2023. godini iznosio je 636, a ostvareno je 10.821 noćenje, što znači da prosječan turista boravi 17,01 noć.

Broj dolazaka i noćenja u Plavu, 2018 - 2023

	2018	2023
DOLASCI	1.074	636
NOĆENJA	12.634	10.821

(Radi se uglavnom o dijaspori obzirom da izdavaoci smještaja uglavnom ne prijavljuju goste, pa je razlog većeg broja prijavljenih 2018. godine veća prijava dijaspore)

Izvor: LTO Plav

Značajno je napomenuti da postoji pozitivan trend turističkih posjeta i noćenja, posebno inostranih gostiju. Međutim, pored trenda rasta gostiju i noćenja posjećenost je još uvijek na niskom nivou uzimajući u obzir potencijale Plava za razvoj turizma. Razlog može biti nedostatak infrastrukture i većih smještajnih objekata. Uprkos tome, uz adekvatnu valorizaciju svih potencijala Plavskog područja, realno je očekivati značajan produžetak turističke sezone u opštini. Turistička ponuda nije dovoljno razgranata s obzirom na turističke resurse koji postoje i koji se mogu koristiti, pa u narednom periodu treba uložiti napore i stvarati raznovrsniju turističku ponudu kroz brži razvoj i povezivanje svih segmenata u prepoznatljiv turistički proizvod.

Dolasci i noćenja turista u opštini Plav, 2023. godina

Dolasci turista				Noćenja turista			
strani	domaći	ukupno	struktura	strani	domaći	ukupno	struktura
(1)	(2)	(3)=(1)+(2)	(3) u %	(1)	(2)	(3)=(1)+(2)	(3) u %
664	13	677	0,0	9.993	155	10.148	0,1

Izvor: Monstat

Podaci za 2023. godinu pokazuju da su strani turisti činili pretežnu većinu u oba segmenta-dolascima i noćenjima turista. Iako je ukupni procenat dolazaka i noćenja turista u opštini Plav u odnosu na nacionalni nivo vrlo mali (0,0% i 0,1% respektivno), ovi podaci ukazuju na značajan doprinos stranih turista lokalnom turizmu.

Prosječni posjetioci Plava su starosti od 20–50 godina, uglavnom planinari koji dominantno borave u prirodi i u najvećem broju su smješteni u seoskim smještajnim objektima. Primjetan je rast sportskih ribolovaca, biciklista i zadnjih 3 godine turno skijaša. Kada su u pitanju zemlje iz kojih dolaze, najveći broj njih dolazi iz Njemačke, zatim Holandije, Belgije, Francuske, Češke, Poljske itd.

Ove zone zahvataju prostore sa najbrojnim i najvrijednijim razvojnim potencijalima, a karakterišu ih najveća gustina i atraktivnost turističkih motiva, ekološka stabilnost, autentičnost i raznovrsnost ekosistema u kontaktnoj zoni Nacionalnog parka "Prokletije".

Zanimljiv fenomen u analizi sektora turizma Opštine Plav jeste neslaganje između zvaničnih podataka i ostalih indikatora koji ukazuju na rast broja turista. Naime, zvanični podaci Monstata, kao i sistema za prijavu turista TO

Plav, pokazuju smanjenje broja dolazaka i noćenja u poslednjih nekoliko godina. U 2023. godini registrovano je svega 636 dolazaka i 10.821 noćenje, što je značajan pad u odnosu na 2018. godinu, kada je prijavljeno 1.074 dolazaka i 12.634 noćenja.

Međutim, svi ostali indikatori, poput povećanog broja posjeta Nacionalnom parku Prokletije, rasta broja sportskih ribolovaca, biciklista i turno skijaša, kao i porasta interesa za smještaj u seoskim domaćinstvima, ukazuju na kontinuiran rast turističkih aktivnosti. Ovo neslaganje može se objasniti specifičnostima u sistemu evidentiranja. Na primjer, postavljanje rampe na ulazu u Nacionalni park Prokletije pomoglo je evidentiranju rasta broja posjeta parku, dok značajan broj izdavaoca privatnog smještaja ne prijavljuje goste, što dovodi do podcijenjenih zvaničnih statistika.

Ova diskrepancija jasno ukazuje na potrebu za unapređenjem sistema evidencije turista i boljom saradnjom sa privatnim sektorom, kako bi se dobili precizni i pouzdani podaci koji bi reflektovali realnu turističku situaciju. Rješavanje ovog problema je ključno za kvalitetno planiranje i razvoj održivog turizma u Plavu.

Primarne turističke zone

- **Zona Plavsko jezero** - Kofiljača zahvata prostor koji okružuje gradsko naselje Plav, gdje Plavsko jezero, sa Lima, predstavlja prvorazrednu prirodnu i ekološku vrijednost i najkompleksniji turistički motiv Prokletija, pogodan za skijaške terene (lokalitet Paljevi), gdje su pretežno zastupljeni travnati tereni sa povoljnim nagibima i pogodnim sniježnim uslovima. Zona je dobro povezana putnom infrastrukturom uz dolinu Plavske rijeke, odnosno Jasenice i Hotske rijeke.

- **Zona Babino polje** - Bogićevica je tipičan visokoplaninski prostor koji zauzima centralnu poziciju u okviru crnogorskih Prokletija. Nalazi se u istočnom dijelu opštine Plav i čini granično područje sa susjednom Albanijom i planinskim obodom Kosova. U ovoj zoni formirano je nekoliko prostranih visokoplaninskih lanaca alpskog izgleda i karakteristika na sjeveroistoku, na koje se u obliku potkovice nadovezuju vrhovi Bogićevice na jugu i jugoistoku, dok se u centralnom i zapadnom dijelu nalazi visokoplaninski masiv Krš Bogićevica (2.374 m) i Hridsko jezero, smješteno u prostranom cirku na padinama pomenute planine, na nadmorskoj visini od 1.970 m.

Sekundarne turističke zone

Ove zone karakteriše uži sadržaj i manja raznolikost turističkih potencijala, pa samim tim i niži stepen njihove turističke atraktivnosti, u odnosu na primarne zone.

- **Zona planine Visitor** - Ova zona posjeduje brojne prirodne, ekološke i pejzažno-ambijentalne vrijednosti i izvrsne uslove za razvoj planinarstva, alpinizma, lovnog, eko-turizma i izletničkog turizma. Rijedak kuriozitet Visitorskog jezera predstavlja ploveće ostrvo (sada poluostrvo) koje je formirano na njegovoj površini. Ova zona se nalazi u okviru rezervata prirode, tako da prilikom valorizacije ovog prostora treba strogo voditi računa o daljim aktivnostima.

- **Zona Murino - Velika - Čakor** - Ova zona zahvata prostor uz regionalni put Murino-Čakor-Peć, od sela Gornja Ržanica na zapadu do Bjeluhe na istoku i od Planinice (2.077 m) na sjeveru do Djevojačkog krša (2.040 m) i Šabove glave (1.908 m) na jugu i veoma je značajna za turističku valorizaciju NP "Prokletije", koji se nalazi u neposrednoj blizini. Polazeći od prirodnih, saobraćajnih i ekoloških uslova dominantni vidovi turizma koje treba razvijati su: sportsko-rekreativni, izletničko-rekreativni i tranzitni.

Zone vikend, gradskog i tranzitnog turizma

Ove zone su očekivane prateće pojave razvoja primarnih i sekundarnih zona opštine. Naime, predviđanja su da bi se sa izgradnjom novih saobraćajnica i povećanjem obima turističke ponude, razvio i određen broj vikend naselja. Paralelno, u gradskoj zoni treba planirati za kongresni, poslovni, kulturni i druge srodne oblike turizma. Shodno ekološkim mogućnostima treba predvidjeti i lokacije za potencijalne auto-kampove i druge uslužne punktove neophodne turistima u tranzitu.

3.3 Poljoprivreda

Prirodni uslovi, ljudski potencijali i drugi resursi pružaju dobru šansu za razvoj poljoprivredne proizvodnje. Područje karakteriše veoma raznovrstan biljni i životinjski biodiverzitet sa ogromnim bogatstvom genetičkih resursa poljoprivrednog bilja i domaćih životinja. Kroz dugi vremenski period poljoprivreda je imala brojne transformacije, uloge i statuse, ali je uvijek predstavljala značajan resurs i potencijal.

Osnovna strukturna karakteristika poljoprivrede plavskog kraja jeste veći

udio primarne poljoprivrede u bruto društvenom proizvodu od prehrambeno prerađivačkog sektora. Usitnjenost posjeda u primarnoj proizvodnji, ekstenzivna ili poluintenzivna proizvodnja, nedovoljno kvalitetan rasni sastav stoke, zastario sortiment u voćarstvu, mala upotreba savremene poljoprivredne mehanizacije i male površine koje se navodnjavaju, neke su od karaktersitika primarne proizvodnje.

U porodičnim poljoprivrednim gazdinstvima preovladavaju mala gazdinstva. U cilju izrade realno primjenljivog i ostvarivog plana razvoja, neophodno je analizirati sve prednosti i nedostatke koji utiču na poljoprivrednu proizvodnju.

U registru resornog ministarstva¹⁷ nalazi se ukupno 300 nosilaca poljoprivrednih gazdinstava u 28 katastarskih opština. Velika, Prnjavor i Desni Meteh bilježe najveće površine.

Katastarska opština	Ukupna površina (ha)	Udio (%)	Katastarska opština	Ukupna površina (ha)	Udio (%)
VELIKA	119,39	15,07%	PLAV	16,12	2,03%
PRNJAVOR	105,46	13,30%	SKIĆ	15,23	1,92%
DEJNI METEH	102,40	12,91%	MAŠNICA	9,50	1,20%
MURINA	65,02	8,20%	MARTINOVIĆE I	8,26	1,04%
BOGAJIĆE	60,99	7,70%	NOVIŠĆE	3,49	0,44%
VOJNO SELO I	55,94	7,06%	VUSANJE	3,18	0,40%
G.RŽANICA	55,58	7,01%	VOJNO SELO II	2,81	0,35%
DJ.RIJEKA	54,42	6,86%	KRUŠEVO I	2,31	0,29%
BREZOJEVICE I	37,36	4,71%	DULIPOLJE	2,23	0,28%
BREZOJEVICE II	29,39	3,71%	OBLO BRDO	1,55	0,20%
HOTI	18,77	2,37%	ULOTINA	1,35	0,17%
GRNČAR	18,48	2,33%	GRAČANICA	1,31	0,17%
MARTINOVIĆE II	0,98	0,12%	KRUŠEVO II	0,87	0,11%
GUSINJE	0,25	0,03%	DOLJA	0,19	0,02%
Ukupno	792,80				
	100,00%				

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, Registar poljoprivrednih gazdinstava objedinjava Plav i Gusinje

Poljoprivredno zemljište zauzima 20.154 hektara. Najveći dio poljoprivrednog zemljišta čine pašnjaci i livade. Površine pod pašnjacima

¹⁷ Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Lista nosilaca u RPG koji imaju prebivalište/sjedište u opštini Plav i parcele koje su upisane u njihova gazdinstva, bazi pristupljeno na 29.4.2024.

iznose 13.185 hektara, a pod livadama 4.145 hektara. S obzirom na sastav i strukturu zemljišnih površina, analizirajući fizičke i hemijske osobine zemljišta, za osavremenjavanje poljoprivredne proizvodnje neophodno je različitim agromeliorativnim (hidromeliorativnim) mjerama izvršiti popravku pedoloških osobina zemljišta i ista privedi kulturi. Opšta karakteristika u poljoprivredi je niska produktivnost rada koja je posljedica više negativnih faktora. Jedan od prioritarnih zadataka u oblasti poljoprivredne proizvodnje je povećanje produktivnosti i konkurentnosti na domaćem i inostranom tržištu. Poljoprivredna domaćinstva predstavljaju značajan faktor razvoja poljoprivrede. Međutim, najveći broj domaćinstava obavlja poljoprivrednu djelatnost na usitnjenom posjedu kao dopunsku djelatnost.

Kulture u registrovanim poljoprivrednim gazdinstvima

Naziv kulture u RPG	Ukupna površina (ha)	Udio (%)
Livade	408,20	51,49%
Pašnjaci	177,29	22,36%
Šljiva	51,32	6,47%
Šuma	32,73	4,13%
Krompir kasni	25,95	3,27%
Malina	16,59	2,09%
Kukuruz	15,81	1,99%
Travna smješa	12,47	1,57%
Sadnice - Šumsko drveće	10,79	1,36%
Jabuka	8,96	1,13%
Mješovito/Ostale	7,32	0,92%
Djetelina	4,90	0,62%
Paprika	2,90	0,37%
Kupus	2,84	0,36%
Crni luk	2,59	0,33%
Ječam	2,00	0,25%
Krompir rani	1,91	0,24%
Lucerka	1,70	0,21%
Pasulj	1,23	0,16%

Aromatično i ljekovito bilje	1,12	0,14%
Ostalo povrće	0,99	0,12%
Bijeli luk	0,70	0,09%
Jagoda	0,62	0,08%
Orah	0,58	0,07%
Ostalo krmno bilje za zelenu masu	0,46	0,06%
Kruška	0,38	0,05%
Kupina	0,17	0,02%
Višnja	0,14	0,02%
Ostalo sjeme	0,10	0,01%

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, Registar poljoprivrednih gazdinstava

Ratarstvo i povrtarstvo

Najplodnija zemljišta za poljoprivrednu proizvodnju nalaze se u dolinskim proširenjima rijeka i okolini Plavskog jezera. Analizirajući podatke konstatuje se da su oranične površine znatno ispod površina pod pašnjacima, na kojima se odvija dominantno tradicionalna i ekstenzivna poljoprivredna proizvodnja. U strukturi oraničnih površina dominiraju žitarice, krmno bilje i povrće. Ovakva struktura oraničnih površina ukazuje na njen ekstezivan način korišćenja. Od žitarica najveće površine zauzima kukuruz, a vrlo male površine su pod ječmom, raži i pšenicom. Najmanje površine zauzimaju tritikale. Karakteristika proizvodnje žita jesu niski prinosi, mala primjena agrotehničkih mjera, neodgovarajući uslovi i kapaciteti za skladištenje. Najveći dio te proizvodnje potroši se u sopstvenom domaćinstvu, a manji dio plasira na lokalnim tržnicama.

Primjetno je da raste i proizvodnja aromatičnog i eteričnog bilja kao i heljde. Sjetva svih vrsta žitarica subvencionira se od Ministarstva poljoprivrede šumarstva i vodoprivrede, a iznos subvencija za zasijane površine određuje se na početku tekuće godine. Kroz agrobudžetsku liniju preciziraju se uslovi i kriterijumi (minimalna površina, iznos subvencija) za ostvarivanje prava na subvenciju.

Proizvodnju povrća karakteriše nedostatak primjene intenzivnih mjera, specijalizovane mehanizacije, malih površina koje se navodnjavaju, kao i usitnjenost proizvodnje. Najveći broj proizvođača proizvodi za vlastite potrebe, dok su robni proizvođači orijentisani na lokalne tržnice i minimarkete. Od povrtarskih kultura, najveće površine zauzima krompir, dok su druge vrste

povrća (kupus, pasulj, šargarepa) zastupljene u manjoj mjeri.

Nedovoljno je razvijena proizvodnja povrća u zaštićenom prostoru (staklenici i plastenici). Na okućnicama se mogu naći plastenici prosječne veličine do 50 m², a proizvodnja u njima je ekstenzivna, sa slabom primjenom agrotehničkih mjera. Iako postoje uslovi za plastičnu proizvodnju na područjima sa manjom nadmorskom visinom, plastična proizvodnja je vrlo mala, iako u ovoj vrsti proizvodnje leži veliki potencijal.

Analizom dostupnih podataka može se konstatovati smanjenje površina pod livadama i pašnjacima. Iako to smanjenje nije značajno, ovaj trend je primjetan. Livade prvenstveno prelaze u pašnjake, a pašnjaci u šume. Prirodne livade čine preko 90% ukupnih površina pod livadama, dok su sijani travnjaci i lucerišta zastupljeni samo na manjim površinama bolje organizovanih gazdinstava.

Voćarstvo

Područje Opštine karakterišu povoljni uslovi za gajenje više vrsta kontinentalnog voća. Statistički podaci pokazuju da se pod voćnjacima nalazi preko 410ha, jer su znatne površine livada i okućnica zasađene voćem. U voćarstvu dominantnu proizvodnju čine šljiva, jabuka i kruška. Posljednjih godina podignuti su zasadi jagodastog voća (malina i kupina), i proizvodnja u njima je poluintenzivna i intenzivna.

U zasadima jagodastog voća postižu se zadovoljavajući prinosi, iako bi se uvođenjem savremene tehnologije i specijalizovane mehanizacije postigli znatno veći prinosi, kvalitet roda bi bio bolji a konkurentnost proizvođača na višem nivou. Zasada maline i aronije i zasad kupine podignuti su i duži niz godina su u punoj rodosti na području Brezojevice, Plavske (Đuričke) rijeke, Bogajića, Vojnog Sela, Velike, Mašnice, Murina. U Brezojevici je podignut zasad ljeske na 0,5 ha.

Novi zasadi šljive najviše su zastupljeni na području Brezojevice, Velike, Novšića, Vojnog sela, Gornje Rženice, Rudog Polja, Bogajića. Zasadi jabuke starosti 2-3 godine se nalaze u Pepićima, Brezojevici, Mašnici, Murinu, Veliki, Vojnom selu, Plavskoj (Đuričkoj) rijeci.

Druge kulture voća su neznatno zastupljene, a obično se koriste za potrebe domaćinstva, a ne za potrebe tržišta. Karakteristično za voćarsku proizvodnju je da je ona najvećim dijelom ekstenzivnog tipa i odvija se uglavnom na okućnicama. Usitnjenost posjeda uslovljava je da se i novi zasadi podižu na manjim parcelama, bez primjene standardizacije i savremene tehnologije. Voćarsku proizvodnju karakteriše i zastario sortiment, pa se najveći dio

plodova potroši u sopstvenom domaćinstvu ili se preradi u voćne rakije.

Područje Opštine posjeduje značajan broj stabala autohtonih voćnih vrsta (jabuka, kruška, šljiva). To je potencijal koji može poslužiti za podizanje zasada sa sortama koje su otporne na mnoge bolesti i štetočine. Počela je i organska proizvodnja voća.

Šumski plodovi, ljekovito i aromatično bilje

Na području opštine Plav postoje značajni kompleksi samonikle šumske borovnice. Prema nekim ranijim ispitivanjima, borovnica u ovom kraju je specifičnog sastava, jer sadrži puno vitamina, bakra i gvoždja, kao i antocijane i tanine.

Procijenjeni rod šumske borovnice je između 500-600 tona godišnje. Berba i otkup borovnice je organizovan, ali ostaje dovoljno prostora da se ovaj resurs značajnije iskoristi uz istovremeno očuvanje voćne vrste. Kroz usvajanje pravilnika o berbi, čuvanju i skladištenju šumskih plodova i ljekovitog bilja, riješiće se dosadašnja loša praksa berbe i eksploatacije bilja neodgovarajućom opremom i postupcima. Šumska borovnica se najvećim dijelom bere upotrebom priručnih sredstava (grebena, češljeva), pri čemu se znatno oštećuje nadzemni dio biljke. Kao posljedica takvih aktivnosti imamo smanjenje površina pod borovnicom, smanjenje roda, oštećenje i sušenje cijelih „borovnjaka“.

Područje je bogato i drugim vrstama šumskih plodova (gljive, jagode, kupine, divlje voće i dr.) kao i brojnim vrstama ljekovitog bilja.

Sakupljanje ljekovitog bilja je uglavnom neorganizovano i individualno. S obzirom da i druge opštine na sjeveru Crne Gore imaju slične potencijale, to daje šansu da se povezivanjem i udruživanjem svi ti potencijali iskoriste i postigne dobar profit.

Na području opštine se tokom sezone otkupe određene količine gljiva (vrganj, lisičarka) i plodova drugog bilja. Ovaj sektor kroz mjere zaštite bilja, usvajanja pravilnika i dobre organizacije može ostvariti potpunu valorizaciju.

Organska proizvodnja

U periodu od 2019. do 2024. godine, na teritoriji opštine Plav bila je zastupljena organska biljna proizvodnja (voćarstvo), organska stočarska proizvodnja (pčelarstvo) i prerada organskih proizvoda biljnog porijekla.

Sertifikovani su proizvodi primarne proizvodnje, uključujući neprerađene proizvode voćarske proizvodnje: aronija, jabuka, šljiva, kruška, dunja, orah, drijen, te proizvodi pčelarske proizvodnje, kao što je med. Od prerađenih

proizvoda, sertifikovan je sok od aronije.

Tokom perioda od 2019. do 2024. godine, broj registrovanih proizvođača varirao je, dok je broj sertifikovanih proizvođača sa organskim statusom pokazivao promjene. U 2019. godini bilo je 13 registrovanih proizvođača, od kojih je 5 imalo organski status, 2 su bila u prelaznom periodu, a ukupno je bilo 7 sertifikovanih. Godine 2020. broj registrovanih proizvođača porastao je na 14, sa 5 sertifikovanih organskih i 1 u prelaznom periodu, što je ukupno 6 sertifikovanih. U 2021. godini broj registrovanih proizvođača bio je 16, ali je samo 2 imalo organski status, dok nije bilo proizvođača u prelaznom periodu. U 2022. godini broj registrovanih proizvođača ostao je isti, ali su 2 imala organski status i 1 bio u prelaznom periodu, ukupno 3 sertifikovana. U 2023. godini broj registrovanih proizvođača ostao je 16, ali nije bilo sertifikovanih proizvođača.

Pregled broja registrovanih i sertifikovanih proizvođača – Opština Plav u periodu 2019-2024.

God.	Broj registrovanih proizvođača	Broj sertifikovanih organski status	Broj sertifikovanih status prelaznog perioda	Ukupno sertifikovanih
2019.	13	5	2	7
2020.	14	5	1	6
2021.	16	2	-	2
2022.	16	2	1	3
2023.	16	-	-	-

Izvor: Društvo za vršenje kontrole i izdavanje sertifikata iz organske poljoprivrede – Monteorganica

Struktura organske proizvodnje takođe je varirala. U 2019. godini bilo je 3 proizvođača biljne proizvodnje, 6 pčelarskih proizvođača, 1 proizvođač prerade i 4 proizvođača mješovite proizvodnje. Ukupan broj proizvođača bio je 13. Godine 2020. bilo je 4 proizvođača biljne proizvodnje, 6 pčelarskih proizvođača, 1 proizvođač prerade i 4 proizvođača mješovite proizvodnje, ukupno 14. U 2021. godini, broj proizvođača biljne proizvodnje ostao je 4, broj pčelarskih proizvođača porastao je na 7, dok su proizvođači prerade i mješovite proizvodnje ostali isti, ukupno 16 proizvođača. U 2022. godini struktura proizvođača ostala je ista kao u prethodnoj godini. U 2023. godini broj proizvođača biljne proizvodnje porastao je na 5, broj pčelarskih proizvođača smanjen je na 6, dok su ostali brojevi ostali nepromenjeni, ukupno 16 proizvođača.

Struktura organske proizvodnje

God.	Br. Proizvođača Biljna proizvodnja(B)	Br. Proizvođača Stočarska/Pčelarstvo(S)	Br. Proizvođača Prerada(P)	Mješovita (B)+(S)+(P)	Ukupno
2019.	3	6	1	3 (B+S) 1 (B+P)	13
2020.	4	6	1	1 (B+P) 3 (B+S)	14
2021.	4	7	1	1 (B+P) 4 (B+S)	16
2022.	4	7	1	1 (B+P) 4 (B+S)	16
2023.	5	6	1	1 (B+P) 4 (B+S)	16

Izvor: Društvo za vršenje kontrole i izdavanje sertifikata iz organske poljoprivrede – Monteorganica

Što se tiče obima organske proizvodnje u voćarstvu i pčelarstvu, u 2019. godini površina pod višegodišnjim zasadima voćarstva iznosila je 12,62 hektara, a broj košnica u pčelarstvu bio je 617. U 2020. godini površina voćarskih zasada porasla je na 13,60 hektara, dok je broj košnica značajno porastao na 835. Godine 2021. površina voćarskih zasada povećala se na 14,45 hektara, dok je broj košnica smanjen na 659. U 2022. godini površina voćarskih zasada blago se smanjila na 13,93 hektara, dok je broj košnica ponovo porastao na 847. U 2023. godini površina voćarskih zasada dostigla je 15,09 hektara, dok je broj košnica bio 770.

Obim organske proizvodnje

God.	Biljna proizvodnja – višegodišnji zasadi – voćarstvo /ha	Stočarska proizvodnja – pčelarstvo br. Košnica
2019.	12,62	617
2020.	13,60	835
2021.	14,45	659
2022.	13,93	847
2023.	15,09	770

Izvor: Društvo za vršenje kontrole i izdavanje sertifikata iz organske poljoprivrede – Monteorganica

Stočarstvo

Poseban značaj u poljoprivrednoj proizvodnji pripada stočarstvu. Gajenjem preživara iskorišćavaju se manje produktivne površine (pašnjaci i livade), koje preovlađuju u strukturi ukupnih poljoprivrednih površina.

Analizom je utvrđeno da u stočarskom sektoru apsolutno najveći značaj ima ovčarstvo i govedarstvo. Međutim, stanje u stočarstvu je daleko ispod potencijala, iako se u obimu poljoprivredne proizvodnje nalazi ispred drugih grana poljoprivrede. Iz strukture poljoprivrednog zemljišta se vidi da postoji značajan potencijal za razvoj stočarstva koji se ne koriste u dovoljnoj mjeri. Poljoprivredna gazdinstva dominantno su ekstenzivnog karaktera, pa objektivni prihod po jedinici proizvoda značajno zaostaje za prihodom koji bi se mogao ostvariti u organizovanom intenzivnom modelu proizvodnje.

U narednom periodu samo primjena održivog koncepta proizvodnje uz uvođenje novih tehnologija, poboljšanja rasnog sastava stočnog fonda i povećanja konkurentnosti na tržištu, može garantovati uspješno bavljenje poljoprivredom.

Na teritoriji opštine prisutno je kozarstvo, svinjarstvo, živinarstvo i pčelarstvo, ali su u značajnoj mjeri ove grane poljoprivrede nerazvijene u odnosu na govedarstvo i ovčarstvo.

Iako, stočarstvo predstavlja jedan od značajnijih potencijala za razvoj opštine, u posljednjih pet godina primjetna je varijabilnost stočnog fonda. Raspoloživi statistički podaci i situacija na terenu, podaci stručnih službi Ministarstva poljoprivrede se razlikuju i prikazuju različiti broj grla stoke na ovom području.

Govedarstvo

Govedarska proizvodnja je najvećim dijelom ekstenzivna, zasnovana na korišćenju pašnjaka, sa slabim rasnim sastavom, neodgovarajućim smještajnim prostorom za goveda i slabijom edukovanošću proizvođača o uvođenju novih tehnologija u proizvodnji. Slabosti koje prate govedarstvo na nivou Crne Gore, evidentne su i na području opštine Plav. Na području Plava ne postoji kvalitetno organizovan otkup mlijeka i to predstavlja veliki problem za proizvođače. Ne postoje veće farme za tov junadi iako postoje potencijali za ovu vrstu proizvodnje.

Ovčarstvo i kozarstvo

Glavni proizvod u ovčarstvu je jagnjeće meso, dok se mlijeko znatno manje koristi i prerađuje u druge mliječne proizvode. Na području Opštine postoji 110

farmi sa više od 20 ovaca u stadu. To su farme koje se nalaze u sistemu subvencija (za stada preko 20 grla ostvaruje se pravo na subvenciju po grlu). Najveći broj farmi se nalazi u Metehu, Gornjoj Rženici, Bogajčićima, Vojnom selu i Velici.

Povećanje broja koza, kao i broja farmi sa većim brojem grla, pokazuje zainteresovanost farmera za ovu vrstu stočarstva. Prema podacima Službe za selekciju stoke na području opštine ima 4 farmera koji imaju više od 20 koza na farmi. Sve je više traženiji kozji sir i meso, što pruža realnu šansu za osnaživanje kozarstva, koje je dugo vremena bilo na ivici postojanja. Podrška koju dobijaju proizvođači za izdig stoke na katune, značajan je podsticaj da se i ovaj resurs iskoristi u fazi sezonskog korišćenja pašnjaka.

Živinarstvo i svinjarstvo

Brojno stanje živine može se značajno povećati jer postoje potencijali za ovu vrstu proizvodnje. Pored otvaranja farmi koka nosilja mogu se izgraditi farme za tov brojlera. Proizvodnja jaja i živinskog mesa može ostvariti dobar plasman na ovom području između ostalog jer velika većina stanovništva ne konzumira svinjsko meso i preradevine.

Svinjarstvo na području opštine je slabo razvijeno. Najveći dio stanovništva opštine, ne konzumira svinjsko meso iz vjerskih razloga.

Pčelarstvo

Raznovrstan floristički sastav, bogatstvo šumskog i ljekovitog bilja, mala primjena pesticida, šumski kompleksi, predstavljaju značajan resurs i stvaraju mogućnost za značajnije rezultate u pčelarskoj proizvodnji. Razvoj ove značajne oblasti poljoprivredne proizvodnje posebno afirmišu podsticajne agrobudžetske mjere. Vrste i iznos podrške se svake godine utvrđuje agrobudžetom, a subvencije se ostvaruju na: kupovinu nove pčelarske opreme; za „mlade pčelare” koji počinju da se bave pčelarstvom; za primjenu organskog lijeka za tretiranje varooze pčela uzrokovane sa varoom - Varroa destructor; za zamjenu selekcionisanih matica i dr. Značaj pčela ne ogleda se samo u proizvodnji meda i drugih pčelinjih proizvoda već i u oprašivanju biljaka, u prvom redu različitih voćnih vrsta. Na području Plava postoje uslovi za organsku proizvodnju pa se pojedini uključuju u ovaj vid proizvodnje.

Privredni akteri u poljoprivrednoj proizvodnji

Na teritoriji opštine Plav postojale su dvije zemljoradničke zadruge: ZZ „Plav“ – Plav i ZZ „Murino“ – Murino. Međutim, ovi nekada veoma uspješni kolektivi, nosioci razvoja poljoprivrede, sa velikim otkupom tržišnih viškova poljoprivrednih proizvoda, šumskih plodova i ljekovitog bilja, danas većinom nijesu u funkciji izuzev u obliku firme koja je kupila ZZ „Murino“. Zakonom o povratku poljoprivrednog zemljišta vlasnicima su vraćene brojne poljoprivredne površine, koje kasnije nijesu privedene namjeni. Nakon privatizacije ZZ „Murino“, novi vlasnik je na osam hektara ogradio zemljište i priveo ga namjeni. Zasađeno je pet hektara maline i hektar heljde, a zasađena je i aronija. Cjelokupno zemljište pokriveno je sistemom za navodnjavanje. U sklopu poslovne zgrade napravljena je hladnjača i sušara za sušenje ljekovitog bilja i drugih plodova.

Planira se izgradnja hladnjače za duboko zamrzavanje kao i pogon za preradu voća. Ovakav način poslovanja zadruga, uz određena nova zakonska rješenja može biti dobar primjer razvoja i valorizacije poljoprivrednih resursa. Na području Opštine postoji više udruženja koja svojim članovima omogućavaju lakšu edukaciju, primjenu novih tehnologija, lakši plasman proizvoda.

Poljoprivredna mehanizacija

Jedan od ograničavajućih faktora u poljoprivrednoj proizvodnji je zastarjela, neodgovarajuća i nedovoljno brojna poljoprivredna mehanizacija. Za proizvodnju pojedinih biljnih kultura neophodna je upotreba specijalizovane mehanizacije (sijačice, sadilice, vadilice, kombajni...). Uglavnom je prisutna sitna poljoprivredna mehanizacija, motokultivatori, traktori sa pogonom na jednim točkovima. U periodu izrade ovog strateškog dokumenta, pojedini poljoprivrednici su unaprijedili svoju mehanizaciju pomoću IPARD poziva u saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede kao i Lokalne samouprave. IPARD poziv koji se finansira sredstvima EU će nastaviti da se implementira u narednim godinama te će problem zastarele mehanizacije biti znatno manji.

3.4 Šumarstvo

Šume predstavljaju jedan od najznačajnijih prirodnih resursa razvoja, iako to u dosadašnjem periodu nije adekvatno valorizovano. Šume u ovoj oblasti se ubrajaju u najkvalitetnije u Crnoj Gori i pripadaju Limskom šumsko-privrednom

području. Do 2000. godine, šumama je gazdovalo JP „Crna Gora šume“ a korišćenje i preradu drveta na teritoriji opštine Plav obavljao je šumsko industrijski kombinat „Bor“. Kasnije shodno promjenama propisa u oblasti šumarstva, gazdovanje šuma preuzela je Uprava za šume Crne Gore preko Područne jedinice Plav.

Proglašenjem NP Prokletije 2009. godine značajan dio šuma Plavske (i Gusinjske) opštine je svrstan u šume posebne namjene koje imaju poseban oblik zaštite i predstavljaju rezervate prirode, zajednice rijetkih i ugroženih vrsta značajnih za očuvanje biodiverziteta, čime je ograničen dalji razvoj šumarstva u privredne svrhe. U sastav Nacionalnog parka su ušle tri gazdinske jedinice (ali ne u potpunosti jer pojedinim djelovima tih šumskih kompleksa i dalje gazduje Uprava za šume) i to: „Trokus- Ribljak“, „Babino polje- Treskavac“ i „Gusinjske šume“. Do uspostavljanja Nacionalnog parka „Prokletije“ šume u gazdinskim jedinicama „Trokus-Ribljak“ i „Čakor-Visitor“ bile su date na koncesiono korišćenje privrednim subjektima sa lokalnog područja. Međutim, formiranjem Nacionalnog parka, shodno zakonu, na ovom prostoru, šume će imati posebnu namjenu i više se neće koristiti na tradicionalan način gdje je osnovna funkcija bila privredno korišćenje ovog potencijala.

Prostorni raspored površina gazdinskih jedinica koje sada pripadaju NP „Prokletije“

Izvor: PPPN za NP „Prokletije“

Šumski ekosistemi opštine Plav u prošlosti bili su izloženi višestrukim pritiscima koji su bili izraženi prije svega kroz neplanske aktivnosti i prekomjerno korišćenje u pojedinim zonama.

Održivo i višenamjensko gazdovanje šumama ostvaruje se donošenjem i sprovođenjem planskih dokumenata u skladu sa zakonom.

Državne šume na području Plava i Gusinja, prije ustanovljenja Nacionalnog parka prostorno su bile podijeljene na šest gazdinskih jedinica i za njih je rađena planska dokumentacija.

Gazdinske jedinice na prostoru Plava i Gusinja

Gazdinska jedinica	ha	m ³
"Babino Polje Treskavac"	2936	866096
"Trokus - Ribljak"	3390	1360736
"Gusinjske šume"	8879	905487
"Lipovica - Visitor"	2006	100720
"Čakor - Visitor"	3491	847362
"Babina Gora - Šipovica - Vag."	4568	479827
Privatne šume	4559	836490

Izvor: Uprava za šume CG

Formiranjem Nacionalnog parka "Prokletije" 2009. godine, značajan dio površine pod šumama postao je dio ovog nacionalnog parka.

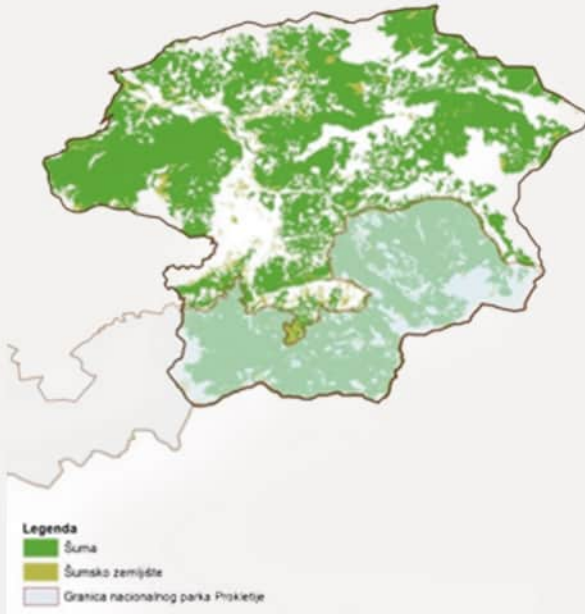
Struktura šuma opštine Plav van NP Prokletije i u okviru NP

	Površina šuma ha	Zapremina		Prirast	
		ukupno	po ha	ukupno	po ha
Šume van NP Prokletije	13.557,0	3.230.715,2	238,3	86.786,0	6,4
Šume koje pripadaju NP Prokletije	6.925,6	2.334.450,5	337,1	58.352,8	8,4
Ukupno	20.482,6	5.565.165,7	271,7	145.138,8	7,1

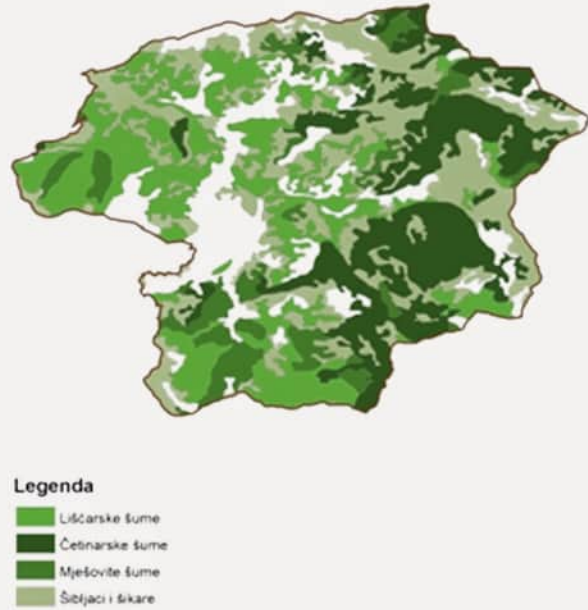
Izvor: PPPN za NP "Prokletije"

Prema Zakonu o Nacionalnim parkovima, šume u nacionalnim parkovima definisane su kao šume posebne namjene. Šumama i šumskim zemljištem u nacionalnim parkovima upravlja privredno društvo u skladu sa planom upravljanja i godišnjim programom upravljanja, kojim se obezbjeđuje ostvarivanje funkcija šuma utvrđenih zakonom. Vlasnici šuma i šumskog zemljišta na području nacionalnih parkova dužni su da šume i šumsko zemljište koriste u skladu sa planom upravljanja i godišnjim programom upravljanja.

Rasprostranjenje šuma i položaj NP „Prokletije“

Šume u opštini Plav

Izvor: CORINA Land Cover 2016

Prva Nacionalna inventura šuma (NIŠ) je rađena u periodu 2010–2013. i tada je po prvi put istovremeno, za teritoriju kompletne Crne Gore, jedinstvenom metodologijom izvršena inventura šumskog fonda bez obzira na vlasništvo. Za prikupljanje podataka o šumskom fondu korišćena je mreža klastera na pravilnom 2x2 km četvorougaoanom rasteru. Kada je rađena NIŠ nije bila formirana opština Gusinje, pa su svi terenski podaci računati za prostor tadašnje opštine Plav. Kako bi bio dat prikaz stanja šuma za sadašnju teritoriju opštine Plav bilo je potrebno terenske podatke NIŠ ponovo obraditi za površinu iz koje su isključeni klasteri koji su se nalazili na teritoriji opštine Gusinje.

Prema rezultatima Nacionalne inventure šuma (NIŠ) šume i šumska zemljišta zauzimaju 20.482,6 ha, od čega se 13.353,7 ha (65,2%) nalazi u državnom vlasništvu. Šume u državnom vlasništvu imaju znatno povoljniju strukturu i posječna drvena zapremina u ovim šumama iznosi 300,2 m³/ha sa tekućim zapreminskim prirastom od 7,5 m³/ha, dok šume u privatnom vlasništvu u prosjeku imaju drvenu masu od 218,4 m³/ha i tekući prirast drvne zapremine od 6,2 m³/ha.

Šume koje su obuhvaćene NP Prokletije (6.925,6 ha) imaju nešto bolju strukturu od šuma van nacionalnog parka (tabela 2). Van Nacionalnog parka nalazi se 13.557 ha ili 66,2% od ukupnih šuma i šumskog zemljišta koji se nalaze u opštini Plav.

Struktura šuma po vlasništvu

Vlasništvo	Površina šuma ha	Zapremina		Prirast	
		ukupno	po ha	ukupno	po ha
Državno vlasništvo	13.353,7	4.008.496,4	300,2	100.656,3	7,5
Privatno vlasništvo	7.128,9	1.556.669,3	218,4	44.482,6	6,2
Ukupno	20.482,6	5.565.165,7	271,7	145.138,8	7,1

Po podacima NIŠ-a u ukupnoj zapremini šuma dominira bukva sa gotovo 1,9 miliona m³, i čini 33,7% ukupne drvne zapremine i rasprostranjenjem 6,6 hiljade ha. Smrča ima u ukupnoj drvnoj zapremini udio od 26,2% ili nešto manje od 1,5 miliona m³. Rasprostranjenost četinarara (jele, molike, smrče i crnog bora) je nešto malo veća u odnosu na lišćarske vrste i iznosi 52,3%, ali je zato udio u drvnoj zapremini četinarskih vrsta 62,7 % što ukazuje na veću proizvodni potencijal četinarara u odnosu na lišćarske vrste (bukve, cera, kitnjaka, graba i dr.). Osnovna vrste šumskog fonda opštine Plav su bukva, smrča i jela dok na višim kotama dominira endemski bor molika (Pinus peuce).

Struktura šuma opštine Plav po vrstama

Vrsta drveca	Površina		Broj stabala		Zapremina			Prirast		
	šuma ha	%	ukupno	po ha	ukupno	po ha	%	ukupno	po ha	%
Površine bez drvenastih vrsta	1.690,8	8,3								
Jela	2.547,7	12,4	1.313.721,6	515,7	1.092.992,9	429,0	19,6	29.344,9	11,5	20,2
Smrca	4.490,8	21,9	1.962.756,2	437,1	1.459.386,6	325,0	26,2	38.145,5	8,5	26,3
Crni bor	197,4	1,0	93.759,0	475,0	78.151,0	395,9	1,4	1.966,6	10,0	1,4
Munika	118,6	0,6	3.947,7	33,3	26.122,3	220,2	0,5	144,5	1,2	0,1
Molika	3.368,2	16,4	2.243.915,9	666,2	836.355,5	248,3	15,0	25.020,8	7,4	17,2
Bukva	6.619,4	32,3	8.697.288,4	1.313,9	1.876.199,2	283,4	33,7	43.956,9	6,6	30,3
Kitnjak	121,7	0,6	115.471,7	948,6	25.301,2	207,8	0,5	575,9	4,7	0,4
Cer	436,3	2,1	421.521,7	966,1	49.375,5	113,2	0,9	1.400,8	3,2	1,0
Gorski javor	86,4	0,4	39.477,5	457,1	16.766,0	194,1	0,3	493,1	5,7	0,3
Jasen bijeli	42,2	0,2	5.921,6	140,5	6.401,8	151,9	0,1	142,7	3,4	0,1
Obicni grab	71,5	0,3	118.432,5	1.656,7	11.191,4	156,6	0,2	368,6	5,2	0,3
Obicna breza	205,0	1,0	89.996,5	439,0	23.665,5	115,4	0,4	753,3	3,7	0,5
Jasika	25,0	0,1	7.895,5	315,7	4.895,2	195,8	0,1	180,3	7,2	0,1
Crna jova	422,4	2,1	275.568,9	652,3	51.238,3	121,3	0,9	2.426,4	5,7	1,7

Klen	3,2	0,0	1.973,9	622,2	636,1	200,5	0,0	12,9	4,1	0,0
Mlijec	10,9	0,1	4.934,7	454,4	2.177,2	200,5	0,0	49,7	4,6	0,0
Divlja trešnja	16,1	0,1	9.932,3	618,6	2.955,1	184,1	0,1	103,8	6,5	0,1
Oskoruša	9,1	0,0	4.934,7	542,1	1.354,7	148,8	0,0	52,0	5,7	0,0
Vrsta drveća	Površina		Broj stabala		Zapremina			Prirast		
	šuma ha	%	ukupno	po ha	ukupno	po ha	%	ukupno	po ha	%
Ukupno	20.482,6	100,0	15.411.450,3	752,4	5.565.165,7	271,7	100,0	145.138,8	7,1	100,0

3.5 Lovstvo

Lovstvo je Zakonom o divljači i lovstvu („Službeni list CG“, br. 52/08 i 48/15) definisano kao djelatnost organizovanog trajnog gazdovanja sa divljači, koje je zbog obezbjeđivanja ekološke, privredne, turističke i rekreativne funkcije, kao i funkcije zaštite i očuvanja divljači i njenog staništa i divlje flore i faune, u javnom interesu.

Za prostorne jedinice za planiranje i upravljanje s divljači određena su lovna područja, kao šire plansko-prostorne cjeline i lovišta, kao osnovne prostorne cjeline za gazdovanje sa divljači, koja se ustanovljavaju na poljoprivrednim i vodnim površinama, kao i površinama obraslim šumama i šumskim zemljištem, a po pravilu ne manjim od 3.000 hektara.

Prema Zakonu o Nacionalnim parkovima Crne Gore područje nacionalnih parkova su zaštićena prirodna dobra i njima upravlja Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore (u toku je proces transformacija javnog preduzeća u privredno društvo). Odlukom o ustanovljavanju lovišta i osnivanju lovišta sa posebnom namjenom, Vlada Crne Gore na tim područjima nije ustanovila lovišta. Samim tim, bez obzira na odgovarajuću fleksibilost Zakona o divljači i lovstvu, pa i Zakona o nacionalnim parkovima, u ovom trenutku, površine Nacionalnih parkova ne mogu imati tretman lovišta. Na prostoru nacionalnih parkova je zabranjen lov.

Lovište "Hridsko jezero" po Programu razvoja lovstva Crne Gore (2014) prostire se na površini od 24.703 hektara i dato je na korištenje istoimenoj Lovačkoj organizaciji „Hridsko jezero“ iz Plava. Lovište "Hridsko jezero" pripada istočnom lovnom području. Nalazi se u sjeveroistočnom dijelu Opštine Plav. Granica lovišta na sjeveru počinje od tromede Opština Plav, Andrijevića i Berane kod Štita i prati međuopštinsku administrativnu granicu Berana i Plava do Špele Kavče (kota 1319). Od ove kote granica lovišta ide granicom prema Kosovu u pravcu jugoistoka, zatim granicom prema Albaniji do Zavoja i dalje u pravcu zapada ide granicom Nacionalnog parka "Prokletije". Ovom

granicom ide do Huljeve livade, gdje je napušta i prati granicu sa Lovištem "Maja Karanfili", ide u pravcu sjeverozapada, presijeca put Plav - Gusinje i prati nizvodno rijeku Ljuča do kote 909, gdje je napušta i ide grebenima preko Visitora (kotama 1963, 2198, 2211, 1948, 2138, 1997, 1870, 2017, 2101, 2095 i 1931) do mjesta Izvori. Od ovog mjesta napušta granicu sa Lovištem "Maja Karanfili" i prati međuopštinsku granicu Andrijevice i Plava do Štita, gdje je i početna tačka.

Lovište je tipično visoko – planinsko, karakterišu ga povoljni stanišni uslovi za: divokoze, vukove, srne, divlje svinje, zečeve, tetrijebe, jarebice kamenjarke i druge vrste divljači (sisari i ptice) kojima odgovaraju postojeći stanišni uslovi. Osnovne vrste divljači u lovištu su: srne, divokoze, zečevi i jarebice kamenjarke.

3.6 Ribarstvo

U ribolovnim vodama opštine Plav, po stručnim istraživanjima i nalazima, utvrđeno je da žive 24 riblje vrste iz više familja, sto je prilično rijedak primjer raznovrsnosti ribljeg fonda na tako malom geografskom prostoru. Ta osobina predstavlja potencijal za razvoj sportsko - rekreativnog ribolova i ribolovnog turizma, pri čemu se najznačajnije vrste: lipjen, pastrmka blatnjača, mladica, potočna pastrmka, stuka, skobalj, klen, manić, mrena.

Iz studije Hidrobiološka istraživanja nekih visokoplaninskih jezera Crne Gore iz 1963. godine, u dijelu koji se odnosi na ihtiofaunu, navodi se da je Plavsko jezero najznačajniji ribolovni objekt od svih planinskih jezera Crne Gore.

Plavsko jezero, zajedno sa rijekom Ljučom i gornjim tokom Lima, čini najjužniju tačku crnomorskog sliva. Ove vode predstavljaju prirodnu DNK banku za autohtone riblje vrste, od kojih se posebno ističe pastrmka blatnjača (*Salmo labrax*), vjerovatno posebna forma jezerske pastrmke, te zakonom zaštićene vrste poput mladice, štuke i manića. Ove vrste dostižu svoje genetske maksimume u rastu zahvaljujući očuvanim ekosistemima i povoljnim prirodnim uslovima.

Ribolovni resursi na ovom području koriste se isključivo za sportsko-rekreativni ribolov u skladu sa zakonskom regulativom Crne Gore. Utvrđeni ribolovni reviri i režimi, uključujući princip "uhvati i pusti", osiguravaju održivost i očuvanje ribljeg fonda. Uvođenje dodatnih mjera, poput izgradnje mrestilišta za autohtone vrste, bolje opremljenosti ribočuvarske službe i jače kontrole zagađenja, doprinijelo bi daljem unapređenju ovog prirodnog resursa. Održivi razvoj ribolovnog turizma zavisi od integrisanog pristupa, koji uključuje zaštitu prirodnih staništa, upravljanje ljudskim uticajem i koordinaciju između institucija, korisnika i lokalne zajednice. Plavsko jezero, rijeke Lim i Ljuča ostaju ključni resursi za razvoj ovog vida turizma, ali samo pod uslovom dosljednog sprovođenja mjera zaštite i održivog korišćenja.

4. INFRASTRUKTURA

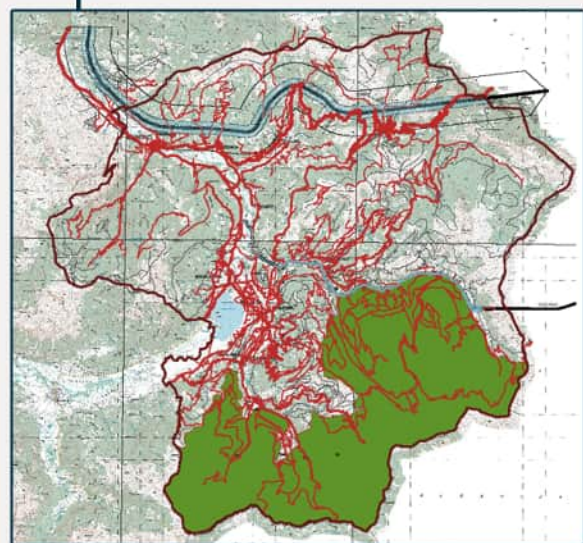
4.1 Saobraćajna infrastruktura

Na teritoriji opštine Plav jedini vid saobraćaja je drumski saobraćaj. Javni putevi na teritoriji opštine kategorisani su na regionalne i lokalne puteve. Pored javnih, na teritoriji opštine postoji i mreža nekategorisanih puteva koju čine seoski, poljski i šumski putevi i slično.

Mreža magistralnih i regionalnih puteva

Ukupna putna mreža

Regionalni putevi

Osnovni putni pravac u opštini Plav je: regionalni put R-2 (Berane-Buče-Andrijevica-Murino-Plav-Gusinje-Grnčar (granica sa Albanijom)). Na teritoriji opštine Plav se pruža dolinom Lima do mosta na Limu (Brezojevice) dužine 12,20km, gdje se se jedan krak puta dužine 1,37km odvaja prema Plavu a drugi dužine 2,09km prema Gusinju. Na teritoriji opštine Plav je ukupne dužine oko 15,66km. Širina asfaltnog kolovoza je 6.5m

Na teritoriji opštine Plav je i regionalni put R-9 koji se pruža od Murine prema Bjeluh. Teritorijom opštine Plav pruža se u dužini od 35.24km. Prosječna širina kolovoza iznosi na dijelu od Murine do granice oko 4.5m. Put je loših tehničkih karakterizika ali je u cjelosti asfaltiran 2011 godine. Na ovom putnom pravcu se od 1999. godine odvija samo lokalni saobraćaj jer je granični prelaz od tada zatvoren.

Dužina ukupne putne mreže na teritoriji opštine Plav iznosi oko 315,3 km,

od čega su 50,90km regionalni putevi dok je lokalnih puteva 289,5km. Svi regionalni putevi su izvedeni sa savremenim kolovozom.

Lokalni i nekategorisani putevi

Opštinskom odlukom iz 1990. i dopunama 1994. godine definisana je mreža lokalnih i nekategorisanih puteva u opštini Plav. U tabeli koja slijedi dati su lokalni putni pravci (kategorisani i nekategorisani) za opštinu Plav kao i njihova dužina.

Lokalni putni pravci (kategorisani i nekategorisani) i njihova dužina

R. br. novi	Reg. br. puta	Dionica puta	Ukupna dužina u km	
L-	1.	Plav - Vojno Selo - Gusinje	5,7	Kategorisani
L-	2.	Plav - Hridsko jezero - Gusinje	21,0	Kategorisani
L-	3.	Plav - Velika (preko Novšića)	13,0	Kategorisani
L-	4.	Plav - Plavska Rijeka - Hoti	13,0	Kategorisani
L-	5.	Plav - Bogajiće	4,0	Kategorisani
L-	6.	Plav - Budojevice (preko Vojnog Sela)	7,5	
L-	7.	Plav - Lijevi i Desni Meteh	15,0	
L-	8.	Plav - Ribljak (preko Plavske Rijeke)	7,0	
L-	13.	Murino - Goleš	9,0	
L-	14.	Murino - Zoriće (preko Mašnice)	5,0	Kategorisani
L-	15.	Gornja Ržanica - Velika	8,0	
L-	16.	Brezojevačko polje - Velika	11,0	
L-	17.	Rambalovi lužovi - Galjevka	2,0	
L-	18.	Plav - Prnjavor - Buretaš	6,0	
L-	19.	Plav - Skić	2,5	Kategorisani
L-	20.	Plav - Vardište - Budojevice	8,0	
L-	21.	Krstati potok - Knježevića kuće-Visitor	5,0	
L-	22.	Plav - Malo Selo	2,0	
L-	24.	Kuće Šarkinovic - Donje Brezojevice (podvisitorski put)	6,0	
L-	25.	Bogajici - Paljevi	8,5	
L-	26.	Pepiće - Pepićka rijeka	1,7	
L-	27.	Gornja Ržanica - Surdup	1,4	
L-	28.	Babino Polje - Bjeluha	8,0	

L-	29.	Bajrovića katun - Hridsko jezero	4,0	
L-	30.	Đuricka Riieka - Zabeli	5,5	
L-	31.	Jasenica - pusta vrata	1,5	
L-	33.	Hoti - Trokuz	5,0	
L-	36.	Meteriz - Rudo Polje - Limski most	3,0	
L-	37.	Limski most - Rudo Polje - Skić	20,0	
L-	38.	Malo Selo - Prnjavor - Korita	4,0	
L-	39.	Bogajiće - Ravna njiva - Repetitor	5,0	
L-	42.	Ivanpolje - Ržanica	2,0	Kategorisani
L-	43.	Hanovi - Ljisčari	2,0	
L-	45.	Sipovica - Jeciste - Meteh	6,0	
L-	46.	Komarača - Jara	3,5	
L-	47.	Ekonomija - Nizamska kula	3,0	
L-	48.	Babino Polje - Bogičevica	6,5	
L-	49.	Donje Brezojevice - deponija smeća	2,5	
L-	50.	Brezojevice - Podvisitorska	3,2	
L-	51.	Murino - Visitorsko jezero	5,3	
L-	52.	Mašnica - Mokra	21	
L-	53.	Velika(Čakor) - Mokra	10	
L-	54.	Meteh - Velika(Čakor)	6,2	
		Ukupno opštini Plav pripada	289,5km	

Sa aspekta tehničko eksploatacionih karakteristika širina kolovoza se kreće od 2,5m do 5.0m. Prema vrsti kolovoznog zastora 80,0km lokalnih puteva je sa asfaltnim kolovoznim zastorom tj. (27,5%), a preostali dio u dužini od 210,6km (72,5%) je sa zemljanim kolovoznim zastorom. Asfaltni kolovoz je urađen za potrebe lakog saobraćaja (do 7 tona), mada se putem odvija i saobraćaj sa znatno težim teretnim vozilima. Imajući sve to u vidu, stanje lokalne putne mreže je loše.

Aktivnosti oko održavanja lokalnih puteva, kao i prioriteta određuju se u okviru Direkcije investicije i imovinsko-pravne poslove koja donosi godišnji plan. Za održavanje lokalnih puteva se angažuje DOO Komunalne djelatnosti Plav sa kojim se zaključuje godišnji ugovor, a po potrebi angažuju se i privatna preduzeća. DOO Komunalne djelatnosti Plav raspolaže mehanizacijom sa kojom vrši održavanje lokalnih puteva i u zimskim uslovima.

Na lokalnim putevima ne postoji stalna putarska služba. Informacije oko

oštećenja na putevima se primaju od građana, mjesnih zajednica, kao i predstavnika izvođača radova na redovnom održavanju i slično, pa se na osnovu njihovih zahtjeva, zavisno od mogućnosti vrše intervencije na putu. Nadzor nad kvalitetom izvršenih radova se vrši preko stručnih službi.

Brojanje saobraćaja na lokalnoj putnoj mreži do sada nije sprovedeno tako da je nepoznat podatak o prosječnom godišnjem dnevnom saobraćaju (PGDS) na svim putnim pravcima.

Javni saobraćaj

Autobuska stanica u Plavu je privatizovana, a nalazila se na obodu gradskog područja. Prijem i otprema putnika u međugradskom autobuskom prevozu obavlja na platou autobuske stanice iako nije u funkciji (objekat nije u funkciji, ali se koristi dio asfaltiranog platoa). Na dionici regionalnog puta R-2 Murino-Plav-Gusinje postoje izgrađena autobuska stajališta.

Linije autobuskog prevoza se realizuju regionalnim putem što omogućava dobru povezanost seoskih naselja koja se nalaze uz taj koridor sa opštinskim centrom.

Lokalni javni prevoz putnika na teritoriji opštine nije zastupljen.

Pješački saobraćaj

Pješačka kretanja u užem centru naselja Plava su najintenzivnija. Na to presudan uticaj imaju lokacije javnih objekata (zgrada Opštine, Pošte, Suda, Dom kulture, itd) i drugih sadržaja u gradu. Međutim, neadekvatni poprečni profili pojedinih saobraćajnica sa veoma uskim trotoatima, nepostojanje trotoara ili loše stanje trotoara onemogućavaju efikasno odvijanje ovog vida saobraćaja.

Biciklistički saobraćaj

Biciklistički saobraćaj je doživio veliku ekspanziju i popularnost. U cilju valorizacije ambijenta u granicama plana treba razvijati i realizovati mreže planinskih i panoramskih odnosno izletničkih, pješačkih, biciklističkih i jahačkih staza jer na planinama predstavljaju potencijal za razvoj sportsko-rekreativnog turizma kao što je pješačenje, planinarenje i alpinizam, planinski biciklizam, speleologija i sl.

Planinske staze na prostoru PUP „Plav“ i NP “Prokletije” organizovane su u sistem nacionalnih mreža planinskih staza i lokalnih mreža planinskih staza. Pružaju se masivima Prokletija objedinjujući sve atraktivne prirodne sadržaje, kao što su jezera, rijeke, lokve, planinski vrhovi, prevoji, bogata i raznovrsna

flora i fauna i fantastični pejzaži i druge ljepote ovog područja u jedinstven sistem planinarskih, pješačkih i biciklističkih staza. Uglavnom su sve markirane i opremljene osnovnom infrastrukturom koju čine signalizacija, uređeni vidikovci, odmorišta, kutije sa pečatom i upisnim knjigama, skloništa, prelazi na vodotocima, uređeni vodoobjekti (česme, bunari, izvori...) i zaštitna oprema. Postojeću mrežu pješačkih i biciklističkih staze neophodno je održavati, kao i prateću infrastrukturu.

Vazdušni saobraćaj

Organizovanje avio-saobraćaja na teritoriji Plava, putem izgradnje aerodroma, nije predviđeno u planovima višeg reda niti ovim Planom. Najbliži aerodrom koji je u funkciji je aerodrom u Zeti. Postoji mogućnost aktiviranja aerodroma u Beranama, mada treba imati u vidu da bi on bio regionalnog karaktera. Udaljenost aerodroma u Opštini Zeta je oko 185 km, a aerodroma u Beranama oko 41 km.

Nedostatak aerodroma u blizini se može prevazići izgradnjom heliodroma u cilju bolje povezanosti prostora, povećanja nivoa turističke usluge, kao i mogućnosti brzog i efikasnog pristupa službe za hitne intervencije u cilju zaštite ljudi, životinja, objekata i šume, na čitavom prostoru opštine.

Vodni saobraćaj

Vodni saobraćaj ostaje lokalnog i turističkog značaja na Plavskom jezeru i Limu. U svrhu povećanja njegove atraktivnosti, moguće je formiranje lokalnih pristana, prije svega u zoni odmora, gdje bi se omogućio jednostavan prelazak na druge vidove saobraćaja. Imajući u vidu nivo zaštite koji ovo Jezero zahtijeva, predlaže se upotreba nautičkih plovila na ručni i električni pogon.

Potencijali rijeke Lim nijesu u potpunosti iskorišćeni, pogotovo u smislu njenog aktiviranja u turističke svrhe. Prirodne ljepote njenog kanjona idealan su ambijent za realizaciju sve popularnijeg splavarenja koje ne zahtijeva velika ulaganja u infrastrukturu. Tok Lima od mosta u Brezojevicama, pa nizvodno, pogodan je organizovanju splavarenja (Limska regata). U planskom periodu je potrebno usmjeriti aktivnosti na približavanje ove vrste aktivnosti većem broju korisnika.

Parkiranje

Kada je riječ o parkiranju, fokus je uglavnom na području grada Plava. Trenutni parking prostori uključuju prostor ispred pošte, nekadašnje gradske

kafane i duž ulicu Racina. Problem parkiranja ostaje izražen, naročito u centralnom dijelu grada, gdje postojeće površine nijesu dovoljne za prihvatanje cjelokupnog mirujućeg saobraćaja. Kao rezultat, vozači često parkiraju na slobodnim površinama, ometajući pješački i motorni saobraćaj. Visoka atraktivnost centralne zone dodatno doprinosi problemu parkiranja, koji će vjerovatno ostati aktuelan i u budućnosti.

Nedavno je napravljen parking iza zgrade Doma kulture, dok je duž glavne ulice otvoreno nekoliko privatnih parkirališta, što donekle olakšava situaciju. Pored obezbjeđivanja prostora za parkiranje vozila stanovnika centralne zone, potrebno je planirati i dodatna mjesta za posjetioce. Posebno su važni parking prostori uz javne sadržaje, a dijelom i uz kolektivne stambene objekte, zbog preklapanja različitih funkcija. Naselje Murino, iako opštinski centar, nema javne parking prostore. U naseljima van centra, kao i u ruralnim područjima opštine Plav, parkiranje je uglavnom organizovano na privatnim parcelama. Na teritoriji opštine ne postoje uređeni javni parkinzi za teretna vozila.

Stanice za snabdijevanje gorivom

Na teritoriji plana postoji jedna stanice za snabdijevanje svim vrstama goriva. "Eko-petrol" stanice je locirana na ulaz u Plav sa desne strane. Kapacitet "Eko-petrol " stanice je 12 točionih mjesta. Imajući u vidu kapacitet postojeće benzinske stanice i potrebe stanovništva za ovom uslugom, može se reći da stanje nije baš zadovoljavajuće kako sa stanovišta kapaciteta tako i stanovišta pokrivenosti područja, ali će postojeći kapaciteti u narednom planskom periodu biti dovoljni za zadovoljavanje potreba lokalnih korisnika.

Baze za održavanje

Na teritoriji opštine, koja se nalazi na velikoj nadmorskoj visini, ne postoji nijedna baza za održavanje magistralnih i regionalnih puteva. Održavanje magistralnih i regionalnih puteva vrši AD"Strabag" čija se baza nalazi u Beranama.

Održavanje mreže lokalnih puteva je u nadležnosti Direkcije, Sekretarijata i DOO Komunalnih djelatnosti Plav. Problem u održavanju lokalne putne mreže je zastarela mehanizacija i veliki troškovi održavanja takve mehanizacije.

Jedno od ograničenja u privrednom razvoju opštine Plav je i to što Plav nije povezan na željezničku mrežu. Udaljenost od željezničke stanice u Bijelom Polju je oko 80km. Udaljenost od aerodroma Golubovci je oko 185km a od luke Bar je oko 256km.

Ciljevi razvoja saobraćajnog sistema se mogu svrstati u opšte i posebne. Opšti cilj je formiranje efikasnog saobraćajnog sistema u cilju organizovanog

aktiviranja privrednih potencijala i povećanje dostupnosti prirodnih dobara, privrednih lokaliteta, turističke ponude, centara u mreži naselja i ruralnih rejona, zasnovano na principima održivog razvoja. Takođe, ostvarivanje bolje saobraćajne povezanosti za područje opštine kroz adekvatno održavanje i rekonstrukciju postojeće i izgradnju nove saobraćajne infrastrukture uz puno poštovanje zaštite životne sredine, smanjenje zagađenja od saobraćaja i povećanje bezbjednosti u saobraćaju.

Posebni ciljevi uključuju saobraćajno otvaranje područja ostvarivanjem kvalitetnih veza sa međudržavnim koridorima i mrežom državnih puteva Crne Gore, zaštitu koridora postojeće i planirane saobraćajne infrastrukture, poboljšanje kvaliteta putne mreže rekonstrukcijom, rehabilitacijom i dogradnjom državnih puteva. Poboljšanje saobraćajne povezanosti i dostupnosti na području opštine ostvaruje se izgradnjom novih dionica lokalnih puteva sa funkcijom povezivanja Nacionalnog parka, mikrorazvojnih centara, turističkih prostora, centara u mreži naselja, privrednih lokaliteta, turističke ponude i drugih saobraćajnih težišta opštine sa državnim putevima, opštinskim centrom i centrima u mreži naselja susjednih opština.

Teži se postizanju ravnomjerne dostupnosti svih djelova teritorije opštine, što podrazumijeva ujednačeni kvalitet i razvijenost lokalne putne mreže i ostvarivanje potpune pokrivenosti. Takođe, poboljšanje kvaliteta i pokrivenost naselja sistemom javnog autobusnog prevoza putnika odgovarajućeg kvaliteta i frekvencije usluge, te bolje povezivanje sa željezničkom infrastrukturom. Održavanje putne infrastrukture i njena prohodnost tokom cijele godine su takođe prioriteta.

Aktiviranje ostalih vidova saobraćaja, kao što su biciklistički i pješački, izgradnja žičara i heliodroma, ima za cilj stvaranje uslova za povećanje aktivnosti turista. Poboljšanje i modernizacija turističke signalizacije i uvođenje većeg broja info punktova su značajni za razvoj turizma. Trase novih saobraćajnica treba da budu van najosjetljivijih i zaštićenih područja, uz smanjenje negativnog uticaja saobraćajne infrastrukture na životnu sredinu.

4.2 Elektroenergetska infrastruktura

4.2.1 Elektrodistributivna mreža

Elektrodistributivna mreža na području opštine Plav je u zadovoljavajućem stanju. Glavno napajanje distributivnih energetske objekata na teritoriji opštine Plav ostvaruje se preko trafostanice 110/35kV u Andrijevici. Dalekovod 35kV čija je dužina oko 20,25km na čelično rešetkastim stubovima sa

provodnikom Al/Č 3x70mm², povezuje trafostanicu 110/35kV Andrijevića i TS 35/10kV „Plav“ u Rudom Polju.

Dakle, napajanje opštine Plav je radijalno i, prema tome, nije zadovoljen kriterijum pouzdanosti (n-1). Svaki kvar ili izvođenje radova na dalekovodu DV 35 kV Andrijevića-Plav ima za posljedicu obustavu električne energije na području opština Plav i Gusinje.

Dalekovodom DV 35kV mHE „Babino Polje“ - TS 35/10kV „Plav“, Al/Fe 95/15mm², na elektrodistributivni sistem su priključene minihidroelektrane "Babino Polje", "Jara" i "Meteh".

Iz trafostanice 35/10 kV u Plavu napajaju se trafostanice 10/0,4 kV visokonaponskim vodovima 10 kV u pravcima:

- prema Lijevom Metehu, Desnom Metehu i Babinom Polju (nadzemni),
- prema Plavu (kablovski), sa dva izlaza,
- prema preduzeću "Bor" (nadzemni),
- prema Murinu (nadzemni).

Dužine distributivnih vodova

NV 35kV	KV 35kV	NV 10kV	KV 10kV	NV 0.4kV	KV 0.4kV	Ukupno
km	km	km	km	km	km	km
20,25	/	81,5	12,8	271,1	25,23	390,63

NV – nadzemni vod, KV – kablovski vod

Na teritoriji opštine Plav ima ukupno 53 trafostanice 10/0,4kV i jedna 35/10kV. Trafostanice 10/0,4 kV su u manjem broju zidane ili blindirane, dok je veći broj ovih postrojenja stubnog tipa. Napajanje gradskih naselja električnom energijom vrši se pretežno podzemnim, a u manjoj mjeri nadzemnim vodovima.

Broj i snaga trafostanica 35/10kV

TS3	/10kV
Broj TS	Ins.snaga
kom	MVA
1	4+2,5 MVA

Trafostanica 35/10kV, Instalirane i angažovane snage

Br.	Naziv	Inst. snaga) (MVA)	Angaž.snaga (MVA)
1	TS 35/10kV „Plav“	2,5+4	4,5

Trafostanica 35/10kV , Broj izvoda 10kV

Br.	Naziv	Broj nadzemnih izvoda	Broj kablovskih izvoda	Broj slobodnih izvoda	Ukupno izvoda 10kV
1	TS 35/10kV „Plav“	4	2	4	10

Angažovana snaga po tipu potrošača

Br.	Naziv	Angaž.snaga TS 35/10kV (MVA)	Inst.snaga TS 10/0,4kV (MVA)	Angaž.snaga TS 10/0,4kV (MVA)	Potrošači na 10kV	Potrošači Domaćinstva na 0,4kV	Ostali potrošači na 0,4kV
1	TS 35/10kV „Plav“	4,5	11,790	4,43	2	3864	489

4.2.2 Proizvodnja električne energije

Procijenjeno je da je u zahvatu opštine Plav moguća izgradnja novih izvora iz obnovljivih izvora energije, a najveći potencijal razvoja među obnovljivim izvorima imaju postrojenja na biomasu, hidroelektrane i vjetroelektrane. Korišćenje obnovljivih izvora energije u razvoju ovog područja u skladu je sa Strategijom razvoja energetike Crne Gore do 2025. godine. U cilju eliminacije evidentnih problema u elektroenergetskom sistemu, kao i posljedica koje prouzrokuje proizvodnja električne energije iz tradicionalnih izvora, aktuelizovano je pitanje proizvodnje energije iz alternativnih, odnosno obnovljivih izvora energije.

Naime, sposobnost samostalnog zadovoljavanja energetske potreba, a naročito iz „čistih“ izvora, ima značajnu ulogu prilikom koncipiranja razvoja na svim nivoima, od lokalnog do državnog. Analizom uslova i potencijala korišćenja obnovljivih izvora energije konstatovano je da opština Plav ima solidan potencijal, naročito za razvoj navedenih sistema, koji mogu imati značajnu ulogu u energetske bilansu Crne Gore.

Prednosti ovih sistema su u tome što one svojim radom ne zagađuju vazduh, sprečavaju opasnost od poplava jer omogućavaju regulaciju vodotoka, mogu se koristiti za vodosnadbijevanje i navodnjavanje, izgradnju ribnjaka, a i u sportsko rekreativne svrhe. Svojom karakterom izgradnje ne ugrožavaju geološke karakteristike zemljišta na kojem se nalaze, ne utiču na promjenu klimatskih karakteristika područja i nema rizika od pobuđivanja seizmičnosti.

U opštini Plav nalaze se dvije male hidroelektrane: mHE „Jara“ sa instalisanom snagom od 4,568 MW i mHE „Babino Polje“ sa snagom od 2,214 MW. Ove

hidroelektrane predstavljaju dio energetskog potencijala regiona. Vlasnik hidroelektrana je firma "Kronor" iz Podgorice. Prema važećim propisima, 70% prihoda od ukupne koncesione naknade usmjerava se opštini Plav, što doprinosi budžetskim prihodima lokalne zajednice.

4.3 Telekomunikacije i korišćenje informacionih tehnologija

4.3.1 Stanje elektronskih komunikacija

Ukupne elektronske komunikacije na jednom području čine:

- Fiksna telefonija (na tržištu postoji konkurencija–4 operatora sa licencama za pružanje javnih telekomunikacionih servisa putem fiksnog i fiksnog brzičnog pristupa);
- Mobilna telefonija (na tržištu postoji konkurencija–3 operatora sa odgovarajućim licencama);
- Radio-difuzija (na tržištu postoji konkurencija–republički javni radio difuzni servisi , lokalni javni radio difuzni servisi , komercijalni emiteri (radio i TV stanice), kablovski i bežični operatori za distribuciju radio i TV programa do krajnjih korisnika i slično;
- Internet (svi operatori fiksne i mobilne telefonije koji posjeduju odgovarajuću infrastrukturu i potrebne licence su potencijalni davaoci internet servisa i servisa prenosa govora preko interneta). Usluge fiksne telefonije na teritoriji Opštine Plav pruž jedan operater i to Crnogorski Telekom, koji je na teritoriji ove opštine izvršio migraciju korisnika legacy PSTN-a na MSAN POTS, i to na sljedećim lokacijama Plav TKC 1, Meteh, Velika, Martinovići, Murino.

Podaci o aktivnim priključcima u okviru fiksne mreže Crnogorskog Telekoma:

Aktivni priključci u okviru fiksne mreže Crnogorskog Telekoma

Vrsta priključka	Fizička lica	Pravna lica	Ukupno
ISDN (Integrated Services Digital Network)	19	8	27
IMS (IP Multimedia Subsystem)	1547	77	1624
IMS FTTH	0	4	4
Ruralni	5	0	5
Ukupno	1571	89	1660

Usluge fiksnog širokopojasnog pristupa internetu (putem kabla) na teritoriji Opštine Plav pružaju dva operatera i to Crnogorski Telekom i Telenor.

Aktivni priključci u okviru pristupa internetu Crnogorskog Telekoma

Vrsta priključka	Fizička lica	Pravna lica	Ukupno
xDSL (Digital Subscriber Line)	1018	49	1067
FTTH/B (Fiber To The Home/Building)	0	1	1
MPLS	0	2	2
Ukupno	1018	52	1070

Telenor na teritoriji opštine Plav ima u funkciji jednu iznajmljenu liniju. Usluge fiksnog bežičnog širokopojasnog pristupa internetu na teritoriji Opštine Plav pruža SBS Net Montenegro koji ima u funkciji jedan aktivni priključak (fizičko lice) putem postojeće satelitske opreme.

Usluge mobilnih elektronskih komunikacija na teritoriji opštine Plav pružaju tri operatera i to:

- Telenor na teritoriji opštine Plav ima 9131 aktivnu SIM karticu;
- M:tel na teritoriji opštine Plav ima 5804 aktivn SIM kartice;
- Crnogorski Telekom na teritoriji opštine Plav ima 3009 aktivnih SIM kartica.

Usluge distribucije AVM sadržaja na teritorii opštine Plav pružaju tri operatera i to:

- Crnogorski Telekom ovu uslugu pruža za 974 korisnika posredstvom IPTV(Internet protocol Television) tehnologije;
- Telemach ovu uslugu pruža za 960 korisnika posredstvom DTH (Direkt To Home) tehnologije;
- Radio difuzni centar ovu uslugu pruža za 112 korisnika posredstvom DVB-T2 (Digital Video Broadcasting – Second Generation Terrestrial) tehnologije.

Prenosni put između glavnog komunikacionog čvora Berane i glavnog komunikacionog čvora Plav relizovan je optičkim kablom, što daje veoma kvalitetnu magistralnu komunikaciju. U sistemu lokalnih ravni prenosa, od Glavnog čvora Plav do Lokalnih telekomunikacionih čvorova takođe se koristi optička prenosna mreža, odnosno digitalani sistem prenosa, što je takođe u pogledu kvaliteta prenosa na visokom razvojnom nivou. Treba istaći da su svi komunikacioni čvorovi digitalnog tipa i relativno su novijeg datuma.

Pokrivenost Opštine radio i TV signalima je dobra. Teritorija Opštine se pokriva signalom sa šestemisionih stanica.

U objektu Telekomunikacionog Centra Plav je instalisan elektronski komunikacioni čvor LC Plav TKC 1, tipa MSAN POTS, instalisanog kapaciteta od 2052 priključka, od kojih je aktivno 1642 priključaka, sa mogućnostima

proširenja. Matični elektronski komunikacioni čvor LC Plav je optičkim kablom i odgovarajućim sistemima prenosa povezan sa glavnim elektronskim komunikacionim čvorom u Beranama.

Na matični elektronski komunikacioni čvor LC Plav, optičkim kablom i odgovarajućim sistemima prenosa, povezani su udaljeni-krajnji elektronski komunikacioni čvorovi: MSAN POTS Murino, MSANPOTS Velika, MSAN POTS Meteh. U okviru fiksne elektronske komunikacione mreže, na navedenom elektronskom komunikacionom čvoru LC Plav, aktivno je 1462 PSTN, 31 ISDN i 259 IMS priključaka. Pošta Crne Gore pruža uslugu javne telefonske govornice na lokaciji u centru Plava sa jednom PSTN govornicom.

Elektronska komunikaciona mreža sa matičnog elektronskog komunikacionog čvora LC Plav je instalisanog kapaciteta 1500 parica na glavnom razdjelniku, rađena je podzemno, u periodu oko 1995. godine. Obuhvata gradsko područje Plava i naselja Vojno Selo, Završ, Plavsku (Đuričku) Rijeka, Bogajiće, Malo Selo, Skić, Prnjavor, Korita i Brezojevice. Elektronska komunikaciona mreža je organizovana u 3 primarna kablovska pravca, rađena je podzemno, manjim dijelom sa PVC i pE cijevima, sa 228 telekomunikacionih izvoda i maksimalnom dužinom pretplatničke petlje od 6058 metara. Kao što se vidi iz prikazanih podataka, dobijenih od Crnogorskog Telekomu i Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost, navedeni elektronski komunikacioni čvor LC Plav je digitalni, a elektronska komunikaciona mreža na ovom čvoru građena je uglavnom telekomunikacionim kablovima tipa TK OO V i TK 59GM, manjim dijelom položenim kroz PVC i pE cijevi, a većim dijelom direktnim polaganjem u zemlju. Preko teritorije opštine Plav, kroz telekomunikacionu kanalizaciju iz pravca Andrijevice i Berana, do objekta Telekomunikacionog centra Plav, provučeni su magistralni optički kablovski pravci.

4.3.2 Distribucija radio i TV programa

Usluge distribucije radio i TV programa na teritoriji opštine Plav pružaju tri operatora. Crnogorski Telekom ovu uslugu pruža za 1030 korisnika posredstvom IP TV tehnologije. Telemach ovu uslugu pruža za 537 korisnika posredstvom Multichannel Multipoint Distribution Service (MMDS) tehnologije i posredstvom Direct to home (DTH) tehnologije. Području opštine Plav uslugu zemaljske difuzije signala radija i televizije, državnih i privatnih radiodifuznih servisa, vrši Radio-difuzni centar doo (RDC) putem svojih objekata (antenskih stubova i sistema).

Kroz izradu ovog dokumenta ukazano je na potrebu da opština Plav dobije

svog radio emitera koji će služiti za informisanje građana kao radio servis. Pored navedenog potrebno je podržati aktivaciju registrovanih privatnih radio i tv emitera sa opštine Plav..

4.3.3 Mobilna telefonija

Na području Opštine Plav, sva tri operatora mobilne telefonije, Telenor, Crnogorski Telekom i Mtel su instalirali svoje bazne stanice. Mobilni operator Telenor na teritoriji opštine Plav, ima 9131 aktivnih priključaka. Mobilni operator Telenor na teritoriji opštine Plav, u radu ima četiri (4) bazne stanice, od kojih je jedna locirana na području užeg gradskog jezgra Plava. Mobilni operator Crnogorski Telekom na teritoriji opštine Plav ima 3009 aktivnih priključaka. Mobilni operator Crnogorski Telekom na teritoriji opštine Plav, u radu ima sedam (7) baznih stanica, od kojih se jedna nalazi na teritoriji užeg gradskog jezgra Plava.

Mobilni operator M-tel na teritoriji opštine Plav ima 5804 aktivnih priključaka. Mobilni operator M-tel na teritoriji opštine Plav, u radu ima četiri (4) bazne stanice, ali su sve locirane van teritorije užeg gradskog jezgra Plava. Pokrivenost prostora signalom mobilne telefonije na području užeg gradskog jezgra opštine Plav, po podacima mobilnih operatora je relativno dobra. Broj priključaka mobilne telefonije u poslednjih nekoliko godina je u stalnom porastu, pa se očekuje da će se situacija na tom planu, kroz postavljanje novih baznih stanica i nove tehnologije, u narednom periodu dodatno popravljati.

Implementacija novih tehnologija, liberalizacija tržišta i konkurencija u sektoru elektronskih komunikacija treba da doprinese bržem razvoju elektronskih komunikacija kroz povećanje broja servisa, njihovoj ekonomskoj i geografskoj dostupnosti, boljoj i većoj informisanosti kao i bržem razvoju privrede u cjelini.

4.4 Komunalna infrastruktura

4.4.1 Vodosnabdijevanje

Snabdijevanje vodom predstavlja primarnu potrebu građana i ključni segment infrastrukture za održivi razvoj opštine Plav. Vodovodnom mrežom gazduje DOO Komunalne djelatnosti Plav, preduzeće u 100% vlasništvu lokalne uprave. Ova mreža trenutno obuhvata oko 98% stanovništva urbanih sredina, dok je u ruralnim područjima priključenost na mrežu oko 50%.

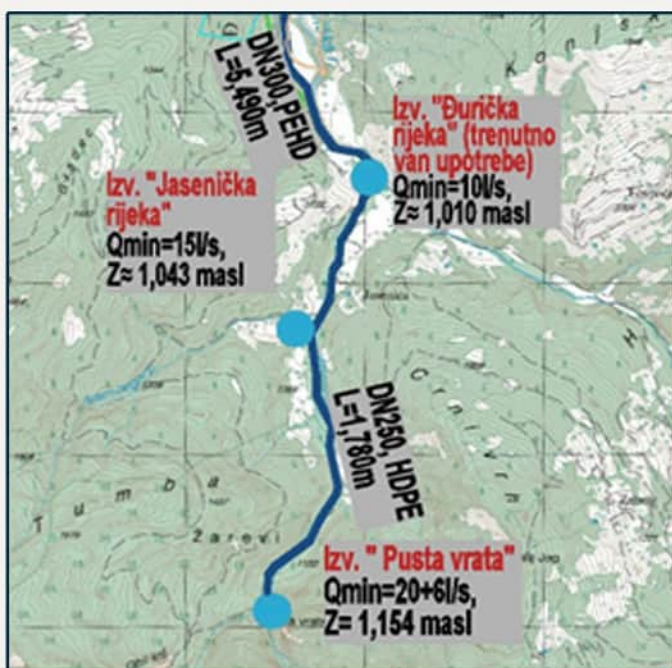
Osnovna misija ovog društva je pružanje kvalitetne i pouzdane usluge

snabdijevanja vodom za piće svim stanovnicima opštine. Politika preduzeća uključuje kontinuirano povećanje broja korisnika vodovodne mreže kroz širenje infrastrukture i unapređenje postojećeg sistema. Pored toga, društvo posvećuje veliku pažnju očuvanju izvorišta vode i praćenju kvaliteta vode kako bi se ispunili standardi zdravstvene ispravnosti.

U prethodnom periodu realizovani su brojni projekti sanacije i modernizacije mreže, posebno u ruralnim područjima, gdje je cilj unapređenje priključenosti i smanjenje gubitaka vode u distribuciji. U budućnosti, DOO Komunalne djelatnosti Plav planira dodatna ulaganja u infrastrukturu, što će značajno poboljšati efikasnost sistema i omogućiti veći broj priključaka, čime se direktno doprinosi boljem kvalitetu života građana i održivom razvoju zajednice.

Preduzeće DOO Komunalne djelatnosti Plav, kao upravljač vodovodne mreže opštine, ima ključnu ulogu u ostvarivanju javnog interesa u oblasti vodosnabdijevanja. Njegova osnovna obaveza je da zahvata i korisnicima isporučuje raspoložive količine vode za piće, sanitarno je tretira u skladu sa važećim standardima, otklanja uočene kvarove na mreži i upravlja nestašicama vode. Pored toga, preduzeće kontroliše legalnost potrošnje vode, vodi računa o unapređenju evidencije naplate i radi na smanjenju tzv. administrativnih gubitaka, što uključuje obuhvat svih korisnika zaduženjem, pravilno fakturisanje usluga i redovnu naplatu.

Topografska karta vodoizvorišta Jasenica – sliv Plavska (Đuričku) Rijeka

Društvo održava dva nezavisna sistema vodosnabdijevanja:

- Vodovodni sistem Plav,
- Vodovodni sistem Murino.

Na ova dva sistema priključeno je ukupno 2.270 potrošača, od kojih je 2.065 iz kategorije domaćinstava, dok 205 pripada pravnim licima. Međutim, zabrinjavajući podatak je da čak 45% domaćinstava spada u kategoriju „pasivnih potrošača“ – korisnika koji žive van područja opštine Plav i koji, iako formalno priključeni na mrežu, nijesu stalni korisnici. Ovo značajno utiče na finansijsku održivost preduzeća, jer skromni prihodi nijesu u srazmjeri sa visokim troškovima održavanja mreže. Preduzeće nastoji da kroz planske aktivnosti poboljša efikasnost sistema, proširi mrežu i poveća broj aktivnih korisnika, čime bi se obezbijedili stabilniji prihodi i bolja održivost usluga vodosnabdijevanja u cijeloj opštini.

Glavni snabdijevači pijaće vode za područje Plava su dva eksploataciona i jedan sabirni bunar na lokaciji Lugovi u Jasenici, uz dodatno izvorište Pusta vrata. Procijenjeni kapacitet oba izvorišta iznosi 42 l/s, dok je kapacitet izvorišta Lugovi, mjereno u januaru 2009. godine, bio 44,4 l/s, što odgovara godišnjoj izdašnosti od 1.251.072 m³. Međutim, tokom sušnih perioda, izdašnost ovog izvorišta značajno opada, ponekad čak i na 15 l/s, što ugrožava redovno i stabilno snabdijevanje vodom Plava i okolnih naselja.

Kako bi se riješio problem nedostatka vode tokom ljetnjih mjeseci, 2013. godine izgrađena je nova kaptaza na lokaciji Pusta vrata u Jasenici, uzvodno od postojećeg vodozahvata, zajedno s vodovodom dužine 1,9 km. Projektom je predviđeno da kaptaza Pusta vrata u sistem doda dodatnih 27 l/s. Ovaj dopunski izvor vode se planski uključuje u rad tokom kritičnih perioda i značajno doprinosi smanjenju nestašica, posebno za potrošače u visočijim i udaljenijim područjima.

Na nivou ovog vodovodnog sistema planirano je da se obezbijedi dovoljna količina vode za 10.000 potrošača, što uključuje 6.700 stalnih stanovnika Plava i dodatnih 3.500 sezonskih korisnika. Hidraulički proračuni pokazuju da je prosječna potrebna količina vode 15,7 l/s (1.352 m³/dnevno), dok u maksimalnom opterećenju taj broj raste na 30 l/s (2.568 m³/dnevno). Za naredni period planirano je povećanje količina fakturisanе vode za 6,5% u odnosu na prethodnu obračunsku godinu.

Jedan od osnovnih preduslova za uredno snabdijevanje vodom jeste adekvatno održavanje vodovodne mreže, čija ukupna aktivna dužina na području vodovodnog sistema Plav iznosi oko 46,25 km. Takođe, potrebno je kontinuirano raditi na obezbjeđivanju novih količina vode kako bi se zadovoljile povećane potrebe tokom ljetnje sezone, kada broj korisnika višestruko raste. Redovno održavanje i unapređenje mreže ključni su za dugoročno stabilno vodosnabdijevanje i zadovoljstvo korisnika.

Mreža se sastoji iz cjevovoda raznih prečnika, tipova i starosti. U tabeli su date vrste vodovodnog materijala za dio mreže za koji postoji projektna dokumentacija i procijenjene dužine cjevovoda:

Materijal	PRIMARNA		SEKUNDARNA		TERCIJARNA	
	Dužina (m)	%	Dužina (m)	%	Dužina (m)	%
AC	4000	100	6.670	32,14	-	-
PEVG					1.070,13	0,53
PEHD	6.700	85,9	1.845	5,03	-	-
PVC	1,100	14,1	11.479	55,31	-	-
ČELIK			1.560	7,52	-	-

Pod posebnom pažnjom DOO Komunalne djelatnosti Plav nalazi se sekundarna i tercijarna mreža, gdje se ostvaruju najveći gubici vode u sistemu. Identifikovani su problemi s dotrajalim cjevovodima, a značajan procenat mreže čine azbestno-cementne cijevi koje je potrebno zamijeniti u narednom periodu, s obzirom na to da direktno doprinose tehničkim gubicima usljed procurivanja. Takođe, PVC cijevi, koje su ranije korišćene, izbačene su iz upotrebe, ali su i dalje prisutne na dijelovima mreže. Njihova zamjena, zajedno s azbestno-cementnim cijevima, predstavlja prioritet za unapređenje infrastrukture.

Na starijim dijelovima mreže, posebno onim izgrađenim od azbestno-cementnih i PVC cijevi, mjerenja su pokazala najveće razlike između potisnutih i fakturisanih količina vode, što ukazuje na izražene gubitke. Stoga je neophodno nastaviti sa aktivnostima na rekonstrukciji i modernizaciji vodovodne mreže u cilju smanjenja tehničkih gubitaka, kvarova i curenja, ali i suzbijanja nelegalnog korišćenja vode. Realizacijom ovih investicija riješiće se ključni problemi, a sistem će postati efikasniji i pouzdaniji.

Vodovodni sistem Plav trenutno raspolaže rezervoarom ukupnog kapaciteta 800 m³, što čini oko 61% od prosječne dnevne potrošnje vode, koja iznosi oko 1.296 m³. Ova zapremina zadovoljava trenutne potrebe, jer se smatra da rezervoarski prostor treba pokrivati oko 30% dnevnih potreba. Međutim, s obzirom na rast izgradnje stambenih objekata na većim kotama i širenje mreže u ruralnim područjima, javlja se potreba za izgradnjom novog rezervoara s većom zapreminom i na višoj nadmorskoj visini, kako bi se osigurala stabilnost snabdijevanja vodom.

Osnovni cilj pomenutih aktivnosti je smanjenje tehničkih gubitaka i povećanje efikasnosti sistema, što mora biti prioritet društva u narednom

periodu. Ove mjere će značajno unaprijediti kvalitet usluge i obezbijediti kontinuirano i pouzdano snabdijevanje vodom za sve korisnike, uključujući one u udaljenijim i visočijim dijelovima opštine.

Vodovodni sistem Murino snabdijeva oko 205 registrovanih potrošača, od kojih je 190 u kategoriji domaćinstava, a 15 u kategoriji pravnih lica i preduzetnika. Ovaj sistem se oslanja na kaptazu "Malev vir" u Murinskoj rijeci, čiji instalisani maksimalni zahvatni kapacitet iznosi 10 l/s. Prosječno, sa ovog izvorišta se doprema oko 5 l/s, što odgovara dnevnoj količini od 432 m³, odnosno 157.680 m³ godišnje.

Tokom sušnih perioda, izdašnost izvorišta drastično opada na približno 3 l/s, što ugrožava redovno i stabilno snabdijevanje područja Murina, naročito za potrošače na visočijim kotama. Kako bi se prevazišao ovaj problem, izrađen je projekat rekonstrukcije vodovodne mreže koji predviđa obezbjeđivanje dodatnih 7 l/s vode. Realizacija ovog projekta planirana je za 2025. godinu i predstavlja ključni korak u unapređenju snabdijevanja vodom, čime će se omogućiti stabilnije snabdijevanje i dodatna priključenja novih korisnika.

Jedan od osnovnih preduslova za uredno snabdijevanje jeste adekvatno održavanje vodovodne mreže, čija procijenjena dužina u sistemu Murino iznosi 15 km. Mreža je sastavljena od cjevovoda različitih prečnika, tipova i starosti, a trenutni fokus je na modernizaciji i zamjeni dotrajalih dijelova kako bi se smanjili tehnički gubici i poboljšala efikasnost sistema. Ove mjere su ključne za obezbjeđivanje pouzdanog vodosnabdijevanja u cijelom području koje pokriva sistem Murino.

Materijal	PRIMARNA		SEKUNDARNA		TERCIJARNA	
	Dužina (m)	%	Dužina (m)	%	Dužina (m)	%
AC					-	-
PEVG					1.900	100
PEHD					-	-
PVC	4.500	100	8.600	100	-	-
ČELIK					-	-

Neophodno je izvršiti sanaciju pojedinih cjevovoda na vodovodnoj mreži sistema Murino, uključujući popravke kvarova i curenja, s ciljem smanjenja tehničkih gubitaka vode. Ove aktivnosti imaju za cilj da značajno smanje procjene gubitaka i poboljšaju efikasnost sistema, čime bi se osiguralo stabilno snabdijevanje korisnika.

Trenutni rezervoar protočnog tipa u okviru sistema Murino ima kapacitet

od samo 10 m³, što nije dovoljno da izravna dnevnu potrošnju vode tokom ljetnjeg perioda, kada potrebe rastu. Prosječna dnevna potrošnja iznosi oko 52 m³, što zahtijeva veći rezervoarski prostor. Prema uobičajenim standardima, veličina rezervoarskog prostora treba da iznosi oko 30% od dnevnih potreba, što znači da je potreban rezervoar zapremine najmanje 150 m³. U toku godine planirana je izrada planske dokumentacije za izgradnju rezervoara ovog kapaciteta.

Međutim, kako bi se u potpunosti osigurala stabilnost snabdijevanja vodom za sve korisnike, predviđa se i izgradnja rezervoara zapremine 300 m³. Ovaj kapacitet bi omogućio kontinuirano snabdijevanje vodom i tokom većih opterećenja, čime bi se osigurao dugoročno pouzdan sistem za cijelo područje koje pokriva vodovodni sistem Murino. Ove investicije ključne su za unapređenje infrastrukture i zadovoljstvo korisnika.

Kontrola kvaliteta vode za piće je zakonska obaveza DOO Komunalne djelatnosti Plav i ključna potreba korisnika. U skladu s Pravilnikom o higijenskoj ispravnosti vode za piće („Sl. list SRJ“ br. 42/98 i 44/99) i Pravilnikom o bezbjednosti vode za piće („Sl. list CG“ br. 24/2012), preduzeće obezbjeđuje stalnu internu kontrolu kvaliteta vode, kao i javnu zdravstvenu kontrolu koju sprovodi JU Institut za javno zdravlje.

Ispitivanja kvaliteta vode obavljaju se na sljedeći način:

- Na izvoristima sirove vode (kaptaze), dva puta godišnje.
- Na dvije lokacije u distributivnoj mreži (Dom zdravlja i česma u prostorijama Društva), jednom mjesečno.
- Na drugim lokacijama po potrebi.

Ova kontrola ima za cilj osiguranje adekvatne dezinfekcije vode, a tokom 2025. godine planirano je sprovođenje oko 200 različitih analiza. Proces dezinfekcije vode vrši se u posebno opremljenoj prostoriji unutar objekta bazena „Završ I“, gdje se vodi detaljna evidencija o zatečenom stanju. Zbog čestih nestašica struje i niskog napona, ranije su se dešavali prekidi u hlorisanju vode, jer oprema nije bila u mogućnosti da radi pri takvim uslovima. Kako bi se osigurao kontinuitet ovog procesa, preduzeće je obezbijedilo alternativni način napajanja električnom energijom, čime je riješen problem prekida.

Društvo kontinuirano sprovodi interne kontrole hlorisanja vode, uz jasan cilj–obezbijediti svim korisnicima kvalitetnu vodu za piće. Početkom 2016. godine preduzeće je započelo proces implementacije ISO 9001 i HACCP standarda kroz saradnju s Udruženjem vodovodnih preduzeća Crne Gore. U toku ove godine planirano je obnavljanje ugovora sa Crnogorskim institutom

za sertifikaciju i kvalitet (CISK) radi sprovođenja recertifikacije sistema menadžmenta prema standardima MEST EN ISO 9001 i HACCP. Sve ove aktivnosti imaju za cilj unapređenje kvaliteta isporučene vode i zadovoljstvo korisnika.

4.4.2. Kanalizacija i tretman otpadnih voda

DOO Komunalne djelatnosti održava dvije mreže fekalnih otpadnih voda, jednu u Plavu i drugu u Murini, čija ukupna procijenjena dužina iznosi oko 18 kilometara. Održavanje ovih sistema obavlja se raspoloživom, ali neadekvatnom opremom Društva i uz podršku Službe zaštite i spašavanja. Kod većih začepjenja angažuju se specijalizovana vozila visokog pritiska iz susjednih preduzeća. Osnovna obaveza Društva je održavanje uličnih kolektora fekalnih voda, dok je održavanje priključaka u nadležnosti korisnika.

Sve navedene aktivnosti usmjerene su ka osiguranju stabilnog i efikasnog funkcionisanja sistema vodosnabdijevanja i tretmana otpadnih voda, čime se doprinosi unapređenju kvaliteta života građana i zaštiti životne sredine.

Fekalne otpadne vode infrastruktura

Fekalna kanalizaciona mreža	Plav	Murino	Ukupno
Dužina fekalne kanal. mreže (km)	17,5	0.5	18
Vrsta cjevovoda kanalizacione mreže	PVC AC	PVC	
Prečnik cjevovoda kanalizacione mreže	300;250;200;160	Ø150	
Godina gradnje	1975, 1992, 2019, 2023.	1988, 1995, 2015..	
Broj domaćinstava priključenih na mrežu	1246	0	1246
Broj pravnih lica priključenih na mrežu	164	7	171
Fakturisane otp.voda-2024 domaćinstva (u m3.)	159.776	-	159.776
Fakturisane otp.voda2024 pravna lica m3	60.933	4.590	65.523
Ukupno fakturisane otpadne vode 2024. (u m3.)	220.709	4.590	225.299
Ukupno fakturisane otpadne vode 2024.	-	-	225.299

Procjene pokazuju da je na kanalizacionu mrežu priključeno značajno više korisnika nego što se vodi u evidencijama, gdje je registrovano svega oko 60% domaćinstava kao korisnici ove usluge. Oko 80% stanovništva bez kanalizacione mreže koristi septičke jame, dok preostalih 20% otpadne vode ispušta direktno u rijeke. Naselja poput Prnjavora, Bogajica, Malog Sela,

Prnjavora i Korita imaju izgrađenu mrežu fekalnih otpadnih voda, ali nijesu registrovani kao korisnici mreže kojom gazduje Društvo. Ova mreža je pod održavanjem Društva, dok je postupak registracije korisnika u toku.

Jedan od ključnih zadataka je evidencija svih mreža otpadnih voda koje se trenutno ispuštaju u septičke jame ili direktno u rijeke. Ovo je neophodno za izradu projekta koji bi obuhvatio kompletnu kanalizacionu mrežu i povezao je sa budućim postrojenjima za prečišćavanje otpadnih voda.

U Murini kanalizaciona mreža postoji samo za pojedinačne objekte ili manje grupe objekata u centru naselja, poput dijela poznatog kao "Naselje Titex". Međutim, ni ovdje otpadne vode ne prolaze kroz uređaje za prečišćavanje, već se neprerađene ispuštaju u Plavsku rijeku i Lim, što predstavlja značajan ekološki problem.

"Studija opravdanosti" koju je izradio "Energoprojekt-Hidroinženjering" iz Beograda predvidjela je izgradnju postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda kapaciteta 18.000 ekvivalentnih stanovnika (ES), sa dvije linije od po 9.000 ES, kao i rekonstrukciju i proširenje kanalizacione mreže u opštinama Plav i Gusinje. Osnovna svrha projekta bila je zaštita Plavskog jezera, ali formiranje opštine Gusinje i neslaganja oko projekta zajedničkog kolektora doveli su do zastoja u realizaciji. Tokom 2025. godine planirano je nastavljnje saradnje sa preduzećem PROCON na izradi prilagođenog projekta za obje opštine.

Jedan od osnovnih problema u funkcionisanju sistema fekalnih otpadnih voda je činjenica da značajan dio korisnika nije registrovan u evidenciji, čime je onemogućeno fakturisanje pruženih usluga. Iako Društvo održava sistem i plaća naknade Agenciji za zaštitu životne sredine za ispuštene otpadne vode, izostanak fakturisanja usluga korisnicima predstavlja finansijski izazov. Planira se izrada ugovora o ispitivanju ispuštenih otpadnih voda u recipijent na osnovu analiza.

Zaključuje se da je pokrivenost kanalizacionom mrežom u ruralnim područjima samo djelimična, te da je neophodno dalje širenje mreže kako bi se obuhvatio veći broj korisnika. Ova aktivnost je ključna za poboljšanje sistema tretmana otpadnih voda i zaštitu vodnih resursa opštine Plav, posebno Plavskog jezera i rijeka koje imaju ekološki i turistički značaj.

4.4.3 Atmosferske otpadne vode

DOO Komunalne djelatnosti Plav zaduženo je za održavanje ulične mreže i kolektora atmosferskih otpadnih voda. Procijenjena dužina ove mreže iznosi oko 5,15 km, na kojoj se nalazi 128 šahti i slivnika. U Plavu je atmosferska

kanalizaciona mreža samo parcijalno izvedena, što predstavlja značajan problem s obzirom na visok nivo padavina, koji prosječno iznosi oko 1.300 mm godišnje po kvadratnom metru. U narednim godinama planirana je izgradnja dodatnog broja šahti kako bi se preventivno djelovalo na začepjenja i osigurao nesmetan protok vode.

Atmosferska mreža	Plav	Murino
Dužina kanalizacione mreže (km)	4,8	0,4
Vrsta i prečnik cjevovoda – primarna mreža	Azb-cement Ø 600 PVC 300;250	PVC Ø 400
Godina gradnje	1992 – 2024	1995

DOO Komunalne djelatnosti Plav redovno sprovodi ispiranje i otčepljavanje atmosferskih kolektora, čišćenje šahti i otvaranje slivnika, naročito u periodima velikih padavina. Problem na pojedinim dionicama predstavljaju nelegalna priključenja, kao i voda koja se sliva sa krovova kuća i drugih površina, što stvara veći obim vode od planiranog. Takođe, nekvalitetno izvedeni dijelovi mreže dodatno otežavaju održavanje i funkcionisanje sistema.

Kako bi se omogućilo priključenje većeg broja korisnika i unaprijedilo upravljanje otpadnim vodama, neophodno je izraditi projekat atmosferske kanalizacione mreže i realizovati ga u skladu sa raspoloživim sredstvima. Otpadne vode sa krovova i drugih površina stvaraju značajne probleme u funkcionisanju kako za građane, tako i za vozila, posebno u urbanim dijelovima Plava.

Projektovanje i izgradnja kolektora za prečišćavanje otpadnih voda sastavni su dio ovog sistema. Zakonska obaveza nalaže da otpadne vode moraju biti tretirane prije ispuštanja u rijeke, čime se doprinosi zaštiti životne sredine i poboljšava kvalitet života građana. Ove aktivnosti ključne su za unapređenje infrastrukture i efikasnije upravljanje atmosferskim otpadnim vodama u opštini Plav.

4.4.4 Komunalne usluge

Komunalne usluge u opštini Plav obavlja Društvo sa ograničenom odgovornošću „Komunalne djelatnosti“ Plav, osnovano Odlukom Skupštine opštine Plav, broj 301-9/4 od 23. aprila 2014. godine (objavljena u „Službenom listu CG – Opštinski propisi“, br. 14/2014 i 32/2014). Društvu je povjereno obavljanje komunalnih djelatnosti od javnog interesa koje obuhvataju:

- Sakupljanje, prečišćavanje i distribuciju vode za piće,

- Sakupljanje i tretman otpadnih voda,
- Sakupljanje, transport i odlaganje bezopasnog otpada.

Osim osnovnih djelatnosti, Društvo obavlja i dopunske aktivnosti, uključujući:

- Održavanje javnih i zelenih površina,
- Čišćenje otpada iz riječnih korita, izvorišta, izletišta i drugih lokacija,
- Reciklažu suvog komunalnog otpada,
- Organizovanje prodaje na pijacama.

Pored navedenih djelatnosti, Društvo je ovlašćeno da, u skladu sa svojim statutom, izvršava zadatke po nalogu opštinskih organa (Direkcije za investicije i imovinske odnose, Komunalne inspekcije) i drugih fizičkih i pravnih lica.

Društvo svoje aktivnosti sprovodi kroz Tehničku službu, koja je organizovana u sljedeće radne jedinice:

- Radna jedinica „Vodovod i kanalizacija“,
- Radna jedinica „Čistoća“,
- Radna jedinica „Transport“,
- Radna jedinica „Murino“.

Politika Društva je kontinuirano unaprijeđenje poslovanja u svim sektorima, što podrazumijeva rekonstrukciju i proširenje vodovodne i kanalizacione infrastrukture, kao i nabavku novih i obnavljanje postojećih vozila i opreme. Za realizaciju ovih ciljeva neophodno je obezbijediti dodatna finansijska sredstva, kako bi Društvo moglo efikasno odgovarati na potrebe građana i unaprijediti kvalitet komunalnih usluga u opštini Plav.

5. ZAŠTITA PRIRODNE SREDINE I UPRAVLJANJE RESURSIMA

5.1 Stanje životne sredine i pritisci

Prirodna sredina područja opštine Plav još uvijek je sačuvana od ozbiljne devastacije, uglavnom zahvaljujući izolovanosti područja, malom nivou urbanizacije i slaboj privrednoj razvijenosti, odnosno malom stepenu industrijalizacije i odsustvu „priljavih“ tehnologija. Ipak, posljednjih godina uočavaju se sve veće posljedice djelovanja čovjeka u prostoru, prevashodno kroz neracionalno ili neadekvatno gazdovanje šumom, neodrživo korišćenje prirodnih resursa, kao i zagađivanje životne sredine smećem i otpadnim vodama.

Kako bi se zaštitila prirodna bogatstva ovog područja, opština Plav je usvojila Lokalni akcioni plan zaštite životne sredine, koji detaljno obrađuje prioritete u očuvanju ekosistema, prevenciji zagađenja i unapređenju upravljanja prirodnim resursima. Plan takođe uključuje mjere za unapređenje sistema upravljanja otpadom, zaštitu vodotoka i šumskih resursa, kao i podizanje svijesti građana o značaju očuvanja prirode.

Takođe, popis biodiverziteta opštine Plav, koji je nedavno izrađen, pruža značajan osnov za zaštitu prirodnih resursa i unapređenje upravljanja prostorom. Planinsko okruženje i jedinstveni ekosistemi, uključujući Prokletije, Plavsko jezero i Hridsko jezero, dom su brojnim endemskim vrstama i značajnim prirodnim staništima. Ovaj dokument pomaže u naučnim istraživanjima i razvoju eko-turizma, čime se doprinosi održivom razvoju. Opština Plav aktivno se bavi problemima zaštite životne sredine kroz usvajanje ključnih strateških dokumenata i njihovom implementacijom u praksi.

5.1.1 Upravljanje otpadom

Planirani razvoj Crne Gore zahtijeva efikasnije upravljanje otpadom, kroz bolje korišćenje resursa i smanjenje količine otpada. Očekuje se da će u Crnoj Gori u potpunosti biti primijenjen novi Zakon o upravljanju otpadom, Direktiva EU o upravljanju ambalažom i ambalažnim otpadom, kao i realizacija obaveze predselekcije komunalnog otpada na mjestu njegovog nastanka.

U sljedećim tabelama prikazana je procjena generisanja komunalnog otpada za period od 2020. do 2040. godine, procjena količina reciklabilnih komponenti izdvojenih na postrojenjima za sekundarnu selekciju za 2020. godinu (izvor: DPUO do 2020.), kao i procjena količina reciklabilnih komponenti izdvojenih na postrojenjima za sekundarnu selekciju u Crnoj Gori i opštini Plav

do 2040. godine, zasnovana na demografskoj projekciji.

Procjena generisanja komunalnog otpada u opštini Plav i Crnoj Gori na osnovu demografske projekcije za period 2020. – 2040. godina (t/god)

	2020	2025	2030	2035	2040
Opština Plav	3452	3383	3385	3412	3439
Crna Gora	305942	309662	315908	323924	332290

	2020	2025	2030	2035	2040
Procenat efikasnosti reciklabilnih komponentii iznos (t/god)	30%	35%	40%	50%	50%
Opština Plav	414	474	542	682	688
Crna Gora	36713	43347	50545	64785	66458

Kapaciteti jedinica lokalne samouprave i komunalnih preduzeća su ograničavajući faktori za uspješno sprovođenje planova. U dijelu zakonske obaveze organizovanja odvojenog prikupljanja otpada nijesu postignuti zadovoljavajući rezultati.¹⁸ U opštini Plav izgrađeno je Reciklažni centar sa sortirnicom.

Studija izvodljivosti izrađena za Sjeverni regionalni sistem upravljanja otpadom¹⁹, predviđa razvoj mreže centara za sakupljanje otpada za opštine, gdje je za opštinu Plav planiran mali centar, dok su veliki centri u Sjevernom region planirani za opštine Berane, Bijelo Polje i Pljevlja.

Što se tiče nezakonitih odlagališta, 2020. godine je u opštini Plav evidentirano ukupno 5. Krajem 2019. godine sanirano je odlagalište otpada "Komarača". Veliki problem opštini Plav predstavlja deponovanje čvrstog otpada. Deponija na Jerini, često je nedostupna za odlaganje otpada, pa se otpad deponuje na alternativnim lokacijama u Andrijevici, Beranama, Rožajama, Mojkovcu, što nije trajno i efikasno rešenje.

Na području opštine Plav registrovano je 20 divljih deponija, gdje građani i pravna lica povremeno odlažu komunalni i čvrsti otpad. Ovaj otpad doprinosi zagađenju okoline i može dospjeti u prirodna dobra poput Plavskog jezera i rijeke Lim, čime se narušava kvalitet životne sredine i estetska vrijednost prostora.

Specifičan izazov u gradskom jezgru Plava predstavlja problem pilotine,

¹⁸ Državni plan upravljanja otpadom za period 2024-2028

¹⁹ Bijelo Polje Regionalni projekat upravljanja čvrstim otpadom, Pred-studija izvodljivosti i izvodljivosti, EBRD, 2/2022

koja je zaostala nakon prestanka rada nekadašnje pilane. Zbog neadekvatnog deponovanja prostor u centru grada je djelimično uzurpiran. Ovaj problem ističe potrebu za planiranjem i sanacijom kako bi se prostor bolje iskoristio u korist lokalne zajednice.

U cilju unapređenja upravljanja otpadom, 2023. godine realizovan je „Projekat prekogranične saradnje za upravljanje komunalnim otpadom“. Glavni fokus projekta bila je reciklaža suvog komunalnog otpada, a njegovi pozitivni efekti uključuju usklađivanje sa evropskim standardima, smanjenje količine otpada na odlagalištima i optimizaciju troškova transporta. Projekat predstavlja značajan korak ka održivijem upravljanju otpadom u opštini Plav.

Izgrađeni i planirani objekti za reciklažu otpada (nacrt)

5.1.2 Upravljanje kvalitetom vazduha

Opština Plav pripada Sjevernoj zoni kvaliteta vazduha, a mjerna stanica ni za jedan parametar nije uključivala sam grad Plav, te su rezultati odnose na šire područje Sjeverne zone. Prekoračenja koncentracije PM čestica u odnosu na propisane vrijednosti dominantno su uticale na lošiji kvalitet vazduha. Prekoračenja se najčešće dešavaju tokom sezone grijanja.

Opština	Srednja godišnje temperatura	Dosadašnji maksimum
Plav	10,8	10,8 (2014.)

5.1.3 Upravljanje prostorom

Najuticajniji pritisci na životnu sredinu za prostor opštine Plav:

- Od antropogenih uticaja na životnu sredinu treba izdvojiti i nelegalnu gradnju koja ugrožava prirodne i druge vrijednosti prostora, neplansku sječu šuma, netretiranu gradsku vodu, ispuštanje otpadnih voda bez tretmana u rijeke i potoke.

- Zagađenje zemljišta se povećava zbog neselektivnog i nepropisnog odlaganja industrijskog i gradskog otpada. Hitnost rješavanja akutnog problema odlaganja otpada.

Prema izvještaju o zdravstvenom stanju šuma za 2023. godinu²⁰ na prostoru opštine nijesu zabilježeni požari u privatnim niti u državnim šumama. Međutim, zabilježeni su slučajevi bespravne sječe: podneseno je više krivičnih prijava, posječeno je ukupno 186,24 m³ drvne zapremine a zaplijenjeno 102,65. Zabilježeno je i intenzivnije sušenje šuma, dijelom kao posljedica namnožavanja potkornjaka.

Postojeća prostorno-planska i strateška dokumenta

Pokrivenost teritorije opštine planskom dokumentacijom predstavlja ključni preduslov za razvoj opštine, očuvanje vizuelnog identiteta, sanaciju kako bespravne, tako i planske, ali vizuelno neusklađene gradnje, te uspostavljanje odgovornog odnosa građana prema urbanoj sredini. Donošenjem planske dokumentacije omogućava se afirmacija obilježja i vrijednosti ambijenta, očuvanje i održivi razvoj kulturnog naslijeđa i zaštićenih područja, kao i unapređenje kvaliteta oblikovanja prostora.

²⁰ Izvještaj o zdravstvenom stanju šuma za 2023. godinu, Uprava za šume, Pljevlja, 2024.

Prostornim urbanističkim planom (PUP) opštine Plav, donesenim 2021. godine, obuhvaćena je cijela teritorija opštine Plav, površine 326 km². Plan se izrađuje s vremenskim horizontom od 10 godina, odnosno do 2030. godine, sa smjernicama za postplanski period (do 2035. godine).

PUP razrađuje teritoriju opštine kroz dvije generalne urbanističke razrade (GUR Plav i GUR Murino), kao i kroz smjernice i uputstva za tretman seoskih područja i naselja izvan obuhvata GUR-ova. Ovim planom postavljene su smjernice za dalju plansku razradu pojedinih područja, kao i za direktnu primjenu u zonama u kojima nije predviđena dodatna planska razrada. Takođe, stvoren je osnov za razvoj privrede, turizma, poljoprivredne proizvodnje, infrastrukture, te sanaciju neplanske gradnje.

Planski dokument za uređenje prostora centra lokalne samouprave je Generalna urbanistička razrada centra Plava (GUR Plav). Ovim dokumentom, Plav je definisan kao naselje mješovitog tipa, smješteno na nadmorskim visinama između 910 i 970 metara. Veći dio Plava leži na padinama brda Meteriz, koje su orijentisane prema Plavskoj (Đuričkoj) rijeci. Područje GUR-a obuhvata gradsko tkivo Plava, naselja direktno povezana s gradom (Brezojevica, Skić, Prnjavor i Vojno Selo), kao i prostor za razvoj industrije, poljoprivrede, turističkih kapaciteta, te rezervisane površine za budući razvoj grada. Ukupna površina obuhvata GUR-a iznosi 1.102 hektara.

Centralni element Generalnog urbanističkog plana je Plavsko jezero, koje predstavlja osnovno obilježje ovog prostora, definišući njegov oblik, orijentaciju i konfiguraciju terena.

Važeći Planski dokumenti:

LOKALNI PLANSKI DOKUMENTI	Površina	Godina donošenja	OBRAĐIVAČ
Prostorno urbanistički plan Opštine Plav	329 km ²	Sl.list SRCG br.052/21	Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma
DUP Plav "Centar"	66,70 ha	Sl.list RCG br.19/2010	«URBANPROJEKT» Čačak
Lokalna studija lokacije "Pjeskovi" u Brezojevicama	6,5 ha	Sl.list CG br. 19/2013	«URBANPROJEKT» Čačak
Izmjene i dopune DUP "Plavsko jezero-I faza"	57.42 ha	Sl.list CG br. 004/2019	«URBANPROJEKT» Čačak
DUP "Prnjavor-I faza"	2,78 ha	Sl.list CG br. 004/2019	«URBANPROJEKT» Čačak

Na osnovu članova 21 i 31, stav 1 Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata („Službeni list CG“, br. 51/08, 34/11, 35/13 i 33/14), Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj 25. jula 2013. godine donijela Odluku o izradi Prostornog

plana posebne namjene Nacionalnog parka „Prokletije“. Sastavni dio ove odluke čini i Programski zadatak na osnovu kojeg je izrađen Prostorni plan posebne namjene Nacionalnog parka „Prokletije“.

Izrada Prostornog plana započeta je nakon donošenja odluke 2013. godine, a plan je zvanično usvojen 2018. godine..

U fazi izrade izmjena i dopuna su sledeći planski dokumenti:

Br	PLANSKA DOKUMENTA	POV. ZAHV/h	OBRADIVAČ	IZMENE I DOP.
1	DUP "Glavice"	Cca 70 ha	Ministarstvo ekologiji, prostornog planiranja i urbanizma	Donijeta je Odluka o izradi Detaljnog urbanističkog plana „Glavica“, Opština Plav („Službeni list Crne Gore“, br.045/23 od 26.04.2023) Donijeta je Odluka o izradi
2	DUP "Plavsko jezero"	Cca 380ha	Ministarstvo ekologiji, prostornog planiranja i urbanizma	Detaljnog urbanističkog plana „Plavsko jezero“, Opština Plav („Službeni list Crne Gore“, br.045/23 od 26.04.2023)

Uprava za nekretnine nadležna je za vođenje katastra, ali detaljno snimljene površine su značajno manje od ukupnih površina obuhvaćenih popisnim katastrom. Razlog za to je što neke katastarske opštine još nijesu digitalizovane, pa se u tim područjima i dalje primjenjuje popisni katastar. Digitalizacija ovih katastarskih opština predstavlja ključan korak ka ažuriranju i usklađivanju podataka, što bi omogućilo efikasnije upravljanje prostornim resursima i smanjilo administrativne prepreke.

Na prostoru Oštine Plav su urađeni planski dokumenti čija je važnost u međuvremenu istekla;

LOKALNI PLANSKI DOKUMENT	Površina	Godina Donošenja	OBRADIVAČ
Plan uredjenja naselja Murino	29,25 ha	Sl.list RCG br.32/82	« CEP« Beograd
DUP "Plavsko jezero"	61,93 ha	Sl.list RCG br.32/82	« CEP« Beograd
DUP Plav "Glavice"	60,97 ha	Sl.list RCG br. 26/88	« CEP« Beograd.
DUP Plav "Magaze"	4,6 ha	Sl.list RCG br. 1/2000	« RZUP« Podgorica
- Izmjene i dopune DUP "Plavsko jezero"	- 1,6 ha	Sl.list RCG br. 32/2005	« ARH fak« Beograd
- Izmjene i dopune "Plavsko jezero"	- 2,2 ha	Sl.list RCG br.1/2000	« RZUP« Podgorica
- Izmjene i dopune "Plavsko jezero"	- 0,8 ha	Sl.list CG br. 32/2005	« ARH fak« Beograd

Izmjena i dop. DUP-a Plav – Magaze	0,27 ha	0,27 ha	Sl.list CG br. 32/2005	« ARH fak« Beograd
Lokalna studija lokacije "Industrijsko Same" u Brezojevici	0,16 ha	0,16 ha	Sl.list CG br. 19/2012	«Urbandesign « Rožaje
Izmjene i dopune DUP Plav "Glavice"	0,35 ha	0,35 ha	Sl.list CG br. 51/2011	«Urbandesign« Rožaje
Izmjene i dopune DUP Plav "Glavice"	0,97 ha	0,97 ha	Sl.list CG br.33/11	«URBANPROJEKT« Čačak

Lokalna studija lokacije "Pjeskovi" u 6,5 ha Sl.list CG br. 19/2013

«URBANPROJEKT« Čačak Brezojevicama

Pozicija detaljnih razrada na nivou PUPa sa "oblicima intervencija":

Pozicija u opštini	Naziv DUP-a	Površina zahvata plana	Oblik intervencije	Aktivnost
GUR CENTAR PLAVA	DUP Centar	85 ha	urbana dogradnja i nadogradnja	revizija i izmjena postojećeg DUP-a
	DUP Glavica	70 ha	urbana izgradnja	revizija i izmjena postojećeg DUP-a
	DUP Plavsko jezero	380 ha	zaštita i kontrolisana gradnja	revizija i izmjena postojećeg DUP-a
	DUP Brezojevica	20 ha	urbana izgradnja	izrada novog DUP-a
GUR MURINO	DUP Murino	min 20 ha	urbana izgradnja	izrada novog DUP-a
van zahvata GUR ova	DUP Bogičevica	32 ha	zaštita i kontrolisana gradnja	izrada novog DUP-a
	DUP Babino polje	12 ha	zaštita i kontrolisana gradnja	izrada novog DUP-a
UKUPNO		599 ha	-	-

Postojeći Detaljni urbanistički plan (DUP) "Plav-Centar" usvojen je 2010. godine i od tada nije usklađen s Prostornim urbanističkim planom (PUP) opštine Plav iz 2021. godine. Nedostatak ažuriranih planskih dokumenata otežava implementaciju planova i međusobnu usklađenost. Generalni urbanistički plan (GUR) predvidio je smjernice za ključne lokacije, ali njihova realizacija zahtijeva značajna finansijska sredstva i vrijeme. Trenutno je samo dio teritorije opštine pokriven valjanim detaljnim planovima, dok je značajan prostor zahvaćen individualnom gradnjom, uključujući i područja predviđena za druge namjene. Ovo stanje zahtijeva donošenje novih planova, od kojih su neki sanacionog karaktera.

Na urbanim područjima primjetan je nedostatak adekvatne komunalne infrastrukture. Određeni objekti izgrađeni su bez odgovarajućih saobraćajnica, parking prostora i fekalne kanalizacije s prečistačima, što otežava svakodnevni život građana.

Individualna gradnja u proteklom periodu odvijala se uglavnom u okviru postojećih planova, ali njihova ograničenja smanjuju mogućnosti gradnje. Ovo je, uz rastuće potrebe zajednice, rezultiralo povećanjem broja nelegalnih objekata. Uklapanje takvih objekata u planske okvire i sanacioni pristupi omogućavaju njihovu integraciju u urbanističke dokumente, čime se postiže ravnoteža između potrebe za regulacijom i realnih potreba građana.

Glavni razlog za kašnjenje u donošenju planskih dokumenata u opštini Plav leži u odredbama Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata („Sl. list CG“, br. 64/17 i 44/18), kojim je Vlada Crne Gore preuzela nadležnost za izradu prostornih planova. Iako je cilj ovog zakona bio standardizacija i centralizacija procesa planiranja, u praksi je doveo do usporavanja donošenja planskih dokumenata na lokalnom nivou. Opština Plav, poput mnogih drugih lokalnih samouprava, suočila se s izazovima u prilagođavanju svojih potreba centralizovanom procesu, što je negativno uticalo na rješavanje pitanja planske dokumentacije i sprovođenje ključnih infrastrukturnih i razvojnih projekata.

Uklapanje bespravno izgrađenih objekata kroz izmjene planova ili sanacione programe predstavlja praktičan način za rješavanje problema nelegalne gradnje. Ovaj pristup omogućava integraciju postojećih objekata u plansku dokumentaciju i doprinosi usklađenijem razvoju prostora, što je neophodan korak za dalji napredak opštine Plav.

5.2 Zaštićena prirodna dobra

Na teritoriji opštine Plav, utvrđena su odgovarajućim aktima, sljedeća zaštićena prirodna dobra:

1. NP „Prokletije“ – na teritoriji opštine Plav nalazi se jednim dijelom nacionalni park „Prokletije“. Zakonom o nacionalnim parkovima Prokletije su proglašene petim Nacionalnim parkom u Crnoj Gori, na površini od 16 630 ha. Područje Parka je zaštićeno državnim i međunarodnom regulativom. Pored statusa Nacionalnog parka, definisani su i strogi rezervati prirode (Hridsko jezero), kao i zaštićeni geološki i paleontološki objekti;

2. Zaštićene biljne vrste – na području NP registrovano je 16 rijetkih i zaštićenih biljnih vrsta.

Prostorni plan posebne namjene za Nacionalni park "Prokletije" (PPPN NP "Prokletije") identifikovao je nekoliko ekološki značajnih područja. Na teritoriji opštine Plav nalaze se dva takva područja koja su smještena u zoni II stepena zaštite, i to:

- 1. Sjeverno od Hridskog jezera**
- 2. Mala Bogićevica**

Na teritoriji opštine Plav, međunarodnim direktivama i sporazumima definisana su sljedeća područja značajna sa stanovišta biljnog i životinjskog svijeta:

IPA područje (Important Plant Areas) – Dolina rijeke Lim, Dolina Grebaje i Visitor
IBA područje (important Bird Areas) – Prokletije, Plavsko jezero sa plavnim livadama i Visitor

Potencijalna EMERALD područja:

– Primjenom kriterijuma za identifikaciju EMERALD područja po osnovu Bernske konvencije (Konvencija o zaštiti Evropskih vsta divlje flore i faune i prirodnih staništa) i EU Wild Birds Directive- Direktiva o očuvanju divljih ptica (79/409EEC, 91/244/EEC, 94/24 EC & 94/C241/08) na teritoriji opštine Plav izdvojene su 3 lokacije:

1. Plavsko-gusinjske Prokletije sa Bogičevićom;
2. Visitor sa Zeletinom;
3. Dolina rijeke Lim.

– Područja koja se predlažu za zaštitu kao zaštićena prirodna dobra u granicama PUP Plav-a su:

1. Visitor u površini od cca 4.204 ha;
2. Plavsko jezero u površini od 455 ha;
3. Šume molike na Starcu u površini od cca 410 ha.

6. ADMINISTRATIVNI KAPACITETI

6.1.1 Organizacija opštinskih organa

U skladu sa Zakonom o lokalnoj samoupravi, rad i organizacija opštinskih organa definisani su Statutom Opštine Plav kao i Odlukom o organizaciji i načinu rada lokalne uprave Opštine Plav.

Organi Opštine Plav su Skupština Opštine i Predsjednik Opštine.

- Skupština Opštine je predstavnički organ građana opštine i broji 31 odbornika.

- Predsjednik Opštine je izvršni organ.

Vršenje lokalnih poslova obavlja se preko organa lokalne uprave, stručnihi posebnih službi kroz rad četiri sekretarijata, jedne direkcije i pet službi.

Sekretarijati:

- Lokalna samouprava
- Privreda, razvoj i finansije
- Inspeksijski poslovi i komunalni nadzor
- Uređenje prostora, ekologija i zaštita životne sredine
- Direkcija: Investicije i imovinsko-pravni poslovi

Stručne službe:

- Služba predsjednika Opštine
- Služba predsjednika Skupštine
- Služba glavnog administratora

Posebne službe:

- Služba zaštite i spašavanja
- Služba unutrašnje revizije

Uz Predsjednika Skupštine, Skupštinu čine Sekretar skupštine, Odbori za lokalnu samoupravu, stambeno-komunalnu oblast, zaštitu životne sredine, razvoj, poljoprivredu i finansije, društvene djelatnosti, kao i Savjeti za različite oblasti.

Privredna društva i javne ustanove čiji je osnivač Opština su:

- DOO Komunalne djelatnosti Plav
- Javna ustanova Centar za kulturu Husein Bašić
- Javna ustanova Dnevni centar za djecu i omladinu sa smetnjama u razvoju "Lipa" Plav
- Turistička organizacija Plav

6.1.2 Organizacija i struktura zapošljenih u lokalnoj samoupravi

U opštini su organizovani različiti sekretarijati, direkcije i službe sa ukupnim brojem zapošljenih koji iznosi 119 osoba.

Sekretarijat za lokalnu samoupravu zapošljava 20 osobu. Sekretarijat za privredu, razvoj i finansije ima 25 zapošljenih. Sekretarijat za inspekcijske poslove i komunalni nadzor zapošljava 18 osoba, dok Sekretarijat za uređenje prostora, ekologiju i zaštitu životne sredine zapošljava 6 osoba.

Direkcija za investicije i imovinsko-pravne poslove zapošljava 7 osoba. U okviru službi, Služba predsjednika opštine zapošljava 7 osoba. Služba predsjednika skupštine zapošljava 3 osoba. Služba zaštite i spašavanja zapošljava 25 osoba, dok Služba glavnog administratora zapošljava 4 osobe.

Što se tiče obrazovne strukture zapošljenih, većina ima fakultetsko obrazovanje a značaj je i dio zapošljenih sa srednjim obrazovanjem. Samo jedna osoba ima osnovno obrazovanje, 46 osoba ima srednje obrazovanje, 6 osoba ima više obrazovanje, dok 62 osoba ima fakultetsko obrazovanje.

Najveći broj zapošljenih ima između 5 i 10 godina radnog staža: 6 zapošljenih ima do 5 godina radnog staža, 48 zapošljenih ima od 5 do 10 godina radnog staža, 24 zapošljenih ima od 10 do 15 godina radnog staža, 11 zapošljenih ima od 15 do 20 godina radnog staža, 10 zapošljenih ima od 20 do 25 godina radnog staža, dok 16 zapošljenih ima više od 25 godina radnog staža.

Struktura zaposlenih u JLS Plav

Prema organizacionoj jedinici	Broj zapošljenih
SEKRETARIJATI	
Sekretarijat za lokalnu samoupravu	20
Sekretarijat za privredu, razvoj i finansije	25
Sekretarijat za inspekcijske poslove i komunalni nadzor	18
Sekretarijat za uređenje prostora, ekologiju i zaštitu životne sredine	6
DIREKCIJA	
Direkcija za investicije i imovinsko pravne poslove	7
SLUŽBE	
Služba predsjednika opštine	7
Služba predsjednika skupštine	3
Služba zaštite i spašavanja	25
Služba glavnog administratora	4

Ukupno zapošljenih	115
Prema polu	
Broj zapošljenih muškog pola	96
Broj zapošljenih ženskog pola	19
Prema obrazovanju	
Osnovno obrazovanje	1
Srednje obrazovanje	46
Više obrazovanje	6
Fakultetsko obrazovanje	62
Prema dužini radnog staža	
Broj zapošljenih do 5 godina radnog staža	6
Broj zapošljenih od 5 do 10 godina radnog staža	48
Broj zapošljenih od 10 do 15 godina radnog staža	24
Broj zapošljenih od 15 do 20 godina radnog staža	11
Broj zapošljenih od 20 do 25 godina radnog staža	10
Broj zapošljenih sa više od 25 godina radnog staža	16

Izvor: Opština Plav

6.1.3 Ujedinjene nacije, Evropska Unija i Opština Plav

Opština Plav teži da se poveže sa širom globalnom i evropskom zajednicom. Integracija u evropske tokove znači usklađivanje s evropskim standardima, normama i vrijednostima. Kroz procese pridruživanja i saradnje s evropskim institucijama, organizacijama i privredom, Opština Plav teži da građani imaju pristup istim pravima i mogućnostima kao i drugi građani Evrope i svijeta.

Evropski put opštine Plav predstavlja strateški alat za ubrzavanje lokalnog razvoja i unapređenje života građana. Put ka Evropi i Evropskoj uniji podrazumijeva integraciju lokalne zajednice u šire evropske tokove, promociju vrijednosti evropske zajednice, unapređenje infrastrukture, održivi ekonomski razvoj, podršku obrazovanju i kulturi, kao i jačanje saradnje sa drugim opštinama i regionima unutar Evrope.

Na globalnom planu, daje se doprinos lokalizaciji UN Ciljeva održivog razvoja, koji su transponovani kroz crnogorski krovni strateški dokument – Nacionalnu strategiju održivog razvoja do 3030. Kako bi opština Plav uspješno lokalizovala EU agendu i UN ciljeve održivog razvoja (SDGs) potrebna je

značajna podrška nacionalnih vlasti i međunarodnih partnera. Opština Plav će težiti da se približi gore pomenutim globalnim i evropskim kretanjima kroz doprinos društvenoj koheziji, infrastrukturna poboljšanja, održivi ekonomski razvoj, podršku obrazovanju i kulturi, ekološku održivost, participativno upravljanje, te regionalnu i međunarodnu saradnju.

6.1.4 Budžet Opštine

Sistem finansiranja lokalne samouprave uređen je Zakonom o finansiranju lokalne samouprave, koji predviđa da se sredstva za finansiranje izvornih nadležnosti opština obezbjeđuju u njihovim budžetima i da opštine samostalno raspolažu tim sredstvima. Ovaj zakon definiše četiri glavna izvora finansiranja lokalnih samouprava: sopstveni prihodi, zakonom ustupljeni prihodi, sredstva iz Egalizacionog fonda i sredstva iz budžeta države.

Prema ovom zakonu i posebnim poreskim zakonima, opštine mogu uvoditi različite poreske oblike: lokalne poreze (porez na nepokretnosti, prirez porezu na dohodak fizičkih lica, porez na potrošnju, porez na firmu ili naziv, porez na neizgrađeno građevinsko zemljište, porez na igre na sreću i zabavne igre), lokalne takse (boravišnu taksu, lokalne administrativne i komunalne takse) i lokalne naknade (naknade za korišćenje građevinskog zemljišta, uređivanje građevinskog zemljišta i korišćenje opštinskih puteva). Dodatno, dio sredstava dolazi iz državnih prihoda, uključujući prihode od poreza na dohodak fizičkih lica, koncesionih naknada i godišnjih naknada pri registraciji vozila.

U strukturi izvornih prihoda opštine Plav, najznačajniji dio dolazi iz transfera

iz Egalizacionog fonda, prihoda od poreza na dohodak fizičkih lica i koncesija. Među sopstvenim prihodima, najvažniji izvor je porez na nepokretnosti, koji ima najveći udio u ukupnim prihodima.

S obzirom na trenutnu strukturu prihoda kao i trendove, postoji realan optimizam i prostor za unapređenje naplate svih izvornih prihoda. Kroz jačanje lokalnih kapaciteta, efikasniju administraciju i promovisanje privrednog razvoja, Opština Plav ima mogućnost da postepeno povećava prihode iz sopstvenih izvora, čime bi dodatno unaprijedila finansijsku stabilnost i ostvarila veća ulaganja u razvoj lokalne zajednice..

	2020	2021	2022	2023	2024
TEKUĆI	3 831 989,00 €	3 553 300,00 €	3 366 175,00 €	3 396 147,00 €	3 535 960,00
KAPITALNI	697 450,00 €	1 341 700,00 €	783 825,00 €	1 473 853,00 €	1 739 040,00
UKUPNO	4 529 439,00 €	4 895 000,00 €	4 150 000,00 €	4 870 000,00 €	5 275 000,00

Izvorni prihodi od 2020. do 2024. godine

	2020	2021	2022	2023	2024
POREZI	903. 000,00 €	950 000,00 €	710 000,00 €	892 000,00	970 000,00
TAKSE	18 100,00 €	22 035,77 €	25 000,00 €	33 957,24	30 000,00
NAKNADE	527 000,00 €	440 000,00 €	431 000,00 €	605 000,00	519 000,00
OSTALI PRIHODI	146 150,64 €	141 300,00 €	370 201,69 €	285 000,00	86 000,00
DONACIJE I TRANFERI	2 380 000,00 €	1 695 000,00 €	1 705 000,00 €	1 800 000,00	2 440 000,00
UKUPNO	3 974 250,64 €	3 248 335,77 €	3 241 201,69 €	3 615 957,24	4 045 000,00

Izvor: Opština Plav, Sekretarijat za privredu, razvoj i finansije

7. ANALIZA REALIZACIJE STRATEŠKOG PLANA RAZVOJA ZA PERIOD 2013–2017.

Analiza realizacije Strateškog plana razvoja opštine Plav za period 2013–2017. godine predstavlja korak u procesu planiranja budućih aktivnosti i razvojnih prioriteta za naredni period od 2024. do 2031. godine. Ovaj segment pruža uvid u ostvarene rezultate, identifikuje postignuća i nedostatke prethodnog strateškog plana, te postavlja temelje za dalje usmjeravanje razvojnih napora opštine.

Od ukupnog broja planiranih projekata iz prethodnog plana, 26 je relevantno za opštinu Plav, dok se preostale odnose na Gusinje. Generalno, može se zaključiti da je relativno mali broj planiranih projekata a da tokom decenijskog perioda tek oko 30% projekata u potpunosti realizovano, od čega je minimalan broj realizovan prije isteka trajanja dokumenta.

Pregled broja realizovanih projekata Strateškog plana razvoja opštine Plav 2013–2017 u odnosu na planirane

	Planirani broj projekata	U potpunosti realizovano	Djelimično realizovano	Nerealizovano
Prioritet 1 Razvoj i unapređenje društvenih djelatnosti	2	1	1	0
Prioritet 2 Razvoj i unapređenje infrastrukture	9	1	4	4
Prioritet 3 Razvoj i unapređenje privrednih djelatnosti	9	4	3	2
Prioritet 4 Unapređenje i zaštita životne sredine	6	1	3	2
Ukupno	26	7	11	8

Izvor: Opština Plav

Najznačajniji projekti koji su realizovani su Prostorni plan posebne namjene na Nacionalni park "Prokletije", zatim Prostorno-urbanistički plan opštine Plav sa strateškom procjenom uticaja na životnu sredinu i Studija zaštite, revitalizacije i valorizacije Plavskog jezera. Ipak, može se reći da je operacionalizacija ovih dokumenata izostala, a naročito u dijelu unapređenja saobraćajne mreže, komunalne infrastrukture, privlačenja investicija, zaštite kulturnog naslijeđa ali i biodiverziteta.

Može se zaključiti da je deceniju između dva planska dokumenta obilježio spor rast i nedostatak kontinuiteta u sprovođenju politika i mjera. Stoga su sve mjere koje su djelimično realizovane (vidi ilustraciju ispod) kao i dio u potpunosti realizovanih mjera relevantne i za aktuelni planski period i zahtijevaju značajna ponovna ulaganja, s obzirom na to da su efekti na duži rok izostali.

Realizacija Strateškog plana razvoja opštine Plav za period 2013–2017, po projektima, sa postignutim efektima

Prioritet 1	Razvoj i unapređenje društvenih djelatnosti	Efekti
Mjera 1.1	Unapređenje uslova za izvođenje obrazovanja	
	1. Projekat: Sanacija i rekonstrukcija krovne konstrukcije sa pokrivačem JUSMŠ "Bečo Bašić" Plav	U potpunosti realizovano
Mjera 1.2	Unapređenje uslova za sportsko-rekreativne aktivnosti i fizičku kulturu	
	2. Projekat: Izgradnja sportske sale u Gusinju	N/A
Mjera 1.3	Unapređenje javnih površina, očuvanje i zaštita spomenika kulture	
	3. Projekat: Uređenje javnih površina (trg, parkovi i dr.) i zaštita kulturno-istorijskih spomenika	Djelimično realizovano. Plavski trg je izgrađen. Ograničen je napredak u dijelu zaštite kulturno-istorijskih spomenika.
Prioritet 2	Razvoj i unapređenje infrastrukture	
Mjera 2.1	Unapređenje postojeće i izgradnja nove saobraćajne infrastrukture	
	4. Projekat: Rekonstrukcija i otvaranje magistralnog puta Plav – Bogičevica – Dečani	Nerealizovano.
	5. Projekat: Završetak dionice puta Gusinje - Granični prelaz Grnčar u dužini 5,5 km	N/A
	6. Projekat: Rekonstrukcija lokalnog puta Plav – Vojno selo - Gusinje u dužini 6 km	U potpunosti realizovano.
	7. Projekat: Izgradnja sjeverne zaobilaznice puta Limski most-Rudo polje-Skić-Korita	Nerealizovano.
	8. Projekat: Proboj, rekonstrukcija i asfaltiranje lokalnih i nekategorisanih puteva i gradskih ulica u sva tri mjesna centra	Djelimično realizovano.
	9. Projekat: Rješavanje problema parking prostora u Plavu, Gusinju i Murini	Djelimično realizovano.
Mjera 2.2	Izgradnja komunalne infrastrukture i unapređenje komunalnih usluga	
	10. Projekat: Zaštita vodoizvorišta i rekonstrukcija vodovodne mreže u Plavu, Gusinju i Murini	Djelimično realizovano.
	11. Projekat: Izgradnja i rekonstrukcija kanalizacione mreže i postavljanje postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda u Gusinju i Plavu	Nerealizovano.
	12. Projekat: Izgradnja nove i proširenje fekalne kanalizacione mreže na potezu Gusinje – Plav (sa obje strane Ljuče i Plavskog jezera) sa izgradnjom postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda u Brezovicama (Pjeskovi)	Nerealizovano.

	13. Projekat: Opremanje JP za komunalno-stambene djelatnosti	Djelimično realizovano.
Prioritet 3	Razvoj i unapređenje privrednih djelatnosti	
Mjera 3.1	Unapređenje poslovnog ambijenta i razvoj preduzetništva	
	14. Projekat: Prostorno-urbanistički plan opštine Plav sa strateškom procjenom uticaja na životnu sredinu	
	15. Projekat: Izrada lokalne planske dokumentacije	Djelimično realizovano.
	16. Projekat: PPPN NP "Prokletije"	U potpunosti realizovano.
	17. Projekat: Izrada plana stimulativnih mjera za investitore	Nerealizovano.
	18. Projekat: Izrada web portala opštine Plav	U potpunosti realizovano.
	19. Projekat: Izrada priručnika investicionih mogućnosti u opštini Plav	Nerealizovano.
Mjera 3.2	Razvoj poljoprivrede, revitalizacija sela i proizvodnja eko-hrane	
	20. Projekat: Razvoj klastera na području opštine Plav	Djelimično realizovano. Klasteri za drvopreradu i turizam su oformljeni ali je njihova funkcionalnost upitna.
	21. Projekat: Melioracija doline Ljuče za razvoj poljoprivrede	N/A
Mjera 3.3	Unapređenje, promocija i raznovrsnost turističke ponude	
	22. Projekat: Izrada turističke mape opštine Plav	U potpunosti realizovano.
	23. Projekat: Uređenje turističkih lokacija: Hridsko i Visitorsko jezero (...)	Djelimično realizovano. Uspostavljen je režim zaštite za Hridsko jezero.
	24. Projekat: Uređenje Alipašinih izvora	N/A
	25. Projekat: Uređenje prostora oko vodopada Grlje sa izgradnjom galerije	N/A
Prioritet 4	Unapređenje i zaštita životne sredine	
Mjera 4.1	Unapređenje sistema upravljanja otpadom	
	26. Projekat: Uređenje prostora u centru Plava između gradskog stadiona i doma zdravlja (uklanjanje drvnog otpada)	Nerealizovano.
	27. Projekat: Sanacija divljih deponija	Djelimično realizovano.
	28. Projekat: Sanacija odlagališta otpada i izgradnja transfer stanice za kratkoročno odlaganje otpada	Djelimično realizovano.
Mjera 4.2	Zaštita i valorizacija Plavskog jezera i vodenih tokova	
	29. Projekat: Studija zaštite, revitalizacije i valorizacije Plavskog jezera	U potpunosti realizovano.
	30. Projekat: Čišćenje dna Plavskog jezera	Nerealizovano.
	31. Projekat: Regulacija rijeke Grnčar, Dolja i Grlja	N/A
	32. Projekat: Uređenje korita rijeke u Plavu, Gusinju i Murini	Djelimično realizovano.

8. SWOT Analiza

DRUŠTVENI RAZVOJ

SNAGE

- Pozitivan prirodni priraštaj u pojedinim godinama kao znak vitalnosti lokalne zajednice
- Gotovo udvostručen obuhvat djece predškolskim obrazovanjem što ima povoljan uticaj na rani razvoj djece kao i podršku roditeljima pri zapošljavanju
  - Blagi porast broja učenika osnovnih škola
  - Istaknuti intelektualci i umjetnici sa područja Plava
  - Visok stepen povezanosti, solidarnosti i volonterizma u lokalnoj zajednici
  - Prepoznate kulturno-umjetničke i gastro manifestacije (Plavski književni susreti, Dani borovnice itd.)
- Porast broja domaćinstava i stanova kao pokazatelj perspektive za stanovanje
  - Dostupne institucije i osnovne usluge na lokalnom nivou
  - JU Dnevni Centar za djecu i omladinu sa smetnjama u razvoju "LIPA"
  - Usluge geronto domaćica za starija lica
  - Mreža volontera Crvenog krsta
  - Razvijena saradnja škola sa lokalnom zajednicom i poslodavcima (dualno obrazovanje)
    - Aktivna dijaspora
    - Bogato kulturno nasljeđe i stari zanati
    - Uspostavljena kulturna ruta
    - Mjere podrške /Raspodjela sredstava za razvoj civilnog društva
    - Lokalni plan socijalne i dječije zaštite za opštinu Plav za period od 2022. do 2026. godine
      - Memorandum o saradnji za unapređivanje ravnopravnosti na lokalnim nivoima
        - Odluka o rodnoj ravnopravnosti
        - Lokalni akcioni plan za mlade i sport

SLABOSTI

- Negativni migracioni saldo, iseljavanje stanovništva, što dovodi do smanjenja broja stanovnika i radno sposobne populacije („odliv mozgova“)
- Visok udio korisnika socijalne usluge materijalnog obezbjeđenja u opštini Plav u odnosu na nacionalni prosjek i visok rizik od siromaštva
  - Nedostatak visokoškolskih ustanova
  - Mali broj programa obrazovanja odraslih i licenciranih organizatora obuka
  - Demografsko pražnjenje ruralnih područja
  - Neefikasno angažovani resursi dijaspore (primjena savremenih znanja i tehnologija, valorizacija akumuliranog kapitala i finansija itd.)
  - Nedovoljno razvijene usluge i pristupačnost za lica sa invaliditetom
  - Nedovoljno zaštićeno i promovisano kuturno nasljeđe
  - Nedostatak kontinuirane ponude kulturnih sadržaja
  - Na teritoriji opštine Plav nema zaštićenih pokretnih kulturnih dobara
  - Potencijalna kulturna dobra u najvećoj mjeri nijesu evidentirana, dokumentovana i proučena; inicijativa o prethodnoj zaštiti.
  - Značajan fond arhitektonske baštine nije valorizovan, nije upisan u Registar kulturnih dobara Crne Gore niti je pokrenuta inicijativa o prethodnoj zaštiti.
  - Nedovoljna zastupljenost žena na mjestima odlučivanja u lokalnoj upravi

ŠANSE

- Unapređenje baze podataka o nakon objavljivanja rezultata popisa iz 2023. godine može pružiti preciznije informacije za bolje planiranje lokalnih politika
  - Unapređenje mreže usluga u zajednici u saradnji sa lokalnim nevladinim organizacijama
  - Podsticaji za zapošljavanje navršениh visokoškolaca sa prebivalištem u opštini Plav (stipendije i zapošljavanje)
  - Obezbjedenje pristupa svim javnim uslugama i objektima uz kontinuirano unapređenje kvaliteta usluga, infrastrukture, te objekata kulture, fizičke kulture, socijalne i dječje zaštite, kao i izgradnju novih predškolskih ustanova i pristupačnih sadržaja za sve građane, posebno za korisnike socijalne zaštite
    - Obezbjedenje fizičke pristupačnosti za lica sa invaliditetom
    - Razvoj kulturni život u gradskom području ali i u lokalnim centrima kojima gravitiraju naselja
    - Izgradnja kapaciteta za sport i rekreaciju zatvorenog tipa uz podršku

nacionalnih vlasti i sponzora

- U centrima seoskih naselja razvijati aktivnosti i graditi objekte za potrebe društvenog života, snabdijevanja i usluga (Dom MZ, Dom kulture, škole, samoposluge, apoteka)
- Oživljavanje i modernizacija starih zanata i međugeneracijski prenos vještina

PRIJETNJE

- Nastavak negativnih demografskih trendova
- Nedostatak kapaciteta i finansijskih sredstava za sprovođenje planiranih razvojnih politika na lokalnom nivou
- Nedostatak licenciranih pružalaca usluga na lokalnom nivou
- Veliki broj stanovnika koji žive u inostranstvu otežava prikupljanje preciznih demografskih podataka, što otežava precizno planiranje, sprovođenje i praćenje uspješnosti lokalnih politika
- Globalna ekonomska kriza
- Politička nestabilnost u regionu i u svijetu

EKONOMSKI RAZVOJ

SNAGE

- Lokalna strategija zapošljavanja i uspostavljeno Lokalno partnerstvo za zapošljavanje
- Povećan stepen konkurentnosti opštine Plav
- Strategija zapošljavanja opštine Plav
- Aktivna politika zapošljavanja (mjere ZZZCG)
- Mjere podrške poljoprivredi iz Agrobudžeta
- Mjere za razvoj ženskog preduzetništva
- Međunarodna planiranska staza „Vrhovi Balkana“
- Bogatstvo prirodnih resursa za pokretanje ekonomskih, zelenih poslova
- kvalitet podzemnih voda pogodan za piće i flaširanje
- prirodne ljepote i panoramski vidici
- plodno zemljište pogodno za poljoprivredu i stočarstvo
- gastronomija bazirana na lokalnim proizvodima
- Ko-finansiranje rada lokalne samouprave iz Egalizacionog fonda

SLABOSTI

- Nizak stepen razvijenosti opštine Plav
- Neformalni rad i siva ekonomija
- Nerazvijena privredna infrastruktura (ne postoje privredne zone, biznis inkubatori, klasteri)
  - Niska profitabilnost privrednih subjekata
  - Slaba struktura privrednih subjekata, preovladavaju mikro preduzeća
  - Visoka stopa nezapošljenosti i niska stopa aktivnosti radno sposobnog stanovništva
    - Nedovoljan obuhvat nezaposlenih lica mjerama aktivne politike zapošljavanja
      - Niske sume koje je opština u mogućnosti da obezbijedi za podršku razvoju preduzetništva i ekonomije
      - Nedovoljna iskorišćenost mjera za razvoj poljoprivrede od strane lokalnih preduzetnika
        - Nizak stepen produktivnosti i konkurentnosti lokalne poljoprivrede
        - Nizak stepen informisanosti, vještina i osnaženosti žena da pokreću biznise
          - Nezainteresovanost investitora
          - Nedostatak smještajnih kapaciteta za prihvatanje većeg broja turista
          - Nedostatak prateće infrastrukture i turističkih sadržaja za različite ciljne grupe (porodice, djecu, kompanije...)
          - Nedostatak licenciranih turističkih vodiča
          - Slaba naplata turističke takse

ŠANSE

- Razvoj biznis zona
- Regionalno povezivanje i razvoj klastera
  - Razvoj nefinansijskih mjera podrške poljoprivrednicima: otkup poljoprivrednih proizvoda i stoke, snabdijevanje poljoprivrednih proizvođača vještačkim đubrivom, stočnom hranom, kao i servis mehanizacije itd.
    - Fondovi EU za razvoj digitalnih i zelenih inovacija
    - Nacionalni fondovi za razvoj ekonomije, preduzetništva i inovacija
    - Dalja popularizacija i diverzifikacija sportsko-avanturističkih ponuda (kajaking, turno skijanje, hodanje na krpljama, paraglajding)
      - Organizacija Bootcamp-ova za elektronske sportaše
      - Unapređenje valorizacije Via Dinarica

- Razvoj partnerskih projekata sa lokalnim partnerstvima za zapošljavanje (LPZ) u opštinama iz zemlje i regiona
- Unapređenje konkurentnosti sjevernog regiona prvenstveno u poljoprivredi, turizmu, energetici, drvopreradi, uvođenje međunarodnog standarda poslovanja, povećanje vrijednosti u proizvodnji i promocija izvoza
- Izgradnja hotela Visitor (očekuje se, pored obezbjeđenja kvalitetne ponude i zapošljavanje preko 50 osoba)

PRIJETNJE

- Davanje prednosti socijalnim transferima nasuprot zapošljavanju od strane lokalnog stanovništva
- Povećanje upošljavanja u javnom sektoru smanjuje zainteresovanost radne snage za angažovanje u realnom sektoru
- Nedostatak kvalifikovane i zainteresovane domaće radne snage za sektore u kojima je prepoznat potencijal za rast (građevinarstvo, poljoprivreda, turizam)
- Globalna finansijska kriza
- Neformalna ekonomija i rad na crno
- Nizak stepen profitabilnosti lokalnih biznisa
- Slab pristup izvorima finansiranja za privredu, pogoršavanje uslova kreditiranja zbog inflacije
- Nedostatak svijesti lokalnog stanovništva o značaju održivog razvoja i sprečavanja devastacije resursa kao glavnih ekonomskih inputa

POLJOPRIVREDA

SNAGE

- Značajne površine očuvanog zemljišta gdje pašnjaci i livade zauzimaju najveće površine, što predstavlja prirodni potencijal za razvoj stočarstva
- Bogatstvo ljekovitim biljem i šumskim plodovima i gljivama
- Povoljni uslovi za pčelarstvo koje je najbolji indikator ekološkog područja,
- Tradicionalni prerađivački proizvodi (prerada u domaćinstvima i stari recepti),
- Cjenovna konkurentnost pojedinih proizvoda (jagnjeće meso)
- Vrijedno stanovništvo i tradicija u poljoprivrednoj proizvodnji,
- Postojanje radne snage koja traži dodatnu mogućnost za zapošljavanje,
- Stručne službe i stručni kadar za edukaciju poljoprivrednih proizvođača

(Biotehnički fakultet, Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji, Služba za selekciju stoke, Lokalni sekretarijat za poljoprivredu, Veterinarske ustanove).

SLABOSTI

- Mala ekonomska moć stanovništva
- Neiskorišćenost prirodnih i ljudskih potencijala
- Nedovoljno izgrađena infrastruktura,
- Slaba primjena savremenih tehnologija i specijalizacije proizvodnje
- Nizak stepen primjene mehanizacije
- Male površine koje se navodnjavaju
- Usitnjenost posjeda i primarne poljoprivrede
- Prenamjena poljoprivrednog zemljišta i korišćenje u druge namjene
- Slaba produktivnost i konkurentnost na tržištu,
- Relativno visoke cijene inputa koje utiču na cijenu gotovih proizvoda,
- Skup kapital (visoke kamatne stope, nepostojanje ili kratak grejs period),
- Nizak stručni nivo proizvođača za bavljenje poljoprivredom,
- Nepostojanje organizovanog otkupa za najvažnije poljoprivredne proizvode,
- Bavljenje poljoprivredom kao dopunskom djelatnošću,
- Migracija stanovništva iz sela u grad i depopulacija,
- Nepovoljna starosna i socijalna struktura,
- Nedovoljno horizontalno i vertikalno povezivanje u lancu proizvodnje hrane.

ŠANSE

- Brži tehnološki razvoj kroz razvojnu budžetsku podršku i podsticaje iz EU,
- Brži transfer znanja od nauke i stručnih službi prema neposrednim poljoprivrednim proizvođačima,-plasman proizvoda kroz razvoj turizma (valorizacija Plavskog jezera),
- Proizvodnja tradicionalnih i sertifikovanih poljoprivrednih proizvoda, gajenje i očuvanje autohtonih biljnih vrsta,
- Jačanje lokalne proizvodnje i tržišta,
- Zaštita geografskog porijekla i uvođenje šema kvaliteta.

PRIJETNJE

- Trajno gubljenje poljoprivrednih površina i intenziviranja proizvodnje koje povećava mogućnost zagađenja životne sredine i zemljišta kao najvažnijeg

resursa u poljoprivredi,

- Nakon otvaranja tržišta dolazi do povećanja konkurencije,
- Nizak kvalitet i obim proizvodnje može ugroziti položaj cijelih grana proizvodnje-odsustvo standarda i slaba kontrola bezbjednosti proizvedene hrane,
- Pogrešno sagledavanje i pozicioniranje poljoprivrede u predstojećim integracionim procesima.

INFRASTRUKTURA

SNAGE

- Tradicionalno graditeljsko nasljeđe: kuće, katuni i kolibe, mlinovi i vodenice..
- Uspostavljena komunalna infrastruktura
- Razvijena telekomunikaciona mreža
- Dobra elektroenergetska pokrivenost opštine
- Sjeverni razvojni saobraćajni koridor–kojim se podstiče razvoj Sjevernog regiona i koji uključuje naselja Pljevlja, Bijelo Polje, Berane, Andrijevića, sa sekundarnim vezama Plav, Gusinje, Petnjica i Rožaje.
- Razvijena mreža lokalnih i nekategorisanih puteva
- Gradsko naselje (reciklažni centar) sa sortirnicom
- Sanirano nelegalno odlagalište otpada "Komarača"

SLABOSTI

- Nelegalna gradnja i gradnja koja nije usklađena sa predionim karakteristikama kraja
- Tradicionalni način gradnje iščezava
- Neadekvatno saniranje otpadnih voda i čvrstog otpada
- Divlje deponije-smetlišta
- Zastario vodovodni sistem sa čestim kvarovima i internim gubicima u mreži
- Zastarjele vodovodne cijevi od azbesta i plastike, vrijeme kontakta za dezinfekciju vode hlorom neusklađeno sa preporukama SZO
- Nedostatak vode tokom sušne sezone zbog smanjene izdašnosti izvorišta i gubitaka vode (preko 60%) unutar distributivnog sistema.
- Loš saobraćajni položaj opštine i povezanost sa većim gradskim centrima
- Neadekvatan kvalitet lokalnih puteva
- Stabilno snadbijevanje električnom energijom
- Nejednaka pokrivenost telekomunikacijskim uslugama (nedostupnost internet mreže na područjima glavnih turističkih atrakcija)

ŠANSE

- Usaglašavanje lokalnog plana za komunalni otpad i bezopasni sa Nacionalnim planom upravljanja otpadom 2024-2028

- Rekonstrukcija, izgradnja, kvalitetno održavanje i racionalno korišćenje saobraćajne, hidrotehničke, energetske i telekomunikacione infrastrukture kojom se obezbjeđuje racionalna organizacija prostora, integralan razvoj i uređenje prostora

- Poboljšanje saobraćajne dostupnosti Plava (magistralne i regionalne putne mreže) prema okruženju i povezanosti centara u mreži naselja sa zonama razvoja

- Odgovorni izbori lokacija za građevinske objekte:

- Sprovođenje neophodnih prostorno-planskih mjera za pravilan izbor lokacije regionalne sanitarne deponije, rasporeda objekata i aktivnosti u okviru planiranih turističkih i industrijskih zona uz uvažavanje mikrolokacijskih karakteristika predmetnih lokacija;

- Uspostavljanje zone zaštite (zelenila) oko planiranih saobraćajnica sa povećanom frekvencijom vozila (dionica Autoputa, frekventni regionalni putni pravci);

- Definisanje trasa za predložene saobraćajnice i optimizacija prostornog lociranja trasa saobraćajnih koridora: (i) dionice autoputa Andrijevica-Murino-Čakor-Bjeluha van naselja, (ii) magistralnih i regionalnih saobraćajnih pravaca u zoni zahvata Plana, na način da se izbjegnu područja sa očuvanom i vrijednom prirodom, uključujući postojeća i planirana zaštićena prirodna dobra, EMERALD i IPA područja i sl., (iii) utvrđivanje akustičnih zona.

- Između razvojnih zona je neophodna intenzivna međuopštinska saradnja, zajedničko rješavanje konflikata u prostoru i stvaranje mogućnosti za komplementaran privredni razvoj, a naročito saradnja u oblasti saobraćajne infrastrukture, energetike, rješavanja problema u upravljanju otpadom i rješavanja uočenih ekoloških problema. Na taj način se podstiče regionalna saradnja i policentrični razvoj u mreži naselja.

- Razvojne zone Sjevernog regiona-Razvojna zona Polimljsko-plavska (Plav, Gusinje, Andrijevica, Berane, Petnjica)

- Reaktivacija putnog pravca: Murino-Čakor-Peć

- Zaštita vodoizvorišta

- Tretman otpadnih voda

- Zatvaranje i sanacija smetlišta i deponija u zonama sa vrijednim poljoprivrednim zemljištem

- Izrada katastra izvora zagađivača i plana upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom
- Podsticanje organsko-biološke poljoprivrede i povezivanje razvoja turizma sa lokalnom poljoprivrednom proizvodnjom
- Razvoj projekata prekogranične saradnje u prekograničnim razvojnim zonama: Berane, Andrijevića, Rožaje, Plav-Peć, Kosovska Mitrovica i Prekogranični park Prokletije (Plav, Gusinje-Albanija-Kosovo)

PRIJETNJE

- Dalja devastacija prostora zbog ubrzanog, neplanskog urbanističkog razvoja i turizma
- Neadekvatno regulisani odnosi sa investitorima i definisane njihove zakonske i druge obaveze po pitanju zaštite životne sredine prilikom realizacije građevinskih i infrastrukturnih projekata
- Nedovoljno definisani i usaglašeni interesi opština u regiji, radi daljih zajedničkih projekata na unapređenju infrastrukture i integrisanom upravljanju prirodnim resursima
- Nedovoljno korišćenje mogućnosti za finansiranje infrastrukturnih projekata
- Finansijska kriza
- Elementarne nepogode

ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE

SNAGE

- Očuvana životna sredina
- Prirodni resursi
  - hidropotencijal
  - biodiverzitet
  - planine sa mnoštvom geo-elemenata
  - šumsko bogatstvo četinarara i lišćara
  - plodno zemljište
  - atraktivne turističke lokacije
  - šumsko voće i ljekovito bilje
  - Prisutnost NP „Prokletije“
- Endemske vrste, opisane, istražene
- Urađena Studija revitalizacije i zaštite Plavskog jezera, (Institut za vodoprivredu, 2018)

- Plan upravljanja NP Prokletije
- Zaštićena područja
- Lokalne nevladine organizacije koje se bave zaštitom životne sredine
- Izrađen Lokalni plan za zaštitu biodiverziteta
- Popis biodiverziteta urađen

SLABOSTI

- Eksploatacija šuma
- Zagađenje zemljišta zbog neselektivnog i nepropisnog odlaganja industrijskog i gradskog otpada
  - Erozija poljoprivrednog zemljišta duž rječnih tokova
  - Eksploatacija šljunka.
  - Loše stanje životne sredine Plavskog jezera i priobalja, usljed nepovoljnih prirodnih i antropogenih uticaja
    - Visoki procijenjeni troškovi realizacije projekta sanacije i revitalizacije Plavskog jezera
    - Neadekvatan sistem zaštite i regulacije vodotoka od poplava, odrona i klizišta
  - Nizak stepen ekološke osviješćenosti lokalnog stanovništva

ŠANSE

- Izrada detaljnih studija predjela i lokalnih studija lokacija
- Zaštita, revitalizacija i valorizacija Plavskog jezera
- Mogućnost proizvodnje energije
  - Potencijal za biomasu
  - Hidro potencijal
- Saradnja sa domaćim i međunarodnim organizacijama za zaštitu životne sredine
  - Unpaređenje saradnje sa naučnom zajednicom

PRIJETNJE

- Nemogućnost lokalne uprave da obezbijedi finansiranje projekta sanacije i revitalizacije Plavskog jezera
  - Izostanak adekvatne podrške nacionalnih vlasti za primjenu EU propisa o zaštiti životne sredine na lokalnom nivou
  - Klimatske promjene

DOBRO UPRAVLJANJE

SNAGE

- Ljudski resursi
- OGP Local Partnerstvo (Obaveze i mogućnosti za saradnju kako je planirano kroz Partnerstvo za otvorenu upravu na lokalnom nivou)
- Aktivan klub odbornica
- Dugogodišnja saradnja sa civilnim sektorom

SLABOSTI

- Nedovoljno razvijen sistem dobrog upravljanja u oblasti zaštite životne sredine i smanjenja rizika od klimatskih promjena
- Nedovoljno razvijen poslovni ambijent za razvoj ženskog preduzetništva
- Nedostatak finansijskih sredstava za uvođenje e-servisa za građane
- Nezainteresovanost građana za učešće u procesu donošenja odluka
- Nizak stepen elektronske pismenosti kod građana

ŠANSE

- Stručno usavršavanje službenika i namještenika
- Digitalizacija uprave
- Imenovanje Ombudsmana ili kontakt osobe za građane
- Dostupnost elektronskih usluga za građane
- Unapređenje svih kanala komunikacije sa građanima
- Prenošnje sjednica lokalnog parlamenta
- Jačanje kapaciteta lokalne uprave za korišćenje sredstava dostupnih EU fondova
- Lokalizacija Ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih nacija
- Aktivno učešće u lokalizaciji i sprovođenju agende pristupanja EU
- Orodnjavanje lokalnih politika

PRIJETNJE

- Usporen proces decentralizacije
- Nedostatak kapaciteta za sprovođenje donesenih razvojnih planova
- Moguće nesuglasnosti između politika razvoja lokalnih samouprava i države
- Nedovoljno diverzifikovani izvori sredstava za opštinu

CILJEVI RAZVOJA OPŠTINE PLAV ZA PERIOD 2025-2032.

IV CILJEVI RAZVOJA OPŠTINE PLAV ZA PERIOD 2025–2032.

Postavljanje jasnih i ambicioznih ciljeva razvoja ključno je za vođenje Opštine Plav ka održivom napretku i unapređenju kvaliteta života svojih građana. Ciljevi razvoja za naredni period formulisani su na osnovu temeljite analize trenutnog stanja, sagledavanja potreba i aspiracija građana, kao i prepoznavanja ključnih izazova s kojima se Opština Plav suočava. Ovi ciljevi su postavljeni s vizijom dugoročnog prosperiteta, uzimajući u obzir dostignuća i napredak koji se očekuje tokom definisanog perioda.

Kroz ovaj dokument, nastojimo da postavimo realne, mjerljive, ostvarive, relevantne i vremenski ograničene ciljeve (SMART ciljeve) koji će služiti kao putokazi za sve aktivnosti i projekte u narednom periodu. U skladu s tim, ciljevi razvoja obuhvataju širok spektar oblasti, uključujući ekonomski rast, socijalnu inkluziju, zaštitu životne sredine, infrastrukturno unapređenje, kulturnu i društvenu vitalnost, kao i efikasno upravljanje javnim resursima.

Postavljanje ovih ciljeva predstavlja osnovni korak ka stvaranju strategije i planova koji će omogućiti Opštini Plav da ostvari svoju viziju razvoja i postane još atraktivnije mjesto za život, rad i ulaganje. U tom duhu, ciljevi razvoja za period od 2024. do 2031. godine čine temelj za buduće akcije i inicijative koje će doprinijeti ostvarenju željenog napretka i blagostanja lokalne zajednice.

9.1 Opšti cilj

POSTIZANJE ODRŽIVOG SOCIOEKONOMSKOG RAZVOJA I OČUVANJE KULTURNE I PRIRODNE BAŠTINE KROZ EFIKASNO UPRAVLJANJE RESURSIMA, USVAJANJE INOVACIJA, RAZVOJ INFRASTRUKTURE I UNAPREĐENJE KVALITETA JAVNIH USLUGA.

Održivi socioekonomski razvoj predstavlja proces unapređenja kvaliteta života sadašnjih generacija, uz istovremeno očuvanje prirodnih resursa i stvaranje uslova za prosperitet budućih generacija. Ovaj koncept teži postizanju ravnoteže između ekonomske, socijalne i ekološke dimenzije razvoja kako bi se osiguralo dugoročno blagostanje zajednice. Ključni elementi održivog socioekonomskog razvoja uključuju:

1. Ekonomsku održivost: Osiguravanje stabilnog i održivog rasta ekonomije uz poštovanje principa pravedne raspodjele resursa i stvaranje prilika za sve slojeve društva da doprinesu i imaju koristi od ekonomskog napretka.

2. Socijalnu inkluzija: Stvaranje uslova za inkluzivan razvoj u kojem su osigurani jednaki pristupi obrazovanju, zdravstvenoj zaštiti, zapošljavanju i drugim osnovnim uslugama za sve građane, bez obzira na socioekonomski status, pol, dob, etničku pripadnost ili bilo koje druge faktore diskriminacije.

3. Zaštitu životne sredine: Implementacija mjera i politika koje osiguravaju očuvanje prirodnih resursa, smanjenje emisije štetnih gasova, zaštitu biodiverziteta i promociju ekološke svijesti među građanima i privrednim subjektima.

4. Razvoj i očuvanje kulture: Poštovanje kulturnog nasljeđa i identiteta zajednice, podržavanje kulturnih i kreativnih industrija te promocija kulturnog turizma kao faktora razvoja lokalne ekonomije.

5. Participaciju i transparentnost: Osiguravanje aktivnog učešća građana, lokalnih zajednica i relevantnih aktera u procesima donošenja odluka, kao i transparentnost u upravljanju resursima i sprovođenju politika.

9.2 Specifični ciljevi i prioriteti

Ovaj strateški plan se oslanja na ključne oblasti razvoja i prioritete koji su usklađeni s vizijom održivog, inkluzivnog i otpornog razvoja Opštine Plav do 2032. godine. Na osnovu analize trenutnog stanja i potencijala lokalne zajednice, definisano je pet specifičnih strateških ciljeva koji će se ostvarivati kroz jasno postavljene prioritete.

Za svaki od ovih pet ciljeva definisani su prioriteti i odgovarajući pokazatelji uspješnosti (indikator) koji omogućavaju praćenje napretka u ostvarivanju ciljeva tokom implementacije plana. Pokazatelji uspješnosti su konkretne, mjerljive jedinice koje se odnose na ključne promjene u svakoj prioritetnoj oblasti. Oni omogućavaju evaluaciju postignutih rezultata i prilagođavanje aktivnosti prema potrebama zajednice i razvojnim prioritetima.

Specifični strateški cilj 1: IZGRADNJA I UNAPREĐENJE OTPORNE, EKOLOŠKI PRIHVATLJIVE INFRASTRUKTURE

Prioritet 1.1. Izrada planske dokumentacije, studija, katastara i elaborata

Prioritet 1.2. Unapređenje postojeće i izgradnja nove saobraćajne infrastrukture

Prioritet 1.3. Unapređenje vodosnadbijevanja i komunalne infrastrukture i opremanje

Prioritet 1.4. Razvoj infrastrukture u cilju unapređenja javnih usluga, biznisa i turizma

Prioritet 1.5. Unapređenje i razvoj ostale komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti

Specifični strateški cilj 2: ODRŽIVI EKONOMSKI RAST I DOSTOJANSTVENA RADNA MJESTA

Prioritet 2.1. Jačanje konkurentnosti kroz mjere za stimulisanje resursne efikasnosti i investicija

Prioritet 2.2. Povećanje zaposlenosti i kreiranje kvalitetnih radnih mjesta

Prioritet 2.3. Unapređenje kvaliteta, obima i raznovrsnosti turističke ponude

Prioritet 2.4. Razvoj poljoprivrede, prerade i plasmana poljoprivrednih proizvoda

Prioritet 2.5. Ekološki i finansijski održivo šumarstvo, lovstvo i ribarstvo

Specifični strateški cilj 3: UNAPREĐENJE I RAZVOJ DRUŠTVENIH DJELATNOSTI

Prioritet 3.1. Unapređenje uslova za formalno i neformalno obrazovanje

Prioritet 3.2. Unapređenje zdravstvene zaštite i podrška zdravom razvoju zajednice

Prioritet 3.3. Unapređenje socijalne zaštite i usluga u zajednici

Prioritet 3.4. Jačanje kulture kao temeljne vrijednosti duhovnog, društvenog i ekonomskog razvoja

Specifični strateški cilj 4: ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE I ODRŽIVI RAZVOJ

4.1. Očuvanje biodiverziteta i ekosistemskih usluga, kao i kvaliteta ključnih prirodnih resursa

4.2. Razvoj održivih sistema za upravljanje otpadom

4.3. Poboljšanje energetske efikasnosti i korišćenja obnovljivih izvora energije

4.4. Jačanje svijesti o očuvanju životne sredine, zaštiti životinja i promovisanju održivih praksi

Specifični strateški cilj 5: DOBRO UPRAVLJANJE I UČEŠĆE GRAĐANA U PROCESIMA DONOŠENJA ODLUKA

5.1. Uvođenje principa otvorene, efikasne i odgovorne uprave i inkluzivnog postupka donošenja javnih politika

5.2. Održivo upravljanje javnom imovinom

9.3 Indikatori za specifične ciljeve

Indikatori su definisani kako bi mjerili ne samo kvantitativni rast (npr. dužina novoizgrađenih puteva, broj zapošljenih), već i kvalitativne promjene (npr. unapređenje kvaliteta usluga, zadovoljstvo građana). Praćenje indikatora biće organizovano kroz godišnje i srednjoročne evaluacije na nivou opštine.

Priložene tabele indikatora prikazuju osnovne i ciljne vrijednosti za svaki specifični cilj, osiguravajući transparentnost i mjerljivost napretka u svim sektorima.

Specifični strateški cilj 1: IZGRADNJA I UNAPREĐENJE OTPORNE, EKOLOŠKI PRIHVATLJIVE INFRASTRUKTURE

Naziv indikatora	Početna vrijednost (2025)	Ciljna vrijednost (2028)	Ciljna vrijednost (2032)	Izvor verifikacije
Broj izrađenih planskih dokumenata	/	3	7	Sekretarijat za uređenje prostora, ekologiju i zaštitu životne sredine
Dužina rekonstruisane saobraćajne mreže (km)	/	60	120	Direkcija za investicije i imovinske odnose
Broj naselja sa unapređenim vodosnabdijevanjem	/	5	8	DOO Komunalne djelatnosti Plav
Broj novoizgrađenih turističkih objekata i usluga	/	3	6	Turistička organizacija Plav
Broj modernizovanih komunalnih usluga	/	2	4	DOO Komunalne djelatnosti Plav

Specifični strateški cilj 2: ODRŽIVI EKONOMSKI RAST I DOSTOJANSTVENA RADNA MJESTA

Naziv indikatora	Početna vrijednost (2025)	Ciljna vrijednost (2028)	Ciljna vrijednost (2032)	Izvor verifikacije
Vrijednost investicija u resursnu efikasnost (€)	/	10.000,00	20.000,00	Sekretarijat za privredu, razvoj i finansije
Broj novootvorenih radnih mjesta		100	300	Sekretarijat za privredu, razvoj i finansije
Broj novih turističkih aranžmana		7	12	Turistička organizacija Plav
Broj modernizovanih poljoprivrednih gazdinstava		15	35	Sekretarijat za privredu, razvoj i finansije

Specifični strateški cilj 3: UNAPREĐENJE I RAZVOJ DRUŠTVENIH DJELATNOSTI

Naziv indikatora	Početna vrijednost (2025)	Ciljna vrijednost (2028)	Ciljna vrijednost (2032)	Izvor verifikacije
Broj novih školskih objekata	/	1	3	Sekretarijat za lokalnu samoupravu
Broj unaprijeđenih zdravstvenih ustanova	/	2	3	Sekretarijat za lokalnu samoupravu
Broj korisnika socijalnih usluga	/	2	4	Sekretarijat za lokalnu samoupravu
Broj kulturnih manifestacija godišnje	/	3	6	JU Centar za kulturu "Husein Bašić"

Specifični strateški cilj 4: ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE I ODRŽIVI RAZVOJ

Naziv indikatora	Početna vrijednost (2025)	Ciljna vrijednost (2028)	Ciljna vrijednost (2032)	Izvor verifikacije
Broj zaštićenih prirodnih područja	/	1	1	Sekretarijat za uređenje prostora, ekologiju i zaštitu životne sredine
Udio recikliranog otpada (%)	/	20	30	Sekretarijat za inspekcijske poslove i komunalni nadzor
Broj edukativnih radionica o ekologiji	/	3	9	Sekretarijat za uređenje prostora, ekologiju i zaštitu životne sredine

Specifični strateški cilj 5: DOBRO UPRAVLJANJE I UČEŠĆE GRAĐANA U PROCESIMA DONOŠENJA ODLUKA

Naziv indikatora	Početna vrijednost (2025)	Ciljna vrijednost (2028)	Ciljna vrijednost (2032)	Izvor verifikacije
Broj objavljenih javnih dokumenata	/	20	40	Sekretarijat za lokalnu samoupravu
Broj održanih javnih konsultacija	/	18	35	Sekretarijat za lokalnu samoupravu

Definisani ciljevi i pripadajući indikatori pružaju osnovu za strateško usmjerenje ka unapređenju ključnih oblasti, uključujući saobraćajnu, komunalnu i društvenu infrastrukturu, kao i razvoj održivih ekonomskih i ekoloških praksi. U nastavku su detaljno opisani projekti i aktivnosti planirani za realizaciju ovih ciljeva, uz jasnu povezanost sa utvrđenim prioritetima i očekivanim rezultatima koji će doprinijeti sveukupnom unapređenju kvaliteta života građana opštine Plav.

9.4 Projektne ideje za period 2025 - 2032.

Specifični strateški cilj 1: IZGRADNJA I UNAPREĐENJE OTPORNE, EKOLOŠKI PRIHVATLJIVE INFRASTRUKTURE	
Prioritet 1.1	Izrada planske dokumentacije, studija, katastara i elaborata
	1.1.1 Izrada projekta za izgradnju vodovodne mreže za naselja
	1.1.2 Izrada DUP-ova <ul style="list-style-type: none"> • DUP Centar 85 ha, urbana dogradnja i nadogradnja • DUP Glavica 70 ha, urbana izgradnja • DUP Plavsko jezero 380 ha, zaštita i kontrolisana gradnja • DUP Brezojevica 20 ha, urbana izgradnja • DUP Murino 20 ha, urbana izgradnja • DUP Bogičevica 32 ha, zaštita i kontrolisana gradnja • DUP Babino polje 12 ha, zaštita i kontrolisana gradnja
Prioritet 1.2	Unapređenje postojeće i izgradnja nove saobraćajne infrastrukture
	1.2.1 Izgradnja nove saobraćajnice na potezu od ulice Jezerske, iznad hotela Kula Damjanova, priključuje se na Vojnoselskoj ulici
	1.2.2 Izgradnja i rekonstrukcija postojeće saobraćajnice ulice Jaseničke, potez od mosta u Hote do izvorišta Pusta vrata
	1.2.3 Rekonstrukcija regionalnog puta od Jasenice do prevoja Ćaf Vranica
	1.2.4 Rekonstrukcija regionalnog puta Plav-Bogičevica-Dečane
	1.2.5 Rekonstrukcija regionalnog puta Plav-Čakor-Peć
	1.2.6 Rekonstrukcija postojeće saobraćajnice ulice Šabović i dijela Ribarke
	1.2.7 Rekonstrukcija ulica-II faza nastavak
	1.2.8 Izgradnja trotoara i rasvjete u Vojnom Selu-Hakanje
	1.2.9 Izgradnja trotoara, biciklističkih staza i postavljanje rasvjete na potezu od Latka Šarkinovića do Brezojevica-Hotel Same
	1.2.10 Izgradnja rasvjete u naselju Završ
	1.2.11 Rekonstrukcija, sanacija i presvlačenje putnih pravaca u seoskim naseljima
	1.2.12 Rekonstrukcija i izgradnja sjeverne zaobilaznice

	1.2.13 Izgradnja nove saobraćajnice na potezu od splavova ispod hotela „Minka“ do restorana „Lake Views“ ka Žiočkoj ulici
	1.2.14 Izgradnja nove saobraćajnice na potezu od benzinske pumpe ide iznad hotela „Minka“ i priključuje se u Žiočkoj ulici kod objekta Brijest
	1.2.15 Rekonstrukcija postojeće saobraćajnice ulice Prekutnice, na potezu od ulice Ribarke do džamije Redžepagića
	1.2.16 Izgradnja nove saobraćajnice u Centru Plava na potezu od ulice Jezerske ide ispod osnovne i srednje škole i priključuje se u Ribarskoj ulici u dužini oko 460m, u skladu sa DUP-om Centar Plav.
	1.2.17 Rekonstrukcija postojeće saobraćajnice dijela ulice Meteriz, ulice Javorja i dijela ulice Rudopoljska i to na potezu od ulice Kamića kule do Limskog mosta
	1.2.18 Izgradnja nove saobraćajnice na potezu od splavova, priključuje se u Jezerskoj ulici
	1.2.19 Rekonstrukcija postojeće saobraćajnice ulice Jezerska 2, na potezu od hotela „Minka“ do splavova Plavskog jezera
	1.2.20 Izgradnja nove saobraćajnice ulice Altića kuće na potezu od Rudopoljske ulice do ulice Javorja
	1.2.21 Izgradnja i rekonstrukcija postojeće saobraćajnice ulice Kumanice, i to na poteza ulivanja sa ulicom Vojnoseljskom do Vardišta
	1.2.22 Izgradnja i rekonstrukcija postojeće saobraćajnice ulice Krčevine, na poteza ulivanja sa ulicom Ćiradžijska do Vardišta
	1.2.23 Rekonstrukcija postojeće saobraćajnice ulice Meteriz od Opštine ide ulicom Kamića kule do Hridske ulice
	1.2.24 Zelena Opština Plav: Održiva mobilnost u javnim službama
	1.2.25 Izgradnja nove ulice iza Centra za kulturu
	1.2.26 Tehnička dokumentacija: Andrijevića - Čakor
Prioritet 1.3	Unapređenje vodosnadbijevanja i komunalne infrastrukture i opremanje
	1.3.1 Izgradnja vodovodne mreže Bogajiće - Malo selo
	1.3.2 Zeleni Plav - Održiva mjesta, unapređenje komunalnih usluga
	1.3.3 Izgradnja odvojenih kanalizacionih sistema za prikupljanje i odvođenje fekalnih i atmosferskih otpadnih voda sa postrojenjem za prečišćavanje

	otpadnih voda u Opštini Plav
	1.3.4 Izgradnja bazena za prihvatanje vode
	1.3.5 Rekonstrukcija bazena „Završ“
	1.3.6 Zamjena azbestno-cementnih vodovodnih cijevi
	1.3.7 Rekonstrukcija vodozahvata „Pusta vrata“
	1.3.8 Izgradnja garaža i povećanje kapaciteta na javnim parkiralištima
Prioritet 1.4	Razvoj infrastrukture u cilju unapređenja javnih usluga, biznisa i turizma
	1.4.1 Digitalna transformacija Plava: Unapređenje dostupnosti optičkog interneta u gradskom području opštine Plav
	1.4.2 Izgradnja panoramske Žičare "Planinska Avantura-Visitor"
	1.4.3 Rekreativno Skijalište Paljevi: Razvoj turističke destinacije na Kofiljači
	1.4.4 Panoramski put Hakanje - Budojevice u Plavu
	1.4.5 Unaprijeđenje ruralne infrastrukture – Put Brezojevice Visitor
	1.4.6 Izgradnja stadiona u Hakanju, u partnerstvu sa FSCG
	1.4.7 Izrada projekta sveobuhvatne rekonstrukcije Murine
Prioritet 1.5	Unapređenje i razvoj ostale komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti
	1.5.1 Rekonstrukcija gradske pijace
	1.5.2 Restauracija fasada u najznačajnijim urbanim zonama grada
	1.5.3 Uređenje novih zelenih površina na teritoriji opštine Plav
Specifični strateški cilj 2: ODRŽIVI EKONOMSKI RAST I DOSTOJANSTVENA RADNA MJESTA	
Prioritet 2.1	Jačanje konkurentnosti kroz mjere za stimulisanje resursne efikasnosti i investicija
	2.1.1 Centar za Preduzetničku Podršku i Razvoj MSP-ova u Opštini Plav
	2.1.2 Rekonstrukcija objekta karaule „Gradine“ i pomoćnih objekata
Prioritet 2.2	Povećanje zapošljenosti i kreiranje kvalitetnih radnih mjesta
	2.2.1 Žene u Poslu: Jačanje ženskog preduzetništva i promocija rodne ravnopravnosti

Prioritet 2.3	Unapređenje kvaliteta, obima i raznovrsnosti turističke ponude
	2.3.1 Gradska suvenirnica
	2.3.2 Turistička ponuda na vodi 1: Nabavka plovećih objekata
	2.3.3 Turistička ponuda na vodi 2: Uređenje splavova
	2.3.4 Izgradnja pješačke i biciklističke staze oko Plavskog jezera i pješačkog mosta preko rijeke Lim sa pratećim sadržajima
	2.3.5 Izletište Skić
	2.3.6 Izletište Đurđevica
	2.3.7 Elektronski prikaz staza
	2.3.8 Hidrološka ruta
	2.3.9 Kulinarski vremeplov – Gastro vodič kroz Plav
	2.3.10 Razvoj prekogranične turističke ponude – TradingRoute
	2.3.11 Jačanje kapaciteta Lokalne turističke organizacije
	2.3.12 Enciklopedija Plava
	2.3.13 Stara lipa
	2.3.14 Džinovsko drvo
	2.3.15 Plavske kule i čardaci
	2.3.16 Bjelajka
Prioritet 2.4	Razvoj poljoprivrede, prerade i plasmana poljoprivrednih proizvoda
	2.4.1 Jačanje održive poljoprivrede i ruralnog razvoja u lokalnoj zajednici
	2.4.2 Podsticajne mjere iz budžeta opštine za razvoj poljoprivrede i ruralnih područja
	2.4.3 Podrška razvoju stočarstva
Prioritet 2.5	Ekološki i finansijski održivo šumarstvo, lovstvo i ribarstvo
	2.5.1 Podrška održivom ribarstvu: Mrijestilište i ribnjak autohtonih riba iz Plavskog jezera sa pritokama

Specifični strateški cilj 3: UNAPREĐENJE I RAZVOJ DRUŠTVENIH DJELATNOSTI

Prioritet 3.1	Unapređenje uslova za formalno i neformalno obrazovanje
	3.1.1 Izgradnja novih kapaciteta i igrališta u sklopu JU Dječiji vrtić Plav
	3.1.2 Izgradnja novih kapaciteta u Osnovnoj školi "Hajro Šahmanović"
	3.1.3 Adaptacija i unapređenje kapaciteta u Osnovnoj školi "Hajro

	Šahmanović" Plav
Prioritet 3.2	Unapređenje zdravstvene zaštite i podrška zdravom razvoju zajednice
	3.2.1 Izgradnja radiološkog odeljenja u Domu zdravlja
	3.2.2 „Zdrava i kreativna djeca“ – izgradnja gradskog igrališta
	3.2.3 Izgradnja i rekonstrukcija prostorija Hitne pomoći
Prioritet 3.3	Unapređenje socijalne zaštite i usluga u zajednici
	3.3.1 Izgradnja i uređenje objekta za rad JU Dnevni centar za djecu i omladinu sa smetnjama u razvoju "Lipa"
Prioritet 3.4	Jačanje kulture kao temeljne vrijednosti duhovnog, društvenog i ekonomskog razvoja
	3.4.1 Opremanje i promocija (remodelovanje) Plavske sobe
	3.4.2 Konzervacija kulturne baštine u Muzeju „Kula Redžepagića“
	3.4.3 Rekonstrukcija i adaptacija Velike sale u JU Centar za kulturu "Husein Bašić"
	3.4.4 Sanacija Galerije JU Centra za kulturu "Husein Bašić"
	3.4.5 Opremanje RJ Murino, JU Centra za kulturu "Husein Bašić"
	3.4.6 Ljetnja pozornica JU Centra za kulturu "Husein Bašić"
	3.4.7 COBIS program za unapređenje rada Narodne biblioteke
Specifični strateški cilj 4: ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE I ODRŽIVI RAZVOJ	
Prioritet 4.1	Očuvanje biodiverziteta i ekosistemskih usluga, kao i kvaliteta ključnih prirodnih resursa
	4.1.1 Izrada katastra zagađivača
	4.1.2 Kreiranje katastra i zaštita vodoizvorišta na teritoriji opštine Plav
	4.1.3 Revitalizacija, zaštita i valorizacija Plavskog jezera - Faza 1: Kontrola erozionih procesa i smanjenje produkcije nanosa
	4.1.4 Revitalizacija, zaštita i valorizacija Plavskog jezera - Faza 2: Hidrotehničko uređenje akvatorije Plavskog jezera i glavnih pritoka: Grnčar, Grlja i Ljuča
	4.1.5 Revitalizacija, zaštita i valorizacija Plavskog jezera - Faza 3: Uređenje neposrednog priobalja Plavskog jezera
	4.1.6 Uređenje korita Plavske (Đuričke Rijeke), šetališta i nove saobraćajnice uz Plavsku rijeku od Bogajća (škole) do Jasenice (škole) i

	Razvoj saobraćajnice u dužini od 3,7 Km za podršku ruralnom razvoju, za osnovu puta Plav-Bajram Curri i za ruralni turistički razvoj
Prioritet 4.2	Razvoj održivih sistema za upravljanje otpadom
	4.2.1 Utvrđivanje lokacija za privremeno odlaganje kabastog, biljnog i građevinskog otpada
	4.2.2 Izgradnja reciklažnog centra za biljni otpad
	4.2.3 Izgradnja reciklažnog centra za kabasti otpad
	4.2.4 Nabavka i montaža vozila i podzemnih kontejnera za otpad
Prioritet 4.3	Poboljšanje energetske efikasnosti i korišćenja obnovljivih izvora energije
	4.3.1 Zamjena vozila u posjedu opštine ekološkim vozilima
Prioritet 4.4	Jačanje svijesti o očuvanju životne sredine, zaštiti životinja i promovisanju održivih praksi
	4.4.1 Izgradnja modernog prihvatilišta za životinje
	4.4.2 Sprovođenje edukativnih kampanja i događaja
	4.4.3 Botanička bašta Velemun
	4.4.4 Razvoj e-sporta i ekoloških projekata
Specifični strateški cilj 5: DOBRO UPRAVLJANJE I UČEŠĆE GRAĐANA U PROCESIMA DONOŠENJA ODLUKA	
Prioritet 5.1	Uvođenje principa otvorene, efikasne i odgovorne uprave i inkluzivnog postupka donošenja javnih politika na lokalnom nivou, kao i osnaživanja saradnje lokalne uprave, građana i organizacija civilnog društva.
	5.1.1 Lokalni Akcioni plan partnerstvo za otvorenu upravu (AP POU) opštine Plav
Prioritet 5.2	Održivo upravljanje javnom imovinom
	5.2.1 Uspostavljanje sistema upravljanja opštinskom imovinom
	5.2.2 Zaštita javne imovine
	5.2.3 Nabavka programa za elektronsku obradu podataka korisnika

9.5 Lista i opis planiranih projekata za period 2025–2032

Specifični strateški cilj 1: Izgradnja i unapređenje otporne, ekološki prihvatljive infrastrukture	
Prioritet 1.1	Izrada planske dokumentacije, studija, katastara i elaborata
	1.1.1 Izrada projekta za izgradnju vodovodne mreže za naselja
	1.1.2 Izrada DUP-ova
	<ul style="list-style-type: none"> • DUP Centar 85 ha, urbana dogradnja i nadogradnja • DUP Glavica 70 ha, urbana izgradnja • DUP Plavsko jezero 380 ha, zaštita i kontrolisana gradnja • DUP Brezojevica 20 ha, urbana izgradnja • DUP Bogićevica 32 ha, zaštita i kontrolisana gradnja DUP Babino polje 12 ha, zaštita i kontrolisana gradnja
Prioritet 1.2	Unapređenje postojeće i izgradnja nove saobraćajne infrastrukture
	1.2.1 Izgradnja nove saobraćajnice na potezu od ulice Jezerske, iznad hotela Kula Damjanova, priključuje se na Vojnoselskoj ulici
	1.2.2 Izgradnja i rekonstrukcija postojeće saobraćajnice ulice Jaseničke, potez od mosta u Hote do izvorišta Pusta vrata
	1.2.3 Rekonstrukcija regionalnog puta od Jasenice do prevoja Ćaf Vranica
	1.2.4 Rekonstrukcija regionalnog puta Plav-Bogićevica-Dečane
	1.2.5 Rekonstrukcija regionalnog puta Plav-Čakor-Peć
	1.2.6 Rekonstrukcija postojeće saobraćajnice ulice Šabovic i dijela Ribarke
	1.2.7 Rekonstrukcija ulica-II faza nastavak
	1.2.8 Izgradnja trotoara i rasvjete u Vojnom Selu-Hakanje
	1.2.9 Izgradnja trotoara, biciklističkih staza i postavljanje rasvjete na potezu od Latka Šarkinovića do Brezojevica-Hotel Same
	1.2.10 Izgradnja rasvjete u naselju Završ
	1.2.11 Rekonstrukcija, sanacija i presvlačenje putnih pravaca u seoskim naseljima
	1.2.12 Rekonstrukcija i izgradnja sjeverne zaobilaznice
	1.2.13 Izgradnja nove saobraćajnice na potezu od splavova ispod hotela

	„Minka“ do restorana „Lake Views“ ka Žiočkoj ulici
	1.2.14 Izgradnja nove saobraćajnice na potezu od benzinske pumpe ide iznad hotela „Minka“ i priključuje se u Žiočkoj ulici kod objekta Brijest
	1.2.15 Rekonstrukcija postojeće saobraćajnice ulice Prekutnice, na potezu od ulice Ribarke do džamije Redžepagića
	1.2.16 Izgradnja nove saobraćajnice u Centru Plava na potezu od ulice Jezerske ide ispod osnovne i srednje škole i priključuje se u Ribarskoj ulici u dužini oko 460m, u skladu sa DUP-om Centar Plav.
	1.2.17 Rekonstrukcija postojeće saobraćajnice dijela ulice Meteriz, ulice Javorja i dijela ulice Rudopoljska i to na potezu od ulice Kamića kule do Limskog mosta
	1.2.18 Izgradnja nove saobraćajnice na potezu od splavova, priključuje se u Jezerskoj ulici
	1.2.19 Rekonstrukcija postojeće saobraćajnice ulice Jezerska 2, na potezu od hotela „Minka“ do splavova Plavskog jezera
	1.2.20 Izgradnja nove saobraćajnice ulice Altića kuće na potezu od Rudopoljske ulice do ulice Javorja
	1.2.21 Izgradnja i rekonstrukcija postojeće saobraćajnice ulice Kumanice, i to na poteza ulivanja sa ulicom Vojnoseljskom do Vardišta
	1.2.22 Izgradnja i rekonstrukcija postojeće saobraćajnice ulice Krčevine, na poteza ulivanja sa ulicom Ćiradžijska do Vardišta
	1.2.23 Rekonstrukcija postojeće saobraćajnice ulice Meteriz od Opštine ide ulicom Kamića kule do Hridske ulice
	1.2.24 Zelena Opština Plav: Održiva mobilnost u javnim službama
	1.2.25 Izgradnja Nove ulice iza Centra za kulturu
	1.2.26 Tehnička dokumentacija: Andrijevića - Ćakor
Prioritet 1.3	Unapređenje vodosnadbijevanja i komunalne infrastrukture i opremanje
	1.3.1 Izgradnja vodovodne mreže Bogajiće - Malo selo
	1.3.2 Zeleni Plav – Održiva mjesta, unapređenje komunalnih usluga
	1.3.3 Izgradnja odvojenih kanalizacionih sistema za prikupljanje i odvođenje fekalnih i atmosferskih otpadnih voda sa postrojenjem za prečišćavanje otpadnih voda u opštini Plav

	1.3.4 Izgradnja bazena za prihvatanje vode
	1.3.5 Rekonstrukcija bazena „Završ“
	1.3.6 Zamjena azbestno-cementnih vodovodnih cijevi
	1.3.7 Rekonstrukcija vodozahvata „Pusta vrata“
	1.3.8 Izgradnja garaža i povećanje kapaciteta na javnim parkiralištima
Prioritet 1.4	Razvoj infrastrukture u cilju unapređenja javnih usluga, biznisa i turizma
	1.4.1 Digitalna transformacija Plava: Unapređenje dostupnosti optičkog interneta u gradskom području opštine Plav
	1.4.2 Izgradnja panoramske Žičare "Planinska Avantura-Visitor"
	1.4.3 Rekreativno Skijalište Paljevi: Razvoj turističke destinacije na Kofiljači
	1.4.4 Panoramski put Hakanje - Budojevice u Plavu
	1.4.5 Unaprijeđenje ruralne infrastrukture – Put Brezojevice Visitor
	1.4.6 Izgradnja stadiona u Hakanju, u partnerstvu sa FSCG
	1.4.7 Izrada projekta sveobuhvatne rekonstrukcije Murine
Prioritet 1.5	Unapređenje i razvoj ostale komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti
	1.5.1 Rekonstrukcija gradske pijace
	1.5.2 Restauracija fasada u najznačajnijim urbanim zonama grada
	1.5.3 Uređenje novih zelenih površina na teritoriji opštine Plav

Projekat broj	1.1.1
Naziv projekta	Izrada projekta za izgradnju vodovodne mreže za naselja
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 1: Razvoj i unapređenje otporne, ekološki prihvatljive infrastrukture Prioritet 1.3: Unapređenje vodosnadbijevanja i komunalne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Strategija upravljanja vodama Crne Gore Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine
Opis projekta	Snabdijevanje vodom predstavlja primarnu potrebu građana. Najveći dio populacije koji nema sistem organizovanog vodosnabdijevanja nalazi se u brdskom području. Vodovodna mreža prvenstveno mora biti izgrađena, uz prethodno utvrđivanje vodnih uslova i izdavanje vodne saglasnosti od strane organa uprave opštine Plav nadležnog za poslove izdavanja vodnih akata.

	Izgradnja vodovoda poboljšava kvalitet života i rada na selu. Otvara nove mogućnosti za rad i pružanje različitih usluga od poljoprivrede do turizma.
Namjena i cilj projekta	Početna faza za unapređenje vodosnabdijevanja u centralnim i ruralnim oblastima.
Aktivnosti	Ključne aktivnosti su: sprovođenje tenderske procedure, odabir ponuđača usluge i ugovaranje posla, zatim izrada projektne dokumentacije.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Poboljšanje kvaliteta života građana, obezbjeđenjem pristupa vodi domaćinstvima, poljoprivrednim, turističkim i drugim objektima za obavljanje ekonomskih aktivnosti.
Izlazni indikatori	Izrađena projektna dokumentacija kao osnov za dalje investicije u vodovodnu mrežu.
Odgovorna strana	Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 27.000,00 € Opština Plav 20% Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma državne imovine 80%
Potencijalni partneri	Agencija za zaštitu životne sredine, Uprava za vode, Eko fond, međunarodne organizacije i razvojne agencije
Ciljne grupe /korisnici	Krajnji korisnici su lokalno stanovništvo, seljani i njihova gazdinstva, privrednici, poljoprivrednici, potencijalni investitori i turisti.
Period implementacije	24 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	1.2.1
Naziv projekta	Izgradnja nove saobraćajnice na potezu od ulice Jezerske, iznad hotela Kula Damjanova, priključuje se na Vojnoseljskoj
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 1: Razvoj i unapređenje otporne, ekološki prihvatljive infrastrukture Prioritet 1.2: Unapređenje postojeće i izgradnja nove saobraćajne infrastrukture
Uskladenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Plav DUP Plavsko jezero

Opis projekta	Projektnim aktivnostima planirana je izgradnja nove saobraćajnice od ulice Jezerske ide iznad hotela Kula Damjanova, priključuje se na Vojnoseljskoj ulici kod Čelića u dužini oko 1600m, a u skladu sa planskom dokumentacijom, uključujući radove na zemljištu, asfaltiranje, postavljanje signalizacije i osvetljenja i drugih infrastrukturnih elemenata.
Namjena i cilj projekta	Stvaranje uslova za kvalitetniju saobraćajnu komunikaciju unutar predmetne zone.
Aktivnosti	<p>Proces započinje analizom postojeće i planiranjem nove komunalne infrastrukture, uz utvrđivanje trase nove ulice i postavljanje projektnih ciljeva. Nakon toga, sprovodi se geodetsko snimanje terena kako bi se precizno definisala trasa ulice prema Detaljno urbanističkom planu. Na osnovu dobijenih podataka, izdaju se urbanističko-tehnički uslovi i priprema Projektni zadatak. Zatim se angažuje licencirana projektantska firma za izradu glavnog projekta, koji uključuje detaljno planiranje trase, specifikaciju materijala, te razvoj tehničke dokumentacije kroz idejno rješenje, glavni projekat i reviziju. U narednoj fazi priprema se i podnosi potrebna dokumentacija za dobijanje dozvola od nadležnih institucija, pri čemu se vrši provjera usklađenosti sa lokalnim i državnim zakonima, te rješavanje imovinsko-pravnih odnosa.</p> <p>Nakon završetka administrativnih koraka, sprovodi se javni tender za odabir izvođača radova, uz pregovaranje sa potencijalnim izvođačima, dobavljačima materijala i drugim partnerima. Nakon potpisivanja ugovora, radovi počinju, uz kontinuirano praćenje izvođenja kako bi se osigurala kvaliteta i usklađenost sa specifikacijama. Posebna pažnja posvećuje se rješavanju eventualnih problema tokom izvođenja radova. Po završetku radova sprovodi se tehnički prijem, testiranje sistema, te njegovo postavljanje u punu funkciju, uz praćenje i redovno održavanje kako bi se osigurala dugoročna efikasnost.</p>

Projektni ishod (očekivani rezultat)	Poboljšana saobraćajna povezanost između naselja na područja opštine Plav; rasterećenost saobraćajne infrastrukture i unaprijeđeni preduslovi za razvoj društvenih i ekonomskih aktivnosti lokalne zajednice.
Izlazni indikatori	Poboljšanje bezbjednosti svih učesnika u saobraćaju.
Odgovorna strana	Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 1.361.000-2.885.600 € Opština Plav 20% Partneri 80%
Potencijalni partneri	Uprava za saobraćaj, Uprava za kapitalne investicije, banke i druge finansijske institucije, međunarodne organizacije i donatori.
Ciljne grupe /korisnici	Gradani naselja koja gravitiraju predmetnoj ulici, domaći i inostrani posjetioci Plava
Period implementacije	62 mjeseca
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	1.2.2
Naziv projekta	Izgradnja i rekonstrukcija postojeće saobraćajnice ulice Jaseničke, potez od mosta u Hote do izvorišta Pusta vrata
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 1: Razvoj i unapređenje otporne, ekološki prihvatljive infrastrukture Prioritet 1.2: Unapređenje postojeće i izgradnja nove saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Plav
Opis projekta	Projektom rekonstrukcije saobraćajnice planira se obnova i poboljšanje postojeće saobraćajne infrastrukture ulice Jasenica i to na potezu od mosta u Hote do izvorišta Pusta vrata u dužini od oko 1450m. Ovaj dio saobraćajnice trenutno pokazuje znakove oštećenja, nedostataka u sigurnosti i smanjenog kapaciteta.
Namjena i cilj projekta	Stvaranje uslova za kvalitetniju saobraćajnu komunikaciju unutar predmetne zone

Aktivnosti	Ključne aktivnosti su: rješavanje imovinsko-pravnih odnosa; sprovođenje tenderske procedure, odabir izvođača radova i ugovaranje posla, zatim izvođenje i tehnički prijem radova. Nakon završetka rekonstrukcije, saobraćajnica zahtijeva redovno održavanje.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Poboljšana saobraćajna povezanost između naselja na područja opštine Plav; rasterećenost saobraćajne infrastrukture i unaprijeđeni preduslovi za razvoj društvenih i ekonomskih aktivnosti lokalne zajednice.
Izlazni indikatori	Poboljšanje bezbjednosti, povećanje kapaciteta i optimizacija protoka saobraćaja.
Odgovorna strana	Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 140.000,00 € Opština Plav 20% Partneri 80%
Potencijalni partneri	Ministarstva, Uprava za kapitalne investicije, banke i druge finansijske institucije, međunarodne organizacije i donatori.
Ciljne grupe /korisnici	Gradani naselja koja gravitiraju predmetnoj ulici, domaći i inostrani posjetioци Plava
Period implementacije	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	1.2.3
Naziv projekta	Rekonstrukcija regionalnog puta od Jasenice do prevoja Ćaf Vranica
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 1: Razvoj i unapređenje otporne, ekološki prihvatljive infrastrukture Prioritet 1.2: Unapređenje postojeće i izgradnja nove saobraćajne infrastrukture
Uskladenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Plav

Opis projekta	Projekat rekonstrukcije saobraćajnice između Plava i Albanije jača infrastrukturu između naselja na jugu opštine, a takođe otvara brojne prilike za prekograničnu saradnju u oblastima trgovine, uvoza i izvoza. Povezivanjem sa selima koja čine 40% aktivnih naselja u opštini, saobraćajnica će značajno poboljšati pristup udaljenim mjestima, podržati razvoj poljoprivrede i stočarstva, te povećati zapošljavanje.
Namjena i cilj projekta	Stvaranje uslova za kvalitetniju saobraćajnu komunikaciju unutar predmetne zone
Aktivnosti	Ključne aktivnosti su: rješavanje imovinsko-pravnih odnosa; sprovođenje tenderske procedure, odabir izvođača radova i ugovaranje posla, zatim izvođenje i tehnički prijem radova. Nakon završetka rekonstrukcije, saobraćajnica zahtijeva redovno održavanje.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Povezivanje južnog dijela Plava, koji obuhvata naselja Plavsku (Đuričku) rijeku, Jasenicu, Kunjska Kodra, Hote Unapređenje saobraćajne povezanosti Crne Gore sa Albanijom, tj. Plava sa Bajram Curijem.
Izlazni indikatori	Poboljšanje bezbjednosti, povećanje kapaciteta i optimizacija protoka saobraćaja u pograničnom području.
Odgovorna strana	Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 8.000.000,00€ Opština Plav 2% Partneri 98%
Potencijalni partneri	Uprava za saobraćaj, Uprava za kapitalne investicije, banke i druge finansijske institucije, međunarodne organizacije i donatori.
Ciljne grupe /korisnici	Građani naselja koja gravitiraju pograničnoj oblasti, domaći i inostrani posjetioci Plava
Period implementacije	48 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav

Projekat broj	1.2.4
Naziv projekta	Rekonstrukcija regionalnog puta Plav–Bogićevica–Dečane
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 1: Razvoj i unapređenje otporne, ekološki prihvatljive infrastrukture Prioritet 1.2: Unapređenje postojeće i izgradnja nove saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Plav
Opis projekta	Projekat izgradnje nove saobraćajnice između Crne Gore i Kosova ima za cilj značajno unapređenje saobraćajne povezanosti između opština u prekograničnom području i država. Ova saobraćajnica će povezati sjeveroistočni dio Plava, uključujući naselja Korita, Komarače, Jare, Gradine, Babinog polja i Bogićevice, što čini oko 60% aktivnih sela u opštini. Saobraćajnica će omogućiti širenje grada u blizini puta i riješiti dugogodišnji problem saobraćajnih mreža izgradnjom zaobilaznice koja će rasteretiti gradski saobraćaj. Pored toga, povezanost sa Kosovom otvoriće velike mogućnosti za saradnju u oblastima trgovine, uvoza i izvoza, čime će se ojačati ekonomski potencijal regije. Ovaj projekat će takođe podstaći razvoj poljoprivrede, stočarstva i zapošljavanja, što će direktno doprinijeti smanjenju odlaska ljudi iz Plava. Povezivanjem sa ključnim turističkim destinacijama kao što je Bogićevice, stvoriće se uslovi za razvoj turizma, uključujući izgradnju hotela i ski resorta, čime će Plav postati atraktivnija destinacija za turiste i sportiste.
Namjena i cilj projekta	Stvaranje uslova za kvalitetniju saobraćajnu komunikaciju unutar predmetne zone, što je preduslov za dalji socio-ekonomski razvoj predmetne zone.
Aktivnosti	Ključne aktivnosti su: rješavanje imovinsko-pravnih odnosa; sprovođenje tenderske procedure, odabir izvođača radova i ugovaranje posla, zatim izvođenje i tehnički prijem radova. Nakon završetka rekonstrukcije, saobraćajnica zahtijeva redovno održavanje.

Projektni ishod (očekivani rezultat)	Povezivanje sjevero-istočnog Plava, uključujući najveća sela na teritoriji opštine, naselja Korita, Komaraču, Jara, Gradine, Babino polje i Bogičevicu; Širenje grada u blizini saobraćajnice; Povezivanje država i susjednih opština.
Izlazni indikatori	Poboljšanje bezbjednosti, povećanje kapaciteta i optimizacija protoka saobraćaja u pograničnom području; Broj prekograničnih prelazaka; Broj novih privrednih aktivnosti u predmetnom području.
Odgovorna strana	Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 17.140.000,00€ Opština Plav 10% Partneri 90%
Potencijalni partneri	Uprava za saobraćaj, Uprava za kapitalne investicije, banke i druge finansijske institucije, međunarodne organizacije i donatori.
Ciljne grupe /korisnici	Gradani naselja koja gravitiraju pograničnoj oblasti, domaći i inostrani posjetioci Plava, putnici u tranzitu
Period implementacije	60 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	1.2.5
Naziv projekta	Rekonstrukcija regionalnog puta Plav-Čakor-Peć
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 1: Razvoj i unapređenje otporne, ekološki prihvatljive infrastrukture Prioritet 1.2: Unapređenje postojeće i izgradnja nove saobraćajne infrastrukture
Uskladenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Plav
Opis projekta	Saobraćajnica će povezati sjeveroistočni dio opštine, uključujući naselja kao što su Murino, Mašnica, Nokšići, Rženica, Velika, Dio, Mokra, Bjeluha i brojna sela i katune. Saobraćajna veza sa

Opis projekta	pograničnim opštinama Kosova generisaće pojačanu trgovinu, uvoz i izvoz, što su aktivnosti koje vjekovima povezuju ova dva regiona. Ova saobraćajnica će omogućiti širenje grada u blizini puta i povezivanje sa mogućim auto-putem, čime će se poboljšati pristup svim djelovima opštine. Projekat takođe ima veliki potencijal da podstakne razvoj turizma, uključujući izgradnju hotela i manjih smeštajnih jedinica, što će stvoriti nove mogućnosti zapošljavanja i veći protok turista. Brži i efikasniji pristup udaljenim mjestima opštine će doprinijeti razvoju poljoprivrede, stočarstva i zapošljavanju, čime će se smanjiti migracije stanovništva iz Plava.
Namjena i cilj projekta	Stvaranje uslova za kvalitetniju saobraćajnu komunikaciju unutar predmetne zone, što je preduslov za dalji socio-ekonomski razvoj predmetne zone.
Aktivnosti	Ključne aktivnosti su: rješavanje imovinsko-pravnih odnosa; sprovođenje tenderske procedure, odabir izvođača radova i ugovaranje posla, zatim izvođenje i tehnički prijem radova. Nakon završetka rekonstrukcije, saobraćajnica zahtijeva redovno održavanje.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Povezivanje plavskih naselja u sjeveroistočnom dijelu opštine; Širenje grada u blizini saobraćajnice; Povezivanje država i susjednih opština.
Izlazni indikatori	Poboljšanje bezbjednosti, povećanje kapaciteta i optimizacija protoka saobraćaja u pograničnom području; Broj prekograničnih prelazaka; Broj novih privrednih aktivnosti u predmetnom području.
Odgovorna strana	Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 17.400.000,00€ Opština Plav 2% Partneri 98%
Potencijalni partneri	Uprava za saobraćaj, Uprava za kapitalne investicije, banke i druge finansijske institucije, međunarodne organizacije i donatori.

Ciljne grupe /korisnici	Građani naselja koja gravitiraju pograničnoj oblasti, domaći i inostrani posjetioci Plava i regiona, putnici u tranzitu
Period implementacije	84 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	1.2.6
Naziv projekta	Rekonstrukcija postojeće saobraćajnice ulice Šabović i dijela Ribarke
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 1: Razvoj i unapređenje otporne, ekološki prihvatljive infrastrukture Prioritet 1.2: Unapređenje postojeće i izgradnja nove saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno–urbanistički plan opštine Plav DUP Plavsko jezero
Opis projekta	Projektom rekonstrukcije saobraćajnice planira se obnova i poboljšanje postojeće saobraćajne infrastrukture i to dijela ulice Šabovića i dijela ulice Ribarke. Saobraćajnica će biti unaprijeđena radi poboljšanja bezbjednosti, povećanja kapaciteta i optimizacije protoka saobraćaja u urbanom dijelu opštine.
Namjena i cilj projekta	Stvaranje uslova za kvalitetniju saobraćajnu komunikaciju unutar predmetne zone, što je preduslov za dalji socio–ekonomski razvoj predmetne zone, uključujući pristupačnost osjetljivim kategorijama stanovništva.
Aktivnosti	Ključne aktivnosti su: sprovođenje tenderske procedure, odabir izvođača radova i ugovaranje posla, zatim izvođenje i tehnički prijem radova. Nakon završetka rekonstrukcije, saobraćajnica zahtijeva redovno održavanje.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Poboljšanje bezbjednosti i optimizacija protoka saobraćaja.

Izlazni indikatori	Obezbijedena kvalitetnija komunikacija u pješačkom i u kolskom saobraćaju
Odgovorna strana	Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 1.000.000,00€ Opština Plav 20% Partneri 80%
Potencijalni partneri	Uprava za saobraćaj, Uprava za kapitalne investicije, banke i druge finansijske institucije, međunarodne organizacije i donatori.
Ciljne grupe /korisnici	Lokalno stanovništvo, domaći i inostrani posjetoci Plava i regiona, putnici u tranzitu
Period implementacije	24 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	1.2.7
Naziv projekta	Rekonstrukcija ulica-II faza nastavak (Omeragića)
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj I: Razvoj i unapređenje otporne, ekološki prihvatljive infrastrukture Prioritet 1.2: Unapređenje postojeće i izgradnja nove saobraćajne infrastrukture
Uskladenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Plav
Opis projekta	Projekat rekonstrukcije ulice Omeragić i dijela Racine je započet projektom iz 2022. godine, te predstavlja nastavak projekta, drugu fazu radova u užem gradskom jezgru opštine Plav. Ovo uključuje: rekonstrukciju Omeragića ulice, sa poprečnim profilom ulice- širina kolovoza ulice 2x2,75m i širinom trotoara 2x1,0m. Rekonstrukcija se odnosi na zamjenu gornjeg habajućeg sloja u dijelu gdje je oštećen i zamjenu kompletnih ivičnjaka i trotoara, kao i izdizanja postojećih šahti na nivou kolovozne konstrukcije i zamjenu postojećih azbestnih vodovodnih cijevi, izradu atmosfenske kanalizacije, kao i rasvjete.

Opis projekta	Drugi korak je potpuna rekonstrukcija dijela gradske saobraćajnice od Omeragića ulice do spoja sa Ribarskom ulicom, sa poprečnim profilom ulice - širina kolovoza ulice 2x2,5m i širinom trotoara 2x1,0m i dijela ulice Racina sa širinom kolovoza ulice 2x2,5m i širinom trotoara 2x1,0m. radovi uključuju planiranje kolovozne konstrukcije sa trotoarima, atmosferskom i fekalnom kanalizacijom, zamjenu postojećih azbestnih vodovodnih cijevi i ulične rasvjete.
Namjena i cilj projekta	Stvaranje uslova za kvalitetniju saobraćajnu komunikaciju unutar predmetne zone, što je preduslov za dalji socio-ekonomski razvoj predmetne zone, uključujući pristupačnost osjetljivim kategorijama stanovništva.
Aktivnosti	Ključne aktivnosti su: sprovođenje tenderske procedure, odabir izvođača radova i ugovaranje posla, zatim izvođenje i tehnički prijem radova. Nakon završetka rekonstrukcije, saobraćajnica zahtijeva redovno održavanje.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Poboljšanje bezbjednosti i optimizacija protoka saobraćaja.
Izlazni indikatori	Obezbijedena kvalitetnija komunikacija u pješačkom i u kolskom saobraćaju Smanjen broj nezgoda.
Odgovorna strana	Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 600.000,00€ Opština Plav 2% Partneri 98%
Potencijalni partneri	Uprava za saobraćaj, Uprava za kapitalne investicije, banke i druge finansijske institucije, međunarodne organizacije i donatori.
Ciljne grupe /korisnici	Lokalno stanovništvo, domaći i inostrani posjetioci Plava i regiona, putnici u tranzitu.
Period implementacije	18 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav

Projekat broj	1.2.8
Naziv projekta	Izgradnja trotoara i rasvjete u Vojnom Selu-Hakanje
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 1: Razvoj i unapređenje otporne, ekološki prihvatljive infrastrukture Prioritet 1.2: Unapređenje postojeće i izgradnja nove saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno-urbanistički plan opštine Plav
Opis projekta	Projekat podrazumijeva izgradnju pješačke i biciklističke staze-trotoara sa rasvjetom od osnovne škole u Vojnom Selu do granice sa opštinom Gusinje u Hakanje, u dužini cca 2,4km. Ovim će se povećati sigurnost učesnika u saobraćaju, poboljšati kvalitet života, i podstaći korišćenje održivih oblika transporta.
Namjena i cilj projekta	Izgradnja trotoara i rasvjete u ruralnom dijelu Plava, kako bi se poboljšala bezbjednost učesnika u saobraćaju, prije svega pješaka i biciklista. Unapređenje infrastrukture za pješake i bicikliste u prigradskim područjima realizuje se kroz izgradnju trotoara i biciklističkih staza, kao i postavljanje energetski efikasne rasvjete.
Aktivnosti	Ključne aktivnosti su: sprovođenje tenderske procedure, odabir izvođača radova i ugovaranje posla, zatim izvođenje i tehnički prijem radova.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Postavljeni trotoari i rasvjeta na predmetnoj lokaciji.
Izlazni indikatori	Obezbjedena kvalitetnija komunikacija u pješačkom i u kolskom saobraćaju Smanjen broj nezgoda na putu. Povećan osjećaj sigurnosti lokalnog stanovništva.
Odgovorna strana	Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 290.000,00€ Opština Plav 30% Partneri 70%

Potencijalni partneri	Uprava za saobraćaj, Uprava za kapitalne investicije, banke i druge finansijske institucije, međunarodne organizacije i donatori.
Ciljne grupe /korisnici	Lokalno stanovništvo, pješaci, đaci, biciklisti, domaći i inostrani posjetioi Plava i regiona, putnici u tranzitu.
Period implementacije	48 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	1.2.9
Naziv projekta	Izgradnja trotoara, biciklističkih staza i postavljanje rasvjete na potezu od Latka Šarkinovića do Brezojevica–Hotel Same
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 1: Razvoj i unapređenje otporne, ekološki prihvatljive infrastrukture Prioritet 1.2: Unapređenje postojeće i izgradnja nove saobraćajne infrastrukture
Uskladenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine Prostorno–urbanistički plan opštine Plav
Opis projekta	Projekat podrazumijeva izgradnju pješačke i biciklističke staze–trotoara sa rasvjetom na potezu od Latka Šarkinovića do Brezojevica kod hotela „Same 2, u dužini od 3 km. Ovaj projekat ima za cilj unapređenje infrastrukture za pješake i bicikliste u prigradskim područjima kroz izgradnju trotoara i biciklističkih staza, kao i postavljanje energetski efikasne rasvjete.
Namjena i cilj projekta	Poboljšana infrastrukture za pješake i bicikliste u prigradskim područjima realizuje se kroz izgradnju trotoara i biciklističkih staza, kao i postavljanje energetski efikasne rasvjete.
Aktivnosti	Ključne aktivnosti su: sprovođenje tenderske procedure, odabir izvođača radova i ugovaranje posla, zatim izvođenje i tehnički prijem radova.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Postavljeni trotoari i rasvjeta na predmetnoj lokaciji. Markirana staza za bicikliste.

Aktivnosti	Ključne aktivnosti su: sprovođenje tenderske procedure, odabir izvođača radova i ugovaranje posla, zatim izvođenje i tehnički prijem radova.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Postavljena rasvjeta na predmetnoj lokaciji.
Izlazni indikatori	Povećan osjećaj bezbjednosti lokalnog stanovništva i olakšano funkcionisanje u naselju.
Odgovorna strana	Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 200.000,00€ Opština Plav 30% Partneri 70%
Potencijalni partneri	Uprava za saobraćaj, Uprava za kapitalne investicije, banke i druge finansijske institucije, međunarodne organizacije i donatori.
Ciljne grupe /korisnici	Lokalno stanovništvo, pješaci, đaci, biciklisti, domaći i inostrani posjetioci Plava i regiona, putnici u tranzitu.
Period implementacije	28 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	1.2.11
Naziv projekta	Rekonstrukcija, sanacija i presvlačenje putnih pravaca u seoskim naseljima
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 1: Razvoj i unapređenje otporne, ekološki prihvatljive infrastrukture Prioritet 1.2: Unapređenje postojeće i izgradnja nove saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine
	Projekat podrazumjeva rekonstrukciju, sanaciju i presvlačenje putnih pravaca u ruralnim naseljima i to: – Rekonstrukcija i sanacija puteva u naselju Velika, dužina 2 km – Rekonstrukcija i sanacija puteva u naselju Gornja Ržanica, dužina 1 km – Rekonstrukcija i sanacija puteva u naselju Murino, dužina 2 km

Opis projekta	<ul style="list-style-type: none"> – Rekonstrukcija i sanacija puteva u naselju Brezojevice, dužina 3 km – Rekonstrukcija i sanacija puteva u naselju Skić, dužina 4 km – Rekonstrukcija i sanacija puteva u naselju Desni Meteh, dužina 2 km – Rekonstrukcija i sanacija puteva u naselju Bogajiće, dužina 3 km – Rekonstrukcija i sanacija puteva u naselju Malo Selo, dužina 1km – Rekonstrukcija i sanacija pristupnih puteva u naselju Vojno Selo, dužina 2km – Presvlačenje puta u naselju Desni Meteh, dužina 3km – Presvlačenje puta u naselju Jasenica, dužina 2km – Presvlačenje puta u naselju Hoti, dužina 3km – Presvlačenje puta u naselju Završ, dužina 4km
Namjena i cilj projekta	Izgradnja i rekonstrukcija putne infrastrukture
Aktivnosti	Ključne aktivnosti su: sprovođenje tenderske procedure, odabir izvođača radova i ugovaranje posla, zatim izvođenje i tehnički prijem radova.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Unaprijeđena putna infrastruktura u ruralnim područjima.
Izlazni indikatori	Povećana bezbjednost lokalnog stanovništva i olakšano funkcionisanje u naselju.
Odgovorna strana	Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 3.800.000,00€ Opština Plav 20% Partneri 80%
Potencijalni partneri	Vlada Crne Gore, banke i druge finansijske institucije, međunarodne organizacije i donatori.
Ciljne grupe /korisnici	Stanovnici opštine Plav, turisti, lokalna uprava
Period implementacije	36 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav

Projekat broj	1.2.12
Naziv projekta	Rekonstrukcija i izgradnja sjeverne zaobilaznice
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 1: Razvoj i unapređenje otporne, ekološki prihvatljive infrastrukture Prioritet 1.2: Unapređenje postojeće i izgradnja nove saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine
Opis projekta	Projektom rekonstrukcije saobraćajnice predviđeno je izmještanje tranzitnog saobraćaja iz naselja i to tako što je po rubnoj zoni urbanog područja predviđena etapna izgradnja gradske obilaznice (sjeverne obilaznice) koja zaobilazi centralnu gradsku zonu Plava sa sjeverne strane. Trasa obilaznice odvaja se od regionalnog puta R-2 u zoni Limskog mosta i ide lokalnim putem L36, zatim prelazi Plavsku (Đuričku) rijeku i ide do brda Skić, pa podnožjem brda Skić, lokalnim putem L19 se spaja raskrsnicom sa ulicom Magaze glavnom gradskom ulicom i ulicom Korita (lokalnim putem L7) koja je veza sa budućim regionalnim putem Plav-Dečane. Dužina obilaznog puta iznosi 2.047km
Namjena i cilj projekta	Izgradnja i rekonstrukcija putne infrastrukture.
Aktivnosti	Ključne aktivnosti su: sprovođenje tenderske procedure, odabir izvođača radova i ugovaranje posla, zatim izvođenje i tehnički prijem radova.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Rekonstrukcija i izgradnja zaobilaznice koja odvaja se od regionalnog puta R-2 u zoni Limskog mosta i ide lokalnim putem L36, zatim prelazi Plavsku (Đuričku) rijeku i ide do brda Skić, pa podnožjem brda Skić, lokalnim putem L19 se spaja raskrsnicom sa ulicom Magaze u dužini oko 2.047m
Izlazni indikatori	Unaprijeđen kvalitet saobraćaja.

Odgovorna strana	Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 4.850.000,00€ Opština Plav 2% Partneri 98%
Potencijalni partneri	Vlada Crne Gore, banke i druge finansijske institucije, međunarodne organizacije i donatori.
Ciljne grupe /korisnici	Stanovnici opštine Plav, turisti, lokalna uprava
Period implementacije	84 mjeseca
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	1.2.13
Naziv projekta	Izgradnja nove saobraćajnice na potezu od splavova ispod hotela „Minka“ do restorana „Lake Views“ ka Žiockoj ulici
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 1: Razvoj i unapređenje otporne, ekološki prihvatljive infrastrukture Prioritet 1.2: Unapređenje postojeće i izgradnja nove saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine
Opis projekta	Izgradnja nove saobraćajnice na potezu od splavova ide ispod hotela „Minka“ do restorana „Lake Views“, priključuje se na Žiockoj ulici u dužini oko 1300m. U skladu sa planskom dokumentacijom, projekat uključuje radove na zemljištu, asfaltiranje, postavljanje signalizacije i osvetljenja, i drugih infrastrukturnih elemenata.
Namjena i cilj projekta	Inoviranje putne infrastrukture.
Aktivnosti	Ključne aktivnosti su: sprovođenje tenderske procedure, odabir izvođača radova i ugovaranje posla, zatim izvođenje i tehnički prijem radova.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Nova saobraćajnica.

Izlazni indikatori	Unaprijeđen kvalitet saobraćaja.
Odgovorna strana	Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 961.000,00 -1.285.600,00 € Opština Plav 20% Partneri 80%
Potencijalni partneri	Vlada Crne Gore, banke i druge finansijske institucije, međunarodne organizacije i donatori.
Ciljne grupe /korisnici	Stanovnici opštine Plav, turisti, lokalna uprava
Period implementacije	72 mjeseca
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	1.2.14
Naziv projekta	Izgradnja nove saobraćajnice na potezu od benzinske pumpe ide iznad hotela „Minka“ i priključuje se u Žiočkoj ulici kod objekta Brijest
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 1: Razvoj i unapređenje otporne, ekološki prihvatljive infrastrukture Prioritet 1.2: Unapređenje postojeće i izgradnja nove saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine
Opis projekta	Projektnim aktivnostima planirana je izgradnja nove saobraćajnice na potezu od benzinske pumpe ide iznad hotela Minka i priključuje se u Žiočkoj ulici kod objekta Brijest u dužini oko 800m, u skladu sa DUP-om Plavsko jezero, a u skladu sa planskom dokumentacijom, uključujući radove na zemljištu, asfaltiranje, postavljanje signalizacije i osvetljenja, i drugih infrastrukturnih elemenata.
Namjena i cilj projekta	Inoviranje putne infrastrukture.

Aktivnosti	Ključne aktivnosti su: sprovođenje tenderske procedure, odabir izvođača radova i ugovaranje posla, zatim izvođenje i tehnički prijem radova.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Nova saobraćajnica.
Izlazni indikatori	Unaprijeđen kvalitet saobraćaja.
Odgovorna strana	Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 450.000,00 - 560.000,00 € Opština Plav 20% Partneri 80%
Potencijalni partneri	Vlada Crne Gore, banke i druge finansijske institucije, međunarodne organizacije i donatori.
Ciljne grupe /korisnici	Stanovnici opštine Plav, turisti, lokalna uprava
Period implementacije	72 mjeseca
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	1.2.15
Naziv projekta	Rekonstrukcija postojeće saobraćajnice ulice Prekutnjice, i to na potezu od ulice Ribarke do džamije Redžepagića
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 1: Razvoj i unapređenje otporne, ekološki prihvatljive infrastrukture Prioritet 1.2: Unapređenje postojeće i izgradnja nove saobraćajne infrastrukture
Uskladenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine
Opis projekta	Projektom rekonstrukcije saobraćajnice planira se obnova i poboljšanje postojeće saobraćajne infrastrukture ulice Prekutnjice i to na potezu od ulice Ribarke do džamije Redžepagića u dužini oko 350m.
Namjena i cilj projekta	Saobraćajnica će biti unaprijeđena radi poboljšanja bezbjednosti, povećanja kapaciteta i optimizacije protoka saobraćaja.

Aktivnosti	Ključne aktivnosti su: sprovođenje tenderske procedure, odabir izvođača radova i ugovaranje posla, zatim izvođenje i tehnički prijem radova.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Rekonstruisana saobraćajnica.
Izlazni indikatori	Unaprijeđen kvalitet saobraćaja.
Odgovorna strana	Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 220.500,00–380.200,00 € Opština Plav 20% Partneri 80%
Potencijalni partneri	Vlada Crne Gore, banke i druge finansijske institucije, međunarodne organizacije i donatori.
Ciljne grupe /korisnici	Stanovnici opštine Plav, turisti, lokalna uprava
Period implementacije	24 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	1.2.16
Naziv projekta	Izgradnja nove saobraćajnice u Centru Plava na potezu od ulice Jezerske ide ispod osnovne i srednje škole i priključuje se u Ribarskoj ulici
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 1: Razvoj i unapređenje otporne, ekološki prihvatljive infrastrukture Prioritet 1.2: Unapređenje postojeće i izgradnja nove saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine
Opis projekta	Projektnim aktivnostima planirana je izgradnja nove saobraćajnice u centru Plava od ulice Jezerske ide ispod osnovne i srednje škole i priključuje se u Ribarskoj ulici u dužini oko 460m, a u skladu sa planskom dokumentacijom, uključujući radove na zemljištu, asfaltiranje, postavljanje signalizacije i osvetljenja, i drugih infrastrukturnih elemenata

Namjena i cilj projekta	Saobraćajnica će biti unaprijeđena radi poboljšanja bezbjednosti, povećanja kapaciteta i optimizacije protoka saobraćaja.
Aktivnosti	Ključne aktivnosti su: sprovođenje tenderske procedure, odabir izvođača radova i ugovaranje posla, zatim izvođenje i tehnički prijem radova.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Nova saobraćajnica.
Izlazni indikatori	Unaprijeđen kvalitet saobraćaja.
Odgovorna strana	Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 360.000,00 € Opština Plav 10% Partneri 90%
Potencijalni partneri	Vlada Crne Gore, banke i druge finansijske institucije, međunarodne organizacije i donatori.
Ciljne grupe /korisnici	Stanovnici opštine Plav, turisti, lokalna uprava
Period implementacije	48 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	1.2.17
Naziv projekta	Rekonstrukcija postojeće saobraćajnice dijela ulice Meteriz, ulice Javorja i dijela ulice Rudopoljska i to na potezu od ulice Kamića kule do Limskog mosta
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 1: Razvoj i unapređenje otporne, ekološki prihvatljive infrastrukture Prioritet 1.2: Unapređenje postojeće i izgradnja nove saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine
Opis projekta	Projektom rekonstrukcije saobraćajnice planira se obnova i poboljšanje postojeće saobraćajne infrastrukture na potezu od ulice Kamića kule do Limskog mosta u dužini oko 1800m. Ovaj dio

	saobraćajnice trenutno pokazuje znakove oštećenja, nedostataka u sigurnosti i smanjenog kapaciteta.
Namjena i cilj projekta	Saobraćajnica će biti unapređena radi poboljšanja bezbjednosti, povećanja kapaciteta i optimizacije protoka saobraćaja.
Aktivnosti	Ključne aktivnosti su: sprovođenje tenderske procedure, odabir izvođača radova i ugovaranje posla, zatim izvođenje i tehnički prijem radova.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Rekonstruisana saobraćajnica.
Izlazni indikatori	Unaprijeđen kvalitet saobraćaja.
Odgovorna strana	Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 650.000,00–850.000,00 € Opština Plav 10% Partneri 90%
Potencijalni partneri	Vlada Crne Gore, banke i druge finansijske institucije, međunarodne organizacije i donatori.
Ciljne grupe /korisnici	Stanovnici opštine Plav, turisti, lokalna uprava
Period implementacije	48 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	1.2.18
Naziv projekta	Izgradnja nove saobraćajnice na potezu od splavova, priključuje se u Jezerskoj ulici
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 1: Razvoj i unapređenje otporne, ekološki prihvatljive infrastrukture Prioritet 1.2: Unapređenje postojeće i izgradnja nove saobraćajne infrastrukture
Uskladenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine

Opis projekta	Planirana je izgradnja nove saobraćajnice na potezu od splavova i priključuje se u Jezerskoj ulici kod kućica Redžepagića u dužini oko 380m, u skladu sa DUP-om Plavsko jezero, a u skladu sa planskom dokumentacijom, uključujući radove na zemljištu, asfaltiranje, postavljanje signalizacije i osvetljenja, i drugih infrastrukturnih elemenata.
Namjena i cilj projekta	Saobraćajnica će biti unapređena radi poboljšanja bezbjednosti, povećanja kapaciteta i optimizacije protoka saobraćaja.
Aktivnosti	Ključne aktivnosti su: sprovođenje tenderske procedure, odabir izvođača radova i ugovaranje posla, zatim izvođenje i tehnički prijem radova.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Nova saobraćajnica.
Izlazni indikatori	Unaprijeđen kvalitet saobraćaja.
Odgovorna strana	Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 500.000,00 € Opština Plav 50% Partneri 50%
Potencijalni partneri	Vlada Crne Gore, banke i druge finansijske institucije, međunarodne organizacije i donatori.
Ciljne grupe /korisnici	Stanovnici opštine Plav, turisti, lokalna uprava
Period implementacije	72 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	1.2.19
Naziv projekta	Rekonstrukcija postojeće saobraćajnice ulice Jezerska 2, na potezu od hotela „Minka“ do splavova Plavskog jezera
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 1: Razvoj i unapređenje otporne, ekološki prihvatljive infrastrukture Prioritet 1.2: Unapređenje postojeće i izgradnja nove saobraćajne infrastrukture
	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine

Usklađenost sa nacionalnom politikom	Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine
Opis projekta	Planirana je rekonstrukcija saobraćajnice na potezu od splavova do Jezerske ulice u skladu sa DUP-om Plavsko jezero, a u skladu sa planskom dokumentacijom, uključujući radove na zemljištu, asfaltiranje, postavljanje signalizacije i osvetljenja, i drugih infrastrukturnih elemenata.
Namjena i cilj projekta	Saobraćajnica će biti unapređena radi poboljšanja bezbjednosti, povećanja kapaciteta i optimizacije protoka saobraćaja.
Aktivnosti	Ključne aktivnosti su: sprovođenje tenderske procedure, odabir izvođača radova i ugovaranje posla, zatim izvođenje i tehnički prijem radova.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Rekonstruisana saobraćajnica.
Izlazni indikatori	Unaprijeđen kvalitet saobraćaja.
Odgovorna strana	Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 500.000,00 € Opština Plav 50% Partneri 50%
Potencijalni partneri	Vlada Crne Gore, banke i druge finansijske institucije, međunarodne organizacije i donatori.
Ciljne grupe /korisnici	Stanovnici opštine Plav, turisti, lokalna uprava
Period implementacije	24 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	1.2.20
Naziv projekta	Izgradnja nove saobraćajnice ulice Altića kuće na potezu od Rudopoljske ulice do ulice Javorja
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 1: Razvoj i unapređenje otporne, ekološki prihvatljive infrastrukture Prioritet 1.2: Unapređenje postojeće i izgradnja nove saobraćajne infrastrukture

Uskladenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine
Opis projekta	Planirana je izgradnja nove saobraćajnice saobraćajnice ulice Altića kuće na potezu od Rudopoljske ulice do ulice Javorja u dužini oko 520m, a u skladu sa planskom dokumentacijom, uključujući radove na zemljištu, asfaltiranje, postavljanje signalizacije i osvetljenja, i drugih infrastrukturnih elemenata.
Namjena i cilj projekta	Saobraćajnica će biti unapređena radi poboljšanja bezbjednosti, povećanja kapaciteta i optimizacije protoka saobraćaja.
Aktivnosti	Ključne aktivnosti su: sprovođenje tenderske procedure, odabir izvođača radova i ugovaranje posla, zatim izvođenje i tehnički prijem radova.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Rekonstruisana saobraćajnica.
Izlazni indikatori	Unaprijeđen kvalitet saobraćaja.
Odgovorna strana	Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 750.000,00 -1.260.000,00 € Opština Plav 20% Partneri 80%
Potencijalni partneri	Vlada Crne Gore, banke i druge finansijske institucije, međunarodne organizacije i donatori.
Ciljne grupe /korisnici	Stanovnici opštine Plav, turisti, lokalna uprava
Period implementacije	52 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	1.2.21
Naziv projekta	Izgradnja i rekonstrukcija postojeće saobraćajnice ulice Kumanice, i to na poteza ulivanja sa ulicom Vojnoseljskom do Vardišta
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 1: Razvoj i unapređenje otporne, ekološki prihvatljive infrastrukture Prioritet 1.2: Unapređenje postojeće i izgradnja nove saobraćajne infrastrukture

Usklađenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine
Opis projekta	Projektom rekonstrukcije saobraćajnice planira se obnova i poboljšanje postojeće saobraćajne infrastrukture ulice Kumanice i to na potezu ulivanja sa ulicom Vojnoseljskom do Vardišta u dužini od oko 1800m.
Namjena i cilj projekta	Saobraćajnica će biti unapređena radi poboljšanja bezbjednosti, povećanja kapaciteta i optimizacije protoka saobraćaja.
Aktivnosti	Ključne aktivnosti su: sprovođenje tenderske procedure, odabir izvođača radova i ugovaranje posla, zatim izvođenje i tehnički prijem radova.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Rekonstruisana saobraćajnica.
Izlazni indikatori	Unaprijeđen kvalitet saobraćaja.
Odgovorna strana	Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 350.500,00–550.700,00 € Opština Plav 20% Partneri 80%
Potencijalni partneri	Vlada Crne Gore, banke i druge finansijske institucije, međunarodne organizacije i donatori.
Ciljne grupe /korisnici	Stanovnici opštine Plav, turisti, lokalna uprava
Period implementacije	64 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	1.2.22
Naziv projekta	Izgradnja i rekonstrukcija postojeće saobraćajnice ulice Krčevine, na poteza ulivanja sa ulicom Ćiradžijska do Vardišta
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 1: Razvoj i unapređenje otporne, ekološki prihvatljive infrastrukture Prioritet 1.2: Unapređenje postojeće i izgradnja nove saobraćajne infrastrukture

Usklađenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine
Opis projekta	Projektom rekonstrukcije saobraćajnice planira se obnova i poboljšanje postojeće saobraćajne infrastrukture ulice Krčevine i to na poteza ulivanja sa ulicom Ćiradžijska do Vardišta u dužini od oko 2500m.
Namjena i cilj projekta	Saobraćajnica će biti unapređena radi poboljšanja bezbjednosti, povećanja kapaciteta i optimizacije protoka saobraćaja.
Aktivnosti	Ključne aktivnosti su: sprovođenje tenderske procedure, odabir izvođača radova i ugovaranje posla, zatim izvođenje i tehnički prijem radova.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Rekonstruisana saobraćajnica.
Izlazni indikatori	Unaprijeđen kvalitet saobraćaja.
Odgovorna strana	Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 350.500,00–650.700,00 € Opština Plav 20% Partneri 80%
Potencijalni partneri	Vlada Crne Gore, banke i druge finansijske institucije, međunarodne organizacije i donatori.
Ciljne grupe /korisnici	Stanovnici opštine Plav, turisti, lokalna uprava
Period implementacije	72 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	1.2.23
Naziv projekta	Rekonstrukcija postojeće saobraćajnice ulice Meteriz od Opštine ide ulicom Kamića kule do Hridske ulice
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj I: Razvoj i unapređenje otporne, ekološki prihvatljive infrastrukture Prioritet 1.2: Unapređenje postojeće i izgradnja nove saobraćajne infrastrukture

Usklađenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine
Opis projekta	Projektom rekonstrukcije saobraćajnice planira se obnova i poboljšanje postojeće saobraćajne infrastrukture na dijelu putnog pravca od Opštine ide ulicom Kamića kule do Hridske ulice u dužini od oko 1200m.
Namjena i cilj projekta	Saobraćajnica će biti unapređena radi poboljšanja bezbjednosti, povećanja kapaciteta i optimizacije protoka saobraćaja.
Aktivnosti	Ključne aktivnosti su: sprovođenje tenderske procedure, odabir izvođača radova i ugovaranje posla, zatim izvođenje i tehnički prijem radova.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Rekonstruisana saobraćajnica.
Izlazni indikatori	Unaprijeđen kvalitet saobraćaja.
Odgovorna strana	Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 472.500,00–650.000,00€ Opština Plav 20% Partneri 80%
Potencijalni partneri	Vlada Crne Gore, banke i druge finansijske institucije, međunarodne organizacije i donatori.
Ciljne grupe /korisnici	Stanovnici opštine Plav, turisti, lokalna uprava
Period implementacije	58 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	1.2.24
Naziv projekta	Zelena Opština Plav: Održiva mobilnost u javnim službama
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj I: Razvoj i unapređenje otporne, ekološki prihvatljive infrastrukture Prioritet 1.2: Unapređenje postojeće i izgradnja nove saobraćajne infrastrukture
	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine

Usklađenost sa nacionalnom politikom	Lokalni Akcioni plan Partnerstva za otvorenu upravu (AP POU) Opštine Plav
Opis projekta	Da bi lokalna uprava pokrenula održiva transportna rješenja i uvela ekološke inovacije u svoj rad, planirana je nabavka električnih trotineta, bicikala, motocikala za dostavljače i službenih automobila. Ovo će omogućiti efikasnije kretanje gradom uz istovremeno smanjenje emisije štetnih gasova. Dodatno, opština će promovisati nabavku i korišćenje održivih transportnih rješenja kod građana i posjetilaca.
Namjena i cilj projekta	Projekat "Zelena Opština Plav" ima za cilj uvođenje ekološki prihvatljivih transportnih opcija radi smanjenja emisija ugljenika.
Aktivnosti	Ključne aktivnosti su: sprovođenje tenderske procedure, nabavka a zatim korišćenje nabavljane opreme. Planirane su tri vrste nabavki: - Nabavka električnih motocikala za dostavljače opštine Plav : osiguranje električnih motocikala za dostavu službenih materijala na teritoriji opštine Plav. - Nabavka električnih automobila za službene potrebe: Nabavka dva električna automobila, jednog terenca i jedne limuzine, za potrebe opštine Plav. - Nabavka električnih trotineta i bicikala: Uvođenje flote električnih trotineta i bicikala sa GPS trackerom za turiste.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Smanjenje emisije štetnih gasova kroz korišćenje električnih vozila. Poboljšana dostava službenih materijala u zajednici kroz korišćenje električnih motocikala. Unapređenje turističke ponude kroz iznajmljivanje električnih trotineta i bicikala.
Izlazni indikatori	Smanjenje emisija gasova, efikasnost dostave sa električnim motociklima, smanjena budžetska stavka za potrošnju goriva za službena putovanja, broj iznajmljenih električnih trotineta i bicikala i ostvareni prihodi.
Odgovorna strana	Opština Plav
	Budžet: 300.000,00€

Ukupan budžet i izvor finansiranja	Opština Plav 15% Partneri 85%
Potencijalni partneri	Vlada Crne Gore, banke i druge finansijske institucije, međunarodne organizacije i donatori, turističke agencije, proizvođači električnih vozila, prekogranične opštine i oblasti.
Ciljne grupe /korisnici	Stanovnici opštine Plav, turisti, lokalna uprava
Period implementacije	48 mjeseca
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	1.2.25
Naziv projekta	Izgradnja Nove ulice iza Centra za kulturu
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 1: Razvoj i unapređenje otporne, ekološki prihvatljive infrastrukture Prioritet 1.2: Unapređenje postojeće i izgradnja nove saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine
Opis projekta	Projektom izgradnje i rekonstrukcije saobraćajnice planira se obnova ulice sa Racine pored Doma kulture, odakle se jedan krak uliva u Hridsku pored Doma zdravlja, dok drugi se uliva na Meteriz pored groblja.
Namjena i cilj projekta	Saobraćajnica će biti unapređena radi poboljšanja bezbjednosti, povećanja kapaciteta i optimizacije protoka saobraćaja.
Aktivnosti	Ključne aktivnosti su: sprovođenje tenderske procedure, odabir izvođača radova i ugovaranje posla, zatim izvođenje i tehnički prijem radova.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Rekonstruisana saobraćajnica.
Izlazni indikatori	Unaprijeđen kvalitet saobraćaja.
Odgovorna strana	Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 2.700.000,00 € Opština Plav 20% Partneri 80%

Potencijalni partneri	Vlada Crne Gore, banke i druge finansijske institucije, međunarodne organizacije i donatori.
Ciljne grupe /korisnici	Stanovnici opštine Plav, turisti, lokalna uprava
Period implementacije	24 mjeseca
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	1.2.26
Naziv projekta	Tehnička dokumentacija: Andrijevića - Čakor
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 1: Razvoj i unapređenje otporne, ekološki prihvatljive infrastrukture Prioritet 1.2: Unapređenje postojeće i izgradnja nove saobraćajne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja saobraćaja Crne Gore 2019–2035. godine Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine
Opis projekta	Izrada idejnog rješenja auto-puta Andrijevića – Peć, dionica Andrijevića – Čakor. Auto-put, se pruža od veze sa autoputem Bar – Boljare u Andrijevići preko granice sa Kosovom do Peći i ima važnu ulogu u unapređenju regionalne povezanosti, ekonomske saradnje i razvoja.
Namjena i cilj projekta	Svrha izrade tehničke dokumentacije je detaljno istraživanje i određivanje optimalnog koridora za izgradnju ove dionice. Cilj je da idejno rješenje u potpunosti odgovara potrebama kako Crne Gore, tako i Kosova.
Aktivnosti	Ključne aktivnosti su: sprovođenje tenderske procedure, odabir projektanta i revidenta dokumentacije.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Idejno rješenje.
Izlazni indikatori	Spremna dokumentacija za Glavni projekat.
Odgovorna strana	Opština Plav, Monteput
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 83.000,00 € Opština Plav 1% Partneri 99%

Potencijalni partneri	Vlada Crne Gore, banke i druge finansijske institucije, međunarodne organizacije i donatori.
Ciljne grupe /korisnici	Stanovnici opštine Plav, turisti, lokalna uprava
Period implementacije	12 mjeseca
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	1.3.1
Naziv projekta	Izgradnja vodovodne mreže Bogajiće - Malo selo
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj I: Razvoj i unapređenje otporne, ekološki prihvatljive infrastrukture Prioritet 1.3: Unapređenje vodosnabdijevanja i komunalne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Strategija upravljanja vodama Crne Gore Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine
Opis projekta	Izgradnja vodovodne mreže u selima Bogajiće i Malo selo rješava dugogodišnji problem nedostatka snadbijevanja sela vodom zbog njihove pozicije koja je visočija od gradskog bazena. Mještani su prinuđeni da koriste privatne kaptaze i bunare koji kako se selo širi postaju sve manjeg kapaciteta. Zbog manjka vode i smanjenog pritiska u ljetnim mjesecima kao i zbog širenja sela, projektom je planirana kvalitetna vodovodna mreža sa cjevovodima, kaptazama i rezervoarom. Kako selo ima jedan izvor koji se nalazi ispod samog vrha planine, potrebno je njega uvezati u planirani sistem. Bitnost vode je ovdje odavnina poznata jer je upravo iz ovog sela potekla najduža vada (jaz) u Evropi. Izgradnja vodovoda poboljšava kvalitet života i rada na selu. Otvara nove mogućnosti za rad i pružanje različitih usluga od poljoprivrede do turizma.
Namjena i cilj projekta	Unapređenje vodosnabdijevanja u ruralnim oblastima uspostavljanjem lokalne vodovodne mreže.
	Ključne aktivnosti su: rješavanje imovinsko-pravnih odnosa;

Aktivnosti	spvođenje tenderske procedure, odabir izvođača radova i ugovaranje posla, zatim izvođenje i tehnički prijem radova. Nakon završetka rekonstrukcije, saobraćajnica zahtijeva redovno održavanje.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Poboljšanje kvaliteta života građana, obezbjeđenjem pristupa vodi domaćinstvima, poljoprivrednim, turističkim i drugim objektima za obavljanje ekonomskih aktivnosti.
Izlazni indikatori	Broj korisnika vodovodne mreže. Obezbjeđenje dovoljnih količina vode odgovarajućeg kvaliteta za javno vodosnabdijevanje stanovništva i za različite privredne potrebe.
Odgovorna strana	Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 260.000,00 € Opština Plav 20% Partneri 80%
Potencijalni partneri	Agencija za zaštitu životne sredine, Uprava za vode, Eko fond, međunarodne organizacije i razvojne agencije
Ciljne grupe /korisnici	Lokalno stanovništvo, seljani i njihova gazdinstva, privrednici, poljoprivrednici, potencijalni investitori i turisti.
Period implementacije	36 mjeseca
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	1.3.2
Naziv projekta	Zeleni Plav – Održiva mjesta, unapređenje komunalnih usluga
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 1: Razvoj i unapređenje otporne, ekološki prihvatljive infrastrukture Prioritet 1.3: Unapređenje vodosnabdijevanja i komunalne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Strategija upravljanja vodama Crne Gore Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine
	Projekt je usmjeren na očuvanje okoline i unapređenje komunalnih usluga u Opštini Plav kroz modernizaciju

Opis projekta	<p>Projekt je usmjeren na očuvanje okoline i unapređenje komunalnih usluga u Opštini Plav kroz modernizaciju mehanizacije i jačanje kapaciteta osoblja DOO Komunalne djelatnosti. Projekt će obuhvatiti nabavku savremenih vozila za odnošenje komunalnog otpada, teške mehanizacije za čišćenje divljih deponija i održavanje komunalnog reda.</p> <p>Edukacija zaposlenika je ključna za uspješnu implementaciju novih pristupa upravljanju otpadom i održavanju čiste okoline. Osim toga, projekt će promovisati saradnju s lokalnom zajednicom kroz redovne akcije čišćenja divljih deponija, čime se podstiče odgovorno ponašanje prema okolini.</p> <p>Kroz edukativne kampanje usmjerene na građane, projekt će povećati svijest o važnosti pravilnog zbrinjavanja otpada i očuvanja okoline.</p>
Namjena i cilj projekta	Cilj je stvoriti održivo, čisto i privlačno okruženje za lokalno stanovništvo kroz efikasan sistem komunalnih usluga zasnovan na modernoj mehanizaciji.
Aktivnosti	<p>Ključne aktivnosti su: nabavka mehanizacije, realizacija obuke za zaposlene u komunalnom preduzeću DOO Komunalne djelatnosti;</p> <p>Akcije čišćenja divljih deponija i sprovođenje kampanje za podizanje ekološke svijesti lokalne zajednice i podsticanje na volonterizam.</p>
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Efikasnije upravljanje otpadom, kroz poboljšanu logistiku i efikasniji proces transporta komunalnog otpada; čistiji i uredeniji prostori, smanjenje divljih deponija i održavanje komunalnog reda na visokom nivou. Unaprijeđena saradnja sa lokalnom zajednicom.
Izlazni indikatori	Smanjenje broja divljih deponija, povećanje udjela odvojenog prikupljanja otpada, pozitivne promjene u svijesti građana.
Odgovorna strana	DOO Komunalne djelatnosti Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	<p>Budžet: 870.000,00 €</p> <p>Opština Plav 15%</p> <p>Partneri 85%</p>

Potencijalni partneri	Opština Plav, nadležna ministarstva, lokalne nevladine organizacije, lokalni mediji, škole, LTO, regionalne i prekogranične opštine i oblasti i EU.
Ciljne grupe /korisnici	Zaposleni u DOO Komunalne djelatnosti, lokalno stanovništvo, turisti.
Period implementacije	36 mjeseca
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	1.3.3
Naziv projekta	Izgradnja odvojenih kanalizacionih sistema za prikupljanje i odvođenje fekalnih i atmosferskih otpadnih voda sa postrojenjem za prečišćavanje otpadnih voda u Opštini Plav
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 1: Razvoj i unapređenje otporne, ekološki prihvatljive infrastrukture Prioritet 1.3: Unapređenje vodosnadbijevanja i komunalne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Strategija upravljanja vodama Crne Gore Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine
Opis projekta	Projektnim aktivnostima planirana je Izgradnja odvojenih kanalizacionih sistema za prikupljanje i odvođenje fekalnih i atmosferskih otpadnih voda sa postrojenjem otpadnih voda u Opštini Plav, do PPOV u Brezojevice.
Namjena i cilj projekta	Unaprijedena infrastruktura za upravljanje otpadnim vodama.
Aktivnosti	Ključne aktivnosti su: sprovođenje tenderske procedure, odabir izvođača radova i ugovaranje posla, zatim izvođenje i tehnički prijem radova.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Smanjenje zdravstvenih i ekoloških rizika povezanih s neadekvatnim kanalizacionim sistemima kao i povećanje održivosti vodnih resursa u opštini Plav.
Izlazni indikatori	Dužina vodovodnog sistema opštine Plav i broj korisnika Dužina kanalizacionog sistema I broj korisnika

Izlazni indikatori	PPOV i količina otpadnih voda koja se prečišćava Procenat stanovništva koje ima pristup novim kanalizacionim sistemima
Odgovorna strana	DOO Komunalne djelatnosti Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 9.500.000,00 € Opština Plav 5% Partneri 95%
Potencijalni partneri	Opština Plav, Ministarstvo za prostorno planiranje, urbanizam i državnu imovinu, Procon, Eko Fond, Privredna komora Crne Gore, Agencija za zaštitu životne sredine, Univerzitet CG-Gradjevinski fakultet-Hidrotehnicki smjer, nevladine organizacije za zaštitu životne sredine, Regionalna razvojna agencija, Finansijske institucije-banke i druge finansijske institucije, međunarodni donatori
Ciljne grupe /korisnici	Gradani opštine Plav i susjednih opština kroz koje prolazi rijeka Lim, institucije, privreda, turisti
Period implementacije	72 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	1.3.4
Naziv projekta	Izgradnja bazena za prihvatanje vode
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj I: Razvoj i unapređenje otporne, ekološki prihvatljive infrastrukture Prioritet 1.3: Unapređenje vodosnadbijevanja i komunalne infrastrukture
Uskladenost sa nacionalnom politikom	Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. Godine Strategija upravljanja vodama Crne Gore
Opis projekta	Sa razvojem urbanih i ruralnih područja, dolazi do potrebe za širenjem komunalne infrastrukture tj. vodovodne mreže i mreže otpadnih voda. Trenutno je priključeno oko 2220 korisnika na lokalnu vodovodnu mrežu. Postojeći vodni objekat – bazen nalazi se u mjestu Završ. Zapremine bazena je oko 800 m ³ vode. Međutim, kako bi se obezbijedilo kontinuirano vodosnadbijevanje,

Opis projekta	zapremina bazena treba da bude min. 30 % u odnosu na dnevne potrošnje vode, što u ljetnjem periodu nije moguće obezbijediti. Izgradnjom novih objekata na granicama visine bazena dolazi do neravnomjerne potrošnje vode, pa se u objektima u tim zonama ne može obezbijediti radni pritisak. Potrebno je izgraditi vodni objekat–bazen, na većoj nadmorskoj visini, koja će ujedno biti granica vodosnadbijevanja javnog i seoskih vodovoda. Prema dosadašnjoj potrošnji vode u ljetnjem periodu, preporučuje se zapremina bazena min. 2000 m ³ . Bazen izgraditi prema svim standardima, pomoćnim objektima, taložnicima, vodnim armaturama itd.
Namjena i cilj projekta	Izgradnja infrastrukture za vodosnadbijevanje u skladu sa potrebama korisnika.
Aktivnosti	Aktivnosti uključuju: formiranje projektnog tima; raspisivanje tendera za izradu projektne tehničke dokumentacije (idejni projekat, glavni projekat, revizija projekta); raspisivanje tendera i odabir izvođača radova; monitoring. Prioritetne aktivnosti/ preduslovi su obezbjeđenje lokacije i pristupnih puteva za izgradnju bazena za vodu min. 2000 m ³ . Osim lokacije potrebno je uraditi kvalitetan plan sa revizijom.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Osigurano kontinuirano vodosnadbijevanje za sve korisnike vodovodne mreže, posebno u ljetnjem periodu kada se broj posjetilca /korisnika povećava za nekoliko hiljada.
Izlazni indikatori	Kontinuirano vodosnadbijevanje korisnika, sa potrebnom količinom vode i propisanim pritiskom. Očekivani pritisak vode ne smije biti manji od 1.5 bara
Odgovorna strana	DOO Komunalne djelatnosti Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 300.000,00 € Opština Plav 20% Partneri 80%
Potencijalni partneri	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Uprava za vode, Opština Plav, međunarodne finansijske institucije, donatorske organizacije i fondacije.

Ciljne grupe /korisnici	Gradani, turisti, privreda
Period implementacije	48 mjeseca
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	1.3.5
Naziv projekta	Rekonstrukcija bazena „Završ“
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 1: Razvoj i unapređenje otporne, ekološki prihvatljive infrastrukture Prioritet 1.3: Unapređenje vodosnadbijevanja i komunalne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. Godine Strategija upravljanja vodama Crne Gore
Opis projekta	Vodni objekat, nalazi se u mjestu Završ a izgrađen je devedesetih godina, zapremine oko 800 m ³ . Planiran je da obezbijedi kontinuirano vodosnadbijevanje za sve korisnike vodovodne mreže. Objekat je izgrađen od armiranog betona. Na jednoj strani zida objekta dolazi do „curenja“ znatne količine vode, zbog propusta u izvođenju radova. Voda se slijeva niz zid i taloži u objektu gdje su smještene vodne armature. Potrebna je rekonstrukcija objekta tj. čeonu stranu zida gdje dolazi do izlivanja vode. Prema procjenama, nekontrolisano se odliva oko 5 lit/ sec. Prilikom rekonstrukcije obratiti pažnju na, vrijeme izvođenja radova, efikasnost u radu i odabir materijala. Obzirom da nemamo pomoćnog bazena, prilikom izvođenja radova, korisnicima bi se uskratilo vodosnadbijevanje. Zato cjelokupni poduhvat treba projektovati ne duže od 24 h. Veoma bitan faktor je i izbor materijala, koji mora biti brzovezujući i ispunjavati standarde vodnih uslova.
Namjena i cilj projekta	Poboljšanje infrastrukture za vodosnadbijevanje kroz sanaciju postojećeg objekta, kako bi se osiguralo efikasno i pouzdano snabdijevanje korisnika u skladu sa njihovim potrebama.

Aktivnosti	Uklanjanje gubitka vode, sprečavanje od daljeg širenja pukotine kao i uklanjanje vode iz objekta gdje su smještene vodne armature. Za ove radove sprovede se tenderska procedura (raspisivanje tendera i odabir izvođača radova; realizacija radova, monitoring).
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Sanirana "pukotina" na čeonj strani zida objekta. Spriječen dalji gubitak vode. Omogućeno efikasno i neometano funkcionisanje vodosnabdijevanja.
Izlazni indikatori	Količina gubitka vode smanjena na 0 litara u sekundi. Vrijeme prekida vodosnabdijevanja smanjeno na maksimalno 24 sata tokom sanacije. Upotreba materijala koji ispunjavaju standarde vodnih uslova.
Odgovorna strana	DOO Komunalne djelatnosti Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 20.000,00 € Opština Plav 20% Partneri 80%
Potencijalni partneri	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Uprava za vode, Opština Plav, međunarodne finansijske institucije, donatorske organizacije i fondacije.
Ciljne grupe /korisnici	Gradani, turisti, privreda
Period implementacije	52 mjeseca
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	1.3.6
Naziv projekta	Zamjena azbestno-cementnih vodovodnih cijevi
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 1: Razvoj i unapređenje otporne, ekološki prihvatljive infrastrukture Prioritet 1.3: Unapređenje vodosnabdijevanja i komunalne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. Godine Strategija upravljanja vodama Crne Gore
	Izgradnja vodovodne mreže u Opštini Plav sedamdesetih godina

<p>Opis projekta</p>	<p>izvršena je korištenjem azbestno-cementnih cijevi, koje prema savremenim vodnim standardima zahtijevaju zamjenu zbog potencijalnih zdravstvenih rizika. Većina ovih cijevi nalazi se u urbanim dijelovima naselja, kao i na ključnim dionicama koje povezuju izvorišta sa rezervoarima. Prema procjenama, u postojećoj vodovodnoj mreži koju održava lokalno javno preduzeće, nalazi se oko 10 km cijevi koje više ne zadovoljavaju standarde.</p> <p>Projekat podrazumijeva nekoliko ključnih faza: Identifikaciju zona u kojima je potrebna zamjena azbestno-cementnih cijevi; odabir prečnika cijevi u skladu s predviđenim brojem korisnika i raspoloživim količinama vode; selekciju materijala za nove cijevi u skladu sa zakonskim propisima; projektovanje vodnih objekata i šahti sa izvodnicama, kako bi se omogućilo buduće proširenje mreže; planiranje hidrantske mreže prema standardima za potrebe lokalne uprave i drugih službi.</p> <p>Realizacija ovog projekta planira se u fazama, uzimajući u obzir situaciju na terenu i dostupne resurse. Uključivanje drugih odjela lokalne uprave, posebno sektora za održavanje vodovodne mreže, ključno je za uspjeh projekta. Takođe, tokom zamjene cijevi, neophodno je osigurati alternativne izvore vode korisnicima, u skladu sa zakonskim regulativama.</p>
<p>Namjena i cilj projekta</p>	<p>Izgradnja infrastrukture za vodosnabdijevanje u skladu sa potrebama korisnika.</p>
<p>Aktivnosti</p>	<p>Aktivnosti za realizaciju projekta zamjene azbestno-cementnih cijevi uključuju dobro pripremljenu i parcijalnu rekonstrukciju mreže. Prvo se određuju zone vodosnabdijevanja na osnovu postojeće vodovodne mreže i broja korisnika, a planira se i mogućnost ugradnje mjernih uređaja – vodomjera po svakoj izvodnici. Takođe, projekat podrazumijeva izradu potrebne projektne dokumentacije, koja je jedan od ključnih uslova za izradu GIS sistema.</p> <p>Konkretne aktivnosti obuhvataju formiranje projektnog tima,</p>

Aktivnosti	raspisivanje tendera za izradu tehničke dokumentacije (idejni i glavni projekat, te revizija projekta), raspisivanje tendera za odabir izvođača radova, kao i sprovođenje monitoringa tokom realizacije projekta.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Uklanjanje azbesno-cementnih cijevi koje su po zakonu o distribuciji vode zabranjene, Uklanjanje gubitaka vode usljed dotrajalosti cijevi, Ugradnja vodnih objekata i mogućnosti parcijalnog isključivanja vode, Uklanjanje mogućih nelegalnih priključaka vode.
Izlazni indikatori	Uravnotežena količina vode, kod svih korisnika u zoni rekonstrukcije mreže. Obezbijeden pritisak vode kod krajnjeg korisnika koji ne smije biti manji od 1,5 bara. Efikasnije rukovođenje vodnim sistemom.
Odgovorna strana	DOO Komunalne djelatnosti Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 3.000.000,00 € Opština Plav 10% Partneri 90%
Potencijalni partneri	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Uprava za vode, Opština Plav, međunarodne finansijske institucije, donatorske organizacije i fondacije.
Ciljne grupe /korisnici	Gradani, turisti, privreda
Period implementacije	60 mjeseca
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	1.3.7
Naziv projekta	Rekonstrukcija vodozahvata „Pusta vrata“
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 1: Razvoj i unapređenje otporne, ekološki prihvatljive infrastrukture Prioritet 1.3: Unapređenje vodosnadbijevanja i komunalne infrastrukture
	Strategija upravljanja vodama Crne Gore

Usklađenost sa nacionalnom politikom	Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine
Opis projekta	Vodozahvat „Pusta vrata“ nalazi se na oko 2000 metara udaljenosti od vodoizvorišta „Jasenice“ i služi kao dodatni izvor vode kada glavni vodozahvat ne može zadovoljiti dnevne potrebe korisnika. Voda se zahvata površinski i zbog svojih fizičko-hemijskih osobina koristi se isključivo kao tehnička voda. Projekat rekonstrukcije vodozahvata podrazumijeva izgradnju „vodene zavjese“ od armiranog betona, kanala sa prirodnim filterom od šljunka, i taložnika na kraju kanala za odvajanje taloga od vode. Ovako pročišćena voda bi se uključivala u postojeći vodovodni sistem.
Namjena i cilj projekta	Obezbjediavanje dovoljne količine vode za potrebe korisnika, posebno u ljetnom periodu kada dolazi do značajnog povećanja broja stanovnika. Poboljšanje kvaliteta vode, sa posebnim naglaskom na fizičko-hemijske osobine vode.
Aktivnosti	Usaglašavanje svih radova sa predlozima iz „Zona sanitarne zaštite“ vodozahvata. Rekonstrukcija cjelokupnog vodozahvata kroz izgradnju „vodene zavjese“ i kanala sa prirodnim filterom. Izgradnja taložnika za fizičko odvajanje taloga od vode. Za ove radove sprovede se tenderska procedura (raspisivanje tendera i odabir izvođača radova, realizacija radova, monitoring).
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Kvantitativno i kvalitativno poboljšanje zahvaćene vode. Osiguranje dovoljne količine vode, posebno u periodima povećane potrošnje.
Izlazni indikatori	Količina pročišćene vode koja se uključuje u sistem. Smanjenje fizičko-hemijskih nečistoća u vodi nakon primjene prirodnog filtera i taložnika. Povećana izdašnost sistema vodosnabdijevanja tokom ljetnih mjeseci.
Odgovorna strana	DOO Komunalne djelatnosti Plav

Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 120.000,00 € Opština Plav 20% Partneri 80%
Potencijalni partneri	Ministarstva, Uprava za vode, Opština Plav, međunarodne finansijske institucije, donatorske organizacije i fondacije.
Ciljne grupe /korisnici	Gradani, turisti, privreda
Period implementacije	24 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	1.3.8
Naziv projekta	Izgradnja garaža i povećanje kapaciteta na javnim parkiralištima
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 1: Razvoj i unapređenje otporne, ekološki prihvatljive infrastrukture Prioritet 1.3: Unapređenje vodosnadbijevanja i komunalne infrastrukture
Uskladenost sa nacionalnom politikom	Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine
Opis projekta	Izgradnjom parking prostora riješio bi se stalno prisutan problem saobraćaja u mirovanju (parkiranje). Svake godine evidentno je povećanje potražnje za dodatnim parking mjestima u opštini, čime se stvorila potreba za povećanjem broja parking mjesta na javnim površinama.
Namjena i cilj projekta	Unapređenje komunalne infrastrukture i bezbjednosti u saobraćaju
Aktivnosti	Aktivnosti uključuju: formiranje projektnog tima; analiza postojećeg stanja; raspisivanje tendera za izradu projektne tehničke dokumentacije (idejni projekat, glavni projekat, revizija projekta); raspisivanje tendera i odabir izvođača radova; monitoring; osnivanje parking servisa.

Projektni ishod (očekivani rezultat)	Uspostavljen parking servis koji upravlja adekvatnim kapacitetima u skladu sa potrebama grada.
Izlazni indikatori	Broj parking mjesta. Godišnji prihod.
Odgovorna strana	DOO Komunalne djelatnosti Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 150.000,00 € Opština Plav 40% Partneri 60%
Potencijalni partneri	Vlada CG, Direkcija za saobraćaj, Opština Plav, Međunarodne organizacije
Ciljne grupe /korisnici	Gradani, turisti, privreda
Period implementacije	42 mjeseca
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	1.4.1
Naziv projekta	Digitalna transformacija Plava: Unapređenje dostupnosti optičkog interneta u gradskom području opštine
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj I: Razvoj i unapređenje otporne, ekološki prihvatljive infrastrukture Prioritet 1.4: Razvoj infrastrukture u cilju unapređenja javnih usluga, biznisa i turizma
Uskladenost sa nacionalnom politikom	Strategija digitalne transformacije Crne Gore 2022-2026
Opis projekta	Razvoj lokalne zajednice, moderne uprave i konkuretnost preduzeća u značajnom dijelu zavisi od izgradnje modernog i efikasnog internet sistema u gradu Plavu. Kroz ovaj projekat, stanovnici će imati mogućnost da koriste brzi i stabilan internet, što će doprinijeti razvoju lokalne privrede i poboljšanju kvaliteta života.
	Poboljšanje Infrastrukture: Izgradnja moderne optičke mreže radi omogućavanja brzog pristupa internetu.

Namjena i cilj projekta	<p>Poboljšanje Infrastrukture: Izgradnja moderne optičke mreže radi omogućavanja brzog pristupa internetu.</p> <p>Lokalni ekonomski Razvoj: Podržavanje lokalnih preduzeća kroz unapređenje digitalne infrastructure</p> <p>Unaprijeđen kvalitet života i mogućnosti za stanovništvo: bolja komunikacija, pristup informacijama i mogućnosti za poslovanje i obrazovanje.</p>
Aktivnosti	Tenderskom procedurom predviđena je identifikacija optimalnih lokacija za postavljanje optičkih kablova i priprema tehničkih planova, zatim izgradnja Infrastrukture /optičke mreže i postavljanje potrebne opreme.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	<ul style="list-style-type: none"> - Unapređenje kapaciteta i sposobnosti građana, lokalne uprave i MMSP za digitalnu transformaciju, - Jačanje digitalne svijesti lokalne zajednice i konkurentnosti privrede.
Izlazni indikatori	Broj korisnika optičkog interneta, brzina i stabilnost internet veze, uticaj na lokalnu ekonomiju i razvoj poslovanja.
Odgovorna strana	Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	<p>Budžet: 100.000,00€</p> <p>Opština Plav 15%</p> <p>Partneri 85%</p>
Potencijalni partneri	Mrežni operateri, Ministarstva, lokalna samouprava, Privredna komora.
Ciljne grupe /korisnici	Stanovnici Opštine Plav, lokalna privreda, javne institucije, mrežni operateri, lokalna samouprava
Period implementacije	30 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	1.4.2
Naziv projekta	Izgradnja panoramske Žičare "Planinska Avantura-Visitor"
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj I: Razvoj i unapređenje otporne, ekološki prihvatljive infrastrukture

	Prioritet 1.4: Razvoj infrastrukture u cilju unapređenja javnih usluga, biznisa i turizma
Uskladenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja turizma Crne Gore 2022-2025.
Opis projekta	Projekat se odnosi na postavljanje žičare dužine oko 2 km, koja povezuje glavnu turističku zonu Plavsko jezero i budući hotel „Visitor“ sa planinskim vrhom Visitor. Cilj je poboljšanje turističke ponude, omogućavanje lakšeg pristupa prirodnim ljepotama, planinskim stazama i vidikovcima. Projekat uključuje tri stanice (početna, srednja i krajnja) i postavljanje stubova na strateškim lokacijama radi stabilnosti i sigurnosti. Dugoročno, projekat će povećati turističku posjećenost i prihode, kao i doprinijeti razvoju lokalne infrastrukture i ekonomije.
Namjena i cilj projekta	Cilj projekta je unaprijediti turističku atraktivnost regije kroz izgradnju moderne žičare, olakšati pristup prirodnim atrakcijama kao što su Visitorsko jezero i planinski vidikovci, te stvoriti dodatne prihode i radna mjesta za lokalnu zajednicu. Projekat takođe teži poboljšanju životnog standarda i infrastrukture u opštini Plav, kao i privlačenju novih investicija i posjetilaca.
Aktivnosti	Aktivnosti projekta uključuju planiranje trase sa stručnjakom iz oblasti žičara, geodetsko snimanje terena, donošenje odluke o izgradnji žičare kao lokalnog objekta od opšteg interesa, angažovanje stručnjaka i projektantskih firmi za izradu glavnog projekta, detaljno planiranje trase i izbor materijala, razvoj tehničke dokumentacije, revizija glavnog projekta, priprema i podnošenje potrebne dokumentacije za dobijanje dozvola, provjera usklađenosti s lokalnim i državnim zakonima, rješavanje imovinsko-pravnih odnosa, sprovođenje javnog tendera i odabir izvođača, pregovaranje s izvođačima i dobavljačima, potpisivanje ugovora, početak radova na terenu, postavljanje stubova i izgradnja stanica, montaža i instalacija sistema, praćenje izvođenja radova, rješavanje eventualnih problema, testiranje

Aktivnosti	sistema pre puštanja u rad, intenzivna promocija i marketinške aktivnosti, postavljanje sistema u punu funkciju i redovno održavanje.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Povećanje broja turista zahvaljujući atraktivnosti nove žičare. Bolji pristup planinskim stazama i prirodnim atrakcijama. Stvaranje novih radnih mjesta u turizmu i ugostiteljstvu. Rast lokalne privrede i prihoda usljed povećane posjećenosti. Dugoročna održivost destinacije i povećanje vrijednosti nekretnina.
Izlazni indikatori	Povećanje broja posjetilaca i turističkih prihoda.
Odgovorna strana	Opština Plav, Lokalna turistička organizacija
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 3.500.000,00€ Opština Plav 10% Partneri 90%
Potencijalni partneri	Investitori iz oblasti turizma i ugostiteljstva
Ciljne grupe /korisnici	Gradani, planinari, turisti, ekoturisti, poslovni investitori, turističke agencije
Period implementacije	70 mjeseca
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	1.4.3
Naziv projekta	Rekreativno Skijalište Paljevi: Razvoj turističke destinacije na Kofiljači
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 1: Razvoj i unapređenje otporne, ekološki prihvatljive infrastrukture Prioritet 1.4: Razvoj infrastrukture u cilju unapređenja javnih usluga, biznisa i turizma
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja turizma Crne Gore 2022-2025.
Opis projekta	Projekat "Rekreativno Skijalište Paljevi" ima za cilj stvaranje funkcionalnog skijališta na Kofiljači u Plavu. Kroz nabavku sidro

	žičare, ratraga za tabanje snijega i uređenje infrastrukture, projekat će unaprijediti život građana, poboljšati zimsku turističku ponudu i doprinijeti razvoju lokalne ekonomije.
Namjena i cilj projekta	Razvoj atraktivne turističke destinacije za skijaše rekreativce i infrastrukturno uređenje koje će obezbijediti kvalitetan pristup i podršku skijalištu.
Aktivnosti	Aktivnosti obuhvataju planiranje i analizu optimalne lokacije, utvrđivanje tehničkih specifikacija za instalaciju sidro žičare i ratraga, zatim nabavku, implementaciju sidro žičare, ratraga, asfaltiranje puta i izgradnju potrebnih objekata za rad skijališta. Aktivnosti će biti sprovedene kroz tendersku proceduru.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Formiranje skijaškog kluba u Plavu, povećanje broja posetilaca tokom zimske sezone, stvaranje novih radnih mesta, unapređenje lokalne privrede kroz ekonomski razvoj i poboljšanje infrastrukture.
Izlazni indikatori	Povećanje broja posjetilaca i turističkih prihoda.
Odgovorna strana	Opština Plav, Lokalna turistička organizacija
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 200.000,00€ Opština Plav 10% Partneri 90%
Potencijalni partneri	NTO, Investitori iz oblasti turizma i ugostiteljstva, Ministarstvo turizma, Ministarstvo saobraćaja, regionalne i prekogranične opštine, lokalnu upravu i turističke agencije.
Ciljne grupe /korisnici	Turisti, skijaši, lokalno stanovništvo.
Period implementacije	72 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	1.4.4
Naziv projekta	Panoramski put Hakanje - Budojevice u Plavu
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 1: Razvoj i unapređenje otporne, ekološki prihvatljive infrastrukture Prioritet 1.4: Razvoj infrastrukture u cilju unapređenja javnih usluga, biznisa i turizma

Usklađenost sa nacionalnom politikom	Strategija za razvoj turizma Crne Gore 2022-2026
Opis projekta	Projektom "Panoramski put Hakanje Budojevice u Plavu" planira se izgradnja i unapređenje panoramskog puta koji će povezivati naselja Hakanje i Budojevice, čime će se omogućiti lakši pristup prirodnim i kulturnim atrakcijama u okolini. Ovaj put će poslužiti kao važna saobraćajnica za turiste i lokalno stanovništvo, a doprinosiće razvoju održivog turizma.
Namjena i cilj projekta	Cilj projekta je unapređenje infrastrukture koja će doprineti razvoju turizma i poboljšanju javnih usluga, kao i povećanju dostupnosti prirodnih i kulturnih resursa. Projektne aktivnosti će doprineti stvaranju novih turističkih rute, privlačenju investicija i jačanju lokalne ekonomije.
Aktivnosti	Izrada projektne dokumentacije i planova za izgradnju puta. Izvođenje građevinskih radova na izgradnji panoramskog puta. Postavljanje signalizacije i informativnih tabli duž puta. Organizacija promocije i marketinga za novi turistički proizvod. Uključivanje lokalne zajednice kroz radionice i informisanje o projektu.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Očekuje se da će projekat rezultirati poboljšanom infrastrukturom koja će olakšati pristup prirodnim i kulturnim atrakcijama u Plavu, povećanjem broja posetilaca i unapređenjem kvaliteta usluga u turizmu. Takođe, doprinoseći razvoju lokalne ekonomije kroz povećanu ekonomsku aktivnost.
Izlazni indikatori	Dužina izgrađenog puta (u metrima). Broj informativnih tabli postavljenih duž puta. Povećanje broja turista u regionu za određen procenat tokom godine nakon završetka projekta. Broj organizovanih turističkih tura i događaja na novom putu.
Odgovorna strana	Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 220.000,00€ Opština Plav 50% Partneri 50%

Potencijalni partneri	Uprava za kapitalne projekte Crne Gore, građani
Ciljne grupe /korisnici	Turisti koji posjećuju Plav i okolinu. Lokalno stanovništvo koje koristi put za svakodnevne potrebe. Turistički operateri i agencije zainteresovane za promociju novih ruta
Period implementacije	12 mjeseca
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	1.4.5
Naziv projekta	Unaprijeđenje ruralne infrastrukture – Put Brezojevice Visitor
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 1: Razvoj i unapređenje otporne, ekološki prihvatljive infrastrukture Prioritet 1.4: Razvoj infrastrukture u cilju unapređenja javnih usluga, biznisa i turizma
Uskladenost sa nacionalnom politikom	Strategija za razvoj turizma Crne Gore 2022–2026, Strategija razvoja poljoprivrede i ruralnih područja 2023–2028
Opis projekta	Projektom "Unaprijeđenje ruralne infrastrukture – Put Brezojevice Visitor" planira se rekonstrukcija i modernizacija puta koji void od Brezojevice do Visitora, sa ciljem poboljšanja saobraćajne povezanosti, olakšavanja pristupa lokalnim resursima i podsticanja turističkih aktivnosti.
Namjena i cilj projekta	Cilj projekta je unapređenje infrastrukture kako bi se povećao pristup ruralnim područjima, olakšalo putovanje za posjetioce i lokalne stanovnike, te podržao razvoj turizma i poljoprivredne proizvodnje u regionu.
Aktivnosti	Izrada projektne dokumentacije i studije izvodljivosti. Rekonstrukcija i asfaltiranje postojećih putnih pravaca. Postavljanje saobraćajne signalizacije i informativnih tabli. Organizacija radionica za lokalno stanovništvo o održivom korišćenju infrastrukture. Promocija novog puta kroz marketinške aktivnosti i saradnju s turističkim agencijama.

Projektni ishod (očekivani rezultat)	Očekuje se da će projekat rezultirati izgrađenim i funkcionalnim putem koji će povećati posetu Brezojevice, poboljšati kvalitet života lokalnog stanovništva i doprineti razvoju turističkog sektora.
Izlazni indikatori	Dužina modernizovanog puta (u kilometrima). Povećanje broja posetilaca u Brezojevici za određeni procenat u prvoj godini nakon završetka projekta. Broj organizovanih turističkih tura kroz novi put. Zadovoljstvo korisnika (anketama) posle korišćenja puta.
Odgovorna strana	Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 400.000,00€ Opština Plav 10% Partneri 90%
Potencijalni partneri	Uprava za kapitalne projekte Crne Gore, građani
Ciljne grupe /korisnici	Turisti koji posjećuju Plav i okolinu. Lokalno stanovništvo koje koristi put za svakodnevne potrebe. Turistički operateri i agencije zainteresovane za promociju novih ruta
Period implementacije	36 mjeseca
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	1.4.6
Naziv projekta	Izgradnja stadiona u Hakanju – u saradnji sa FSCG
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 1: Razvoj i unapređenje otporne, ekološki prihvatljive infrastrukture Prioritet 1.4: Razvoj infrastrukture u cilju unapređenja javnih usluga, biznisa i turizma
Uskladenost sa nacionalnom politikom	Strategija za razvoj turizma Crne Gore 2022-2026, Strategija razvoja sporta
Opis projekta	Projektom " Izgradnja stadiona u Hakanju – u saradnji sa FSCG" planira se izgradnja modernog sportskog centra, sa ciljem poboljšanja sportske infrastrukture, olakšavanja pristupa

	infrastrukture za zdrave stilove života kao i podsticanja turističkih aktivnosti u dijelu sportskog turizma.
Namjena i cilj projekta	Cilj projekta je unapređenje infrastrukture kako bi se povećao kvalitet uslova za bavljenje sportom, te podržao razvoj turizma u dijelu sportskih priprema u Plavu.
Aktivnosti	Izrada projektne dokumentacije. Promocija novog objekta i mogućnosti koje pruža kroz marketinške aktivnosti i saradnju s turističkim agencijama.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Očekuje se da će projekat rezultirati izgrađenim i funkcionalnim objektom koji će omogućiti lokalnim timovima savremen uslove za takmičenje u ligama Fudbalskog saveza Crne Gore, poboljšati kvalitet života lokalnog stanovništva i doprineti razvoju turističkog sektora u oblasti sportskog turizma.
Izlazni indikatori	Broj djece koji treniraju na novoizgrađenom objektu. Povećanje broja posetilaca na fudbalskim utakmicama. Broj odigranih utakmica lokalnih klubova I ostalih kulturno-sportskih događaja. Zadovoljstvo korisnika (anketama) posle korišćenja objekta.
Odgovorna strana	Opština Plav I Fudbalski savez Crne Gore
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 2.500.000,00€ Opština Plav 20% Fudbalski savez Crne Gore 80%
Potencijalni partneri	Uprava za kapitalne projekte Crne Gore, FSCG
Ciljne grupe /korisnici	Gradani, sportisti, zainteresovana lica, turisti
Period implementacije	48 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav i FSCG
Projekat broj	1.4.7
Naziv projekta	Izrada projekta sveobuhvatne rekonstrukcije Murine
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 1: Razvoj i unapređenje otporne, ekološki prihvatljive infrastrukture

	Prioritet 1.3: Unapređenje vodosnadbijevanja i komunalne infrastrukture
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine
Opis projekta	Izradom projektne dokumentacije stvaraju se pretpostavke za radove na ovom izuzetno lošem dijelu infrastrukture u Plavu.
Namjena i cilj projekta	Unapređenje komunalne infrastrukture i bezbjednosti u saobraćaju
Aktivnosti	Aktivnosti uključuju: formiranje projektnog tima; analiza postojećeg stanja; raspisivanje tendera za izradu projektne tehničke dokumentacije (glavni projekat, revizija projekta); raspisivanje tendera i odabir izvođača radova; monitoring;
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Projekat spreman za infrastrukturno uređenje Murine.
Izlazni indikatori	Broj parking mjesta. Povećanje privredne aktivnosti.
Odgovorna strana	Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 75.000,00 € Opština Plav 10% Partneri 90%
Potencijalni partneri	Vlada CG, Uprava za kapitalne projekte, Opština Plav, Međunarodne organizacije
Ciljne grupe /korisnici	Gradani, turisti, privreda
Period implementacije	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	1.5.1
Naziv projekta	Rekonstrukcija gradske pijace
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 1: Razvoj i unapređenje otporne, ekološki prihvatljive infrastrukture

	Prioritet 1.5: Unapređenje i razvoj ostale komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Zakon o komunalnim djelatnostima
Opis projekta	<p>Rekonstrukcija lokalne pijace u Plavu ima za cilj obnovu ovog ključnog objekta za lokalnu zajednicu, koji je trenutno u neupotrebljivom stanju zbog dotrajalosti i neadekvatnog održavanja. Pijaca je od velike važnosti za privrednike, poljoprivredne proizvođače, zanatlije i građane, koji je koriste za prodaju i nabavku različitih proizvoda. Trenutno stanje objekta, naročito tokom zimskih mjeseci, onemogućava njegovo optimalno korišćenje, što prisiljava mnoge prodavce da izlažu svoje proizvode na neadekvatnim i nesigurnim mjestima, često uz saobraćajnice, što dodatno ugrožava bezbjednost.</p> <p>Projekat rekonstrukcije pijace obuhvata građevinske radove, modernizaciju elektro i mašinskih instalacija, poboljšanje energetske efikasnosti, kao i instalaciju savremenih protivpožarnih sistema. Fokus je na stvaranju multifunkcionalnog prostora koji će biti prilagođen za korišćenje tokom cijele godine, uz unapređenje funkcionalnosti i sigurnosti za sve korisnike.</p>
Namjena i cilj projekta	<p>Rekonstrukcija lokalne pijace ima za cilj obnovu oronulog i neupotrebljivog objekta kako bi se osigurao siguran, funkcionalan i estetski privlačan prostor za korisnike. Projektom se planira osposobiti pijaca za upotrebu tokom cijele godine, uključujući zimske uslove, poboljšati energetske efikasnost, te omogućiti privrednicima i poljoprivrednim proizvođačima adekvatan prostor za izlaganje i prodaju svojih proizvoda. Pijaca će postati multifunkcionalni, energetske efikasniji prostor koji zadovoljava potrebe lokalnog stanovništva i doprinosi boljoj organizaciji prodaje i bezbjednosti proizvoda.</p>
Aktivnosti	Ključne aktivnosti su: sprovođenje tenderske procedure, odabir izvođača radova i ugovaranje posla, zatim izvođenje radova

Aktivnosti	i tehnički prijem radova. Tehnički zadaci uključuju sljedeće korake: građevinski radovi; radovi elektro instalacija jake struje; radovi instalacija slabe struje; radovi grijanja i mašinskih instalacija; radovi energetske efikasnosti; protivpožarni radovi; dizajn i opremanje prostora; ugradnja opreme i postrojenja.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	<ul style="list-style-type: none"> - Realizovana rekonstrukcija lokalne pijace, na način da je energetska efikasna, sigurna i funkcionalna za korisnike. - Poboľšani uslovi za korištenje pijace tokom cijele godine, uz obezbijedene adekvatne sanitarne i tehničke uslove. - Povećan broj korisnika pijace, uključujući privrednike, poljoprivrednike, zanatlije i lokalno stanovništvo, zahvaljujući boljoj organizaciji i poboljšanoj infrastrukturi.
Izlazni indikatori	<p>Broj obnovljenih i funkcionalnih prostorija na pijaci (npr. prodajni prostori, hladnjače, sanitarni čvorovi).</p> <p>Smanjenje potrošnje energije u objektu nakon rekonstrukcije.</p> <p>Povećanje broja realizovanih prodajnih aktivnosti i događaja na pijaci.</p>
Odgovorna strana	DOO "Komunalne djelatnosti" Plav, Nadležni organi opštine Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	<p>Vrijednost projekta biće naknadno utvrđena nakon izrade projektne dokumentacije. U prilogu je procjena</p> <p>Budžet: 1.000.000,00€</p> <p>Opština Plav 5%</p> <p>Partneri 95%</p>
Potencijalni partneri	Vlada Crne Gore i razvojne agencije, institucije zadužene za komunalne djelatnosti iz susjednih zemalja (potencijalni partneri za projekte prekogranične saradnje), lokalne nevladine organizacije.
Ciljne grupe /korisnici	Poljoprivredni proizvođači, stočari, prodavci raznih proizvoda, zanatlije, trgovci, lokalno i regionalno stanovništvo, građani i seljani opštine.
Period implementacije	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav

Projekat broj	1.5.2
Naziv projekta	Restauracija fasada u najznačajnijim urbanim zonama grada
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 1: Razvoj i unapređenje otporne, ekološki prihvatljive infrastrukture Prioritet 1.5: Unapređenje i razvoj ostale komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Zakon o komunalnim djelatnostima
Opis projekta	Estetika prostora je jedan od osnovnih stubova uređenja turističkih cjelina i gradova. Kako bi se pobošljao vizuelni identitet grada ali i energetska efikasnost objekata planirana je restauracija i rekonstrukcija zgrada u centralnim gradskim zonama.
Namjena i cilj projekta	Uz male investicije koje su potrebne za rekonstrukciju i restauraciju fasada u centralnim turističkim zonama mogao bi se postići značajno veći efekat za unapređenje privlačnosti grada za življenje i razvoj turizma.
Aktivnosti	Priprema plana rekonstrukcije fasada u najznačajnijim urbanim zonama grada Plav, raspisivanje tendera, odabir najpovoljnijeg ponuđača, realizacija planiranih radova na fasadama.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Rekonstruisana fasada i zgrade u centralnim zonama grada. Unaprijeđena energetska efikasnost rekonstruisanih objekata.
Izlazni indikatori	Broj uređenih fasada i broj rekostruisanih zgrada u Plav. Estetsko unapređenje, poboljšanje bezbjednosti i stepena zadovoljstva posjetilaca Plava.
Odgovorna strana	Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 200.000,00€ Opština Plav 50% Partneri 50%
Potencijalni partneri	Vlada Crne Gore i razvojne agencije, institucije zadužene za komunalne djelatnosti iz susjednih zemalja (potencijalni partneri za projekte prekogranične saradnje), lokalne nevladine organizacije.
Ciljne grupe /korisnici	Stanovnici opštine Plav i posjetioci.

Period implementacije	60 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	1.5.3
Naziv projekta	Uređenje novih javnih zelenih površina na teritoriji opštine Plav
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 1: Razvoj i unapređenje otporne, ekološki prihvatljive infrastrukture Prioritet 1.5: Unapređenje i razvoj ostale komunalne infrastrukture i komunalnih djelatnosti
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Zakon o komunalnim djelatnostima
Opis projekta	<p>Urbane zelene površine predstavljaju značajnu komponentu kvalitetnog života, stoga je jedan od prioriteta održivo upravljanje i njihovo unapređenje u skladu sa standardima, praksama i vrijednostima.</p> <p>Javne zelene površine su sve zelene površine na teritoriji grada, na kojima su izvršene radnje ozelenjavanja, sadnje sadnica, zasnivanje travnjaka, cvijetnjaka, ružičnjaka i drugog zelenila, i na kojima su izgrađene pješačke komunikacije, dječija igrališta i drugi vrtno–arhitektonski elementi, koji su u osnovnoj funkciji zelenih površina i služe redovnoj upotrebi tih površina.</p> <p>Osim redovnog održavanja i uređenja javnih zelenih površina, održavanje groblja i lokalnih puteva, korita rijeke Plavske, Limske, Murinska i veličke, izvorišta Pusta vrata, seoskih puteva, kao i uređenje novih zelenih površina i to sadnjem drveća i drugog rastinja duž saobraćajnica na putu prema Vojnom Selu, Skić, Vardište, Jezerska.</p>
Namjena i cilj projekta	Cilj projekta se odnosi na ozelenjavanje javnih površina i estetsko unapređenje grada.
Aktivnosti	Izrada katastra javnih zelenih površina, utvrđivanje lokacija za uređenje, realizacija i redovno održavanje.

Projektni ishod (očekivani rezultat)	Izrađen katastar zelenih površina, povećan broj uređenih i održavanih zelenih površina.
Izlazni indikatori	Površina uređenih zelenih površina.
Odgovorna strana	DOO "Komunalne djelatnosti" Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 150.000,00€ Opština Plav 20% Partneri 80%
Potencijalni partneri	Vlada Crne Gore i razvojne agencije, institucije zadužene za komunalne djelatnosti iz susjednih zemalja (potencijalni partneri za projekte prekogranične saradnje), lokalne nevladine organizacije.
Ciljne grupe /korisnici	Stanovnici opštine Plav i posjetioци.
Period implementacije	48 mjeseca
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav

Specifični strateški cilj 2: Održivi ekonomski rast i dostojanstvena radna mjesta

Prioritet 2.1	Jačanje konkurentnosti kroz mjere za stimulisanje resursne efikasnosti i investicija
	2.1.1 Jačanje lokalne preduzetničke infrastrukture i unapređenje poslovnog ambijenta za razvoj preduzetništva i MSP
	2.1.2 Rekonstrukcija objekta karaule „Gradine“ i pomoćnih objekata
Prioritet 2.2	Povećanje zaposlenosti i kreiranje kvalitetnih radnih mjesta
	2.2.1 Žene u Poslu: Jačanje ženskog preduzetništva i promocija rodne ravnopravnosti
Prioritet 2.3	Unapređenje kvaliteta, obima i raznovrsnosti turističke ponude
	2.3.1 Gradska suvenirnica
	2.3.2 Turistička ponuda na vodi 1: Nabavka plovećih objekata
	2.3.3 Turistička ponuda na vodi 2: Uređenje splavova
	2.3.4 Izgradnja pješačke i biciklističke staze oko Plavskog jezera i pješačkog mosta preko rijeke Lim sa pratećim sadržajima
	2.3.5 Izletište Skić

	2.3.6 Izletište Đurđevica
	2.3.7 Elektronski prikaz staza
	2.3.8 Hidrološka ruta
	2.3.9 Kulinarski vremeplov – Gastro vodič kroz Plav
	2.3.10 Razvoj prekogranične turističke ponude – TradingRoute
	2.3.11 Jačanje kapaciteta Lokalne turističke organizacije
	2.3.12 Enciklopedija Plava
	2.3.13 Stara lipa
	2.3.14 Džinovsko drvo
	2.3.15 Plavske kule i čardaci
	2.3.16 Bjelajka
Prioritet 2.4	Razvoj poljoprivrede, prerade i plasmana poljoprivrednih proizvoda
	2.4.1 Jačanje održive poljoprivrede i ruralnog razvoja u lokalnoj zajednici
	2.4.2 Podsticajne mjere iz budžeta opštine za razvoj poljoprivrede i ruralnih područja
	2.4.3 Podrška razvoju stočarstva
Prioritet 2.5	Ekološki i finansijski održivo šumarstvo, lovstvo i ribarstvo
	2.5.1 Podrška održivom ribarstvu: Mrijestilište i ribnjak autohtonih riba iz Plavskog jezera sa pritokama
Projekat broj	2.1.1
Naziv projekta	Jačanje lokalne preduzetničke infrastrukture i unapređenje poslovnog ambijenta za razvoj preduzetništva i MSP
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 2: Održivi ekonomski rast i dostojanstvena radna mjesta Prioritet 2.1: Jačanje konkurentnosti kroz mjere za stimulisanje resursne efikasnosti i investicija
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Strategija za razvoj ženskog preduzetništva 2021-2024
Opis projekta	Projektom se planira izgradnja i opremanje poslovnog inkubatora u opštini Plav, koji će pružiti podršku malim i srednjim preduzećima kroz obuke, mentorstvo i pristup resursima. Cilj je stvoriti povoljniji

	poslovni ambijent koji podstiče inovacije i razvoj lokalnog preduzetništva.
Namjena i cilj projekta	Cilj projekta je jačanje lokalne preduzetničke infrastrukture kroz stvaranje prostora za inovacije i saradnju, pružanje potrebnih resursa mladim preduzetnicima i MSP-ima, te poboljšanje konkurentnosti lokalnih firmi.
Aktivnosti	Izgradnja poslovnog inkubatora: Prostor sa kancelarijama, salama za sastanke i zajedničkim radnim prostorima. Organizacija obuka i radionica: Tematski treninzi o poslovnom planiranju, finansijskom upravljanju, marketingu i digitalnoj transformaciji. Mentorski program: Povezivanje mladih preduzetnika sa iskusnim mentorima iz različitih sektora. Pristup finansijskim sredstvima: Organizacija prezentacija i sajмова za MSP da se predstave potencijalnim investitorima. Promotivne aktivnosti: Održavanje javnih događaja kako bi se povećala svest o prednostima preduzetništva u lokalnoj zajednici.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Očekuje se da će projekat rezultirati funkcionalnim poslovnim inkubatorom sa najmanje 10 novih preduzetnika koji će dobiti podršku u prvim godinama poslovanja, što će povećati stope preživljavanja MSP-a u regiji.
Izlazni indikatori	Broj preduzeća koja su se pridružila inkubatoru. Broj obuka i radionica organizovanih tokom projekta. Povećanje zapošljenosti u lokalnim MSP-ima za najmanje 5% u prvoj godini. Udio preduzetnika koji su uspjeli da obezbijede finansijska sredstva nakon učestvovanja u programu.
Odgovorna strana	Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 160.000,00 € Opština Plav 15% Partneri 85%
Potencijalni partneri	EU, Vlada Crne Gore – Ministarstvo ekonomije Razvojne agencije

	Lokalna privredna komora
Ciljne grupe /korisnici	Mladi preduzetnici i start-up kompanije. Postojeća mala i srednja preduzeća koja žele da se razviju. Ekonomisti, mentori i poslovni savetnici.
Period implementacije	72 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	2.1.2
Naziv projekta	“Rekonstrukcija objekta karaule i pomoćnih objekata” Gradine
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 2: Održivi ekonomski rast i dostojanstvena radna mjesta Prioritet 2.1: Jačanje konkurentnosti kroz mjere za stimulisanje resursne efikasnosti i investicija
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Plan upravljanja za Nacionalni park “Prokletije” za 2021–2025. godine
Opis projekta	Projekt rekonstrukcije karaule i pomoćnih objekata obuhvata sveobuhvatne radove na obnovi i modernizaciji postojećih objekata uz očuvanje njihovih istorijskih i kulturnih vrijednosti. Glavni cilj projekta je unapređenje funkcionalnosti objekata, poboljšanje uslova za boravak i rad, kao i obnova infrastrukture kako bi objekti zadovoljili savremene standarde. Rekonstrukcija će obuhvatiti restauraciju fasada, zamijenu dotrajalih materijala, popravku krovnih konstrukcija i prozora, te instalaciju novih elektro i vodovodnih sistema. Pored toga, predviđeno je uređenje okoline, poboljšanje pristupnih puteva i stvaranje funkcionalnih prostora za različite namijene. Posebna pažnja biće posvećena očuvanju autentičnih arhitektonskih elemenata koji čine kulturno nasljeđe objekta.
Namjena i cilj projekta	Cilj projekta je jačanje infrastrukture kroz stvaranje prostora za inovacije i saradnju, pružanje potrebnih resursa za efikasno obavljanje poslova zaštite i poboljšanja privredne I turističke ponude.

Aktivnosti	<p>Aktivnosti obuhvataju rad na očuvanju istorijskih i kulturnih vrijednosti objekta, njegovu valorizaciju u odnosu na turističku, privrednu kao i djelatnost zaštite prostora.</p> <p>Dalje, isti će doprinijeti smanjenju broja nezapošljenih kroz radna angažovanja lica tokom realizacije ovog projekta i nakon realizacije istog.</p>
Projektni ishod (očekivani rezultat)	<p>Očekuje se da će projekat rezultirati funkcionalnim poslovnim inkubatorom sa najmanje 10 novih zapošljenih, kao i poboljšati uslove za rad zapošljenih na fizičkoj zaštiti Nacionalnog parka, i doprinijeti obnovi i modernizaciji postojećih objekata uz očuvanje njihovih istorijskih i kulturnih vrijednosti.</p>
Izlazni indikatori	<p>Povećanje zapošljenosti i poboljšanje uslova rada, poboljšanje energetske efikasnosti objekta.</p> <p>Povećanje broja posjetilaca.</p>
Odgovorna strana	JPNP CG, Država CG, Opština Plav, donacija i dr.
Ukupan budžet i izvor finansiranja	<p>Budžet: 850.000,00 €</p> <p>Opština Plav 3%</p> <p>Partneri 97%</p>
Potencijalni partneri	<p>EU, Vlada Crne Gore, JPNP CG,</p> <p>Razvojne agencije, Lokalna privredna komora i ostali</p>
Ciljne grupe /korisnici	<p>Mlađi preduzetnici i start-up kompanije.</p> <p>Postojeća mala i srednja preduzeća koja žele da se razviju.</p> <p>Ekonomisti, mentori i poslovni savetnici.</p>
Period implementacije	48 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	2.2.1
Naziv projekta	„Žene u poslu“: Jačanje ženskog preduzetništva i promocija rodne ravnopravnosti
Područje i nivo prioriteta	<p>Specifični strateški cilj 2: Održivi ekonomski rast i dostojanstvena radna mjesta</p> <p>Prioritet 2.2: Povećanje zaposlenosti i kreiranje kvalitetnih radnih mjesta</p>

Usklađenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja ženskog preduzetništva
Opis projekta	Projekat "Žene u Poslu" ima za cilj podržati žene u pokretanju i vodenju vlastitih preduzeća kroz obuke, mentorstvo i pristup resursima. Fokusira se na promovisanje rodne ravnopravnosti u poslovnom svijetu kroz edukaciju i podršku ženama preduzeticama. Projekt će osnažiti žene, pružajući im mogućnosti za ekonomski prosperitet i aktivno doprinostiti razvoju zajednice.
Namjena i cilj projekta	Promocija rodne ravnopravnosti kroz podršku ženskom preduzetništvu, omogućavajući ženama da razviju poslovne vještine i pokrenu ili unaprijede svoja preduzeća.
Aktivnosti	Aktivnosti obuhvataju organizaciju obuka i radionica o poslovnim vještinama, mentorstvo, povezivanja iskusnih poslovnih lidera sa ženama preduzeticama, kreiranje mreža podrške kroz umrežavanje, te promociju uspjeha ženskog preduzetništva.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Unaprijeđene kompetence žena kako bi ostale aktivne na tržištu rada. Povećana održivost ženskih biznisa.
Izlazni indikatori	Broj novoosnovanih preduzeća koja vode žene.
Odgovorna strana	Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 60.000,00 € Opština Plav 30% Partneri 70%
Potencijalni partneri	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, lokalne poslovne asocijacije, nevladine organizacije, finansijske institucije, kao i lokalne i međunarodne razvojne agencije.
Ciljne grupe /korisnici	Preduzetnice, nezapošljene žene zainteresovane za pokretanje biznisa.
Period implementacije	60 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav

Projekat broj	2.3.1
Naziv projekta	Gradska suvenirnica
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 2: Održivi ekonomski rast i dostojanstvena radna mjesta Prioritet 2.3: Unapređenje kvaliteta, obima i raznovrsnosti turističke ponude
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja turizma Crne Gore 2022-2025
Opis projekta	Projekat se fokusira na adaptaciju postojećih prostorija TO-Plav i njihovu transformaciju u suvenirnicu i informativni pult. Ovaj prostor će služiti kao centralna tačka za turiste, gdje će moći dobiti informacije o turističkoj ponudi Plava, kao i kupiti lokalne suvenire. Suvenirnica će imati važnu ulogu u promociji kulturne baštine i lokalnih rukotvorina, čime će se dodatno unaprijediti turistička ponuda.
Namjena i cilj projekta	Unaprijediti turističku infrastrukturu kroz stvaranje suvenirnice koja će turistima omogućiti pristup informacijama i proizvodima vezanim za Plav. Takođe, cilj je podstaći razvoj lokalne ekonomije kroz prodaju suvenira koji odražavaju autentičnost i kulturu ovog područja.
Aktivnosti	Uređenje prostorija–adaptacija postojećih prostorija TO-Plav kako bi se stvorio prostor za suvenirnicu i info pult; Nabavka suvenira–prikupljanje i odabir suvenira od lokalnih proizvođača koji će biti ponuđeni turistima; Idejno rješenje–razvoj i dizajn suvenirnice; Priprema tenderske dokumentacije i raspisivanje tendera–odabir izvođača za izvođenje radova; Izvođenje radova–građevinski radovi i opremanje prostora suvenirnice; Prijem radova–završna kontrola i prijem izvedenih radova.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Povećana atraktivnost turističke ponude Plava kroz dostupnost suvenira. Unapređenje informisanja turista putem info pulta. Promocija lokalnih proizvoda i rukotvorina, što će podstaći lokalne

	proizvođače i preduzetnike. Povećanje broja posjetilaca TO-Plav i same suvenirnice.
Izlazni indikatori	Broj posjetilaca suvenirnice na dnevnom, mjesečnom i godišnjem nivou. Količina prodatih suvenirira.
Odgovorna strana	LTO Plav, Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 20.000,00 € LTO 10% Opština Plav 10% Partneri 80%
Potencijalni partneri	Opština Plav, Eko Fond, Privredna komora Crne Gore, Ministarstvo turizma.
Ciljne grupe /korisnici	Gradani Plava, turisti, radnici TO-Plav, lokalni proizvođači suvenirira, posjetiooci manifestacija.
Period implementacije	36 mjeseca
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	2.3.2
Naziv projekta	Turistička ponuda na vodi 1: Nabavka plovećih objekata
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 2: Održivi ekonomski rast i dostojanstvena radna mjesta Prioritet 2.3: Unapređenje kvaliteta, obima i raznovrsnosti turističke ponude
Uskladenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja turizma Crne Gore 2022-2025
Opis projekta	Projektnim aktivnostima se odnosi na nabavku plovnih objekata koji će doprinijeti razvoju i unapređenju turističke ponude u opštini Plav. Planira se kupovina 10 pedalina, 20 kajaka, 10 dvosjeda, 10 jednosjeda, 50 komada spasilačke opreme, 50 vesala, 50 kaciga i 50 prsluka za spašavanje.
	Cilj projekta je unapređenje turističke ponude u Plavu, stvaranjem

Namjena i cilj projekta	novih mogućnosti za rekreativno i sportsko korišćenje svojih vodnih resursa. Ovaj projekat će omogućiti lokalnim građanima, turistima i sportistima pristup kvalitetnim plovnim objektima i opremi, čime se podiže nivo usluga i zadovoljstva posjetilaca. Takođe se daje doprinos društvenoj koheziji u zajednici, kroz organizaciju rekreativnih sadržaja na otvorenom, koji uključuju posjetioce svih uzrasta.
Aktivnosti	Prvo, nabavka plovnih objekata, uključujući pedaline, kajake, dvosjede, jednosjede i spasilačku opremu. Nakon toga, organizovaće se puštanje u rad plovnih objekata na lokacijama pogodnim za turizam i sportske aktivnosti.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Razvijena infrastrukturna podrška za vodene sportove i rekreaciju.
Izlazni indikatori	Broj posjetilaca. Stepen iskorišćenosti plovila. Ostvareni prihodi.
Odgovorna strana	LTO Plav, Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 50.000,00 € LTO 10% Opština Plav 10% Partneri 80%
Potencijalni partneri	Opština Plav, Eko Fond, Ministarstvo Turizma, nevladine organizacije i fondacije
Ciljne grupe /korisnici	Gradani, turisti, sportisti, djeca itd.
Period implementacije	30 mjeseca
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	2.3.3
Naziv projekta	Turistička ponuda na vodi 2: Uređenje splavova
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 2: Održivi ekonomski rast i dostojanstvena radna mjesta Prioritet 2.3: Unapređenje kvaliteta, obima i raznovrsnosti turističke ponude

Uskladenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja turizma Crne Gore 2022-2025
Opis projekta	Projektnim aktivnostima planirana je kompletna zamjena inventara na splavovima koji se trenutno nalazi u jako lošem stanju. To uključuje zamjenu dasaka, uređenje prilaza na splavovima, formiranje parking prostora, instalaciju rasvjete, postavljanje klupa, kanti za smeće i kontejnera.
Namjena i cilj projekta	Unapređenje turističke ponude u Plavu, čime će se poboljšati uslovi za odmor i rekreaciju posjetilaca, kao i pružiti bolje mogućnosti za fotografisanje i uživanje u prirodi.
Aktivnosti	Aktivnosti obuhvataju geodetsko snimanje, rješavanje imovinsko-pravnih odnosa, izradu idejnog rešenja, pripremu tenderske dokumentacije i raspisivanje tendera za izbor izvođača radova, izvođenje radova i prijem radova nakon završetka.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Izvršeni radovi na uređenju splavova, povećan kvalitet i bezbjednost ponude na vodi.
Izlazni indikatori	Broj posjetilaca. Stepen zadovoljstva ponudom.
Odgovorna strana	LTO Plav, Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 500.000,00 € Opština Plav 10% Partneri 90%
Potencijalni partneri	Opština Plav, Eko Fond, Ministarstvo Turizma, investitori I donatori
Ciljne grupe /korisnici	Najviše koristi od uređenja prostora na splavovima imaće građani Plava, turisti, kao i ljubitelji sjajnih fotografija. Očekuje se povećanje broja posjetilaca i zadovoljstva lokalne zajednice kao i turista.
Period implementacije	42 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	2.3.4
Naziv projekta	Izgradnja pješačke i biciklističke staze oko Plavskog jezera i pješačkog mosta preko rijeke Lim sa pratećim sadržajima

Područje i nivo prioriteta	<p>Specifični strateški cilj 2: Održivi ekonomski rast i dostojanstvena radna mjesta</p> <p>Prioritet 2.3: Unapređenje kvaliteta, obima i raznovrsnosti turističke ponude</p>
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja turizma Crne Gore 2022-2025
Opis projekta	<p>Projektnim aktivnostima planirana je izgradnja pješačke i biciklističke staze oko Plavskog jezera, kao i pješačkog mosta preko rijeke Lim, u okviru čega će se organizovati prateći sadržaji. Sadržaji će biti osmišljeni bez intervencija na terenu u smislu nasipanja i zakopavanja, uz maksimalno poštovanje prirodnog terena i zaštitu barske vegetacije. Očekuje se da će se obezbijediti uređene staze koje će omogućiti prolaz do jezera, formirati plaže, odmarališta i druge sadržaje, poput klupica, osvjetljenja, kanti za smeće i informativnih tablica.</p>
Namjena i cilj projekta	<p>Unapređenje turističke ponude sa fokusom na očuvanje životne sredine, sigurnost korisnika i pristupačnost svih članova zajednice, uključujući osobe s invaliditetom. Povezivanje staze s drugim objektima poboljšaće iskustvo posjetilaca, dok dodatni sadržaji poput klupa i edukativnih tablica doprinose aktiviranju lokalne zajednice i povećanju turističke posjete.</p>
Aktivnosti	<p>Aktivnosti započinju raspisivanjem međunarodnog ili nacionalnog konkursa za izradu idejnog arhitektonskog rješenja pješačke i biciklističke staze, a obuhvataju sve faze od pripreme konkursnog zadatka, odabira idealnih rješenja do izrade tehničke dokumentacije, rješavanja imovinsko-pravnih odnosa i sprovođenja javnog tendera. Nakon što se odabere izvođač radova, slijedi početak radova na terenu, praćenje kvaliteta i usklađenosti sa specifikacijama, kao i rješavanje eventualnih problema tokom izvođenja radova.</p>
Projektni ishod (očekivani rezultat)	<p>Povećanje turističke posjete i ukupnih turističkih prihoda, kao i fizičke aktivnosti u lokalnoj zajednici. Kreiraće se sigurna i</p>

	pristupačna staza, doprinoseći edukaciji lokalne zajednice o flori, fauni i ekosistemu. Projekat će unaprijediti infrastrukturu i životni standard u lokalnoj zajednici, stvoriti održivi izvor prihoda za destinaciju.
Izlazni indikatori	Povećanje turističke posjete i lokalnih prihoda, broj organizovanih događanja, porast turističkog prometa u lokalnoj zajednici, povećanje svijesti o prirodi i ekologiji, povećanje kulturnih događanja, kao i promet u lokalnim trgovinama i restoranima
Odgovorna strana	LTO Plav, Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 950.000,00 € Opština Plav 20% Partneri 80%
Potencijalni partneri	Vlada Crne Gore, Ministarstvo za prostorno planiranje, urbanizam i državnu imovinu, Eko Fond, Privredna komora Crne Gore, Agencija za zaštitu životne sredine, Univerzitet Crne Gore, međunarodne organizacije i donatori koji mogu pružiti finansijsku i tehničku podršku.
Ciljne grupe /korisnici	Gradani, turisti, sportisti, investitori, poslovni partneri, ekoturisti, turističke agencije, kao i posjetioci zainteresovani za kulturne i istorijske atrakcije.
Period implementacije	70 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	2.3.5
Naziv projekta	Izletište Skić
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 2: Održivi ekonomski rast i dostojanstvena radna mjesta Prioritet 2.3: Unapređenje kvaliteta, obima i raznovrsnosti turističke ponude
Uskladenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja turizma Crne Gore 2022-2025

Opis projekta	<p>Projektnim aktivnostima planirana je izgradnja kompletnog izletišta Skić. Projektom je predviđena izgradnja fudbalskog terena, avanturističkog parka, malog fudbalskog terena, kao i kompletno ograđivanje izletišta Skić. U planu je i mini zoološki vrt unutar park šume Skić, kao i postavljanje šadrvana, čempresa, kanti za smeće i klupa. Uređenje i nasipanje kružne staze koja je već započeta, kao i izgradnja vidikovca, omogućiti će građanima predivne fotografije i panoramu grada. Takođe, projektom je predviđena izgradnja ljetnje pozornice koja će služiti građanima Plava, lokalnoj samoupravi i NVO sektoru za organizaciju različitih događaja, bilo da su u pitanju kulturni, turistički, sportski ili neki drugi događaji. Ljetnja pozornica će biti izgrađena od kamena i drveta kako bi se uklopila u postojeći ambijent, sa glavnom binom, sa tribinama s pogledom na binu, Plavsko jezero i Visitor. Na prostoru oko vidikovca planira se zasaditi 50 čempresa, postaviti 5 setova klupa i stolova za odmor, kao i 5 kanti za odlaganje otpada pored odmorišta. Planirano je postavljanje stubova i solarne rasvjete oko vidikovca.</p>
Namjena i cilj projekta	Stvaranje novog turističkog sadržaja koji će obogatiti ponudu lokalne zajednice, povećati turističku posjetu i doprinijeti unapređenju životnog standarda građana.
Aktivnosti	Geodetsko snimanje, rješavanje imovinsko-pravnih odnosa, izradu idejnog rješenja, pripremu tenderske dokumentacije i raspisivanje tendera za izbor izvođača radova, izvođenje radova i prijem radova.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Uređen vidikovac, inovirana turistička ponuda.
Izlazni indikatori	Broj posjetilaca.
Odgovorna strana	LTO Plav, Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	<p>Budžet: 500.000,00 €</p> <p>LTO 10%</p> <p>Opština Plav 10%</p> <p>Partneri 80%</p>

Potencijalni partneri	Vlada Crne Gore, Ministarstvo za prostorno planiranje, urbanizam i državnu imovinu, Eko Fond, Privredna komora Crne Gore, Agencija za zaštitu životne sredine, Univerzitet Crne Gore, međunarodne organizacije i donatori koji mogu pružiti finansijsku i tehničku podršku.
Ciljne grupe /korisnici	Gradani, turisti, sportisti, investitori, poslovni partneri, ekoturisti, turističke agencije, kao i posjetioci zainteresovani za prirodne atrakcije.
Period implementacije	52 mjeseca
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	2.3.6
Naziv projekta	Izletišta Đurđevica
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 2: Održivi ekonomski rast i dostojanstvena radna mjesta Prioritet 2.3: Unapređenje kvaliteta, obima i raznovrsnosti turističke ponude
Uskladenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja turizma Crne Gore 2022-2025
Opis projekta	Projektnim aktivnostima planirana je izgradnja kompletnog izletišta Đurđevica. Projektom je predviđeno otvaranje mini avanturističkog parka, kompletno ograđivanje izletišta, izrada šadrvana, sadnja čempresa te postavljanje kanti za smeće. Uz to, planira se i postavljanje stubova sa odgovarajućom solarnom rasvjetom oko izletišta. U perspektivi predviđeni Izgradnju pješačkog (žičanog) mosta značajno bi unaprijedila povezanost naselja Skića i Brezojevica, olakšavajući kretanje ljudi i doprinosila boljoj integraciji zajednice. Most bi dodao novu dimenziju pristupu lokalitetu Đurđevica, povezao ribolovnu stazu duž Lima i povećao atraktivnost ovog prostora za ribolovce, rekreativce i ostale posjetioce, čime bi se dodatno valorizovali turistički potencijali područja.

Namjena i cilj projekta	Razvijanje nove turističke ponude koja će obogatiti atraktivnost izletišta Đurdevica, poboljšati kvalitet života lokalnih građana i pružiti mogućnosti za odmor i rekreaciju
Aktivnosti	Geodetsko snimanje, rješavanje imovinsko-pravnih odnosa, izradu idejnog rješenja, pripremu tenderske dokumentacije i raspisivanje tendera za izbor izvođača radova, izvođenje radova i prijem radova.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Uređeno izletište, inovirana turistička ponuda.
Izlazni indikatori	Broj posjetilaca.
Odgovorna strana	LTO Plav, Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 80.000,00 € LTO 10% Opština Plav 10% Partneri 80%
Potencijalni partneri	Vlada Crne Gore, Ministarstvo turizma, Eko Fond, međunarodne organizacije i donatori koji mogu pružiti finansijsku i tehničku podršku.
Ciljne grupe /korisnici	Građani, turisti, sportisti, investitori, ekoturisti, turističke agencije, kao i posjetioci zainteresovani za prirodne atrakcije.
Period implementacije	26 mjeseca
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	2.3.7
Naziv projekta	Elektronski prikaz staza
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 2: Održivi ekonomski rast i dostojanstvena radna mjesta Prioritet 2.3: Unapređenje kvaliteta, obima i raznovrsnosti turističke ponude
Uskladenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja turizma Crne Gore 2022-2025

Opis projekta	Projektom je planirana izrada elektronske aplikacije koja će biti besplatna svim korisnicima. Unutar aplikacije biće dostupne informacije o svim planinarskim pohodima koje organizuje Turistička organizacija Plav, uz elektronski vodič koji će omogućiti turistima da sami idu na planinarske pohode koristeći aplikaciju (poput Google Mapsa). Dodatno, na aplikaciji će biti i audio vodič koji će omogućiti turistima da se bolje upoznaju sa svim značajnim informacijama.
Namjena i cilj projekta	Razvijanje nove turističke ponude koja će poboljšati iskustvo planinarenja i istraživanja prirode u okolini Plava, čime će se podstaći lokalni turizam i povećati pristupačnost planinarskih staza.
Aktivnosti	Angažovanje stručnih lica na mapiranju staza, unošenje planinarskih staza u elektronski sistem, izrada trojezične publikacije sa tiražom od 300 knjiga, razvoj posebne aplikacije i audio vodiča.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Funkcionalna aplikacija. Unaprijeden stepen informisanosti i bezbjednosti posjetilaca staza.
Izlazni indikatori	Broj korisnika aplikacije. Broj posjetilaca.
Odgovorna strana	LTO Plav, Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 5.000,00 € LTO 10% Opština Plav 10% Partneri 80%
Potencijalni partneri	Opština Plav, Eko Fond, Privredna komora Crne Gore, Ministarstvo Turizma, donatorske i razvojne agencije i organizacije.
Ciljne grupe /korisnici	Građani Plava, turisti, sportisti, djeca i svi zainteresovani za planinarenje i outdoor aktivnosti
Period implementacije	20 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	2.3.8
Naziv projekta	Hidrološka ruta

Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 2: Održivi ekonomski rast i dostojanstvena radna mjesta Prioritet 2.3: Unapređenje kvaliteta, obima i raznovrsnosti turističke ponude
Uskladenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja turizma Crne Gore 2022-2025
Opis projekta	Projektom je planirana izrada četvorjezične publikacije koja će obuhvatiti sve hidrološke objekte koji se nalaze na teritoriji opštine Plav. Publikaciju će pratiti foto/video materijal kao i audio vodič koji će dodatno obogatiti iskustvo posjetilaca.
Namjena i cilj projekta	Razvoj i promocija hidrološke rute kao nove turističke ponude, čime će se obezbijediti dodatne informacije o prirodnim resursima opštine Plav i podstaći turizam, kao i edukacija građana i posjetilaca o značaju ovih resursa.
Aktivnosti	Prikupljanje foto/video materijala, izrada trojezične publikacije sa tiražom od 300 knjiga, kao i razvoj audio vodiča koji će služiti kao dodatni izvor informacija za posjetioce.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Kreirana i promovisana nova, hidro -turistička ruta.
Izlazni indikatori	Broj posjetilaca.
Odgovorna strana	LTO Plav, Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 10.000,00 € Opština Plav 10% Partneri 90%
Potencijalni partneri	Opština Plav, Eko Fond, Privredna komora Crne Gore, Ministarstvo Turizma, donatorske i razvojne agencije i organizacije.
Ciljne grupe /korisnici	Građani Plava, turisti, sportisti, djeca i svi zainteresovani za outdoor aktivnosti
Period implementacije	6 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	2.3.9
Naziv projekta	Kulinarski vremeplov – Gastro vodič kroz Plav

Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 2: Održivi ekonomski rast i dostojanstvena radna mjesta Prioritet 2.3: Unapređenje kvaliteta, obima i raznovrsnosti turističke ponude
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja turizma Crne Gore 2022-2025
Opis projekta	Planirana je izrada kulinarskog vremeplova koji će sadržati sve plavske tradicionalne recepte, svjedočeći o bogatoj kulinarskoj istoriji i raznovrsnosti. Ova publikacija će omogućiti očuvanje lokalne gastronomije i unaprijediti gastronomsku ponudu opštine.
Namjena i cilj projekta	Promocija plavskih tradicionalnih jela i kulinarskog nasljeđa, čime će se obogatiti turistička ponuda i podstaći posjetioce da istražuju lokalnu kuhinju.
Aktivnosti	Prikupljanje tradicionalnih recepata, izrada trojezične publikacije sa tiražom od 300 primjeraka, razvoj audio vodiča i prikupljanje foto i video materijala koji će dopuniti publikaciju.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Pripremljen, promovisan Gastronomski vodič.
Izlazni indikatori	Broj pregleda publikacije na online kanalima Broj događaja na kojima je predstavljena lokalna gastronomija putem vodiča.
Odgovorna strana	LTO Plav, Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 3.000,00 € LTO 10% Opština Plav 10% Partneri 80%
Potencijalni partneri	Opština Plav, Eko Fond, Privredna komora Crne Gore, Ministarstvo Turizma, MInistarstvo poljoprivrede, NVO, donatorske i razvojne agencije i organizacije.
Ciljne grupe /korisnici	Gradani Plava, turisti.
Period implementacije	16 mjeseca

Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	2.3.10
Naziv projekta	Razvoj prekogranične turističke ponude – PazarPoint
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 2: Održivi ekonomski rast i dostojanstvena radna mjesta Prioritet 2.3: Unapređenje kvaliteta, obima i raznovrsnosti turističke ponude
Uskladenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja turizma Crne Gore 2022-2025
Opis projekta	Projekat "PazarPoint" ima za cilj valorizaciju istorijskog trgovinskog puta koji se koristi vijekovima, povezujući regije Peć i Plav. Ova ruta, bogata kulturnim nasljeđem, pruža jedinstveno iskustvo za posjetioce, uključujući planinare i lokalne zajednice. Kroz razvoj infrastrukture, promociju turističke ponude i osnivanje lokalnih kancelarija za prekograničnu saradnju, projekat će doprinijeti turizmu i razvoju lokalne privrede.
Namjena i cilj projekta	Stvaranje nove turističke ponude "PazarPoint", unapređenje lokalnog turizma i očuvanje kulturno-istorijskog naslijeđa regije, kao i jačanje prekogranične saradnje u turizmu.
Aktivnosti	Kreiranje nove turističke ponude: TradingRoute <ul style="list-style-type: none"> - Opremanje PazarPoint e-a (signalizacija, odmorišta, eko kante za otpatke, digitalni info punktovi–QR kodovi sa kulturno-istorijskim pričama...) - Uspostavljanje TradingRoute punktova u Peći i Plavu (drvene male kuće koje će se koristiti za upravljanje i promociju PazarPoint - A i za prodaju suvenira i proizvoda iz Rugove i Meteha) kojima će upravljati opštine preko lokalnih turističkih organizacija - Promocija PazarPointa (organizirane posjete za: regionalne turoperatere, EU novinare u turizmu i influensere; digitalna prezentacija kulturnog i prirodnog naslijeđa (QR i VR naočare); izrada promo materijala; promocija na regionalnim medijima,...) Osnivanje lokalnih kancelarija za prekograničnu saradnju u

Aktivnosti	<p>turizmu</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zajednički razvoj regionalnog strateškog dokumenta za prekograničnu saradnju u turizmu uključujući akcioni plan za upravljanje posjetiocima - Osnivanje kancelarija za prekograničnu saradnju u turizmu u opštinama Peć i Plav - Uspostavljanje manifestacije Mjesec prekogranične saradnje u turizmu <p>Nadogradnja ponuda lokalnih provajdera usluga</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mala ulaganja za lokalne pružaoce usluga da unaprijede svoju ponudu; - Podrška pokretanju biznisa sa savjetima i mentorstvom u oblasti turizma; - Razvoj vještina i razmjena znanja u vezi sa održivim turizmom, uključujući razmjenu znanja kako bi integrirali cirkularne i održive principe u svoje proizvodnje.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	<p>Razvijena turistička infrastruktura kroz izgradnju staza PazarPoint, što će unaprijediti život mještana u selima kroz koje ruta prolazi.</p> <p>Očuvanje kulturno-istorijskog nasljeđa uz poboljšanu dostupnost i očuvanje anegdota vezanih za rutu.</p> <p>Kreiranje raznovrsnih i inovativnih turističkih proizvoda, uključujući VR turistički sadržaj.</p>
Izlazni indikatori	<p>Broj novih turističkih proizvoda. Broj posjetilaca. Ocjena destinacije od strane posjetilaca.</p>
Odgovorna strana	<p>LTO Plav, Opština Plav</p>
Ukupan budžet i izvor finansiranja	<p>Budžet: 300.000,00€</p> <p>LTO Plav 10%</p> <p>LTO Peć 10%</p> <p>Partneri 80%</p>
Potencijalni partneri	<p>Opština Plav, Vlada Crne Gore, nevladine organizacije koje se bave razvojem turizma, investitori zainteresovane za turistički razvoj, prekogranična opština Peć i organizacije za razvoj turizma, ruralnog razvoja, očuvanje životne sredine i razvoj poljoprivrede.</p>

Ciljne grupe /korisnici	Lokalno stanovništvo, turisti, lokalne vlasti, turističke organizacije, organizacije za očuvanje kulturne baštine, regionalni partneri.
Period implementacije	24 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	2.3.11
Naziv projekta	Jačanje kapaciteta Lokalne turističke organizacije
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 2: Održivi ekonomski rast i dostojanstvena radna mjesta Prioritet 2.3: Unapređenje kvaliteta, obima i raznovrsnosti turističke ponude
Uskladenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja turizma Crne Gore 2022-2025
Opis projekta	Ovaj projekat integrira više aktivnosti usmjerenih na jačanje kapaciteta Lokalne turističke organizacije Plav (TO-Plav) kroz unapređenje infrastrukture i opreme. U okviru projekta predviđa se adaptacija i renoviranje novih prostorija za TO-Plav, nabavka mini busa za prevoz planinara i turista, te izrada pokretne bine sa profesionalnim ozvučenjem. Projekat obuhvata tri ključna segmenta: nove prostorije za rad TO-Plav, mini bus za prevoz turista i sportista, te tehnička oprema za organizaciju manifestacija, čime se direktno poboljšava turistička ponuda i doprinosi razvoju lokalne turističke industrije.
Namjena i cilj projekta	Cilj projekta je unaprijediti operativne kapacitete TO-Plav i poboljšati usluge koje pruža lokalnim turistima i građanima. Projekat će omogućiti TO-Plav efikasnije upravljanje resursima, pružanje boljih usluga turistima i građanima, smanjenje troškova prevoza i organizacije događaja, te povećanje broja posjetilaca. Osim toga, koristi će imati i sportske i NVO organizacije kojima će biti omogućeno korišćenje novostečene infrastrukture i opreme.
Aktivnosti	Adaptacija i renoviranje novih prostorija za TO-Plav; Nabavka mini busa za prevoz turista i planinara, kapaciteta potrebnog za prevoz

	grupa planinara, turista i sportskih timova; Izrada pokretne bine i nabavka profesionalnog ozvučenja.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	<p>TO-Plav će dobiti moderne prostorije za obavljanje turističkih aktivnosti, čime će se unaprijediti pružanje usluga i komunikacija sa turistima.</p> <p>Nabavkom mini busa, smanjiće se troškovi prevoza planinara i turista, a koristiće ga i druge lokalne organizacije.</p> <p>Kupovinom montažne bine i ozvučenja, olakšaće se organizacija manifestacija, koncerata i drugih događaja, što će smanjiti troškove iznajmljivanja opreme i poboljšati kulturno-turističku ponudu.</p>
Izlazni indikatori	<p>Povećanje broja posjetilaca TO-Plav</p> <p>Smanjenje troškova organizacije manifestacija</p> <p>Povećanje broja manifestacija i događaja u opštini Plav</p> <p>Mjerenje broja prevezenih turista, sportista i članova NVO organizacija</p> <p>Broj manifestacija organizovanih uz korišćenje bine i ozvučenja</p> <p>Uštede u budžetu opštine kroz smanjenje troškova iznajmljivanja opreme i prevoza</p>
Odgovorna strana	LTO Plav, Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	<p>Budžet: 150.000,00€</p> <p>LTO Plav 10%</p> <p>Opština Plav 10%</p> <p>Partneri 80%</p>
Potencijalni partneri	Opština Plav, Eko Fond, Privredna komora Crne Gore, Ministarstvo turizma, Ministarstvo sporta, Centar za kulturu, međunarodne organizacije i finansijske institucije.
Ciljne grupe /korisnici	Gradani opštine Plav, turisti, radnici TO-Plav, sportske organizacije, NVO organizacije, djeca, mladi i posjetioci manifestacija.
Period implementacije	36 mjeseca
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav

Projekat broj	2.3.12
Naziv projekta	Enciklopedija Plava
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 2: Održivi ekonomski rast i dostojanstvena radna mjesta Prioritet 2.3: Unapređenje kvaliteta, obima i raznovrsnosti turističke ponude
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja turizma Crne Gore 2022-2025
Opis projekta	Četvororojezična enciklopedija na maternjem, engeskom, njemačkom I albanskom jeziku
Namjena i cilj projekta	Razvoj i promocija prošlosti i sadašnjosti Plava kao nove turističke ponude, čime će se obezbijediti dodatne informacije o prirodnim resursima opštine Plav i podstaći turizam, kao i edukacija građana i posjetilaca o značaju ovih resursa.
Aktivnosti	Prikupljanje podataka, lektura, štampa, tiraž 100 knjiga
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Prva enciklopedija Plava
Izlazni indikatori	Broj posjetilaca.
Odgovorna strana	LTO Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 10.000,00 € Opština Plav 10% Partneri 90%
Potencijalni partneri	Opština Plav, Ministarstvo Turizma
Ciljne grupe /korisnici	Gradani Plava, turisti.
Period implementacije	6 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	2.3.13
Naziv projekta	Stara Lipa

Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 2: Održivi ekonomski rast i dostojanstvena radna mjesta Prioritet 2.3: Unapređenje kvaliteta, obima i raznovrsnosti turističke ponude
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja turizma Crne Gore 2022-2025
Opis projekta	Uređenje prirodnog rariteta , napraviti polukružni kameni zid kako bi se zaštitila lipa i dodatno dobila na značaju.
Namjena i cilj projekta	Promocija prirodnih rariteta Plava kao nove turističke ponude, čime će se obezbijediti dodatne informacije o prirodnim resursima opštine Plav i podstaći turizam, kao i edukacija građana i posjetilaca o značaju ovih resursa.
Aktivnosti	Promocija, info table
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Promocija turističkog potencijala kao i jačanje svijesti kod građana o zaštiti životne sredine.
Izlazni indikatori	Broj posjetilaca.
Odgovorna strana	LTO Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 5.000,00 € Opština Plav 10% Partneri 90%
Potencijalni partneri	Opština Plav, Ministarstvo Turizma
Ciljne grupe /korisnici	Građani Plava, turisti.
Period implementacije	6 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	2.3.14
Naziv projekta	Džinovsko drvo
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 2: Održivi ekonomski rast i dostojanstvena radna mjesta

Područje i nivo prioriteta	Prioritet 2.3: Unapređenje kvaliteta, obima i raznovrsnosti turističke ponude
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja turizma Crne Gore 2022-2025
Opis projekta	Uređenje prirodnog rariteta, uraditi markaciju i promociju, foto/video material.
Namjena i cilj projekta	Promocija prirodnih rariteta Plava kao nove turističke ponude, čime će se obezbijediti dodatne informacije o prirodnim resursima opštine Plav i podstaći turizam, kao i edukacija građana i posjetilaca o značaju ovih resursa.
Aktivnosti	Promocija, info table
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Promocija turističkog potencijala kao i jačanje svijesti kod građana o zaštiti životne sredine.
Izlazni indikatori	Broj posjetilaca.
Odgovorna strana	LTO Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 5.000,00 € Opština Plav 10% Partneri 90%
Potencijalni partneri	Opština Plav, Ministarstvo Turizma
Ciljne grupe /korisnici	Gradani Plava, turisti.
Period implementacije	6 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	2.3.15
Naziv projekta	Plavske kule i čardaci
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 2: Održivi ekonomski rast i dostojanstvena radna mjesta Prioritet 2.3: Unapređenje kvaliteta, obima i raznovrsnosti turističke ponude

Usklađenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja turizma Crne Gore 2022-2025
Opis projekta	Četvorjezična monografija na maternjem, engleskom, njemačkom i albanskom jeziku
Namjena i cilj projekta	Razvoj i promocija Plavskih kula kao nove turističke ponude, čime će se obezbijediti dodatne informacije o kulturnim resursima opštine Plav i podstaći turizam, kao i edukacija građana i posjetilaca o značaju ovih resursa.
Aktivnosti	Prikupljanje podataka, lektura, štampa, tiraž 100 knjiga
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Štampana monografija
Izlazni indikatori	Broj posjetilaca.
Odgovorna strana	LTO Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 5.000,00 € Opština Plav 10% Partneri 90%
Potencijalni partneri	Opština Plav, Ministarstvo Turizma
Ciljne grupe /korisnici	Građani Plava, turisti.
Period implementacije	16 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	2.3.16
Naziv projekta	Bjelajka
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 2: Održivi ekonomski rast i dostojanstvena radna mjesta Prioritet 2.3: Unapređenje kvaliteta, obima i raznovrsnosti turističke ponude
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja turizma Crne Gore 2022-2025

Opis projekta	Bjelajka, najduži irigacioni kanal u Evropi. Markacija, čišćenje izrada foto/video materijala
Namjena i cilj projekta	Promocija kanala, organizacija prvog planinarskog poohoda
Aktivnosti	Markacija, planinarski pohod
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Jačanje svijesti građana o lokalitetu
Izlazni indikatori	Broj posjetilaca.
Odgovorna strana	LTO Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 5.000,00 € Opština Plav 10% Partneri 90%
Potencijalni partneri	Opština Plav, Ministarstvo Turizma
Ciljne grupe /korisnici	Građani Plava, turisti.
Period implementacije	6 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	2.4.1
Naziv projekta	Jačanje održive poljoprivrede i ruralnog razvoja u lokalnoj zajednici
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 2: Održivi ekonomski rast i dostojanstvena radna mjesta Prioritet 2.4 Razvoj poljoprivrede, prerade i plasmana poljoprivrednih proizvoda
Uskladenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja poljoprivrede i ruralnih područja 2023-2028
Opis projekta	Projekat uključuje ključne komponente za dalji razvoj poljoprivrede na teritoriji opštine: Poboljšanje poljoprivredne produktivnosti i kvaliteta proizvoda; Stvaranje novih radnih mjesta u ruralnim područjima; Diversifikacija ruralne ekonomije kroz razvoj agroturizma i širenje poljoprivredne ponude; Očuvanje

Opis projekta	tradicionalnih poljoprivrednih tehnika, kulture i ruralnog naslijeđa; Smanjenje migracije iz ruralnih područja i jačanje lokalne zajednice.
Namjena i cilj projekta	Podsticanje održive poljoprivrede i ruralnog razvoja u Plavu radi unapređenja lokalne ekonomije i povećanja kvaliteta života lokalnog stanovništva.
Aktivnosti	Edukacija i trening poljoprivrednika o najnovijim poljoprivrednim praksama, organizaciji posla i upravljanju resursima. Unapređenje infrastrukture za poljoprivredu, uključujući puteve, navodnjavanje i skladišne kapacitete. Razvoj sistema za praćenje i upravljanje poljoprivrednim aktivnostima pomoću tehnologije pametnih senzora i analitike podataka. Promocija lokalnih poljoprivrednih proizvoda kroz marketinške kampanje, regionalne sajmove i organizaciju turističkih ruta. Podrška u formiranju poljoprivrednih zadruga i udruženja kako bi se unaprijedila održivost i povećala pregovaračka snaga poljoprivrednika.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Projekat će rezultirati značajnim unapređenjem poljoprivredne produktivnosti i kvaliteta proizvoda u opštini, otvaranjem novih radnih mjesta u ruralnim područjima, te diversifikacijom ruralne ekonomije kroz razvoj agroturizma i proširenje poljoprivredne ponude. Očuvanje se tradicionalne poljoprivredne tehnike, kultura i ruralno naslijeđe, čime će se smanjiti migracija iz ruralnih područja i ojačati lokalna zajednica.
Izlazni indikatori	Povećanje poljoprivredne proizvodnje. Povećanje broja poljoprivrednika. Povećanje prihoda iz agroturizma i proširene poljoprivredne ponude. Broj lica, gazdinstava i preduzeća koja su dobila podršku kroz program.
Odgovorna strana	Opština Plav
	Budžet: 250.000,00 €

Ukupan budžet i izvor finansiranja	Opština Plav 15% Partneri 85%
Potencijalni partneri	Ministarstvo poljoprivrede, NVO koje se bave ruralnim razvojem, investitori zainteresovani za poljoprivredu i ruralni razvoj, opštine sjevera zemlje i prekogranične opštine.
Ciljne grupe /korisnici	Mjere za razvoj poljoprivrede ciljaju na mala i porodična gazdinstva, mlade ali i iskusne poljoprivrednike, lokalnu zajednicu i preduzetnike, obrazovne institucije, lokalne vlasti, nevladine organizacije, turistički sektor, trgovce i prerađivače poljoprivrednih proizvoda, kao i potencijalne donatore. Posebne podsticaje prilikom mjera podrške će imati mladi, žene i mladi bračni parovi.
Period implementacije	24 mjeseca
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	2.4.2
Naziv projekta	Podsticajne mjere iz budžeta opštine za razvoj poljoprivrede i ruralnih područja
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 2: Održivi ekonomski rast i dostojanstvena radna mjesta Prioritet 2.4 Razvoj poljoprivrede, prerade i plasmana poljoprivrednih proizvoda
Uskladenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja poljoprivrede i ruralnih područja 2023-2028
Opis projekta	Kroz ovaj projekat, opština želi podsticati poljoprivredne proizvođače da intenziviraju svoju proizvodnju, koristeći raspoložive resurse poput zemljišta i klimatskih pogodnosti, te na taj način obezbijede egzistenciju sebi i svojim porodicama. Projekat će podržati stvaranje porodičnih gazdinstava, razvoj tržišno orijentisanih proizvođača i omogućiti samozapošljavanje na ruralnim područjima.

Opis projekta	Posebna pažnja posvećena je problemima sa kojima se suočavaju poljoprivrednici sa manjim zemljišnim posjedima, koji nemaju pravo na državne subvencije. Ovaj projekat pruža mogućnost da upravo ti proizvođači dobiju podršku iz budžeta opštine, čime se povećava njihova konkurentnost na tržištu. Pored toga, fokus je i na specifičnostima područja, poput odličnih uslova za voćarstvo, koji će dodatno biti subvencionisani.
Namjena i cilj projekta	Povećanje poljoprivredne proizvodnje na području opštine Plav.
Aktivnosti	Sprovođenje godišnjeg programa mjera za podsticaj razvoja poljoprivrede.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Povećanje obradivih površina, intenziviranje poljoprivredne proizvodnje, zadovoljavanje potreba domaćeg tržišta vlastitim proizvodima, razvoj ruralnih područja, samozapošljavanje, povećanje konkurentnosti domaće poljoprivredne proizvodnje, te (dugoročno) smanjenje migracije stanovništva iz ruralnih u urbane sredine.
Izlazni indikatori	Broj korisnika programa. Broj registrovanih poljoprivrednih biznisa.
Odgovorna strana	Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 35.000,00 € Opština Plav 100%
Potencijalni partneri	Ministarstvo poljoprivrede, privreda – potencijalni otkupci poljoprivrednih proizvoda, NVO koje se bave ruralnim razvojem, investitori zainteresovani za poljoprivredu i ruralni razvoj.
Ciljne grupe /korisnici	Registrovani poljoprivredni proizvođači. Žene i osobe mlađe od 40 godina se naročito ohrabruju na prijavu.
Period implementacije	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav

Projekat broj	2.4.3
Naziv projekta	Podrška razvoju stočarstva
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 2: Održivi ekonomski rast i dostojanstvena radna mjesta Prioritet 2.4 Razvoj poljoprivrede, prerade i plasmana poljoprivrednih proizvoda
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja poljoprivrede i ruralnih područja 2023-2028
Opis projekta	Projekat "Razvoj stočarstva" usmjeren je na povećanje stočarske proizvodnje u opštini Plav kako bi se postigla samoodrživost u proizvodnji stočarskih proizvoda i smanjio uvoz tih proizvoda. Takođe, projekat ima za cilj da stvori uslove za razvoj prerađivačkih kapaciteta zasnovanih na sirovinama domaćeg porijekla, promoviše zdravu ishranu i podstakne povećanje broja seoskog stanovništva. Glavni prostori za realizaciju projekta uključuju pašnjake planina Kofiljača, Visitor, Bogičevica, Treskavic i Hoti, kao i privatno poljoprivredno zemljište u opštini Plav.
Namjena i cilj projekta	Glavni cilj projekta je povećanje stočarske proizvodnje u mesnim i mliječnim proizvodima, smanjenje uvoza tih proizvoda i stvaranje preduslova za razvoj prehrambene industrije zasnovane na domaćim sirovinama. Dugoročnom projekat ima za cilj podsticanje povratka stanovništva u ruralne oblasti i razvoj stočarske proizvodnje.
Aktivnosti	Aktivnosti uključuju edukaciju poljoprivrednog stanovništva o savremenim metodama stočarske proizvodnje, izradu projektne dokumentacije za farme, nabavku stočnog fonda, udruživanje stočara radi zajedničkog nastupa na tržištu, osmišljavanje jedinstvene ambalaže od ekoloških materijala, definisanje i izgradnju prodajnih prostora za stočne proizvode, nabavku mehanizacije i otvaranje poljoprivrednih apoteka, kao i osavremenjavanje proizvodnih i infrastrukturnih uslova za stočarstvo.
	Očekuje se potpuna samostalnost u proizvodnji mesnih i mliječnih

Projektni ishod (očekivani rezultat)	proizvoda, povećanje broja stočara i ruralnog stanovništva, stvaranje uslova za razvoj prehrambene industrije, prelazak sa ekstenzivnog na intenzivno stočarstvo i ukрупnjavanje zemljišnih posjeda.
Izlazni indikatori	Broj stočara, količina proizvedenih i otkupljenih mesnih i mliječnih proizvoda, broj grla stoke i prihod ostvaren prodajom mesnih i mliječnih proizvoda.
Odgovorna strana	Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 100 000,00€ Opština Plav 100%
Potencijalni partneri	Ministarstvo poljoprivrede, privreda–potencijalni otkupci poljoprivrednih proizvoda, NVO koje se bave ruralnim razvojem, investitori zainteresovani za poljoprivredu i ruralni razvoj.
Ciljne grupe /korisnici	Sva zainteresovana lica. Posebno se ohrabruju nezapošljene mlade osobe i lica sa evidencije Biroa rada Plav.
Period implementacije	56 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	2.5.1
Naziv projekta	Podrška održivom ribarstvu: Mrijestilište i ribnjak autohtonih riba iz Plavskog jezera sa pritokama
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 2: Održivi ekonomski rast i dostojanstvena radna mjesta Prioritet 2.5 Ekološki i finansijski održivo šumarstvo, lovstvo i ribarstvo
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja poljoprivrede i ruralnih područja 2023-2028 Strategija razvoja ribarstva Crne Gore
Opis projekta	Projekat se odnosi na zaštitu, unapređenje i održivo korišćenje ribljeg fonda Plavskog jezera. Planirane aktivnosti su projektovanje i izgradnja mrijestilišta, stvaranje ribnjaka za uzgoj autohtonih riba, promocija održivog ribarstva.
Namjena i cilj projekta	Projekat ima za cilj da podrži održivo upravljanje ribljim resursima kroz izgradnju mrijestilišta i ribnjaka za autohtone riblje vrste iz Plavskog

	jezera sa pritokama radi obnove ribljih populacija.
Aktivnosti	Mapiranje pogodnih lokacija za mrijestilište i ribnjak. Izgradnja mrijestilišta sa idealnim uslovima za razmnožavanje riba. Uspostavljanje ribnjaka za uzgoj autohtonih ribljih vrsta. Obuka lokalnih ribara o održivom ribarstvu. Edukativne aktivnosti za lokalno stanovništvo o važnosti očuvanja ribljih populacija.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Povećanje broja autohtonih ribljih vrsta, očuvanje biodiverziteta, podrška lokalnom ribarstvu, edukacija lokalnog stanovništva o održivom ribarstvu, povećanje broja turista i povećanje broja sportskih ribolova u Plavu.
Izlazni indikatori	Povećanje broja ribljih populacija, povećanje interesovanja za održivo ribarstvo, smanjenje ilegalnog ribolova, povećanje broja turista i povećanje broja prodatih dozvola za ribolov
Odgovorna strana	Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 130.000,00 € Opština Plav 15% Partneri 85%
Potencijalni partneri	Vlada Crne Gore sa nadležnim ministarstvima, regionalne i prekogranične opštine, lokalna uprava, ribolovni klubovi, NVO koje se bave zaštitom životne sredine i unaprijeđenjem biodiverziteta, međunarodne fondacije i organizacije koje se bave zaštitom životne sredine i unapređenjem biodiverziteta, EU.
Ciljne grupe /korisnici	Ribolovni klubovi, ribolovci, lokalna zajednica, turisti zainteresovani za ribolov, srednjoškolci i studenti
Period implementacije	72 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav

Specifični strateški cilj 3: Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti

Prioritet 3.1	Unapređenje uslova za formalno i neformalno obrazovanje
	3.1.1 Izgradnja novih kapaciteta i igrališta u sklopu JU Dječiji vrtić Plav
	3.1.2 Izgradnja novih kapaciteta u Osnovnoj školi "Hajro Šahmanović"
	3.1.3 Adaptacija i unapređenje kapaciteta u Osnovnoj školi

	"Hajro Šahmanović" Plav
Prioritet 3.2	Unapređenje zdravstvene zaštite i podrška zdravom razvoju zajednice
	3.2.1 Izgradnja radiološkog odeljenja u Domu zdravlja
	3.2.2 „Zdrava i kreativna djeca“ – izgradnja gradskog igrališta
	3.2.3 Izgradnja i rekonstrukcija prostorija Hitne medicinske pomoći
Prioritet 3.3	Unapređenje socijalne zaštite i usluga u zajednici
	3.3.1 Izgradnja i uređenje objekta za rad JU Dnevni centar za djecu i omladinu sa smetnjama u razvoju "Lipa"
Prioritet 3.4	Jačanje kulture kao temeljne vrijednosti duhovnog, društvenog i ekonomskog razvoja
	3.4.1 Opremanje i promocija (remodelovanje) Plavske sobe
	3.4.2 Konzervacija kulturne baštine u Muzeju „Kula Redžepagića“
	3.4.3 Rekonstrukcija i adaptacija Velike sale u JU Centar za kulturu "Husein Bašić"
	3.4.4 Sanacija Galerije JU Centra za kulturu "Husein Bašić"
	3.4.5 Opremanje RJ Murino, JU Centra za kulturu "Husein Bašić"
	3.4.6 Ljetnja pozornica JU Centra za kulturu "Husein Bašić"
	3.4.7 COBIS program za unapređenje rada Narodne biblioteke
Projekat broj	3.1.1
Naziv projekta	Izgradnja novih kapaciteta i igrališta u sklopu JU Dječiji vrtić Plav
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 3: Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti Prioritet 3.1: Unapređenje uslova za formalno i neformalno obrazovanje
Uskladenost sa nacionalnom politikom	Strategija ranog i predškolskog vaspitanja i obrazovanja (2021-2025)
Opis projekta	Prepoznat problem već duži niz godina je trenutna ponuda odnosno kapaciteti dječijeg vrtića, kao i neadekvatni uslovi za boravak djece na otvorenom.
Namjena i cilj projekta	Unapređenje kapaciteta za boravak djece u ustanovi predškolskog vaspitanja.
Aktivnosti	Izgradnja novih prostorija za pružanje usluga predškolsko

Aktivnosti	obrazovanja i izgradnja savremenog igrališta.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Povećani prostorni kapaciteti za pružanje usluge Sadržaji za najmlađe unaprijeđeni i modernizovan mobilijar u dvorištu vrtića
Izlazni indikatori	Broj djece/korisnika usluga predškolskog vaspitanja i obrazovanja
Odgovorna strana	Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 300.000,00 € Opština Plav 15% Partneri 85%
Potencijalni partneri	Ministarstvo prosvjete, donatorske organizacije i fondacije, privreda
Ciljne grupe /korisnici	Djeca predškolskog uzrasta.
Period implementacije	24 mjeseca
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	3.1.2
Naziv projekta	Izgradnja novih kapaciteta u Osnovnoj školi "Hajro Šahmanović"
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 3: Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti Prioritet 3.1: Unapređenje uslova za formalno i neformalno obrazovanje
Uskladenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja osnovnog obrazovanja i vaspitanja
Opis projekta	Prostorni kapaciteti za obavljanje osnovnih funkcija škole su ograničeni, sa neadekvatnim prostorom za nastavu, biblioteku i kancelarije. Projektom je planirana rekonstrukcija škole izgradnjom novih prostorija neophodnih za funkcionisanje ove institucije.
Namjena i cilj projekta	Unapređenje kapaciteta za boravak i rad djece i stručnog kadra u ustanovi osnovnog obrazovanja i vaspitanja u Plavu.
Aktivnosti	Izgradnja novih prostorija za odvijanje nastave,
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Izgradnja novih prostorija rekonstrukcijom postojećeg objekta.
Izlazni indikatori	Povećani kapaciteti za 20%. Kvalitet rada u školi unaprijeđen.

Odgovorna strana	Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 300.000,00 € Opština Plav 15% Partneri 85%
Potencijalni partneri	Ministarstvo prosvjete, donatorske organizacije i fondacije, privreda
Ciljne grupe /korisnici	Učenici osnovne škole i školsko osoblje.
Period implementacije	36 mjeseca
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	3.1.3
Naziv projekta	Adaptacija i unapređenje kapaciteta u Osnovnoj školi "Hajro Šahmanović"
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 3: Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti Prioritet 3.1: Unapređenje uslova za formalno i neformalno obrazovanje
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja osnovnog obrazovanja i vaspitanja
Opis projekta	Projekat „Adaptacija i unapređenje kapaciteta u Osnovnoj školi 'Hajro Šahmanović' Plav“ prepoznaje dugogodišnji problem neadekvatnog stanja matične zgrade škole, kao i loše uslove u područnim odjeljenjima. Projektom je predviđena adaptacija prostorija, zamjena namještaja, opremanje učionica za specijalizovanu nastavu, te unapređenje dostupnosti obrazovanja za djecu sa invaliditetom.
Namjena i cilj projekta	Unapređenje kapaciteta za rad u ustanovi osnovnog obrazovanja i vaspitanja.
Aktivnosti	Adaptacija i obnova prostorija za pružanje usluga obrazovanja; zamjena starog namještaja; opremanje učionica za specijalizovanu nastavu; prilagođavanje prilaza djeci sa invaliditetom.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Poboljšani kapaciteti škola kroz funkcionalno opremljene prostorije za obavljanje nastave.

Izlazni indikatori	Kompletna zamjena inventara. Poboljšan kvalitet obrazovnih usluga.
Odgovorna strana	Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 500.000,00 € Opština Plav 15% Partneri 85%
Potencijalni partneri	Ministarstvo prosvjete, donatorske organizacije i fondacije, privreda
Ciljne grupe /korisnici	Đaci i zaposleni u školi
Period implementacije	36 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	3.2.1
Naziv projekta	Izgradnja radiološkog odeljenja u Domu zdravlja
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 3: Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti Prioritet 3.2: Unapređenje zdravstvene zaštite i podrška zdravom razvoju zajednice
Uskladenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja zdravstva za period 2023-2027.
Opis projekta	Projekat izgradnje radiološkog odjeljenja usmjeren je na proširenje kapaciteta bolnice kroz osnivanje odjeljenja koji će pružati napredne dijagnostičke usluge. Radiološko odjeljenje će omogućiti izvođenje različitih procedura, kao što su rendgensko snimanje, ultrazvuk, kompjuterska tomografija (CT), i magnetna rezonanca (MRI). Pored moderne opreme, odjeljenje će zaposliti specijalizovane radiologe, tehničare i medicinske sestre, čime će se osigurati kvalitetna dijagnostika i liječenje pacijenata. Oprema će omogućiti precizne preglede tkiva i organa, što će doprinijeti boljoj dijagnozi i liječenju različitih bolesti.
Namjena i cilj projekta	Cilj projekta je unapređenje zdravstvene infrastrukture kroz izgradnju

	radiološkog odjeljenja, čime će se omogućiti dostupnost naprednih dijagnostičkih procedura pacijentima iz dvije opštine. Ovaj projekat će pružiti tačne i pravovremene dijagnoze, što će poboljšati efikasnost zdravstvene njege i tretmana pacijenata.
Aktivnosti	Aktivnosti uključuju izgradnju i opremanje radiološkog odjeljenja, nabavku potrebne opreme, uključujući visokotehnološke uređaje iz domaćih i inostranih izvora, te obuku osoblja koje će raditi na odjeljenju, kao što su radiolozi i tehničari.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Izgradnju ili adaptacija postojećih prostorija bolnice za potrebe radiološkog odjeljenja, nabavka opreme, pružanje dijagnostičkih usluga pacijentima iz dvije opštine. Pacijenti će imati pristup bržoj i preciznijoj dijagnostici, čime će se poboljšati kvalitet zdravstvene njege.
Izlazni indikatori	Ključni indikatori uključuju vrijeme prijema pacijenata, brzinu utvrđivanja dijagnoze, tačnost dijagnostičkih rezultata, kvalitet snimaka i izvještaja, stepen zadovoljstva pacijenata, broj ponovljenih pregleda, kao i nivo saradnje sa drugim medicinskim timovima.
Odgovorna strana	JZU Dom zdravlja Dr Branko Zogović
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 450.000,00 € Opština Plav 2% JZU Dom zdravlja Dr Branko Zogović 10% Ministarstvo zdravlja 88%
Potencijalni partneri	Opština Plav, Vlada Crne Gore, Ministarstvo zdravlja
Ciljne grupe /korisnici	Gradani
Period implementacije	24 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	3.2.2
Naziv projekta	„Zdrava i kreativna djeca“ – izgradnja igrališta

Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 3: Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti Prioritet 3.2: Unapređenje zdravstvene zaštite i podrška zdravom razvoju zajednice
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Strategija ranog razvoja djeteta 2023-2027.
Opis projekta	Projekat predviđa izgradnju dječijeg igrališta na lokaciji Glavice radi stvaranja sigurnog i stimulativnog okruženja za djecu svih uzrasta. Unapređuje se infrastruktura za djecu, kreira siguran i kreativan prostor za igru, podstiče fizička aktivnost. Pored izgradnje jednog novog, planirano je uređenje tri postojeća igrališta.
Namjena i cilj projekta	Povećanje fizičke aktivnosti među djecom, poboljšanje socijalnih veza, smanjenje rizika od povreda, bolji uspjesi tokom školovanja i smanjena stopa bolničkih pregleda.
Aktivnosti	Dodatna turistička ponuda za porodice sa djecom. Sprovođenje tenderske procedure za projektovanje i uređenje parcele, pripremu terena i uređenje podloge za igralište, nabavku i postavljanje mobilijara. U saradnji sa partnerima na lokaciji će se organizovati različiti događaji namijenjeni djeci i porodici.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Izgrađeno savremeno igralište sa kvalitetnim mobilijarom za djecu.
Izlazni indikatori	Broj projetilaca igrališta, unaprijeđeno psiho-fizičko stanje djece, smanjenje nezgoda i povreda kod djece, bolji rezultati u školi i sportu. 3.2.3 Izgradnja i rekonstrukcija prostorija Hitne pomoći
Odgovorna strana	Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 100.000,00 € Opština Plav 15% Partneri 85%
Potencijalni partneri	Vlada Crne Gore sa nadležnim ministarstvima, regionalne i prekogranične opštine, NVO koje se bave pravima djeteta, međunarodne fondacije i organizacije koje se bave pravima djeteta, EU.

Ciljne grupe /korisnici	Djeca svih uzrasta iz opštine Plav, roditelji, lokalna zajednica, dijaspora, turisti.
Period implementacije	24 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	3.2.3
Naziv projekta	Izgradnja i rekonstrukcija prostorija Hitne pomoći
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 3: Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti Prioritet 3.2: Unapređenje zdravstvene zaštite i podrška zdravom razvoju zajednice
Uskladenost sa nacionalnom politikom	Strategija razvoja zdravstva za period 2023-2027.
Opis projekta	Projekat izgradnje i rekonstrukcije prostorija Hitne pomoći usmjeren je na proširenje kapaciteta Zavod za hitnu medicinsku pomoć. Trenutna površina je 35 kvadratnih metara, neuslovna i ne ispunjava standarde. Pored moderne opreme, odjeljenje će omogućiti zbrinjavanje vitalno ugroženih lica, transport do najbližeg urgentnog centra, pregled i davanje terapija pacijentima koji nijesu vitalno ugroženi, palijativna njega hroničnih pacijenata i obezbeđivanje javnih skupova.
Namjena i cilj projekta	Cilj projekta je unapređenje zdravstvene infrastrukture kroz izgradnju i rekonstrukciju prostorija Hitne pomoći, što će poboljšati efikasnost zdravstvene njege i tretmana pacijenata.
Aktivnosti	Aktivnosti uključuju izgradnju i opremanje rekonstrukcije prostorija Hitne pomoći.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Izgradnju rekonstrukcije prostorija Hitne pomoći nabavka opreme, pružanje usluga pacijentima. Čime će se poboljšati kvalitet zdravstvene njege.
Izlazni indikatori	Ključni indikatori uključuju vrijeme prijema pacijenata, brzinu pregleda, kao i nivo saradnje sa drugim medicinskim timovima.

Odgovorna strana	JZU Dom zdravlja Dr Branko Zogović
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 200.000-300.000€ Opština Plav 2% Ostali 98%
Potencijalni partneri	Opština Plav, Vlada Crne Gore, Ministarstvo zdravlja, Fond zdravstva, Zavod za hitnu medicinsku pomoć
Ciljne grupe /korisnici	Gradani.
Period implementacije	36 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	3.3.1
Naziv projekta	Izgradnja i uređenje objekta za rad JU Dnevni centar za djecu i omladinu sa smetnjama u razvoju "Lipa"
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 3: Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti Prioritet 3.3: Unapređenje socijalne zaštite i usluga u zajednici
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Strategija za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2022-2027 Strategija ranog razvoja djeteta 2023-2027.
Opis projekta	Projekat JU Dnevni centar za djecu i omladinu sa smetnjama u razvoju "Lipa" u Plavu ima prioritet kupovine zemljišta i izgradnje objekta. Razlog za ovaj projekat leži u trenutnom nedostatku kapaciteta za pružanje adekvatnih usluga djeci i mladima sa smetnjama u razvoju. Kako bi se osigurao adekvatan prostor za pružanje usluga, lokacija mora zadovoljiti određene kriterijume. To uključuje dostupnost osnovnih komunalnih usluga kao što su električna energija, voda, atmosferska kanalizacija, te dobra putna infrastruktura sa blizinom glavnih puteva i urbanih područja. Pored infrastrukturnih faktora, ekonomski aspekti kao što su cijena zemljišta, troškovi izgradnje i plan objekta takode su važni. Sigurnost objekta, s fokusom na zaštitu od požara, poplava i drugih vanrednih situacija, mora biti osigurana, a pravna regulativa podrazumijeva dobijanje građevinske dozvole i ispunjavanje uslova za priključak na osnovne usluge kao što su voda i struja, te ispunjavanje svih potrebnih dozvola za rad i sigurnost objekta.

Opis projekta	Prostor za usluge dnevnog boravka mora biti prilagođen osobama s invaliditetom, uključujući pristup zelenim površinama sa pratećim sadržajima za sport i rekreaciju, te se mora nalaziti u naseljenom području. Infrastruktura mora ispunjavati standarde koji uključuju priključak na električnu, vodovodnu, kanalizacionu i telefonsku mrežu, te obezbjeđeno grijanje, provjetravanje i podove od neklizajućeg materijala. Prostor mora minimalno sadržavati dnevni boravak, radni prostor i kupatilo, a njegova površina je važan faktor za dobijanje licence. Ovi produslovi omogućavaju pružanje licenciranih usluga socijalne i dječje zaštite za djecu i mlade sa smetnjama u razvoju, kao i odrasle osobe s invaliditetom starije od 27 godina.
Namjena i cilj projekta	Obezbjeđenje prostornih kapaciteta za kvalitetan rad Dnevnog centra.
Aktivnosti	Tenderske procedure za kupovinu zemljišta, izgradnju i opremanje objekta.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Očekivani rezultat ovog projekta je izgradnja dnevnog centra sa pratećim sadržajem, koji će omogućiti poboljšanje kvaliteta usluga za ciljnu grupu.
Izlazni indikatori	Izlazni indikatori ovog projekta uključuju povećanje broja pružalaca usluga, bolju pristupačnost osobama s invaliditetom, te poboljšanje kvaliteta života i samostalnosti korisnika. Pored toga, projekat će podržati socijalnu integraciju kroz razne aktivnosti i bolju povezanost sa društvom.
Odgovorna strana	Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 350.000,00 € Opština Plav 20% Dnevni centar Lipa 10% Partneri 70%
Potencijalni partneri	Ministarstvo socijalnog staranja, NVO, međunarodne fondacije i organizacije koje se bave pravima lica sa invaliditetom i pravima djeteta.
Ciljne grupe /korisnici	Lica sa invaliditetom (djeca, mladi, odrasla i stara lica)
Period implementacije	48 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav

Projekat broj	3.4.1
Naziv projekta	Opremanje i promocija (Remodelovanje) Plavske sobe
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 3: Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti Prioritet 3.4: Jačanje kulture kao temeljne vrijednosti duhovnog, društvenog i ekonomskog razvoja
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Nacionalni program razvoja kulture 2023–2027
Opis projekta	<p>Opremanje i promocija Plavske sobe doprinose očuvanju kulturne baštine Plava. Plavska soba će biti mjesto gdje se čuvaju i prikazuju eksponati iz prošlosti, koje su stanovnici ovog kraja koristili kroz različite periode istorije. Projektom se nastoji očuvati etnički i kulturni identitet lokalnog stanovništva, a posjetiocima približiti bogata tradicija i multietnički sklad Plava.</p> <p>Plavska soba će prerasti u stalnu postavku, služeći kao prostor za kulturne sadržaje, prezentacije i književne večeri.</p> <p>Projektom se takođe planira izrada 3D platforme za digitalnu prezentaciju Plavske sobe, čime će se spojiti tradicionalne vrijednosti i savremene tehnologije, a posjetioци će imati priliku da kroz inovativne tehnologije dožive kulturnu baštinu ovog kraja.</p>
Namjena i cilj projekta	Cilj projekta je očuvanje kulturne baštine kroz identifikaciju i očuvanje eksponata koji prikazuju tradicionalni način života u Plavu.
Aktivnosti	Identifikacija i nabavka odgovarajućih eksponata, zatim izrada 3D platforme za prezentaciju Plavske sobe.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Opremanje i stavljanje u funkciju Plavske sobe, kroz prikazivanje načina razmišljanja i doživljavanja ovog prostora kao specifične tradicionalne sobe, te prepoznavanje njegovih prostornih asocijacija kroz vrijeme, ima za cilj da pokrene proces vrednovanja i očuvanja tradicionalnog načina života.
Izlazni indikatori	Unaprijeđen kvalitet kulturne ponude. Povećan broj prikupljenih eksponata i broj posjetilaca.
Odgovorna strana	JU Centar za kulturu "Husein Bašić"

Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet:25 ,000 € Opština Plav 20% Partneri 80%
Potencijalni partneri	Opština Plav, međunarodne organizacije i fondacije
Ciljne grupe /korisnici	Lokalno stanovništvo, posjetioci Plava.
Period implementacije	24 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	3.4.2
Naziv projekta	Konzervacija kulturne baštine u Muzeju „Kula Redžepagića“
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 3: Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti Prioritet 3.4: Jačanje kulture kao temeljne vrijednosti duhovnog, društvenog i ekonomskog razvoja
Uskladenost sa nacionalnom politikom	Uskladenost sa nacionalnom politikom Nacionalni program razvoja kulture 2023–2027
Opis projekta	Projekat konzervacije kulturne baštine u Muzeju "Kula Redžepagića" usmjeren je na očuvanje i razvoj etničkog i kulturnog identiteta stanovnika plavskog kraja, s ciljem približavanja te kulturne baštine svim posjetiocima. Ovaj projekat će omogućiti bolju prezentaciju bogate tradicije Plava, uz očuvanje multietničkog sklada i suživota, što predstavlja važan segment kulturnog nasljeđa ovog kraja. Muzej će tako postati stalna postavka i centar za razmjenu ideja i kulturnih aktivnosti, doprinoseći turističkoj ponudi grada.
Namjena i cilj projekta	Cilj projekta je očuvanje tradicionalnih vrijednosti Plava, zaštita kulturnog i istorijskog identiteta stanovnika ovog kraja, te prezentacija kulturnih procesa kroz vrijeme i sagledavanje njihovog mjesta u savremenom društvenom sistemu. Projekat doprinosi očuvanju lokalne tradicije i unapređenju kulturne ponude kroz stalnu postavku Muzeja "Kula Redžepagića"

Aktivnosti	Glavne aktivnosti projekta obuhvataju konzervaciju muzejskih eksponata i sanaciju prilaza muzeju.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Konzervirani muzejski eksponati. Završena sanacija prilaza muzeju.
Izlazni indikatori	Broj konzerviranih eksponata. Povećanje broja posjetilaca muzeju. Broj održanih kulturnih i edukativnih aktivnosti.
Odgovorna strana	JU Centar za kulturu "Husein Bašić"
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 20,000 € Opština Plav 50% Partneri 50%
Potencijalni partneri	Opština Plav, međunarodne organizacije i fondacije
Ciljne grupe /korisnici	Lokalno stanovništvo, posjetioци Plava.
Period implementacije	20 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	3.4.3
Naziv projekta	Rekonstrukcija i adaptacija Velike sale u JU Centar za kulturu "Husein Bašić"
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 3: Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti Prioritet 3.4: Jačanje kulture kao temeljne vrijednosti duhovnog, društvenog i ekonomskog razvoja
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Nacionalni program razvoja kulture 2023–2027
Opis projekta	Centar za kulturu u Plavu je značajan objekat ne samo za grad, već i za širi region, poznat po svojoj jedinstvenoj arhitektonskoj formi, koja je prepoznata kao jedno od najljepših arhitektonskih djela u bivšoj Jugoslaviji. Iako izgrađen u modernom stilu, objekat sada zahtijeva adaptaciju zbog dotrajalih materijala, oštećenja i neadekvatnog održavanja. Posebna pažnja biće posvećena

Opis projekta	glavnom holu, koridorima, sanitarnim čvorovima i maloj sali, koje su ključne za svakodnevno funkcionisanje i doživljaj korisnika. Adaptacijom će se unaprijediti energetska efikasnost, funkcionalnost i estetska privlačnost prostora, čime će Centar postati sigurniji i ugodniji za sve korisnike. Konačni cilj projekta je stvoriti reprezentativan i multifunkcionalan prostor koji zadovoljava potrebe svih ciljnih grupa, te omogućava održavanje različitih kulturnih i društvenih događaja tokom cijele godine.
Namjena i cilj projekta	Cilj adaptacije Centra za kulturu je unapređenje njegove funkcionalnosti i estetike kako bi se prostor prilagodio različitim vrstama kulturnih događaja, poput pozorišnih predstava, koncerata, filmskih projekcija i izložbi. Planirana rekonstrukcija ima za cilj da prostor učini estetski privlačnijim, kroz modernizaciju dizajna, upotrebu visokokvalitetnih materijala, kao i povećanje nivoa bezbjednosti objekta. Tehnička poboljšanja, kao što su unapređenje akustike, osvjetljenja i scenske opreme, osiguraće visok kvalitet izvođenja i produkcije. Povećanjem kapaciteta sale, Centar će biti u mogućnosti da ugosti veći broj posjetilaca.
Aktivnosti	Ključne aktivnosti su: priprema i sprovođenje tendera za izradu projektne tehničke dokumentacije (idejni projekat, glavni projekat, revizija projekta), zatim sprovođenje tendera za odabir izvođača radova. Tehnički zadaci uključuju sljedeće: građevinski radovi; radovi elektro instalacija jake struje; radovi instalacija slabe struje; radovi grijanja i mašinskih instalacija; radovi energetske efikasnosti; protivpožarni radovi; dizajn i opremanje prostora i ugradnja opreme i postrojenja definisanih projektom.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Pripremljena tehnička dokumentacija za adaptaciju objekta; Realizovana adaptacija objekta, u skladu sa obavezama iz tendera.
Izlazni indikatori	Pripremljen tehnički projekat, glavni projekat, i projektna dokumentacija u skladu sa standardima. Realizovano najmanje 80% radova predviđenih tehničkom dokumentacijom.

	Obezbijeđena upotrebna dozvola.
Odgovorna strana	JU Centar za kulturu "Husein Bašić"
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Vrijednost projekta biće naknadno utvrđena nakon izrade projektne dokumentacije. U prilogu je procjena. Budžet: 300.000,00 € Opština Plav 40% Partneri 60%
Potencijalni partneri	Vlada Crne Gore, Opština Plav, međunarodne organizacije
Ciljne grupe /korisnici	Objekat je jedini u opštini koji koristi svim članovima lokalne zajednice, od djece u predškolskom uzrastu do penzionera. Prostor koriste književnici, umjetnici, školaci, čitaoci, privrednici, turisti, profesori, muzičari, govornici, publicisti itd iz Plava ali i svih krajeva svijeta.
Period implementacije	36 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav: Obezbijeđivanje stručnog tijela koji će vršiti nadzor nad izvođenjem radova. Nakon završetka radova se vrši tehnički prijem objekta, nakon čega se izdaje upotrebna dozvola koja je potvrda organima lokalne uprave o kvalitetno realizovanom projektu.
Projekat broj	3.4.4
Naziv projekta	Sanacija Galerije JU Centra za kulturu "Husein Bašić"
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 3: Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti Prioritet 3.4: Jačanje kulture kao temeljne vrijednosti duhovnog, društvenog i ekonomskog razvoja
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Nacionalni program razvoja kulture 2023–2027
Opis projekta	Projekat Rekonstrukcija – sanacija Galerije će se ogledati u modernizaciji usluga Centra, kao i stvaranju uslova za kvalitetno i savremeno kulturno stvaralaštvo, kroz kulturne sadržaje, prezentacije i studijske posjete. Ovim se doprinosi stvaranju uslova da Centar bude središte dešavanja u Opštini Plav.

Namjena i cilj projekta	Projektom se obezbjeđuje inovirana ponuda opštine Plav i Centra za kulturu i stvaranje boljeg ambijenta za održavanje manifestacija.
Aktivnosti	Izrada projektne dokumentacije, raspisivanje tendera, odabir izvođača radova i realizacija tendera.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Rekonstruisana Galerija.
Izlazni indikatori	Unaprijeđen kvalitet kulturne ponude. Povećan broj izlagača i posjetilaca.
Odgovorna strana	JU Centar za kulturu "Husein Bašić"
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 300,000 € Opština Plav 10 % Partneri 90 %
Potencijalni partneri	Opština Plav, međunarodne organizacije i fondacije
Ciljne grupe /korisnici	Umjetnici, lokalno stanovništvo, posjetioci Plava.
Period implementacije	18 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	3.4.5
Naziv projekta	Opremanje RJ Murino, JU Centra za kulturu "Husein Bašić"
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 3: Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti Prioritet 3.4: Jačanje kulture kao temeljne vrijednosti duhovnog, društvenog i ekonomskog razvoja
Uskladenost sa nacionalnom politikom	Nacionalni program razvoja kulture 2023–2027
Opis projekta	Projekat opremanja radne jedinice Murino podrazumijeva postizanje pune funkcionalnosti radne jedinice Murino kroz modernizaciju infrastrukture za grijanje prostorija, te poboljšanje uslova za rad zapošljenih.
	Projekat doprinosi stvaranju adekvatnih uslova za rad Centra,

Namjena i cilj projekta	Biblioteke i Pozorišne sale.
Aktivnosti	Izrada projektne dokumentacije, raspisivanje tendera, odabir izvođača radova i realizacija tendera.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Uspostavljen kvalitetan sistem grijanja za RJ Murino.
Izlazni indikatori	Povećan broj događaja i posjetilaca prije i nakon ljetnje sezone.
Odgovorna strana	JU Centar za kulturu "Husein Bašić"
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 50.000 € Opština Plav 20% Partneri 80%
Potencijalni partneri	Opština Plav, međunarodne organizacije i fondacije
Ciljne grupe /korisnici	Zapošljeni, kulturni poslenici, umjetnici, posjetioci Plava.
Period implementacije	28 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	3.4.6
Naziv projekta	Ljetnja pozornica JU Centra za kulturu "Husein Bašić"
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 3: Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti Prioritet 3.4: Jačanje kulture kao temeljne vrijednosti duhovnog, društvenog i ekonomskog razvoja
Uskladenost sa nacionalnom politikom	Nacionalni program razvoja kulture 2023–2027
Opis projekta	Projekat Ljetnje pozornice predviđa izgradnju moderne otvorene pozornice za filmske projekcije, scenske i koncertne programe koji će se odvijati tokom ljetnjih mjeseci. Ova nova kulturna platforma unaprijediće mogućnosti Centra za kulturu „Husein Bašić“ Plav, omogućujući održavanje različitih događaja i programa na otvorenom, čime će se obogatiti kulturna ponuda opštine.

Namjena i cilj projekta	Projektom će se unaprijediti kulturna ponuda opštine, stvoriti nova vrijednost za zajednicu kroz modernizaciju prostora i usluga, te stvoriti uslovi za pružanje novih usluga koje do sada nijesu bile dostupne.
Aktivnosti	Izrada projektne dokumentacije, raspisivanje tendera, odabir izvođača radova i realizacija tendera.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Izgrađena i funkcionalna ljetnja pozornica, spremna za upotrebu, sa realizovanim kulturnim događajima i novim programima tokom ljetnjih mjeseci.
Izlazni indikatori	Povećan broj događaja i posjetilaca prije i nakon ljetnje sezone.
Odgovorna strana	JU Centar za kulturu "Husein Bašić"
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 15.000 € Opština Plav 50% Partneri 50%
Potencijalni partneri	Opština Plav, međunarodne organizacije i fondacije
Ciljne grupe /korisnici	Zaposleni, kulturni poslenici, umjetnici, posjetioci Plava.
Period implementacije	18 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	3.4.7
Naziv projekta	COBIS program za unapređenje rada Narodne biblioteke
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 3: Unapređenje i razvoj društvenih djelatnosti Prioritet 3.4: Jačanje kulture kao temeljne vrijednosti duhovnog, društvenog i ekonomskog razvoja
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Nacionalni program razvoja kulture 2023–2027
Opis projekta	Projekat COBIS (COBISS) za Narodnu biblioteku omogućava unapređenje rada i usluga kroz uvođenje elektronske baze podataka. Implementacija ovog programa osiguraće efikasnije funkcionisanje biblioteke, brži pristup bibliotečkim jedinicama i

Opis projekta	jednostavniji rad. Biblioteka će pružati modernu uslugu u skladu sa savremenim standardima, čineći dostupnijim resurse i informacije za korisnike.
Namjena i cilj projekta	Cilj ovog projekta je osavremenjavanje biblioteke uvođenjem elektronske baze podataka i sistema bar kodova, što će omogućiti jednostavniji i brži rad zaposlenih i korisnika biblioteke. Projekat će poboljšati kvalitet usluga i omogućiti lakši pristup resursima.
Aktivnosti	Nabavka COBIS programa za elektronsku bazu podataka i obuka zaposlenih za rad sa ovim programom.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Savremena bibliotečka ponuda, uvođenjem novih usluga kroz elektronsku bazu podataka i olakšavanjem pristupa korisnicima. Biblioteka će postati efikasnija i pristupačnija za lokalno stanovništvo, uključujući mlade i djecu.
Izlazni indikatori	Povećan broj korisnika bibliotečkih usluga zahvaljujući lakšem pristupu i bržem radu.
Odgovorna strana	JU Centar za kulturu "Husein Bašić"
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 8,000 € Opština Plav 20% Partneri 80%
Potencijalni partneri	Opština Plav, međunarodne organizacije i fondacije
Ciljne grupe /korisnici	Zaposleni u biblioteci, članovi biblioteke i ostali zainteresovani građani Plava
Period implementacije	18 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav

Specifični strateški cilj 4: Zaštita životne sredine i održivi razvoj

Prioritet 4.1	Očuvanje biodiverziteta i ekosistemskih usluga, kao i kvaliteta ključnih prirodnih resursa
	4.1.1 Izrada katastra zagađivača
	4.1.2 Kreiranje katastra i zaštita vodoizvorišta na teritoriji opštine Plav

	4.1.3 Revitalizacija, zaštita i valorizacija Plavskog jezera – Faza 1: Kontrola erozionih procesa i smanjenje produkcije nanosa
	4.1.4 Revitalizacija, zaštita i valorizacija Plavskog jezera – Faza 2: Hidrotehničko uređenje akvatorije Plavskog jezera i glavnih pritoka: Grnčar, Grlja i Ljuča
	4.1.5 Revitalizacija, zaštita i valorizacija Plavskog jezera – Faza 3: Uređenje neposrednog priobalja Plavskog jezera
	4.1.6 Uređenje korita Plavske (Đuričke) rijeke, šetališta i nove saobraćajnice uz Plavske (Đuričke) rijeku od Bogajća (škole) do Jasenice (škole) i Razvoj Saobraćajnice u dužini od 3,7 Km za podršku ruralnom razvoju, za osnovu puta Plav–Bajram Curri i za ruralni turistički razvoj
Prioritet 4.2	Razvoj održivih sistema za upravljanje otpadom
	4.2.1 Utvrđivanje lokacija za privremeno odlaganje kabastog, biljnog i građevinskog otpada
	4.2.2 Izgradnja reciklažnog centra za biljni otpad
	4.2.3 Izgradnja reciklažnog centra za kabasti otpad
	4.2.4 Nabavka i montaža vozila i podzemnih kontejnera za otpad
Prioritet 4.3	Poboljšanje energetske efikasnosti i korišćenja obnovljivih izvora energije
	4.3.1 Zamjena vozila u posjedu Opštine ekološkim vozilima
Prioritet 4.4	Jačanje svijesti o očuvanju životne sredine, zaštiti životinja i promovisanju održivih praksi
	4.4.1 Izgradnja modernog prihvatilišta za životinje
	4.4.2 Sprovođenje edukativnih kampanja i događaja
	4.4.3 Botanička bašta Velemun
	4.4.4 Razvoj e-sporta i ekoloških projekata
Projekat broj	4.1.1
Naziv projekta	Izrada katastra zagađivača
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 4: Zaštita životne sredine i održivi razvoj Prioritet 4.2: Zaštita biodiverziteta i prirodnih vrijednosti.
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Nacionalna strategija održivog razvoja 2030. Zakon o životnoj sredini.

Opis projekta	<p>Katastar zagađivača ili registar ispuštanja je baza podataka o potencijalno opasnim hemijskim supstancama I/ili zagađujućim materijama koje se ispuštaju u vazduh, vodu, na zemljište ili se premiještaju sa mjesta određenog za odlaganje ili tretman. Neki katastri mogu da sadrže i podatke (procijenjene podatke) iz difuznih izvora, kao što su poljoprivreda, transport, privredna društva i domaćinstva. Pojedini nacionalni registri mogu da variraju u smislu opasnih hemijskih supstanci i drugih pulutanata koji se unose u registar, zatim oko tipa industrije koje moraju da izveštavaju za registar, kao i o vrstama ispuštanja.</p> <p>Zakon o životnoj sredini ("Sl. list Crne Gore", br. 48/08 od 11.08.2008) propisuje da jedinica lokalne samouprave može u skladu sa zakonom organizovati monitoring životne sredine na teritoriji opštine i podatke utvrđene monitoringom dostavlja agenciji.</p>
Namjena i cilj projekta	<p>Katastar zagađivača omogućava praćenje zagađenja životne sredine i nakon uspostavljanja predstavlja mogućnost za različite intervencije nadležnih organa, uvođenje ekoloških taksi i formiranje eko fonda.</p>
Aktivnosti	<p>Evidencija privrednih subjekata koje vrše svoju djelatnost na području opštine, domaćinstava i poljoprivrednih gazdinstava.</p> <p>Planirano je prikupljanje podataka koja se odnose na privrednu djelatnost, prikupljanje podataka koja se odnose na broj domaćinstava i poljoprivrednih gazdinstava, zatim klasifikacija zagađivača.</p>
Projektni ishod (očekivani rezultat)	<p>Evidencija svih zagađivača životne sredine, praćenje njihove djelatnosti i mogućnost intervencije u slučaju prekoračenja u zagađenju okoline. Razvijanje sistema monitoringa.</p>
Izlazni indikatori	<p>Izrađen katastar zagađivača.</p>
Odgovorna strana	<p>Opština Plav</p>
Ukupan budžet i izvor finansiranja	<p>Budžet: 10.000,00€ Opština Plav 20% Partneri 80%</p>

Potencijalni partneri	Agencija za zaštitu životne sredine, Eko fond, nevladine organizacije i razvojne agencije.
Ciljne grupe /korisnici	Potencijalni zagađivači životne sredine, građani Plava, privreda.
Period implementacije	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav, nadležno ministarstvo kao i međunarodni partneri i investitori
Projekat broj	4.1.2
Naziv projekta	Kreiranje katastra i zaštita vodoizvorišta na teritoriji opštine Plav
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 4: Zaštita životne sredine i održivi razvoj Prioritet 4.1: Očuvanje biodiverziteta i ekosistemskih usluga, kao i kvaliteta ključnih prirodnih resursa
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Nacionalna strategija održivog razvoja 2030 Strategija upravljanja vodama Zakon o životnoj sredini
Opis projekta	Projekat zaštite i kreiranja katastra vodoizvorišta na teritoriji opštine Plav obuhvata istraživanje i identifikaciju vodoizvorišta, njihovu zaštitu od zagađenja, te kreiranje katastra postojećih i potencijalnih izvorišta. Do sada nijesu izvršena zakonom propisana istraživanja za većinu vodoizvorišta, pa je neophodno sprovesti analizu kvaliteta vode, identifikovati potencijalne izvore zagađenja i obezbijediti informativni sistem za upravljanje vodnim resursima.
Namjena i cilj projekta	Cilj projekta je unapređenje vodosnabdijevanja u centralnim i ruralnim oblastima opštine Plav, kroz izradu katastra vodoizvorišta, identifikaciju potencijalnih izvora zagađenja i implementaciju mjera zaštite kako bi se osigurao kvalitet vode i dugoročna zaštita vodnih resursa.
Izlazni indikatori	Aktivnosti uključuju formiranje projektnog tima, predlaganje mjera za zaštitu vodoizvorišta, izvođenje građevinskih radova za bolje kaptiranje vode, kreiranje katastra vodoizvorišta i sprovođenje detaljne analize stanja postojećih vodoizvorišta i infrastrukture.
	Kroz ovaj projekat biće kreiran katastar vodoizvorišta, identifikovani svi

Projektni ishod (očekivani rezultat)	Kroz ovaj projekat biće kreiran katastar vodoizvorišta, identifikovani svi izvori zagađenja i uspostavljene mjere zaštite. Pored toga, katastar će biti redovno ažuriran, čime će se osigurati dugoročna zaštita i očuvanje kvaliteta vodoizvorišta.
Izlazni indikatori	Katastar vodoizvorišta. Elaborat o vodoizvorištu pijaće vode i vode za flaširanje, kvalitetu voda i izdašnosti izvora. Definisane mjere za zaštitu vodoizvorišta.
Odgovorna strana	Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 40.000,00€ Opština Plav 80% Partneri 20%
Potencijalni partneri	Agencija za zaštitu životne sredine, Eko fond, nevladine organizacije i razvojne agencije.
Ciljne grupe /korisnici	Lokalno stanovništvo, privreda.
Period implementacije	20 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	4.1.3
Naziv projekta	Revitalizacija i zaštita Plavskog jezera Faza 1 – Kontrola erozionih procesa i smanjenje produkcije nanosa
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 4: Zaštita životne sredine i održivi razvoj Prioritet 4.1: Očuvanje biodiverziteta i ekosistemskih usluga, kao i kvaliteta ključnih prirodnih resursa
Uskladenost sa nacionalnom politikom	Nacionalna strategija održivog razvoja 2030 Strategija upravljanja vodama Crne Gore Studija revitalizacije i zaštite Plavskog jezera
Opis projekta	Projekat zaštite i revitalizacije Plavskog jezera obuhvata kontrolu erozionih procesa i smanjenje produkcije nanosa u slivu Plavskog jezera kroz protiveroziono uređenje. Aktivnosti uključuju biološke radove kao što su pošumljavanje i popunjavanje degradiranih šuma, te biotehničke radove koji kombiniraju biološke i tehničke

Opis projekta

mjere. Poseban fokus je na sanaciji jaruga i izgradnji poprečnih objekata u bujičnim vodotocima kako bi se smanjila erozija i količina nanosa koji dopijevaju u Plavsko jezero. Projekat obuhvata različite zone erozije u slivu, s ciljem zaštite zemljišta i poboljšanja vegetacionog pokrivača.

Monitoring i istraživanje su takođe ključni elementi projekta.

Uspostavljanje sistema za kontinuirano praćenje kvaliteta vode omogućiće brzu reakciju na bilo kakve promjene, dok će detaljna istraživanja biodiverziteta pomoći u identifikaciji ugroženih vrsta i ekosistema. Ovi podaci biće ključni za dalje planiranje i implementaciju mjera zaštite. Uz to, regulacija poljoprivrednih aktivnosti oko jezera, uključujući strogu kontrolu upotrebe hemikalija i promociju ekološke poljoprivrede, doprineće smanjenju negativnog uticaja na jezero.

Upravljanje vodnim resursima je još jedan važan aspekt projekta.

Uspostavljanje sistema za regulaciju nivoa vode pomoći će u sprječavanju poplava i suša, što je ključno za stabilnost ekosistema jezera. Paralelno sa tim, planira se izrada sveobuhvatnog plana održivog turizma, koji će minimizirati negativne uticaje turizma na jezero, dok će edukacija turista povećati njihovu svijest o važnosti očuvanja ovog prirodnog resursa.

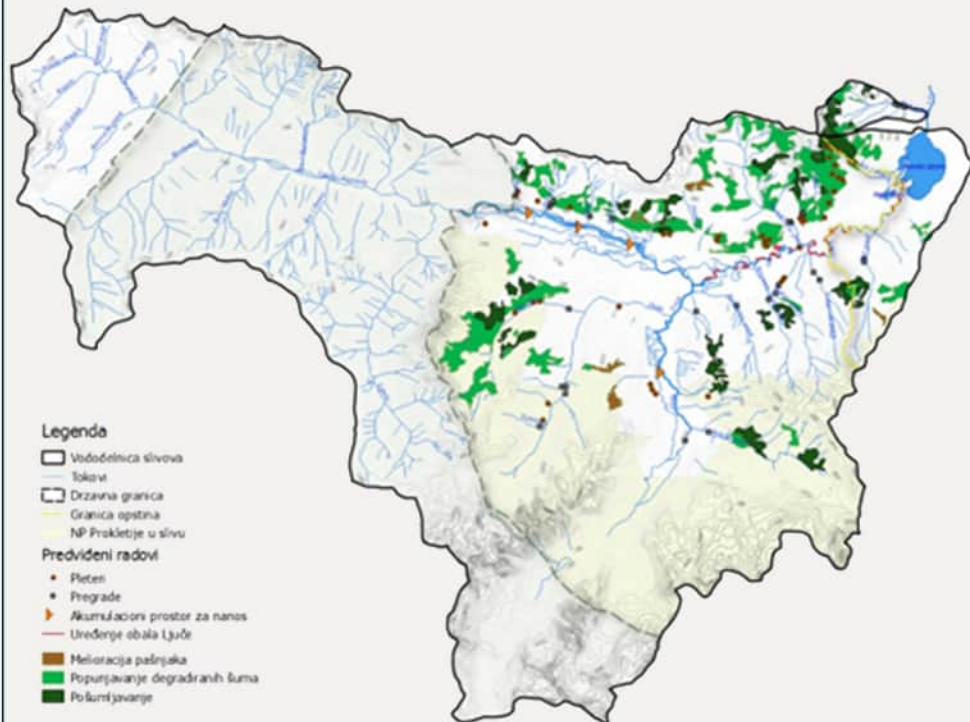
Zakonski i regulatorni okvir treba da bude ojačan formalnim proglašenjem Plavskog jezera zaštićenim područjem, uz jasno definisane propise i dosljedno sprovođenje zakona. Inspeksijske službe će igrati ključnu ulogu u ovom procesu. Pored toga, lokalna zajednica će biti aktivno uključena u proces donošenja odluka i planiranja mjera zaštite, a podrška lokalnim inicijativama biće ključna za dugoročni uspjeh projekta.

Finansiranje je takođe ključno za uspjeh ovog projekta. Aktivno će se tražiti finansijska podrška kroz nacionalne i međunarodne fondove za zaštitu prirode, uz osiguranje transparentnosti u korišćenju sredstava. Konačno, edukacija i podizanje svijesti kroz obrazovne programe i medijske kampanje pomoći će u širenju

Opis projekta	<p>znanja o važnosti očuvanja Plavskog jezera. Sve ove mjere postaviće temelje za dugoročno očuvanje i revitalizaciju Plavskog jezera, omogućavajući istovremeno održivi razvoj lokalne zajednice.</p>
Namjena i cilj projekta	<p>Integralno upravljanje bazenom Plavskog jezera i okoline</p>
Aktivnosti	<p>Faza 1 (Komponenta 1) – Kontrola erozionih procesa i smanjenje produkcije nanosa</p> <p>Radi smanjenja produkcije nanosa u slivu potrebno je izvesti protiveroziono uređenje, koje obuhvata izvođenje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bioloških radova, kojima se popravljaju vegetacioni pokrivač zemljišta; - Biotehničkih radova, koji predstavljaju kombinaciju bioloških i tehničkih radova. <p>U planiranju protiverozionog uređenja sliva pošlo se od karte erozije koja mapira zone ekscesivne i jake erozije. U tim zonama predloženi su radovi i mjere protiverozionog uređenja, što je prikazano na slici 2. Biološki radovi. U skladu sa preporukama Studije revitalizacije i zaštite Plavskog jezera, planirano je izvođenje bioloških radova u delu sliva Plavskog jezera koji pripada opštinama Plav i Gusinje i to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pošumljavanje na višim terenima na cca 423 ha; • popunjavanje degradiranih šuma na cca 1185 ha i • melioracije pašnjaka na cca 56 ha. <p>Izbor vrsta potrebno je prilagoditi prirodnom staništu. Degradirane šume popuniti vrstama koje su zastupljene u toj zajednici. Na čistinama na kojima je predviđeno pošumljavanje, izbor vrsta prilagoditi uslovima određene lokacije vodeći računa o visokom stepenu endemizma na ovim prostorima. Pošumljavanje površina koje pripadaju NP „Prokletije“ uskladiti sa regulativama koje se odnose na nacionalne parkove i zaštićena dobra.</p> <p>Biotehnički radovi. Osnovni zadatak biotehničkih i bioloških radova u slivu je da na golim i strmim padinama stvore oslonac za razvoj biljaka (šumskih ili poljoprivrednih) kako bi se što prije uspostavila</p>

vegetacija i tako zaštitilo zemljište od erozije. U slivu Plavskog jezera je predviđena sanacija jaruga jednostrukim i dvostrukim pleterima (građevine od kolja i pruća) sa kamenom ispunom. Potrebno je izvesti 4600 m jednostrukih pletera i 1050 m dvostrukih pletera. Mjere za kontrolu nanosa na bujičnim i povremenim tokovima. U jarugama i koritima bujičnih vodotoka u slivu Plavskog jezera, u zonama ekscesivne ili jake erozije, planirana je izgradnja 29 poprečnih objekata: bujičnih pregrada (sa korisnom visinom iznad 2 m) ili pragova (sa korisnom visinom do 2 m). Svi objekti bi se gradili od kamena u betonu.

Aktivnosti

Predviđeni protiverozioni radovi u slivu Plavskog jezera (Karta predviđenih antierozivnih radova u razmeri 1:50.000 data je u Prilogu 9, Knjiga 2, Studija revitalizacije i zaštite Plavskog jezera, IJČ, 2018)

Predmjer radova i inventar predviđenih objekata za kontrolu erozionih procesa i smanjenju produkcije nanosa

Radovi za kontrolu površinske erozije

Oznaka lokacije	Ime toka	Objekat	Vrsta materijala	X	Y
T-1	Bijeli potok (Lim)	Pregrada	Kamen u betonu	7411714	4719118
T-2	Bijeli potok (Lim)	Pregrada	Kamen u betonu	7411547	4719174
T-3	Bijeli potok (Lim)	Pregrada	Kamen u betonu	7411436	4719215
T-14	Bistrica	Pregrada	Kamen u betonu	7401576	4713011
T-15	Dolja	Pregrada	Kamen u betonu	7401486	4710658
T-16	Dolja	Pregrada	Kamen u betonu	7401456	4710441
T-17	Pritoka 3 Dolje	Pregrada	Kamen u betonu	7401357	4710629
T-18	Valušnica	Pregrada	Kamen u betonu	7400682	4709423
T-20	Velički potok	Pregrada	Kamen u betonu	7405792	4709261
T-21	Skakavac	Pregrada	Kamen u betonu	7405089	4709015
T-22	Pritoka 2 Vruje	Pregrada	Kamen u betonu	7405442	4712934

Biološki radovi

Aktivnosti

Vrsta radova	Površina (ha)
Pošumljavanje	177
Popunjavanje degradiranih šuma	300
Melioracija pašnjaka	30

Biotehnički radovi

Oznaka lokacije	Pleteri			
	Vrsta	Dužina (m)	X	Y
BT-33	Dvostruki	50	7402938	4713147
BT-34	Jednostruki	200	7400669	4713228
BT-35	Jednostruki	200	7400501	4713190
BT-36	Jednostruki	200	7399929	4712872
BT-37	Dvostruki	50	7400944	4710124
BT-38	Jednostruki	200	7400793	4709618
BT-39	Jednostruki	200	7404048	4710713
BT-40	Jednostruki	200	7404101	4710546
BT-41	Jednostruki	200	7404212	4710416
BT-42	Dvostruki	50	7405787	4710344

Projektni ishod (očekivani rezultat)	<p>Implementacijom mjera iz Faze 1-Komponente 1, koja se fokusira na kontrolu erozionih procesa i smanjenje produkcije nanosa u slivu Plavskog jezera, očekuju se značajni pozitivni ekološki i socijalno-ekonomski rezultati. Prvo, biološki radovi kao što su pošumljavanje, popunjavanje degradiranih šuma i melioracija pašnjaka doprinijeće poboljšanju vegetacionog pokrivača na ukupnoj površini od približno 1.664 hektara. Očekuje se da će ove aktivnosti smanjiti eroziju tla, stabilizovati teren i povećati biodiverzitet. Drugo, biotehnički radovi na golim i strmim padinama, uključujući sanaciju jaruga i izgradnju pletera, pomoći će u brzom uspostavljanju vegetacije, čime će se dodatno smanjiti erozioni procesi i zaštititi zemljište.</p> <p>Takođe, mjere za kontrolu nanosa na bujičnim i povremenim tokovima doprinijeće smanjenju sedimentacije u Plavskom jezeru, čime će se poboljšati kvalitet vode i očuvati ekosistem jezera. Izgradnjom 29 poprečnih objekata u zonama ekscesivne i jake erozije, očekuje se smanjenje nanosa u bujičnim tokovima, što će direktno uticati na smanjenje opasnosti od poplava i degradacije zemljišta.</p>
Izlazni indikatori	<ul style="list-style-type: none"> - Pošumljavanje na cca 423 ha viših terena, sa odgovarajućim vrstama koje su prilagođene prirodnom staništu, čime će se smanjiti erozija tla na planiranim područjima. - Popunjavanje degradiranih šuma na cca 1.185 ha, što će rezultirati povećanjem pokrivenosti šumama i stabilizacijom tla. - Melioracija pašnjaka na cca 56 ha, što će doprinijeti povećanju produktivnosti zemljišta i smanjenju erozionih procesa na ovim područjima. - Izgradnja 4600 m jednostrukih pletera i 1050 m dvostrukih pletera na strmim padinama, što će osigurati uslove za razvoj vegetacije i stabilizaciju tla. - Izgradnja 29 poprečnih objekata (bujičnih pregrada i pragova) u jarugama i koritima bujičnih vodotoka, što će smanjiti nanos i sedimentaciju u Plavskom jezeru i doprinijeti smanjenju rizika od poplava.

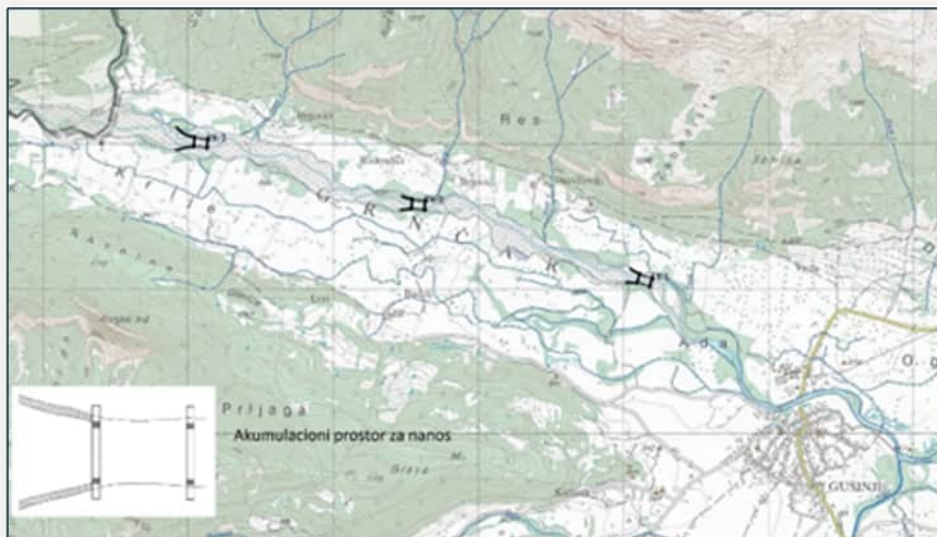
Odgovorna strana	Opština Plav, Vlada Crne Gore, ministarstvo nadležno za zaštitu životne sredine
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Vrijednost projekta biće naknadno utvrđena nakon izrade projektne dokumentacije. U prilogu je okvirna procjena za sve četiri faze u okviru Prioriteta 4.1 : Revitalizacija i zaštita Plavskog jezera Budžet: 21.000.000,00€ Opština Plav 2% Partneri 98%
Potencijalni partneri	Svjetska banka, Ministarstvo za prostorno planiranje, urbanizam i državnu imovinu, Procon, Eko Fond, Privredna komora Crne Gore, Agencija za zaštitu životne sredine, Univerzitet CG-Gradevinski fakultet-Hidrotehnicki smjer, Nevladine organizacije za zaštitu životne sredine, Regionalna razvojna agencija, Finansijske institucije-banke i druge finansijske institucije, Međunarodne organizacije i donatori.
Ciljne grupe /korisnici	Gradani, posjetoci, istraživači, turistički biznisi koji se zasnivaju na prirodnim resursima.
Period implementacije	84 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav, nadležno ministarstvo kao i međunarodni partneri i investitori
Projekat broj	4.1.4
Naziv projekta	Revitalizacija, zaštita i valorizacija Plavskog jezera - Faza 2 (Komponenta 2) - Hidrotehničko uređenje akvatorije Plavskog jezera i glavnih pritoka: Grnčar, Grlja i Ljuča
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 4: Zaštita životne sredine i održivi razvoj Prioritet 4.1: Očuvanje biodiverziteta i ekosistemskih usluga, kao i kvaliteta ključnih prirodnih resursa
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Nacionalna strategija održivog razvoja 2030 Strategija upravljanja vodama Crne Gore Studija revitalizacije i zaštite Plavskog jezera
Opis projekta	Projekat hidrotehničkog uređenja glavnih pritoka Plavskog jezera,

Opis projekta	<p>uključujući rijeke Grnčar, Grlju i Ljuču, ima za cilj smanjenje nanosa u jezero i stabilizaciju obala, čime će se značajno doprinijeti očuvanju ekosistema jezera. Glavne aktivnosti projekta uključuju izgradnju pregrada za nanos u koritima rijeka Grnčar i Grlja, izradu taložnice u proširenom koritu rijeke Ljuče za zadržavanje vučenog nanosa, te stabilizaciju ruševnih obala na rijeci Ljuči primjenom biotehničkih mjera. Pregrade za nanos su ključne za kontrolu sedimentacije, dok taložnica i stabilizacija obala doprinose dugoročnoj zaštiti jezera od erozionih procesa.</p> <p>Napomena: Generalan opis projekta nalazi se u odjeljku 4.1.1</p>
Namjena i cilj projekta	Integralno upravljanje bazenom Plavskog jezera i okoline
Aktivnosti	<p>Hidrotehničko uređenje glavnih pritoka: Grnčar, Grlja i Ljuča</p> <p>Pregrade za nanos</p> <p>U koritu rijeke Grnčar predviđene su tri pregrade (sa po dva praga) za nanos, slika 3. Jedna pregrada za nanos predviđena je u rijeci Grlji. Viši nivoi tehničke dokumentacije trebalo bi da potvrde tehničku opravdanost rješenja datih Studijom revitalizacije i zaštite Plavskog jezera.</p> <p>Predlaže se da se na tri lokacije na rijeci Grnčar izgrade po dva praga (sa korisnom visinom $h_k = 0,8-1,0$ m) i usmjeravajući nasip kako bi se formirao akumulacioni prostor za nanos. Pragovi su od gabiona, kao i usmjeravajući nasip dok se ispod pragova postavlja risberma od kamena.</p> <p>Taložnica vučenog nanosa u koritu Ljuče</p> <p>Kao jedna od ključnih mjera prevencije zasipanja Plavskog jezera vučenim nanosom, predlaže se izrada taložnice u proširenom koritu rijeke Ljuče. Taložnica za vučeni nanos približne zapremine 30.000 m^3, mogla bi se izgraditi na površini od oko 12.000 m^2 u zoni lokacije prikazane na Slici 3, koja se nalazi na oko 6,8km od ušća Ljuče u Plavsko jezero. Lokacija je pogodna iz hidrauličkih i psamoloških uslova (što bi trebalo dodatno provjeriti prilikom izrade Idejnog rešenja i Studije izvodljivosti) i pristupačna je za bagerovanje i odvoz i</p>

staloženog nanosa.

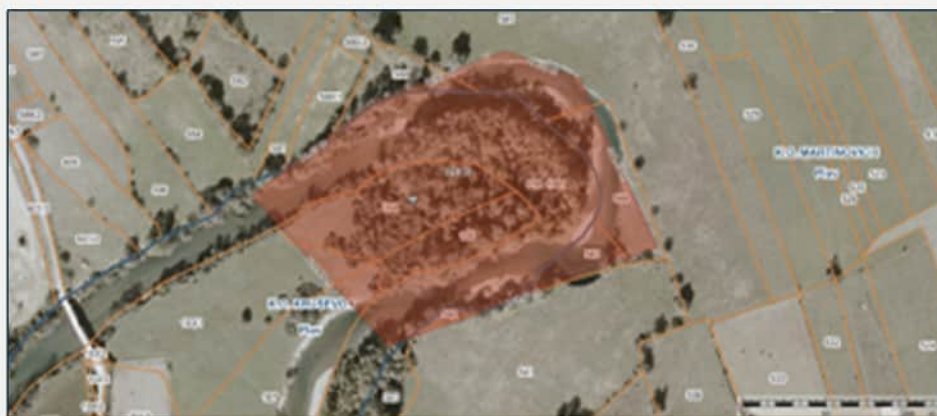
Preporuka je da građevina bude izgrađena po konceptu proširenog meandra (aneurizme) i produbljivanja prirodnog korita Ljuče prema UTU i dodatnim hidrauličkim proračunima. Pretpostavka je da bi se najveći dio nanosa koji se ne istaloži u uzvodnim pregradama, zadržao u taložnici.

Aktivnosti

Pregrade za zadržavanje nanosa u koritu rijeke Grnčar

Ime toka Ljuča; Br. lokacija: meandar korita rijeke; kat parcele 544,1061, 914, I dio parcela 104,105 KO KRUŠEVO I, 1061,914

Lokacija planiranog taložnika vučenog materijala u meandru Ljuče

Aktivnosti

Stabilizacija ruševnih obala

Ruševne obale su prisutne na 45% ukupne dužine rijeke Ljuče, ili približno 6000 m. Predlaže se zaštita ruševnih obala biotehničkim merama. U biotehničkom inženjeringu ruševnih obala, razlikuju se tri karakteristične zone kosine rječne obale: zona nožice, okvašena zona i obalna zona.

U zoni nožice moraju se primenjivati se čvršći materijali – kameni nabačaj ili gabioni, u cilju formiranja stabilnog oslonca kosine obale.

U okvašenoj zoni, koja je u dužem kontaktu sa vodom, kombinuju se strukturne mjere (kamen ili gabioni) sa biološkim. U praksi se koriste fašinski madraci, madraci od šiblja ili zasadi autohtone vegetacije.

Madraci od šiblja se moraju ukorijeniti u podlogu pomoću kolaca, ili živih korijena manjeg drveća. U slučaju primjene autohtone vegetacije, poželjni su zasadi šiblja sa razvijenim korenovim sistemom i maksimalnim bioarmirajućim efektom.

Zaštita obalne zone zahtijeva isključivo biološke mere. U obzir dolaze specijalne vrste trava, otpornih na povremene prolaske talasa velikih voda. Takođe se preporučuju i zasadi određenih vrsta šiblja, sa bioarmirajućim efektom.

Inventar planiranih objekata za kontrolu fluvijalne erozije rijeke Ljuče i zaustavljanje nanosa u Grnčaru**Radovi za zaštitu obala Ljuče od fluvijalne erozije**

Ime toka	Broj lokacija ruševnih obala	Vrsta radova	Ukupna dužina (m)
Ljuča	40	Naturalno uređenje obala	6000

Radovi za zadržavanje nanosa u koritu Grnčara

Oznaka lokacije	Ime toka	Vrsta objekta	X	Y
TK-1	Grnčar	Pragovi sa usmjerenim nasipom	7403557	4714971
TK-2	Grnčar	Pragovi sa usmjerenim nasipom	7401995	4715483
TK-3	Grnčar	Pragovi sa usmjerenim nasipom	7400477	4715912
T-19	Grlja	Pragovi sa usmjerenim nasipom	Gabioni	7404456

Hidrotehničko uređenje jezerskog basena – revitalizacija akvatorije Plavskog jezera

Mjere revitalizacije jezera se svrstavaju u tri kategorije:

1. Očuvanje obodnog pojasa barske vegetacije, određene širine koji ima ulogu staništa, skloništa i koji se ponaša kao bafer za nutrijente iz neposrednog priobalja.
2. Čišćenje jezera od naslaga sedimenta i produbljivanje određenih zona u cilju povećanja jezerskog basena i kontrole rasta makrofitske vegetacije;
3. Regulisanje jezerskog dijela toka Ljuče izgradnjom podvodnog usmjerivača toka (mjera koju je potrebno potvrditi višim nivoima tehničke dokumentacije) i
4. Usmjeravanje dijela toka Ljuče u pravcu Martinovića blato i južnog dijela jezera (mjera koju je potrebno potvrditi višim nivoima tehničke dokumentacije).

Aktivnosti

Čišćenje jezera od naslaga sedimenta i produbljivanje pojedinih zona u cilju smanjenja rasta makrofitske vegetacije, izvodiće se po određenim sektorima – zonama, prikazanim na slici 5.

Predviđeno je da se bagerovani materijal deponuje u dolini Ljuče uzvodno od jezera. Zemljište na kom je predviđeno deponovanje jezerskog sedimenta je u privatnom vlasništvu i danas mahom služi poljoprivrednim svrhama. Nakon završenog nasipanja, ovo zemljište bi moglo da se koristi na isti način kao i prije nasipanja. Ispitivanja kvaliteta jezerskog sedimenta, pokazala su ga sačinjavaju glinovito-pjeskovite frakcije i da nema prisustva teških metala i ostalih zagađujućih elemenata geogenog ili antropogenog porijekla, pa se može zaključiti da bi nakon isušivanja i kondicioniranja jezerski sediment bio apsolutno pogodan kao substrat za poljoprivredne kulture ili zatravljivanje. U zavisnosti od trajanja čišćenja i nasipanja, potrebno je predvidjeti trošak privremene eksproprijacije zemljišta i kompenzacije vlasnicima.

Sama metodologija čišćenja nanosa iz jezera trebalo bi da bude detaljno obrađena u okviru Projekta bagerovanja i izmuljivanja

Plavskog jezera. Zbog obima radova i zbog smanjenja uticaja bagerovanja na životnu sredinu i živi svijet, predlaže se da se čišćenje uradi po fazama, vodeći računa o periodima gnežđenja ptica, mijesta riba itd. Predlaže se da se najprije započnu radovi na čišćenju Martinovića blata i Šarkinovića zaliva koji su ujedno i na najmanjem rastojanju od lokaliteta preporučenih za deponovanje nanosa. Poslije uklanjanja istaloženog nanosa, potrebno je obezbijediti cirkulaciju vode u revitalizovanim zonama. Zbog toga se predlaže da se prokopaju dva nova kanala (slika 6):

1. Kanal 1 – od korita Ljuče do revitalizovanog Martinovića blata i

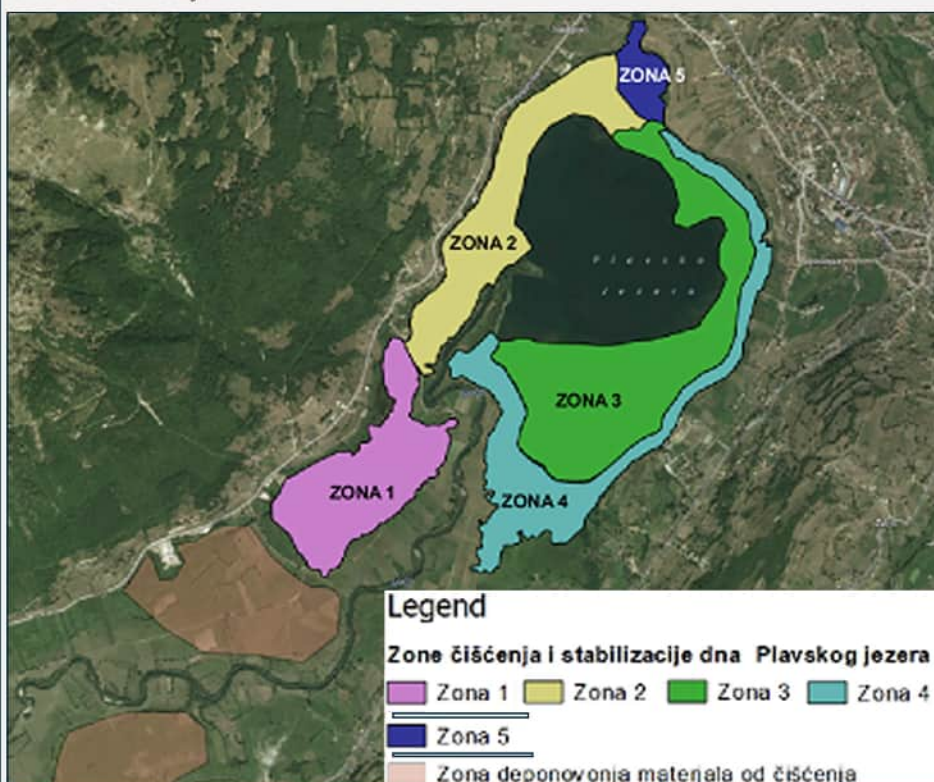
2. Kanal 2 – od korita Ljuče do revitalizovanog južnog dijela jezera.

Dimenzije kanala treba odrediti tako da raspodjela protoka bude približno sljedeća:

Ljuča: Kanal 1: Kanal 2 = 60 : 10 : 30

Radi odgovarajuće preraspodjele proticaja između Ljuče i kanala potrebno je izvesti i hidrotehničke objekte (pragove ili ustave) u koritu Ljuče. Dimenzije kanala i građevina će biti dio viših nivoa tehničke dokumentacije.

Aktivnosti

Čišćenje Plavskog jezera predviđeno je po zonama do različitih dubina u rasponu od 3 do 6 metara.

Aktivnosti

Predložene lokacije kanala za poboljšanje protočnosti kroz revitalizovane zone Plavskog jezera

Hidrotehnički objekti i radovi predviđeni u Plavskom jezeru i neposrednoj okolini

Zona radova	Opis radova	Procenjena količina
Zona 1	1. Čišćenje Martinovića blata od makrofitske vegetacije i nanosa na dnu. Čišćenje se vrši na način koji će obezbijediti prosječnu dubinu vode pri koti 907.35 od 1.5 m	250,000 m ³
	2. Izgradnja kanala Ljuča-Martinovića blato	6,000 m ³
	3. Izgradnja ustave na prokopanom kanalu	

Aktivnosti	Zona 2	1. Čišćenje jezera od makrofitske vegetacije i nanosa na dnu. Čišćenje se vrši na način koji će obezbijediti prosječnu dubinu vode pri koti 907.35 od 1.5 m 2. Izgradnja kanala Ljuča-Plavsko jezero 3. Izgradnja ustave na prokopanom kanalu	350,000 m ³ 4,000 m ³
	Zona 3	1. Čišćenje jezera od makrofitske vegetacije i nanosa na dnu. Čišćenje se vrši na način koji će obezbijediti prosječnu dubinu vode pri koti 907.35 od 3.5 m	850,000 m ³
	Zona 4	1. Čišćenje zaliva Šarkinović od makrofitske vegetacije i nanosa na dnu. Čišćenje se vrši na način koji će obezbijediti prosječnu dubinu vode pri koti 907.35 od 2 m	470,000 m ³
	Zona 5	1. Čišćenje po potrebi 2. Stabilizacija dna	30,000 m ³ 5,000 m ²
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Implementacijom ovog projekta očekuje se smanjenje nanosa u Plavskom jezeru, što će rezultirati boljim kvalitetom vode i stabilizacijom ekosistema jezera. Takođe, biće poboljšana stabilnost obala rijeke Ljuče, što će smanjiti rizik od fluvijalne erozije i spriječiti dalju degradaciju zemljišta. Dugoročno, ove mjere će doprinijeti očuvanju prirodnog staništa i omogućiti održivi razvoj lokalne zajednice kroz unapređenje ekoloških uslova u slivu Plavskog jezera.		
Izlazni indikatori	<ul style="list-style-type: none"> - Izgradnja šest pregrada za nanos u koritima rijeka Grnčar i Grlja, što će obezbijediti kontrolu sedimentacije i smanjenje nanosa u Plavskom jezeru. - Formiranje taložnice za vučeni nanos u proširenom koritu rijeke Ljuče, sa kapacitetom od približno 30.000 m³, čime će se smanjiti količina nanosa koji dopijeva u jezero. 		

Izlazni indikatori	<ul style="list-style-type: none"> - Stabilizacija 6.000 metara ruševnih obala rijeke Ljuče primjenom biotehničkih mjera, što će smanjiti fluvijalnu eroziju i zaštititi zemljište uz rijeku. - Poboljšanje kvaliteta vode i ekoloških uslova u Plavskom jezeru kroz smanjenje unosa nanosa i stabilizaciju obala.
Odgovorna strana	Opština Plav, Vlada Crne Gore, ministarstvo nadležno za zaštitu životne sredine.
Ukupan budžet i izvor finansiranja	<p>Vrijednost projekta biće naknadno utvrđena nakon izrade projektne dokumentacije. U prilogu je okvirna procjena za sve četiri faze u okviru Prioriteta 4.1 : Revitalizacija i zaštita Plavskog jezera</p> <p>Budžet: 17.000.000,00€</p> <p>Opština Plav 2%</p> <p>Partneri 98%</p>
Potencijalni partneri	Svjetska banka, Ministarstvo za prostorno planiranje, urbanizam i državnu imovinu, Proccon, Eko Fond, Privredna komora Crne Gore, Agencija za zaštitu životne sredine, Univerzitet CG–Građevinski fakultet–Hidrotehnicki smjer, Nevladine organizacije za zaštitu životne sredine, Regionalna razvojna agencija, Finansijske institucije–banke i druge finansijske institucije, Međunarodne organizacije i donatori.
Ciljne grupe /korisnici	Gradani, posjetioči, istraživači, turistički biznisi koji se zasnivaju na prirodnim resursima.
Period implementacije	84 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav, nadležno ministarstvo kao i međunarodni partneri i investitori
Projekat broj	4.1.5
Naziv projekta	Revitalizacija, zaštita i valorizacija Plavskog jezera- Faza 3 (Komponenta 3) – Uređenje neposrednog priobalja Plavskog jezera
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 4: Zaštita životne sredine i održivi razvoj Prioritet 4.I: Očuvanje biodiverziteta i ekosistemskih usluga, kao i kvaliteta ključnih prirodnih resursa

Usklađenost sa nacionalnom politikom	<p>Nacionalna strategija održivog razvoja 2030</p> <p>Strategija upravljanja vodama Crne Gore</p> <p>PU opštine Plav, DUP „Plavsko jezero – I faza“</p> <p>Studija revitalizacije i zaštite Plavskog jezera</p>
Opis projekta	<p>Uređenje neposrednog priobalja Plavskog jezera dato je Detaljnim Urbanističkim planom iz 2018. Za ovu namjenu potrebno je izraditi Projekat pejzažnog i arhitektonskog uređenja jezera i obale- šetne staze kroz trsku, rekonstrukciju postojećeg pontonskog mola, marine za čamce, pješčane plaže u kontaktnoj zoni oko jezera.</p> <p>U zaštitnom pojasu zelenila oko rijeke i jezera, predviđa se izgradnja pješačko- biciklističke staze, terena za male sportove i instalacija sportsko-rekreativnog mobilijara. Plan korišćenja prostora u priobalju jezera dat je u DUP Plavsko jezero, faza I.</p> <p>Čitav prostor zahvaćen ovim projektom čini jedinstvenu urbanističku cjelinu- računajući priobalje jezera do kote velikih voda. Urbanistička parcela u okviru površina za turizam, sport i rekreaciju i pejzažno uređenje formirana je u skladu sa PUP-om opštine Plav, DUP-om „Plavsko jezero – I faza“, odnosno sa prostornom i funkcionalnom organizacijom prostora, tako da se omogući adekvatna organizacija planom opredeljenih sadržaja.</p>
Namjena i cilj projekta	<p>Integralno upravljanje bazenom Plavskog jezera i okoline, kroz uređenje priobalja Plavskog jezera.</p>
Aktivnosti	<p>U skladu sa sa PUP-om opštine Plav, DUP-om „Plavsko jezero – I faza u kontaktnoj zoni kopnene površine planirana je:</p> <p>Pješačka staza širine 3m sa prirodnim materijalima (drvene platforme kroz trsku) i urbanim mobilijarom duž kontaktne zone oko cijelog priobalja jezera, sa pješačkim mostovima za prelaz rijeke Ljuče i Lima. Revitalizacija podrazumjeva i vraćanje ranijeg oblika, izgleda i korišćenja priobalja jer su na potezu od Turkovića hotela do Perinog pristaništa postojale plaže (ilustracija 6): Turkovića (br. 5), Šehovića, Ribarska, Hotelska kod splavovova, Perino pristanište (6) i Ušće-ispred hotela "Visitor" (koji je u fazi izgradnje) gdje se sa pješčane obale moglo prići jezeru.</p>

Pješačko-biciklistička staza širine 3m u zaštitnom pojasu zelenila oko jezera u skladu sa DUP-om i PUP-om Plav kojom se povezuju svi sadržaji i uspostavlja kontinuitet pješačkih kretanja u predmetnom prostoru, tereni za male sportove (tenis, odbojka na pijesku, postojeći pristan-mol, mini golf, boćanje, fitnes tereni, i sl). Neposredno uz plaže ispod hotela Plavsko jezero i Damjanova kula, revitalizuju se postojeći i grade novi pontonski molovi (ranije plaže u zoni Turkovića ,Hotela i Perinog pristaništa i Ušće-ispred hotela "Visitor").

Aktivnosti

Revitalizacija priobalja. 5. Turkovića plaza, 6. Perino pristanište

Pješački saobraćaj

Pored trotoara u uličnim profilima planirane su i pješačko-biciklističke staze kroz prostor oko Plavskog jezera. Planom je dat i pješački most preko Lima kako bi se ostvario kontinuitet pješačkih kretanja kroz buduće turističke i sportsko-rekreativne

Aktivnosti	<p>sadržaje sa jedne i druge strane rijeke. Širina ovih pješačko-biciklističkih staza je 3-3.5 m</p> <p>Biciklistički saobraćaj</p> <p>U zahvatu plana osim u dijelu Jezerske ulice (Od raskrsnice sa Ulicom Ribarskom do puta Vojno selo-Plav) nisu planirane posebne staze za bicikliste, ali su planirane pješačko-biciklističke staze kroz prostor oko Plavskog jezera.</p> <p>Jezerski saobraćaj</p> <p>Plavsko jezero je centar ekoturizma u regiji. Najveće ledničko jezero na balkanu. Njegova čista voda je idealna za plivanje ljeti, a zimi se ono zaledi i postaje veliko klizaliste.</p> <p>Na njemu se mogu održavati takmičenja u plovidbi brodom, veslanju i ronjenju kao i regate. Postoje svi uslovi za sportsko pecanje.</p>
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Uređeno neposredno priobalje Plavskog jezera i stvoreni preduslovi za razvoj održivog turizma.
Izlazni indikatori	<ul style="list-style-type: none"> - Promet u pješačko, biciklističkom i jezerskom saobraćaju - Broj registrovanih novih privrednih aktivnosti - Povećanje rekreativnih aktivnosti lokalnog stanovništva - Povećani prihodi od turizma
Odgovorna strana	Opština Plav, Vlada Crne Gore, ministarstvo nadležno za zaštitu životne sredine, turizam i ruralni razvoj.
Ukupan budžet i izvor finansiranja	<p>Vrijednost projekta biće naknadno utvrđena nakon izrade projektne dokumentacije. U prilogu je okvirna procjena za sve četiri faze u okviru Prioriteta 4.1 : Revitalizacija i zaštita Plavskog jezera</p> <p>Budžet: 6.000.000,00€</p> <p>Opština Plav 20%</p> <p>Partneri 80%</p>
Potencijalni partneri	Svjetska banka, Vlada Crne Gore, Procon, Eko Fond, Privredna komora Crne Gore, Agencija za zaštitu životne sredine, Univerzitet CG, nevladine organizacije za zaštitu životne sredine, finansijske institucije, međunarodne organizacije i donatori.

Ciljne grupe /korisnici	Gradani, posjetioci, istraživači, turistički biznisi koji se zasnivaju na prirodnim resursima.
Period implementacije	84 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav, nadležno ministarstvo kao i međunarodni partneri i investitori
Projekat broj	4.1.6
Naziv projekta	Uređenje korita Plavske (Đuričke) Rijeke, šetališta i nove saobraćajnice uz Plavske (Đuričke) Rijeku od Bogajća (škole) do Jasenice (škole) i Razvoj saobraćajnice u dužini od 3,7 km za podršku ruralnom razvoju, za osnovu puta Plav-Bajram Curri i za Ruralni Turistički Razvoj
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 4: Zaštita životne sredine i održivi razvoj Prioritet 4.1: Očuvanje biodiverziteta i ekosistemskih usluga, kao i kvaliteta ključnih prirodnih resursa
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Nacionalna strategija održivog razvoja 2030 Strategija upravljanja vodama Crne Gore
Opis projekta	Projekat "Revitalizacija Korita Plavske (Đuričke) rijeke" ima za cilj obnovu prirodnih karakteristika i stvaranje novih infrastrukturnih kapaciteta kroz uređenje šetališta i izgradnju nove saobraćajnice. Ovo će podržati ruralni razvoj, olakšati pristup naseljima duž rijeke te doprinijeti razvoju ruralnog turizma. Ova saobraćajnica će znatno smanjiti troškove održavanja puta za Jasenicu, Hote i Zabelj i znatno skratiti putovanja mještana do grada.
Namjena i cilj projekta	Revitalizacija Riječnog Korita: Uređenje prirodne sredine kroz obnovu i očuvanje korita Plavske (Đuričke) rijeke u navedenom zahvatu. Saobraćajna Povezanost: Izgradnja nove saobraćajnice radi podrške ruralnom razvoju i turizmu, te olakšavanja putovanja između naselja kao i olakšavanje putovanja između naselja Jasenica, Hoti, Zabelj sa centrom grada.
Aktivnosti	Ključne aktivnosti su: rješavanje imovinsko-pravnih odnosa; sprovođenje tenderske procedure, odabir izvođača radova i ugovaranje posla, zatim izvođenje i tehnički prijem radova. Nakon

	završetka rekonstrukcije, lokacija zahtijeva redovno održavanje.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Uređeno korito rijeke: čišćenje, regulacija i revitalizacija korita rijeke radi poboljšanja ekoloških i estetskih vrijednosti. Poboljšana Infrastruktura: Novi putni pravac i uređeno šetalište za poboljšanje povezanosti i turističke privlačnosti. Podrška Ruralnom Razvoju: Stvaranje osnove za razvoj lokalne ekonomije i unapređenje kvaliteta života u ruralnim područjima.
Izlazni indikatori	Povećana ekološka i estetska vrijednost korita rijeke, povećanje broja turista i posetilaca, poboljšanje pristupačnosti ruralnim područjima,
Odgovorna strana	Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 935.000,00€ Opština Plav 2% Partneri 98%
Potencijalni partneri	Vlada Crne Gore, turističke organizacije i agencije, prekogranične opštine, EU i razvojne agencije
Ciljne grupe /korisnici	Lokalna uprava, stanovnici naselja duž rijeke, lokalna turistička organizacija, privredni subjekti.
Period implementacije	80 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav, nadležno ministarstvo kao i međunarodni partneri i investitori
Projekat broj	4.2.1
Naziv projekta	Utvrđivanje lokacija za privremeno odlaganje kabastog, biljnog i građevinskog otpada i uspostavljanje sistema transporta i odlaganja
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 4: Zaštita životne sredine i održivi razvoj Prioritet 4.2: Razvoj održivih sistema za upravljanje otpadom
Uskladenost sa nacionalnom politikom	Nacionalna strategija održivog razvoja 2030 Nacionalna strategija Crne Gore za upravljanje otpadom do 2030. godine Zakon o upravljanju otpadom i prateći podzakonski akti.
Opis projekta	Pojedini stanovnici Plava, a i drugih gradova u blizini, nepropisno odlažu otpad i tako stvaraju "divlje" deponije, tako što svakodnevno

Opis projekta	<p>pored kontejnera, puteva, škola i drugih prostora odlažu sve vrste otpada, a posebno kabasti, biljni ili građevinski otpad.</p> <p>Nekontrolisano odlaganje otpada usporava proces rada zbog otežanog pristupa kontejnerima sa odgovorajućom mehanizacijom, i mnogostruko uvećava troškove Društva ostvarene po ovom osnovu. Zbog ovakvih pojava isključivo se apeluje na građane da se poziva d.o.o. "Komunalne djelatnosti" Plav za sakupljanje i odvoz kabastog, biljnog i građevinskog otpada. S obzirom da trenutno ne postoji ni jedna lokacija koja bi bila pogodna za privremeno odlaganje problematičnog otpada, potrebno je utvrditi tačne parcele na teritoriji Opštine Plav, koje bi bile ograđene na adekvatan način.</p>
Namjena i cilj projekta	Identifikacija i opremanje privremenih lokacija za sakupljanje i odvoz kabastog, biljnog i građevinskog otpada, kao privremeno rješenje do izgradnje reciklažnog dvorišta ili centra za dalju obradu.
Aktivnosti	Utvrđivanje lokacija (rješenje o lokaciji); ograđivanje parcele; sakupljanje i odvoz otpada do privremenih odlagališta.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Definisane lokacije za privremeno odlaganje otpada, kako bi se nastavilo sa procesom rada na organizovaniji način i pokrenut postupak prikupljanja i transporta otpada.
Izlazni indikatori	Donijeto rješenje o lokacijama. Smanjenje troškova Društva po osnovu sakupljanja i odvoza otpada do privremenih odlagališta.
Odgovorna strana	DOO "Komunalna djelatnost" Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 70.000,00-100.000,00€ Opština Plav 10% DOO "Komunalna djelatnost" 20% Partneri 70%
Potencijalni partneri	Opština Plav, Direkcija za investicije i imovinu, komunalna preduzeća iz susjednih država kao partneri za IPA prekogranične projekte, nevladine organizacije koje se bave zaštitom životne sredine.

Ciljne grupe /korisnici	Lokalna uprava, lokalno stanovništvo, privreda.
Period implementacije	54 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav, nadležno ministarstvo kao i međunarodni partneri i investitori
Projekat broj	4.2.2
Naziv projekta	Izgradnja reciklažnog centra za biljni otpad
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 4: Zaštita životne sredine i održivi razvoj Prioritet 4.2: Razvoj održivih sistema za upravljanje otpadom
Uskladenost sa nacionalnom politikom	Nacionalna strategija održivog razvoja 2030 Nacionalna strategija Crne Gore za upravljanje otpadom do 2030. godine Zakon o upravljanju otpadom i prateći podzakonski akti
Opis projekta	U opštini Plav postoji problem sa odlaganjem i redovnim odvoženjem otpada, posebno kada se radi o kabastom i biljnom otpadu. Biljni otpad, nakon orezivanja voćaka ili čišćenja imanja, najčešće završi pored kontejnera ili biva zapaljen na imanjima, ostavljen da truli i slično. Kako bi se riješio problem nekontrolisanog bacanja biljnog otpada, potrebno je izgraditi reciklažni centar za sakupljanje i skladištenje ovakve vrste otpada, gdje bi se dalje obrađivalo šrederom. Najbolji oblik recikliranja biljnog otpada je kompostiranje. Kako bi se smanjila količina biološko razgradivog prostora, neophodno je izgraditi kompostanu, odgovarajućeg kapaciteta, tako da se biološkim tretmanom mogu dobiti vrijedni produkti kao što su biogas i kompost koji imaju svoju tržišnu vrijednost.
Namjena i cilj projekta	Izgradnja reciklažnog centra za biljni otpad na području Opštine Plav imaće pozitivan uticaj u procesu održivog upravljanja otpadom, jer će doprinijeti da se znatna količina biljnog otpada ne odlaže na odlagališta otpada nego da bude odvojeno prikupljena te zaprimljena unutar reciklažnog centra, kako bi se u što većoj mjeri mogao pripremiti za proces ponovne upotrebe, to je recikliranja kroz

Namjena i cilj projekta	<p>kompostiranje.</p> <p>Izgradnjom reciklažnog centra se smanjuje količina komunalnog otpada koje će se deponovati.</p> <p>Cilj izgradnje je povećanje tržišne orijentacije Društva smanjenjem troškova, boljom naplatom potraživanja, izgradnjom reciklažnog centra kroz bolju iskorišćenost i prodaju selektovanih sirovina uz racionalno planiranje i korišćenje finansijskih sredstava;</p> <p>Informisati što veći broj građana o odvojenom prikupljanju komunalnog otpada, lokaciji reciklažnog centra i mogućnostima predaje otpada bez naknade kako bi se smanjilo, odnosno u potpunosti izbjeglo odlaganje problematičnog otpada, u ovom slučaju biljnog otpada u kontejnere ili da se isti nepropisno odlaže van kontejnera</p>
Aktivnosti	<p>Određivanje lokacije za privremena odlagališta do izgradnje reciklažnog centra; Izrada projektne i planske dokumentacije; raspisivanje tendera i odabir izvođača; izvođenje radova; prijem radova i tehničko opremljanje.</p>
Projektni ishod (očekivani rezultat)	<p>Sortiranjem i reciklažom biljnog otpada stvaraju se nove vrijednosti, novi resursi, štedi se novac i utrošena energija, smanjuju komunalni troškovi za odvoz, smanjenje količine otpada, pomaže povećanju zapošljenosti.</p>
Izlazni indikatori	<p>Uspostavljen reciklažni centar</p> <p>Količina prikupljenog otpada</p>
Odgovorna strana	<p>DOO "Komunalna djelatnost" Plav</p>
Ukupan budžet i izvor finansiranja	<p>Budžet: 300.000,00€</p> <p>Opština Plav 10%</p> <p>DOO "Komunalna djelatnost" 20%</p> <p>Partneri 70%</p>
Potencijalni partneri	<p>Agencija za zaštitu životne sredine, Eko fond, Vlada CG, Opština Plav</p>
Ciljne grupe /korisnici	<p>Lokalno stanovništvo i privreda</p>
Period implementacije	<p>54 mjeseca</p>
Monitoring i evaluacija	<p>Nadležni organi opštine Plav</p>

Projekat broj	4.2.3
Naziv projekta	Izgradnja reciklažnog centra za kabasti otpad
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 4: Zaštita životne sredine i održivi razvoj Prioritet 4.2: Razvoj održivih sistema za upravljanje otpadom
Uskladenost sa nacionalnom politikom	Nacionalna strategija održivog razvoja 2030 Nacionalna strategija Crne Gore za upravljanje otpadom do 2030. godine Zakon o upravljanju otpadom i prateći podzakonski akti
Opis projekta	<p>Reciklažni centar je mjesto uređeno za sakupljanje i privremeno skladištenje svih vrsta, odnosno frakcija komunalnog otpada koje su odvojeno sakupljene i sakupljanje miješanog komunalnog otpada zbog sortiranja ili drugog načina obrade.</p> <p>Upravljanje otpadom je složen proces, koji zahtijeva efikasan i sveobuhvatan pristup, usmjeren na smanjenje količine otpada, reciklažu i propisno odlaganje na deponije.</p> <p>Čišćenje, pražnjenje i održavanje kontejnera za otpatke je otežano uslijed stalnog i nekontrolisanog odlaganja kućnog i kabastog otpada. Kabasti otpad se uglavnom na području opštine Plav odlaže u kontejnerima i pored njih, pa kao takav predstavlja značajan problem u postupku sakupljanja i transporta otpada. Za sakupljanje odvojenih frakcija komunalnog otpada, bilo bi potrebno da se izgradi Reciklažni centar (Centar za upravljanje otpadom), kojim su predviđeni sljedeći sadržaji: reciklažno dvorište, prijemni punkt sa vagom, plato za predselekciju, prostor za baliranje i skladištenje otpada, rezervni prostor i servisna saobraćajnica.</p> <p>Veliki problem predstavlja i odlaganje otpadnih guma, gdje je zabilježeno više požara paljenjem guma na industrijskim i komunalnim deponijama. Prilikom nekontrolisanog paljenja guma u atmosferu se oslobađa dim koji sadrži brojne štetne materije, ispuštaju se otrovni gasovi dioksini i furani koji negativno utiču na zdravlje ljudi i okolinu, a neretko su i pojačanog kancerogenog dejstva. Takođe, topljenjem guma nastaju tečni polutanti koji</p>

Opis projekta	<p>prodiru u tlo i mogu biti opasni zagađivači ukoliko dopru do površinskih i podzemnih voda.</p> <p>Istraživanja su pokazala da je mehanički postupak reciklaže neuporedivo povoljniji za životnu sredinu i prirodu od spaljivanja u energetske svrhe. Upravo reciklažom kroz gumeni granulat koji ulazi u ponovni ciklus upotrebe, čuvaju se prirodni resursi, zbog čega je potrebno raditi na preduslovima za izgradnju regionalnog reciklažnog centra za otpadne gume.</p>
Namjena i cilj projekta	<p>Uspostavljanje sistema za upravljanje kabastim otpadom.</p>
Aktivnosti	<p>Određivanje lokacije za privremena odlagališta do izgradnje reciklažnog centra; Izrada projektne i planske dokumentacije; raspisivanje tendera i odabir izvođača; izvođenje radova, prijem radova, tehničko opremanje.</p>
Projektni ishod (očekivani rezultat)	<p>Izgradnja reciklažnog centra za kabasti otpad na području opštine Plav imaće pozitivan uticaj u procesu održivog upravljanja otpadom, jer će doprinijeti da se znatna količina posebnih vrsta otpada ne odlaže na odlagališta otpada nego da bude odvojeno prikupljena te zaprimljena unutar reciklažnog centra, kako bi se u što većoj mjeri mogao pripremiti za proces ponovne upotrebe, to jest recikliranja.</p> <p>Cilj izgradnje je povećanje tržišne orijentacije Društva smanjenjem troškova, boljom naplatom potraživanja, izgradnjom reciklažnog centra kroz bolju iskorišćenost i prodaju selektovanih sirovina uz racionalno planiranje i korišćenje finansijskih sredstava;</p> <p>Informisati što veći broj građana o odvojenom prikupljanju komunalnog otpada, lokaciji reciklažnog centra i mogućnostima predaje otpada bez naknade kako bi se smanjilo, odnosno u potpunosti izbjeglo odlaganje problematičnog otpada, u ovom slučaju kabastog otpada u kontejnere ili da se isti nepropisno odlaže van kontejnera.</p> <p>Recikliranjem guma se čuvaju resursi jer se dobija gumeni granulat od koga se prave raznovrsni proizvodi kao što su podloge</p>

Projektni ishod (očekivani rezultat)	za sportske terene, dečija igrališta, izolacioni materijal, kante za smeće, dodatak za asfaltne mešavine za izradu puteva, auto-dijelovi, obloge za štale.
Izlazni indikatori	Rješavanje problema sa odlaganjem kabastog otpada. Rješavanje problema nagomilanih otpadnih guma, odnosno pneumatika predstavlja ekološko rasterećenje očuvanjem od zagađenosti vazduha, energetski potencijal i ekonomsku priliku.
Odgovorna strana	DOO "Komunalna djelatnost"
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 300.000,00€ Opština Plav 10% DOO "Komunalna djelatnost" 20% Partneri 70%
Potencijalni partneri	Agencija za zaštitu životne sredine, Eko fond, Vlada CG, Opština Plav
Ciljne grupe /korisnici	Lokalno stanovništvo i privreda
Period implementacije	46 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav, nadležno ministarstvo kao i međunarodni partneri i investitori
Projekat broj	4.2.4
Naziv projekta	Nabavka i montaža vozila i podzemnih kontejnera za otpad
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 4: Zaštita životne sredine i održivi razvoj Prioritet 4.2: Razvoj održivih sistema za upravljanje otpadom
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Nacionalna strategija održivog razvoja 2030 Nacionalna strategija Crne Gore za upravljanje otpadom do 2030. godine Zakon o upravljanju otpadom i prateći podzakonski akti
Opis projekta	Odlaganje otpada u podzemnim kontejnerima, pripada novijem obliku odlaganja otpada. Za realizaciju ovog projekata potrebni su: podzemni kontejneri i specijalno vozilo za pražnjenje kontejnera. Kontejneri se sastoje od: plastičnog omota u kome je

Opis projekta	smještena „džambo“ vreća i „kapa“ kontejnera. Kontejneri su raznih veličina od 1.5; 3.00; 5,00 m ³ . Specijalno vozilo za pražnjenje kontejnera sastoji se od prostora za smještaj otpada, prihvatne rampe i hidraulične dizalice-krana.
Namjena i cilj projekta	Efikasnije odlaganje i preuzimanje otpada, uređenje javne površine na mjestima gdje su montirani kontejneri, sprečavanje rasturanja otpada od strane pasa lutalica i osatalih životinja.
Aktivnosti	Aktivnosti za nabavku i montažu podzemnih kontejnera za otpad su obezbjeđivanje: potrebnih odluka od strane opštinskih organa; određivanje lokacije; nabavka kontejnera; montaža i puštanje u rad.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Prednosti odlaganja otpada u podzemnim kontejnerima su višestruki, prihvat veće količine otpada, smanjeni rizici od odlaganja kabastog materijala, otpad je nevidljiv i ne rasipa se po površini oko kontejnera itd.
Izlazni indikatori	Broj postavljenih kontejnera. Količina prikupljenog otpada.
Odgovorna strana	DOO "Komunalne djelatnosti" Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 300.000,00€ Opština Plav 10% DOO "Komunalna djelatnost" 20% Partneri 70%
Potencijalni partneri	Agencija za zaštitu životne sredine, Eko fond, Vlada CG, Opština Plav
Ciljne grupe /korisnici	Lokalno stanovništvo i privreda
Period implementacije	24 mjeseca
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	4.3.1
Naziv projekta	Zamjena vozila u posjedu Opštine ekološkim vozilima
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 4: Zaštita životne sredine i održivi razvoj Prioritet 4.3: Poboljšanje energetske efikasnosti i korišćenja

	obnovljivih izvora energije
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Nacionalna strategija održivog razvoja 2030. Nacionalna strategija za klimatske promjene do 2030. Strategija razvoja energetike do 2030. Nacionalni akcioni plan energetske efikasnosti Nacionalni akcioni plan korišćenja energije iz OIE
Opis projekta	Aktuelni problemi na globalnom nivou u pogledu klimatskih promjena, nameće pitanje osvještavanja kako predstavnika lokalne samouprave, tako i svih građana opštine Plav, u oblasti zaštite životne sredine. Zamjenom vozila ekološkim rješenjima će pored smanjenja zagađenja vazduha, biti primjer svim građanima i privrednim subjektima na teritoriji opštine Plav.
Namjena i cilj projekta	Podsticanje elektromobilnosti u opštini, kako bi se doprinijelo povećanju energetske efikasnosti u saobraćaju.
Aktivnosti	Kupovina-zamjena minimum 5 vozila na električni-hibridni pogon; Kupovina 3 motora-dostavna na električni pogon; Ugradnja minimum dvije stanice za punjenje električnih vozila; izbacivanje iz upotrebe vozila sa unutrašnjim sagorijevanjem goriva u posjedu Opštine.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Efikasno rješenje mobilnosti: nova vozila će omogućiti nesmetan rad svih Opštinskih službi; povećan stepen zaštite životne sredine u skladu sa EU propisima; povećanje stepena ekonomičnosti lokalne samouprave, turistička valorizacija promocija Opštine kao „Zelenog grada“.
Izlazni indikatori	Broj kupljenih vozila Broj izgrađenih stanica za električna vozila Praćenje prihoda i troškova projekta kako bi se osigurala njegova dugoročna održivost.
Odgovorna strana	Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 150.000,00 € Opština Plav 15% Partneri 85%

Potencijalni partneri	Eko fond, Ministarstvo javne uprave, međunarodni donatori
Ciljne grupe /korisnici	Zapošljeni u lokalnoj samoupravi, građani Plava
Period implementacije	62 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	4.4.1
Naziv projekta	Izgradnja modernog prihvatilišta za životinje
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 4: Zaštita životne sredine i održivi razvoj Prioritet 4.4: Jačanje svijesti o očuvanju životne sredine, zaštiti životinja i promovisanju održivih praksi
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Nacionalna strategija održivog razvoja 2030 Nacionalna strategija Crne Gore za upravljanje otpadom do 2030. godine Zakon o zaštiti i dobrobiti životinja
Opis projekta	Projekat izgradnje modernog prihvatilišta za životinje u Opštini Plav ima za cilj da odgovori na izazove vezane za efikasno upravljanje životinjskim otpadom i poboljšanje dobrobiti životinja. U okviru projekta planirana je izgradnja prihvatilišta, reciklažnog centra za obradu životinjskog otpada, veterinarske službe, kao i organizacija edukativnih aktivnosti za lokalno stanovništvo. Ovaj projekat obuhvata domaće i divlje životinje, te ima ekološku i edukativnu komponentu.
Namjena i cilj projekta	Cilj projekta je unapređenje dobrobiti napuštenih i divljih životinja kroz obezbjeđivanje skloništa, veterinarskih usluga i pravilnog upravljanja životinjskim otpadom, uz edukaciju zajednice o odgovornom vlasništvu nad životinjama i važnosti recikliranja životinjskog otpada.
Aktivnosti	Aktivnosti uključuju identifikaciju i nabavku odgovarajuće lokacije, izradu arhitektonskog projekta, izgradnju i opremanje prihvatilišta, izgradnju reciklažnog centra za životinjski otpad, angažovanje veterinarskog osoblja, postavljanje ambulante, te organizaciju edukativnih kampanja i radionica za lokalno stanovništvo. Takođe, dio

	aktivnosti biće usmjeren ka angažovanju stručnih i administrativnih radnika i usvajanju statuta organizacije.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Očekivani rezultati uključuju smanjenje problema sa napuštenim životinjama, efikasnije upravljanje životinjskim otpadom, poboljšanje higijenskih uslova u lokalnoj zajednici, te edukaciju lokalnog stanovništva o pravilima brige o životinjama. Takođe, projekat će doprinijeti očuvanju biološke raznolikosti i unapređenju turističke valorizacije područja.
Izlazni indikatori	Broj životinja smještenih u prihvatilište Količina recikliranog životinjskog otpada Broj sprovedenih veterinarskih pregleda Broj edukativnih programa za lokalno stanovništvo
Odgovorna strana	Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 350.000,00€ Opština Plav 15% Partneri 85%
Potencijalni partneri	Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, međunarodne organizacije za zaštitu životinja, lokalna privreda i poljoprivrednici, nevladine organizacije za zaštitu životinja, JP Nacionalni Park "Prokletije", lokalne veterinarske ambulante, Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove.
Ciljne grupe /korisnici	Ciljne grupe za projekat obuhvataju domaće životinje, koje uključuju napuštene i izgubljene životinje (koje zahtijevaju sklonište), kao i životinje oduzete vlasnicima zbog zlostavljanja ili zanemarivanja. Divlje i zakonom zaštićene životinje iz nacionalnog parka takođe spadaju u ciljne grupe, uključujući divlje životinje koje su povrijeđene ili bolesne u prirodnom okruženju, s posebnim naglaskom na praćenje i brigu o njihovim populacijama radi očuvanja biološke raznolikosti. Lokalno stanovništvo, uključujući vlasnike kućnih ljubimaca koji žele pronaći izgubljene životinje ili dati azil napuštenim životinjama. Stanovnici koji žele reciklirati otpad životinjskog porijekla, kao i poljoprivrednici koji planiraju koristiti proizvedenu hranu za životinje,

Ciljne grupe / korisnici	<p>takođe spadaju u ovu grupu.</p> <p>Veterinari i stručnjaci za dobrobit životinja (veterinari koji pružaju usluge u prihvatilištu, kao i stručnjaci koji pružaju smjernice o pravilima brige o životinjama).</p> <p>Lokalne nevladine organizacije koje se bave zaštitom životinja i pružanjem edukacije o pravilnoj brizi za životinje su važni partneri.</p> <p>Lokalna samouprava i ovlašćene institucije (uključujući veterinarske inspekcije i druge nadležne institucije) odgovorne su za implementaciju i praćenje sprovođenja projekta.</p>
Period implementacije	72 mjeseca
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav, nadležno ministarstvo kao i međunarodni partneri i investitori
Projekat broj	4.4.2
Naziv projekta	Edukativne kampanje i događaji
Područje i nivo prioriteta	<p>Specifični strateški cilj 4: Zaštita životne sredine i održivi razvoj</p> <p>Prioritet 4.4: Jačanje svijesti o očuvanju životne sredine, zaštiti životinja i promovisanju održivih praksi</p>
Usklađenost sa nacionalnom politikom	<p>Nacionalna strategija održivog razvoja 2030</p> <p>EU Strategija za zaštitu biodiverziteta 2030</p>
Opis projekta	<p>Projekat obuhvata niz promotivnih aktivnosti s ciljem podizanja svijesti o značaju zaštite životne sredine i zaštićenih područja među različitim ciljnim grupama. Ključne aktivnosti uključuju organizovanje škole za mlade ekologe u osnovnim školama, obilježavanje dana značajnih za zaštitu životne sredine, te organizaciju diskusija, anketa i edukacija sa lokalnim stanovništvom i zainteresovanim stranama. Projekat teži jačanju ekološke svijesti, obrazovanja i aktivnog uključivanja zajednice u očuvanje prirodnih resursa.</p>
Namjena i cilj projekta	<p>Edukacija lokalnog stanovništva, posebno djece, o značaju očuvanja životne sredine i zaštićenih područja, kao i podizanje svijesti o važnosti održivog upravljanja prirodnim resursima. Projekat teži da unaprijedi znanje o ekološkim pitanjima, da promoviše racionalno korišćenje</p>

	prirodnih resursa i da stimuliše lokalno stanovništvo na aktivno učešće u zaštiti prirode.
Aktivnosti	Projektne aktivnosti uključuju organizovanje škole za mlade ekologe kroz saradnju sa osnovnim školama, realizaciju manifestacija povodom dana značajnih za zaštitu životne sredine, te organizaciju radionica, diskusija i anketa s lokalnim stanovništvom o pitanjima ekološke zaštite i održivog razvoja.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Povećanje ekološke svijesti među mladima, poboljšanje znanja o zaštiti prirode kod lokalnog stanovništva, te jačanje lokalnih kapaciteta za očuvanje životne sredine. Projekat će takođe doprinijeti boljim upravljačkim praksama u zaštićenim područjima kao što je Nacionalni park Prokletije, kao i stvaranju osnove za buduće ekološke aktivnosti u opštini Plav.
Izlazni indikatori	Oko 30 učenika osnovnim školama Broj manifestacija o zaštiti prirode Broj učesnika uljučenih kroz konsultacije
Odgovorna strana	Opština Plav, Osnovna škola „Hajro Šahmanović“
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 8.000,00€ Opština Plav 20% Partneri 80%
Potencijalni partneri	Vlada CG, NP Prokletije i drugi akteri koji mogu pružiti finansijsku i tehničku podršku projektu.
Ciljne grupe /korisnici	Učenici 4, 5 i 6 razreda, stanovnici opštine i ostale zainteresovane strane.
Period implementacije	24 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	4.4.3
Naziv projekta	Botanička bašta Velemun
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 4: Zaštita životne sredine i održivi razvoj Prioritet 4.4: Jačanje svijesti o očuvanju životne sredine, zaštiti životinja i promovisanju održivih praksi

Usklađenost sa nacionalnom politikom	EU Strategija za zaštitu biodiverziteta 2030 Nacionalna strategija održivog razvoja 2030 Strategija razvoja turizma Crne Gore 2022-2025
Opis projekta	<p>Botanička bašta Velemun se nalazi nedaleko od Plava, udaljena je nekih 2 km u selu Brezojevice. Baštom gazduje profesor hemije Milutin-Mičo Praščević. Bašta je dobila ime po endemičnoj biljnoj vrsti iz porodice Lincura koja raste na Visitoru u čijem se podnožju bašta i nalazi.</p> <p>Bašta je podignuta 1991. godine i sada broji oko 250 biljnih vrsta, posebnih endema i relikta sa Prokletija. U bašti je od skora i novootkrivena biljna vrsta koja je po istraživačkom bračnom paru Danijelu i Veri Vincek i dobila ime Alhemila Vinceki. Među brojnim biljnim vrstama posebnu pažnju privlače: Blečićeva Vulfenija sa Visitora, Crnogorska Petoprsta i Prokletijski Odoljen donešeni sa Karanfila, Planinski zvjezdan sa Grebena, Đuraševa Zečina sa Volušnice, Velemun sa Visitora, Sniježni Runolist sa Hajle, Alpska Petoprsta sa Maja Jezerceta. Projektnim aktivnostima planirana je izrada trojezične publikacije koja će obuhvatiti sve biljke koje se nalaze u botaničkoj bašti.</p>
Namjena i cilj projekta	Povećanje ekološke svijesti i informisanosti građana Plava o biodiverzitetu. Razvoj i unapređenje turističke ponude u gradu.
Aktivnosti	Foto i video materijal, trojezična publikacija i audio vodič.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Najviše koristi od publikacije imaće građani Plava, biolozi, turisti kao i ljubitelji prirode.
Izlazni indikatori	Broj posjetilaca.
Odgovorna strana	Lokalna turistička organizacija (LTO) Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 5.000,00€ Opština Plav 10% Partneri 90%
Potencijalni partneri	Opština Plav, Eko Fond, Privredna komora Crne Gore, Ministarstvo turizma

Ciljne grupe /korisnici	Gradani i posjetioци Plava, sa naglaskom na socijalno osjetljive kategorije, ljubitelji prirode i stručna javnost.
Period implementacije	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav, nadležno ministarstvo kao i međunarodni partneri i investitori
Projekat broj	4.4.4
Naziv projekta	Razvoj e-sporta i ekoloških projekata
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 4: Zaštita životne sredine i održivi razvoj Prioritet 4.4: Jačanje svijesti o očuvanju životne sredine, zaštiti životinja i promovisanju održivih praksi
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Nacionalna strategija održivog razvoja 2030
Opis projekta	Projekat ima za cilj spajanje inovativnih tehnologija i očuvanja prirode kroz kombinaciju ekoloških inicijativa i elektronskih sportova (e-sport). Projekat nastoji stvoriti privlačnu turističku ponudu koja prati globalne trendove, čineći opštinu Plav atraktivnom destinacijom tokom cijele godine. Projekat obuhvata organizaciju e-sportskih događaja, poboljšanje tehničke infrastrukture i realizaciju ekoloških inicijativa.
Namjena i cilj projekta	Cilj projekta je da postigne harmoničan odnos između razvoja tehnologije i očuvanja prirode, kako bi se opština Plav profilisala kao regionalni centar za e-sport i ekološke aktivnosti.
Aktivnosti	U okviru prve faze, planira se detaljna priprema kroz izradu projektnog plana i analizu potreba e-sportske i ekološke zajednice. Druga faza uključuje izgradnju tehničke infrastrukture, organizaciju e-sportskih turnira, ekološke inicijative kao što su čišćenje prirode i sadnja drveća, te edukativne radionice. U trećoj fazi, fokus će biti na evaluaciji ostvarenih ciljeva, analizi uticaja na lokalnu zajednicu i održavanju eko-turističkih staza.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Rezultat projekta biće podizanje svijesti o očuvanju prirode, povećanje broja posjetilaca tokom cijele godine, razvoj lokalnih e-sport talenata i

Projektni ishod (očekivani rezultat)	stvaranje poslovnih mogućnosti za lokalno stanovništvo. Takođe, unaprijediće se tehnička infrastruktura i stvoriće se brendirani identitet opštine Plav kao destinacije koja kombinuje ekološku svijest i tehnološku inovaciju.
Izlazni indikatori	Najmanje šest e-sportskih turnira sa preko 500 učesnika u tri godine, uključivanje više od 300 volontera u ekološke inicijative, realizaciju 15 edukativnih radionica sa preko 500 učesnika, kao i stvaranje inovativne turističke ponude koja povezuje ekologiju i tehnologiju. Takođe, predviđeno je sklapanje uspješnih partnerstava sa nevladinim organizacijama, vlastima i e-sportskim timovima.
Odgovorna strana	Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 100.000,00€ Opština Plav 10% Partneri 90%
Potencijalni partneri	E-sportska zajednica, nevladine organizacije za zaštitu prirode, lokalne privredne organizacije, obrazovne institucije, medijske kuće, lokalne vlasti i institucije, eko-turističke agencije, tehnički stručnjaci, stručna javnost i ESSCG.
Ciljne grupe /korisnici	Lokalno stanovništvo, turisti i posjetioci, e-sportska zajednica, nevladine organizacije za zaštitu prirode, lokalne privredne organizacije, obrazovne institucije, medijske kuće, lokalne vlasti i institucije, eko-turističke agencije, tehnički stručnjaci i stručna javnost.
Period implementacije	48 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav

Specifični strateški cilj 5: Dobro upravljanje i učešće građana u procesima donošenja odluka

Prioritet 5.1	Uvođenje principa otvorene, efikasne i odgovorne uprave i inkluzivnog postupka donošenja javnih politika na lokalnom nivou, kao i osnaživanja saradnje lokalne uprave, građana i organizacija civilnog društva.
---------------	--

	5.1.1 Lokalni Akcioni plan Partnerstvo za otvorenu upravu (AP POU) opštine Plav
Prioritet 5.2	Održivo upravljanje javnom imovinom
	5.2.1 Uspostavljanje sistema upravljanja opštinskom imovinom
	5.2.2 Zaštita javne imovine
	5.2.3 Nabavka programa za elektronsku obradu podataka korisnika
Projekat broj	5.1.1
Naziv projekta	Lokalni Akcioni plan Partnerstvo za otvorenu upravu (AP POU) Opštine Plav
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 5: Dobro upravljanje i učešće građana u procesima donošenja odluka Prioritet 5.1: Uvođenje principa otvorene, efikasne i odgovorne uprave i inkluzivnog postupka donošenja javnih politika na lokalnom nivou, kao i osnaživanja saradnje lokalne uprave, građana i organizacija civilnog društva.
Uskladenost sa nacionalnom politikom	Strategija reforme javne uprave 2022 – 2026. OGP – Partnerstvo za otvorenu upravu Crne Gore
Opis projekta	Opština Plav u saradnji sa Međunarodnim republikanskim institutom IRI realizuje projekat „Osnaživanje kapaciteta i procesa za dobro upravljanje u Crnoj Gori“, čiji je cilj doprinos daljem razvoju reformi unutar institucija javne uprave, kako bi u saradnji sa organizacijama civilnog društva kvalitetno i efikasno odgovorile na potrebe građana. Tokom 2023. godine uspostavljen je Multisektorski forum Lokalna samouprava i društvo, koji je u saradnji sa građanima, eksternim konsultantima, predstavnicima institucija i nezavisnim agencijama vodio proces ko-kreiranja Lokalnog Akcionog plana Partnerstva za otvorenu upravu (AP POU). Zajednički su definisane pet oblasti od javnog interesa: kreiranje javnih politika (učešće građana), digitalizacija, antikorupcija, rodna ravnopravnost i zaštita životne sredine. Za svaku oblast su formulisane obaveze kojima će lokalna uprave ostati posvećena u narednom period.

<p>Namjena i cilj projekta</p>	<p>U skladu sa Sporazumom o saradnji između Opštine Plav i IRI-ja ovaj projekat promovise principe otvorene, efikasne i odgovorne uprave i inkluzivnog postupka donošenja javnih politika na lokalnom nivou, kao i osnaživanja saradnje lokalne uprave i organizacija civilnog društva.</p>	
<p>Aktivnosti</p>	<p>Oblast djelovanja</p>	<p>Obaveza ("engl. commitment")</p>
	<p>Digitalizacija lokalne uprave</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Osmisliti i sprovesti detaljnu analizu stanja, potencijala i realnih potreba građana Plava kada su u pitanju e-usluge na lokalnom nivou. - Standardizovati administrativne procedure i izraditi Vodič kroz administraciju i katalog usluga Opštine Plav. - Unaprijediti objavljivanje podataka sa lokalnog nivoa u formatima otvorenih podataka, na centralnoj platformi otvorenih podataka. - Izgraditi centralnu platformu za e-participacije na lokalnom nivou, koja će omogućiti uključivanje građana i predstavnika civilnog društva u otvorene javne rasprave u postupku donošenja zakona, drugih propisa i akata. - Osmisliti i izraditi Strategiju razvoja digitalnih usluga Opštine Plav.
	<p>Učešće građana</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Izraditi pasoš indikatore za mjerenje kvaliteta i uticaja javnih rasprava u skladu sa legislativnim okvirom za učešće građana u vršenju javnih poslova.

	<p>Rodna ravnopravnost</p> <p>- Sprovesti analizu poslovnog ambijenta za razvoj ženskog preduzetništva u Opštini u cilju podsticanja žena da se prijave na konkurse za dodjelu sredstava i povećanja stepena iskorišćenosti opštinskih sredstava namijenjenih za razvoj ženskog preduzetništva.</p>
	<p>Antikorupcija</p> <p>- Unaprijediti primjenu Zakona o slobodnom pristupu informacijama u Plavu.</p>
	<p>Zaštita životne sredine</p> <p>- Uspostavljanje lokalnog sistema zelene javne uprave opštine Plav</p>
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Podstaknuta članstvom u multilateralnoj inicijativi, lokalna uprava će unaprijediti saradnju sa građanima kroz modernizaciju i povećanje pristupačnosti usluga.
Izlazni indikatori	<p>Broj građana koji koriste e-usluge na lokalnom nivou</p> <p>Povećano učešće javnosti u javnim raspravama.</p> <p>Procenat povećanja iskorišćenosti opštinskih sredstava za razvoj ženskog preduzetništva.</p> <p>Broj zahtjeva za slobodan pristup informacijama obrađenih u skladu sa zakonom.</p> <p>Broj implementiranih mjera u okviru lokalnog sistema zelene javne uprave.</p> <p>Procenat smanjenja potrošnje energije i papira u opštinskoj administraciji kao rezultat uvođenja zelenih politika.</p>
Odgovorna strana	Nadležni organi opštine Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	<p>Budžet: 50.000,00€</p> <p>Opština Plav 50%</p> <p>Partneri 50%</p>
Potencijalni partneri	Ministarstvo javne uprave , EU, IRI

Ciljne grupe /korisnici	Svi građani opštine Plav, nevladine organizacije, privreda
Period implementacije	36 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	5.2.1
Naziv projekta	Uspostavljanje sistema upravljanja opštinskom imovinom
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 5: Dobro upravljanje i učešće građana u procesima donošenja odluka Prioritet 5.2 Održivo upravljanje javnom imovinom
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine
Opis projekta	Uspostavljanje sistema održivog upravljanja opštinskom imovinom podrazumijeva popis i regulisanje pravnog statusa opštinske imovine kao i izradu registra opštinske imovine sa njenom procijenjenom vrijednošću. Upravljanje imovinom je integrisani pristup za praćenje, funkcionisanje, održavanje, unapređenje i održivo raspolaganje imovinom zadržavajući, pritom, željeni nivo usluge. Ovaj pristup se može primijeniti i na materijalnu imovinu, kao što su zgrade i oprema, i na nematerijalnu imovinu, kao što je intelektualna svojina. Upravljanje imovinom se može primjeniti i na razne industrijske oblasti kao što su prevoz, električna energija, proizvodnja, javna preduzeća, uključujući i javna komunalna preduzeća.
Namjena i cilj projekta	Uspostavljanje sistema za evidentiranje, zaštitu i valorizaciju javne imovine.
Aktivnosti	Ključne aktivnosti su: formiranje Komisije za popis i procjenu imovine Opštine Plav; popis javne imovine koja je u svojini Opštine Plav; procjena vrijednosti popisane imovine; regulisanje pravnog statusa popisane imovine u onim slučajevima gdje je on sporan; formiranje registra opštinske imovine i izrada Plana upravljanja javnom imovinom opštine Plav.

Projektni ishod (očekivani rezultat)	Uspostavljen registar opštinske imovine sa popisanim i procijenjenom vrijednošću. Uspostavljen sistem održivog upravljanja opštinskom imovinom.
Izlazni indikatori	Efikasnije upravljanje imovinom i povećanje prihoda Opštine Plav.
Odgovorna strana	Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 50.000,00€ Opština Plav 10% Partneri 90%
Potencijalni partneri	Ministarstvo prostornog planiranja, Uprava za katastar i državnu imovinu, javne ustanove čiji je osnivač Opština Plav
Ciljne grupe /korisnici	Administracija Opštine Plav, građani.
Period implementacije	20 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	5.2.2
Naziv projekta	Zaštita javne imovine
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 5: Dobro upravljanje i učešće građana u procesima donošenja odluka Prioritet 1.7: Održivo upravljanje javnom imovinom
Usklađenost sa nacionalnom politikom	Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine
Opis projekta	Projekat ima za cilj zaštitu javne imovine kroz precizno označavanje, identifikaciju nelegalnih korisnika i preduzimanje pravnih mjera protiv onih koji su neovlašćeno zauzeli javne prostore kao što su putevi, obale i drugu imovinu od značaja za lokalnu zajednicu.
Namjena i cilj projekta	Očuvanje i unapređenje javne imovine, borba protiv nelegalnog zauzimanja javnih prostora, unapređenje upravljanja imovinom od značaja za lokalnu zajednicu.

Aktivnosti	Geodetsko snimanje i označavanje javne imovine, u saradnji sa inspekcijom i pravnicima, preduzimanje pravnih mjera protiv neovlašćenih korisnika javne imovine.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Povećanje svijesti o važnosti javne imovine, smanjenje nelegalnog prisvajanja javnih prostora, unapređenje upravljanja imovinom.
Izlazni indikatori	Broj identifikovanih nelegalnih korisnika, broj preduzetih mjera, smanjenje nepravilnosti u korišćenju javne imovine.
Odgovorna strana	Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 50.000,00 € Opština Plav 20% Partneri 80%
Potencijalni partneri	Vlada Crne Gore sa nadležnim ministarstvima i upravama, lokalna uprava, NVO, mjesne zajednice
Ciljne grupe /korisnici	Lokalna samouprava, inspektori, pravnici, građani, korisnici javne imovine, Uprava za imovinu.
Period implementacije	36 mjeseca
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav
Projekat broj	5.2.3
Naziv projekta	Nabavka programa za elektronsku obradu podataka korisnika
Područje i nivo prioriteta	Specifični strateški cilj 5: Dobro upravljanje i učešće građana u procesima donošenja odluka Prioritet 1.7: Održivo upravljanje javnom imovinom
Uskladenost sa nacionalnom politikom	Strategija reforme javne uprave 2022 – 2026. Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030.
Opis projekta	Kako bi se efikasnije i pouzdanije obrađivali podaci korisnika potrebno je realizovati istoimeni projekat. Za realizaciju ovog projekta neophodno je nabaviti tehničku opremu za obradu podataka, realizovati edukaciju zapošljenih i nabavku programa, u skladu sa traženim ciljevima. Sistem treba zaštititi od upada u program neovlašćenih lica.
Namjena i cilj projekta	Lakši unos podataka u sistemu, jednostavniji pristup i pregled podataka korisnika

Aktivnosti	Nabavka i korišćenje programa, uz prethodnu obuku službenika za rad.
Projektni ishod (očekivani rezultat)	Efikasnija i pouzdanija obrada podataka korisnika i kvalitetan pristup podacima.
Izlazni indikatori	Nabavljen program, broj registrovanih korisnika, stepen raščlanjenosti podataka o korisnicima.
Odgovorna strana	Opština Plav
Ukupan budžet i izvor finansiranja	Budžet: 30.000,00 € Opština Plav 20% Partneri 80%
Potencijalni partneri	Vlada Crne Gore sa nadležnim ministarstvima i upravama, nevladine organizacije i finansijske institucije.
Ciljne grupe /korisnici	Lokalna samouprava, inspektori, pravnici, građani, korisnici javne imovine, Uprava za imovinu.
Period implementacije	18 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organi opštine Plav

9.6 Godišnji akcioni plan za 2025. godinu

Naziv projekta	Očekivani efekti	Indikatori	Vremenski okvir	Nosilac projekta	Ostali učesnici	Izvori finansiranja			
						Ukupno	Budžet JLS	Budžet CG	Ostali
STRATEŠKI CILJ 1: : IZGRADNJA I UNAPREĐENJE OTPORNE, EKOLOŠKI PRIHVATLJIVE INFRASTRUKTURE									
Prioritet 1.1									
1.1.1 Izrada projekta za izgradnju vodovodne mreže za naselja	Modernizacija vodovodne mreže, smanjenje gubitaka vode zbog dotrajalosti.	Dovršena projektna dokumentacija.	24 mjeseca	Nadležni organi opštine Plav	Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine	27.000,00 €	Opština Plav 20%	Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine 80%	
Prioritet 1.2									
1.2.2 Izgradnja i rekonstrukcija postojeće saobraćajnice i ulice Jaseničke, potez od mosta u Hote do izvorišta Pusta vrata	Poboljšana saobraćajna povezanost naselja kao i vodoizvorišta	Obnovljena saobraćajna infrastruktura ulice Jasenica i to na potezu od mosta u Hote do izvorišta Pusta vrata u dužini od 1400m.	12 mjeseca	Opština Plav	Ministarstvo poljoprivrede šumarstva i vodoprivrede	140.000,00 €	Opština Plav 20%	Ministarstvo poljoprivrede šumarstva i vodoprivrede 80%	
1.2.6. Rekonstrukcija postojeće saobraćajnice ulice Šabović i dijela Ribarske ulice	Obezbijedena kvalitetnija komunikacija u pješačkom i u kolskom saobraćaju, riješeno „usko grlo“ prema veoma naseljenim područjima	Obezbijedena kvalitetnija komunikacija u pješačkom i u kolskom saobraćaju	24 mjeseca	Opština Plav	Uprava za kapitalne investicije.	1.000.000,00€	Opština Plav 10%	Uprava za kapitalne investicije 90%	
1.2.7. Rekonstrukcija ulica – II faza Omeragića ulica	Zamjena azbestnih cijevi i unaprijeđenje vodosnabdjevanja, bolja i bezbjednija saobraćajnica za vozače i pješake, nova led rasvjeta	Obnovljena infrastruktura.	18 mjeseca	Opština Plav	Uprava za kapitalne investicije.	600.000,00€	Opština Plav 2%	Uprava za kapitalne investicije 98%	
1.2.11. Rekonstrukcija sanacija i presvlačenje putnih	Poboljšana saobraćajna povezanost naselja	Povećana bezbjednost lokalnog stanovništva i olakšano	36 mjeseca	Opština Plav	Uprava za kapitalne investicije.	3.800.000,00€	Opština Plav 20%	Vlada Crne Gore, banke i druge finansijske institucije,	

pravaca u seoskim naseljima		funkcionisanje u naselju.						medunarodne organizacije i donatori. 80%
1.2.19. Rekonstrukcija postojeće saobraćajnice ulice Jezerska 2, na potezu od hotela „Minka“ do splavova Plavskog jezera	Poboljšanje saobraćajne bezbjednosti učesnika u saobraćaju, kao i uljepšavanje poznatog šetališta i turističkog lokaliteta.	Unaprijeđen kvalitet saobraćaja	24 mjeseca	Opština Plav	Uprava za kapitalne investicije.	500.000,00 €	Opština Plav 50%	Uprava za kapitalne investicije 50%
1.2.25. Izgradnja Nove ulice iza Centra za kulturu	Poboljšanje saobraćajne bezbjednosti učesnika u saobraćaju, bolja saobraćajna mobilnost u Plavu.	Unaprijeđen kvalitet saobraćaj, veći broj parking mjesta, kružni prsten oko gradskog jezgra, manje gužve..	24 mjeseca	Opština Plav	Uprava za kapitalne investicije.	2.700.000,00 €	Opština Plav 20%	Uprava za kapitalne investicije 80%
1.2.25. Tehnička dokumentacija : Andrijevića - Čakor	Poboljšanje saobraćajne bezbjednosti, povezanost na glavne koridore u zemlji	Spremna dokumentacija za dalje radove na projektu.	12 mjeseca	Opština Plav	Monteput	83.000,00 €	Opština Plav 1%	Monteput 99%

Prioritet 1.3

1.3.6. Zamjena azbestno-cementnih vodovodnih cijevi	Sigurnija i pouzdanija vodovodna mreža.	Uravnotežena količina vode, kod svih korisnika u zoni rekonstrukcije mreže. Obezbijeden pritisak vode kod krajnog korisnika koji nesmije biti manji od 1,5 bara. Efikasnije rukovođenje vodnim sistemom	60 mjeseca	DOO Komunalne djelatnosti Plav	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Uprava za vode	3.000.000,00 €	Opština Plav 10%	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Uprava za vode, Opština Plav, međunarodne i finansijske institucije, donatorske organizacije i fondacije. 90%
1.3.7. Rekonstrukcija vodozahvata „Pusta vrata“	Kvantitativno i kvalitativno poboljšanje zahvaćene vode. Osiguranje dovoljne količine vode, posebno u	Količina pročišćene vode koja se uključuje u sistem. Smanjenje fizičko-hemijskih	24 mjeseca	DOO Komunalne djelatnosti Plav	Ministarstva	120.000,00 €	Opština Plav 20%	Ministarstva, Uprava za vode, Opština Plav, međunarodne i finansijske institucije,

	periodima povećane potrošnje.	nečistoća u vodi nakon primjene prirodnog filtera i taložnika. Povećana izdašnost sistema vodosnabdijevanja tokom ljetnih mjeseci.						donatorske organizacije i fondacije. 80%
1.3.8 Izgradnja Garaža i povećanje kapaciteta na javnim parkiralištima	Unapređenje komunalne infrastrukture i bezbjednosti u saobraćaju I uspostavljen "parking servis"	Povećan broj parking mjesta za minimalno 10 % . Povećan godišnji prihod u budžetu opštine	42 mjeseca	DOO Komunalne djelatnosti Plav	Vlada CG, Direkcija za saobraćaj, Opština Plav, Međunarodne organizacije	150.000,00 €	Opština Plav 40%	Vlada CG, Direkcija za saobraćaj, Opština Plav, Međunarodne organizacije 60%

Prioritet 1.4

1.4.1 Digitalna transformacija Plava: Unapređenje dostupnosti optičkog interneta u gradskom području opštine Plav	Unapređenje kapaciteta i sposobnosti građana, lokalne uprave i MMSP za digitalnu transformaciju, Jačanje digitalne svijesti lokalne zajednice i konkurentnosti privrede.	Broj korisnika optičkog interneta, brzina i stabilnost internet veze, uticaj na lokalnu ekonomiju i razvoj poslovanja.	30 mjeseci	Opština Plav	Mrežni operateri, lokalna samouprava, Privredna komora.	100.000,00€	Opština Plav 15%	Broj korisnika partneri. 85%
1.4.7 Izrada projekta sveobuhvatne rekonstrukcije Murine	Stvaranje preduslova za unapređenje komunalne infrastrukture i bezbjednosti u saobraćaju	Projekat spreman za infrastrukturno uređenje Murine	I kvartal	Opština Plav	Vlada CG, Uprava za kapitalne projekte, Opština Plav, Međunarodne organizacije	75.000,00 €	Opština Plav 10%	Partneri 90%
1.5.1 Rekonstrukcija gradske pijace	- Realizovana rekonstrukcija lokalne pijace, na način da je energetska, sigurna i funkcionalna za korisnike. - Poboľjšani uslovi za korištenje pijace tokom cijele godine, uz obezbijedene adekvatne sanitarne i tehničke uslove.	Broj obnovljenih i funkcionalnih prostorija na pijaci (npr. prodajni prostori, hladnjače, sanitarni čvorovi). Smanjenje potrošnje energije u objektu nakon rekonstrukcije. Povećanje broja realizovanih prodajnih aktivnosti i događaja na pijaci.	II kvartal	Opština Plav	Vlada Crne Gore i Opština Plav.	1.000.000,00€	Opština Plav 5%	Vlada Crne Gore i razvojne agencije, institucije zadužene za komunalne djelatnosti iz susjednih zemalja (potencijalni partneri za projekte prekogranične saradnje), lokalne nevladine organizacije. 95%

	- Povećan broj korisnika pijace, uključujući privrednike, poljoprivrednike, zanatlije i lokalno stanovništvo, zahvaljujući boljoj organizaciji i poboljšanoj infrastrukturi.							
1.5.2 Restauracija fasada u najznačajnijim urbanim zonama grada	Unaprijedena energetska efikasnost rekonstruisanih objekata i unaprijeden javni izgled.	Broj uredenih fasada i broj rekonstruisanih zgrada u Plav. Estetsko unapređenje, poboljšanje bezbjednosti i stepena zadovoljstva posjetilaca Plava.	60 mjeseca	Opština Plav	Vlada Crne Gore i razvojne agencije, institucije zadužene za komunalne djelatnosti iz susjednih zemalja	200.000,00€	Opština Plav 50% Partneri 50%	
1.5.3 Uređenje novih zelenih površina na teritoriji opštine Plav	Izrađen katastar zelenih površina, povećan broj uredenih i održavanih zelenih površina.	Površina uredenih zelenih površina.	48 mjeseci	Opština Plav	Vlada Crne Gore i razvojne agencije, institucije zadužene za komunalne djelatnosti iz susjednih zemalja (potencijalni partneri za projekte prekogranične saradnje), lokalne nevladine organizacije.	150.000,00€	Opština Plav 20% Vlada Crne Gore i razvojne agencije, institucije zadužene za komunalne djelatnosti iz susjednih zemalja (potencijalni partneri za projekte prekogranične saradnje), lokalne nevladine organizacije. 80%	

STRATEŠKI CILJ 2: ODRŽIVI EKONOMSKI RAST I DOSTOJANSTVENA RADNA MJESTA

Prioritet 2.2

2.2.1 „Žene u poslu“: Jačanje ženskog preduzetništva i promocija rodne ravnopravnosti	Promocija rodne ravnopravnosti kroz podršku ženskom preduzetništvu, omogućavajući ženama da razviju poslovne vještine i pokrenu ili unaprijede svoja preduzeća.	Broj novoosnovanih preduzeća koja vode žene povećan za 5%	60 mjeseci	Opština Plav	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, lokalne poslovne asocijacije, nevladine organizacije, finansijske	60.000,00 €	Opština Plav 30%	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, lokalne poslovne asocijacije, nevladine
---	---	---	------------	--------------	---	-------------	------------------	---

					institucije, kao i lokalne i međunarodne razvojne agencije.			organizacije, finansijske institucije, kao i lokalne i međunarodne razvojne agencije.70%
Prioritet 2.3								
2.3.8 Hidrološka ruta	Razvoj i promocija hidrološke rute kao nove turističke ponude, čime će se obezbijediti dodatne informacije o prirodnim resursima opštine Plav i podstaći turizam, kao i edukacija građana i posjetilaca o značaju ovih resursa.	Broj posjetilaca povećan za 10%	I kvartal	LTO Plav, Opština Plav	Eko Fond, Privredna komora Crne Gore, Ministarstvo Turizma, donatorske i razvojne agencije i organizacije.	10.000,00 €	Opština Plav 10%	Eko Fond, Privredna komora Crne Gore, Ministarstvo Turizma, donatorske i razvojne agencije i organizacije. 90%
2.3.10 PazarPoint	Valorizacija istorijskog trgovinskog puta koji se koristi vijekovima, povezujući regije Peć i Plav.	Broj novih turističkih proizvoda. Broj posjetilaca. Ocjena destinacije od strane posjetilaca.	24 mjeseci	Opština Plav	EU, Vlada Crne Gore, nevladine organizacije koje se bave razvojem turizma, investitori zainteresovane za turistički razvoj, prekogranična opština Peć i organizacije za razvoj turizma, ruralnog razvoja, očuvanje životne sredine i razvoj poljoprivrede	300.000,00€	Opština Plav 10%	LTO Peć 10% Partneri 80%
2.3.11 Jačanje kapaciteta lokalne turističke organizacije	Unaprijediti operativne kapacitete TO-Plav i poboljšati usluge koje pruža lokalnim turistima i građanima. Projekat će omogućiti TO-Plav efikasnije	Povećanje broja posjetilaca TO-Plav Smanjenje troškova organizacije manifestacija Povećanje broja manifestacija i događaja u opštini Plav	36 mjeseci	LTO Plav, Opština Plav	Eko Fond, Privredna komora Crne Gore, Ministarstvo turizma, Ministarstvo sporta, Centar za kulturu, međunarodne organizacije i finansijske institucije.	150.000,00€	LTO Plav 10% Opština Plav 10%	Partneri 80%

	<p>upravljanje resursima, pružanje boljih usluga turistima i građanima, smanjenje troškova prevoza i organizacije događaja, te povećanje broja posjetilaca.</p>	<p>Mjerenje broja prevezenih turista, sportista i članova NVO organizacija Broj manifestacija organizovanih uz korišćenje bine i ozvučenja Uštede u budžetu opštine kroz smanjenje troškova iznajmljivanja opreme i prevoza</p>						
<p>23.12 Enciklopedija Plava</p>	<p>Razvoj i promocija prošlosti i sadašnjosti Plava kao nove turističke ponude, čime će se obezbijediti dodatne informacije o prirodnim resursima opštine Plav i podstaći turizam, kao i edukacija građana i posjetilaca o značaju ovih resursa.</p>	<p>Četvororojezična enciklopedija na maternjem, engleskom, njemačkom i albanskom jeziku</p>	<p>I kvartal</p>	<p>LTO Plav, Opština Plav</p>	<p>Ministarstvo Turizma</p>	<p>10.000,00 €</p>	<p>LTO 10%</p>	<p>Partneri 90%</p>
<p>23.13 Stara lipa</p>	<p>Promocija prirodnih rariteta Plava kao nove turističke ponude, čime će se obezbijediti dodatne informacije o prirodnim resursima opštine Plav i podstaći turizam, kao i edukacija građana i posjetilaca o značaju ovih resursa.</p>	<p>Uređenje prirodnog rariteta, napravljen polukružni kameni zid kako bi se zaštitila lipa i dodatno dobila na značaju.</p>	<p>I kvartal</p>	<p>Opština Plav</p>	<p>Ministarstvo Turizma</p>	<p>5.000,00 €</p>	<p>Opština Plav 10%</p>	<p>Partneri 90%</p>
<p>23.14 Džinovsko drvo</p>	<p>Promocija turističkog potencijala kao i jačanje svijesti kod građana o</p>	<p>Uređenje prirodnog rariteta, urađena markacija i</p>	<p>III kvartal</p>	<p>Opština Plav</p>	<p>Ministarstvo Turizma</p>	<p>5.000,00 €</p>	<p>Opština Plav 10%</p>	<p>Partneri 90%</p>

	zaštiti životne sredine.	foto/video material.						
2.3.15 Plavske kule i čardaci	Razvoj i promocija Plavskih kula kao nove turističke ponude, čime će se obezbijediti dodatne informacije o kulturnim resursima opštine Plav i podstaći turizam, kao i edukacija građana i posjetilaca o značaju ovih resursa.	Štampana monografija tiraž 100 knjiga	6 mjeseci	Opština Plav	Ministarstvo Turizma	5.000,00 €	Opština Plav 10%	Partneri 90%
2.3.16 Bjelajka	Bjelajka, najduži irigacioni kanal u Evropi. Markacija, čišćenje izrada foto/video materijala	Organizacija prvog planinarskog poohoda i pojačana svijest građana o lokalitetu	II kvartal	Opština Plav	Ministarstvo Turizma	5.000,00 €	Opština Plav 10%	Partneri 90%
2.4.2 Podsticajne mjere iz budžeta opštine za razvoj poljoprivrede i ruralnih područja	Povećanje poljoprivredne proizvodnje na području opštine Plav.	Broj korisnika programa. Broj registrovanih poljoprivrednih biznisa.	III kvartal	Opština Plav	Ministarstvo poljoprivrede, privreda – potencijalni otkupci poljoprivrednih proizvoda, NVO koje se bave ruralnim razvojem, investitori zainteresovani za poljoprivredu i ruralni razvoj.	35.000,00 €	Opština Plav 100%	
2.4.3 Podrška razvoju stočarstva	Povećanje stočarske proizvodnje u opštini Plav i podsticaj povećanja broja aktivnog seoskog stanovništva.	Broj stočara, količina proizvedenih i otkupljenih mesnih i mliječnih proizvoda, broj grla stoke i prihod ostvaren prodajom mesnih i mliječnih proizvoda.	56 mjeseca	Opština Plav	Ministarstvo poljoprivrede, privreda – potencijalni otkupci poljoprivrednih proizvoda, NVO koje se bave ruralnim razvojem, investitori zainteresovani za poljoprivredu i ruralni razvoj.	100.000,00€	Opština Plav 70%	Ministarstvo poljoprivrede, privreda – potencijalni otkupci poljoprivrednih proizvoda, NVO koje se bave ruralnim razvojem, investitori zainteresovani za poljoprivredu i ruralni razvoj. 30%

STRATEŠKI CILJ 3: UNAPREĐENJE I RAZVOJ DRUŠTVENIH DJELATNOSTI

Prioritet 3.2 Unapređenje zdravstvene zaštite i podrška zdravom razvoju zajednice

3.2.1. Izgradnja radiološkog odeljenja u Domu zdravlja	Proširenje kapaciteta bolnice kroz osnivanje odjela koji će pružati napredne dijagnostičke usluge. Radiološko odeljenje će omogućiti izvođenje različitih procedura, kao što su rendgensko snimanje, ultrazvuk, kompjuterska tomografija (CT), i magnetna rezonanca (MRI)	Ključni indikatori uključuju vrijeme prijema pacijenata, brzinu utvrđivanja dijagnoze, tačnost dijagnostičkih rezultata, kvalitet snimaka i izvještaja, stepen zadovoljstva pacijenata, broj ponovljenih pregleda, kao i nivo saradnje sa drugim medicinskim timovima.	24 mjeseci	JZU Dom zdravlja Dr Branko Zogović	Opština Plav, Vlada Crne Gore, Ministarstvo zdravlja	450.000,00 €	JZU Dom zdravlja Dr Branko Zogović 10%	Ministarstvo zdravlja 88% Opština Plav 2%
---	---	--	------------	------------------------------------	--	--------------	--	--

Prioritet 3.4 Jačanje kulture kao temeljne vrijednosti duhovnog, društvenog i ekonomskog razvoja

3.4.4 Sanacija Galerije JU Centra za kulturu "Husein Bašić"	Projektom se obezbjeđuje inovirana ponuda opštine Plav i Centra za kulturu i stvaranje boljeg ambijenta za održavanje manifestacija	Unaprijeđen kvalitet kulturne ponude. Povećan broj izlagača i posjetilaca.	18 mjeseci	JU Centar za kulturu "Husein Bašić"	Opština Plav, međunarodne organizacije i fondacije	300.000,00€	Opština Plav 10 % Partneri 90%	Ministarstva, Uprava za kapitalne
--	---	--	------------	-------------------------------------	--	-------------	-----------------------------------	-----------------------------------

STRATEŠKI CILJ 4: ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE I UNAPREĐENJE EKOLOŠKE ODRŽIVOSTI

Prioritet 4.1: Održivo upravljanje vodnim resursima i zaštita prirodnih resursa

4.1.1 Izrada katastra zagađivača	Katastar zagađivača ili registar ispuštanja je baza podataka o potencijalno opasnim hemijskim supstancama i/ili zagađujućim materijama koje se ispuštaju u vazduh, vodu, na zemljište ili se premiještaju sa mjesta određenog za odlaganje ili tretman	Izrađen katastar zagađivača.	III kvartal	Opština Plav	Agencija za zaštitu životne sredine, Eko fond, nevladine organizacije i razvojne agencije.	10.000,00€	Opština Plav 20%	Agencija za zaštitu životne sredine, Eko fond, nevladine organizacije i razvojne agencije 80%
-------------------------------------	--	------------------------------	-------------	--------------	--	------------	------------------	---

4.2.4 Nabavka i montaža vozila i podzemnih kontejnera za otpad	Odlaganje otpada u podzemnim kontejnerima, pripada novijem obliku odlaganja otpada. Za realizaciju ovog projekata potrebni su: podzemni kontejneri i specijalno vozilo za pražnjenje kontejnera.	Broj postavljenih kontejnera. Količina prikupljenog otpada.	III kvartal	DOO "Komunalne djelatnosti" Plav	Agencija za zaštitu životne sredine, Eko fond, Vlada CG, Opština Plav	300.000,00€	DOO "Komunalna djelatnost" 20%	Agencija za zaštitu životne sredine, Eko fond, Vlada CG 70% Opština Plav 10%
---	--	---	-------------	----------------------------------	---	-------------	--------------------------------	--

Prioritet 4.3. Poboljšanje energetske efikasnosti i korišćenja obnovljivih izvora energije

4.3.1. Zamjena vozila u posjedu Opštine ekološkim vozilima	Zamjenom vozila ekološkim rješenjima će pored smanjenja zagađenja vazduha, biti primjer svim građanima i privrednim subjektima na teritoriji opštine Plav.	Broj kupljenih vozila Broj izgrađenih stanica za električna vozila Praćenje prihoda i troškova projekta kako bi se osigurala njegova dugoročna održivost	62 mjeseci	Opština Plav	Eko fond, Ministarstvo javne uprave, međunarodni donatori	150.000,00 €	Opština Plav 15%	Eko fond, Ministarstvo javne uprave, međunarodni donatori 85%
---	--	--	------------	--------------	---	--------------	------------------	---

Prioritet 4.4: Jačanje svijesti o očuvanju životne sredine, zaštiti životinja i promovisanju održivih praksi

4.4.3 Botanička bašta Velemun	Izrada trojezične publikacije koja će obuhvatiti sve biljke koje se nalaze u botaničkoj bašti.	Broj posjetilaca.	8 mjeseci	LTO Plav	Opština Plav, Eko Fond, Privredna komora Crne Gore, Ministarstvo turizma	5.000,00€	LTO Plav 10%	Opština Plav 10% Eko Fond, Privredna komora Crne Gore, Ministarstvo turizma 80%
----------------------------------	--	-------------------	-----------	----------	--	-----------	--------------	--

SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJ 5: DOBRO UPRAVLJANJE I UČEŠĆE GRAĐANA U PROCESIMA DONOŠENJA ODLUKA

Prioritet 5.1

Uvođenje principa otvorene, efikasne i odgovorne uprave i inkluzivnog postupka donošenja javnih politika na lokalnom nivou, kao i osnaživanja saradnje lokalne uprave, građana i organizacija civilnog društva.

5.1.1 Lokalni Akcioni plan Partnerstvo za otvorenu upravu (AP POU) Opštine Plav	Razvoj reformi unutar institucija javne uprave, kako bi u saradnji sa organizacijama civilnog društva kvalitetno i efikasno odgovorile na potrebe građana.	Broj građana koji koriste e-usluge na lokalnom nivou Povećano učešće javnosti u javnim raspravama. Procenat povećanja	36 mjeseci	Opština Plav	IRI, EU, Ministarstvo javne uprave	50.000,00€	Opština Plav 20 %	IRI, EU, Ministarstvo javne uprave i donatori 80 %
--	--	---	------------	--------------	------------------------------------	------------	-------------------	--

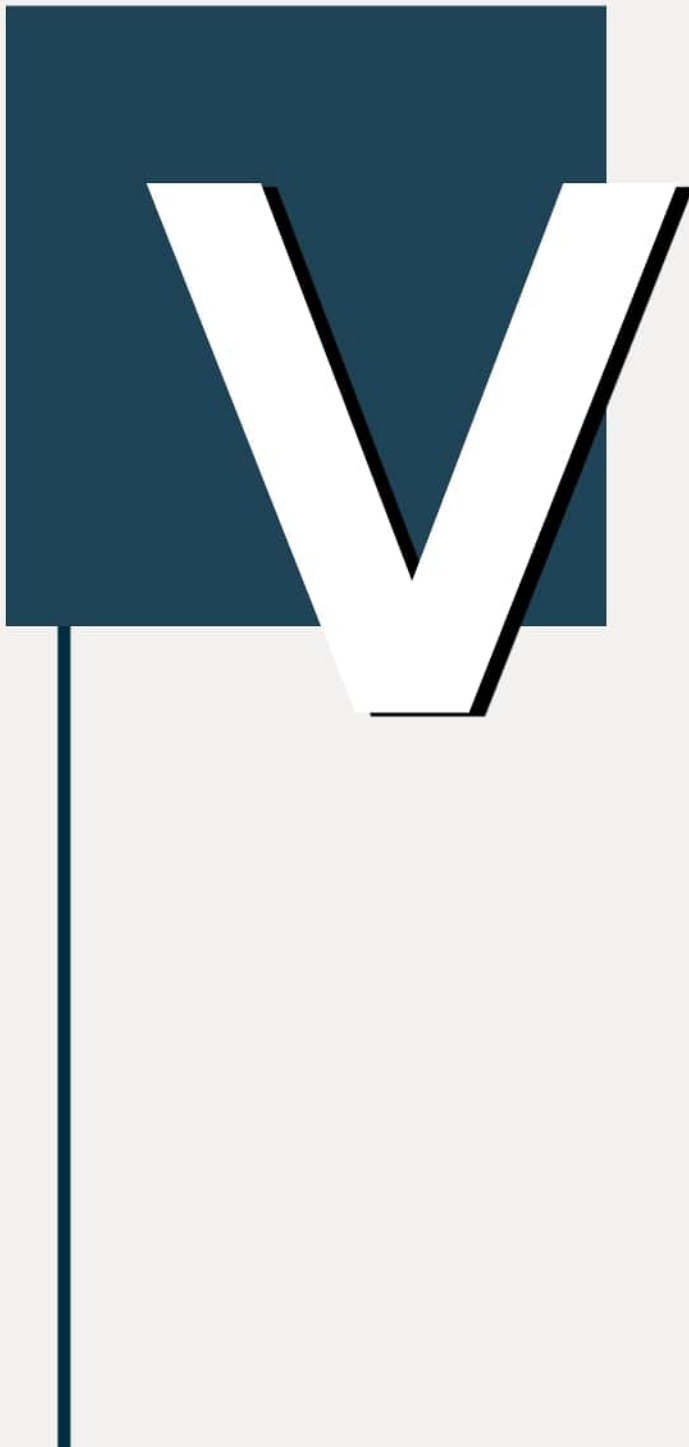
		iskorišćenosti opštinskih sredstava za razvoj ženskog preduzetništva. Broj zahtjeva za slobodan pristup informacijama obrađenih u skladu sa zakonom. Broj implementiranih mjera u okviru lokalnog sistema zelene javne uprave. Procenat smanjenja potrošnje energije i papira u opštinskoj administraciji kao rezultat uvođenja zelenih politika.						
--	--	---	--	--	--	--	--	--

Prioritet 5.2 Održivo upravljanje javnom imovinom

5.2.1 Uspostavljanje sistema upravljanja opštinskom imovinom	Popis i regulisanje pravnog statusa opštinske imovine kao i izradu registra opštinske imovine sa njenom procijenjenom vrijednošću.	Efikasnije upravljanje imovinom i povećanje prihoda Opštine Plav.	20 mjeseci	Opština Plav	Ministarstvo prostornog planiranja, Uprava za katastar i državnu imovinu, javne ustanove čiji je osnivač Opština Plav	50.000,00 €	Opština Plav 10 %	Zajednice Opština 90%
---	--	---	------------	--------------	---	-------------	-------------------	-----------------------

PRAĆENJE I PROCJENA SPROVOĐENJA STRATEŠKOG PLANA RAZVOJA (MONITORING)

V PRAĆENJE I PROCJENA SPROVOĐENJA STRATEŠKOG PLANA RAZVOJA (MONITORING)

U cilju uspješne realizacije Strateškog plana razvoja opštine Plav, lokalna uprava će uspostaviti mehanizam monitoringa koji obuhvata praćenje implementacije projekata i godišnje izvještavanje o realizaciji Akcionog plana uz ocjenu ostvarivanja rezultata i procjenu efekata.

Monitoring će biti zasnovan na prikupljanju relevantnih informacija za svaki projekat pojedinačno, i to: procesnih indikatora (faza u kojoj se nalazi realizacija projekta), finansijskih indikatora (opredijeljena i realizovana sredstva za projekte čija realizacija je u toku) i fizičkih indikatora (podaci o uspješnosti i rezultatima za svaki projekat uz definisanu polaznu osnovu i planirane rezultate kao i izvore provjere).

Za prikupljanje podataka biće zaduženi rukovodioci projekata, odnosno nadležne institucije, u saradnji sa partnerima koji učestvuju u sprovođenju projekata. Rukovodioci projekata će podatke o učincima, rezultatima, procesnim i finansijskim indikatorima izvještavati Koordinatora, koji će objedinjavati podatke za potrebe pripreme godišnjeg izvještaja.

Koordinator, u saradnji sa Radnom grupom, će pripremiti godišnji izvještaj i dostaviti ga Konsultativnoj grupi, Skupštini opštine i Ministarstvu ekonomskog razvoja.

U skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju („Sl.CG”, br. 20/2011, 26/2011, 20/2015 i 47/2019), jedinica lokalne samouprave dužna je da pripremi i dostavi Ministarstvu godišnji izvještaj o sprovođenju strateškog plana, najkasnije do 30. aprila tekuće za prethodnu godinu.

Završni izvještaj o realizaciji Strateškog plana razvoja, koji se priprema nakon isteka plana, pored navedenih informacija u godišnjem planu, sadrži i osvrt na ostvarenost definisanih ciljeva.

U cilju praćenja uspješnosti ostvarenosti ciljeva lokalna uprava će izvršiti kontrolu uspješnosti ostvarivanja definisanih ciljeva nakon 2032. godine. U skladu sa ostvarenim rezultatima, izvršiće se revizija i dopuna liste planiranih projekata, ukoliko se za tim ukaže opravdana potreba, posebno nakon izrade planskih dokumenata za pojedinačne oblasti.

ANEKSI

VI ANEKSI

Aneks 1: Podaci o razvijenosti i konkurentnosti opštine Plav

	2012-2014		2015-2017		2019-2021	
	Vrijednost	Rang	Vrijednost	Rang	Vrijednost	Rang
A. POSLOVNO OKRUŽENJE						
DEMOGRAFIJA, ZDRAVLJE, KULTURA						
Broj stanovnika	13108	15	8628	15	8191	16
Udio stanovništva 25-64 u populaciji (%)	48.34	21	47.55	23	47.55	24
Udio stanovništva 0-25 u populaciji (%)	38.39	2	39.47	3	39.47	4
Migracijski saldo (unutrašnje migracije) - udio u populaciji (%)	-0.38	9	-0.96	20	-0.79	17
Vitalni indeks (živorodeni/umrli)	1.01	11	1.31	5	0.78	6
Korisnici gradskih biblioteka per capita (na 1000 stanovnika)	64.08	3	162.26	1	154.32	1
Broj NVO per capita (na 1000 stanovnika)	4.96	9	10.78	3	14.65	2
Doktori medicine per capita (na 1000 stanovnika)	1.37	11	2.43	11	2.56	9
Stomatolozi per capita (na 1000 stanovnika)	n/a	n/a	0.93	11	0.85	13
Farmaceuti per capita (na 1000 stanovnika)	0.53	6	0.93	6	1.10	6
OBRAZOVANJE						
Udio osoba sa srednjom školom u populaciji 15+godina (%)	40.14	20	40.76	20	40.76	21
Udio osoba s višom školom u populaciji 15+godina (%)	3.69	18	3.60	19	3.60	20
Udio osoba s visokom školom u populaciji 15+godina (%)	5.43	17	5.47	17	5.47	18
Uključenost u predškolsko obrazovanje /populacija 0-4 godine (%)	18.44	15	26.98	20	32.79	18
Uključenost u predškolsko obrazovanje - dinamika (3 god)	82.92	21	104.82	13	97.17	20
Udio upisanih studenata u stanovništvu 20-24godine (%)	n/a	n/a	32.43	19	29.29	18

Upisani studenti - dinamika (3 god)	82.92	21	86.38	22	108.10	2
Udio diplomiranih studenata u stanovništvu 20-24 godine (%)	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
Diplomirani studenti - dinamika (3 god)	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
Broj diplomiranih na 100 upisanih studenata	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
Odnos diplomiranih i upisanih studenata -dinamika (3 god)	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
Usklađenost školskih programa sa potrebama tržišta	2.84	6	2.98	5	4.07	1
Kvalitet obrazovanja iz oblasti prirodnih nauka	2.84	11	3.12	13	4.23	1
Kvalitet obrazovanja iz oblasti tehničkih nauka	2.97	12	3.16	12	4.4	1
Kvalitet obrazovanja iz oblasti društvenih nauka	3.38	6	3.26	11	4.03	1
Digitalne vještine aktivnog stanovništva	n/a	n/a	n/a	n/a	4.13	3
OSNOVNA INFRASTRUKTURA I JAVNI SEKTOR						
Državni putevi - gustina (dužina na 100km ² površine)	11.93	15	14.92	7	15.12	10
Lokalni putevi - gustina (dužina na 100km ² površine)	49.49	16	62.80	15	81.20	9
Asfaltiranost lokalnih puteva (%)	33.89	15	43.08	13	32.30	23
Ukupna količina sakupljenog otpada per capita (t)	0.13	2	n/a	n/a	0.08	4
Porezi na imovinu per capita (Eur)	12.73	16	23.31	15	39.64	15
Porez na imovinu dinamika (3 god)	132.06	1	113.29	10	137.11	2
Udio pomoći u ukupnim prihodima LS (%)	57.89	18	31.84	10	37.17	13
Učešće kapitalnog bužeta u ukupnom budžetu LS (%)	6.44	18	14.09	13	19.12	14
Stopa prireza (%)	13.00	1	13	1	13.00	2
Optuženi punoljetni počinioci krivičnih djela percapita (na 1000 stanovnika)	5.49	4	4.52	5	7.55	9
Broj sudija zaduženih na predmetima u osnovnim sudovima per capita (na 1000 stanovnika)	0.15	21	0.24	10	0.16	23
Broj riješenih predmeta po sudiji	382.50	9	461.33	6	894.50	2
Broj neriješenih zemljišno knjižnih predmeta percapita (na 1000 stanovnika)	0.99	7	9.99	18	0.00	1
Selektivno prikupljanje otpada	2.00	16	2.76	13	2.00	22

Ukupan kvalitet infrastrukture	2.66	9	2.87	15	4.00	3
Kvalitet snabdijevanja el.energijom	2.94	16	3.43	16	4.37	5
Kvalitet snabdijevanja vodom	2.81	16	3.57	16	4.53	2
Prostorno planska dokumentacija	2.50	17	2.93	14	3.67	4
Atraktivnost privrednih zona za poslovanje	2.38	19	3.06	11	3.83	10
Sprovođenje ekoloških propisa	3.03	2	2.51	14	4.23	3
Prisutnost sive ekonomije	3.22	6	3.32	15	2.83	12
Ažurnost lokalne administracije	3.06	9	3.00	12	4.10	2
Transparentost rada lokalne uprave	3.25	3	3.04	14	3.93	2
Zaštita vlasničkih prava	3.09	5	3.12	11	3.40	8
Pouzdanost policijske zaštite	3.33	10	3.18	19	3.93	2
Zastupljenost korupcije	3.22	9	3.26	9	2.53	6
Kvalitet usluga privrednih društava u vlasništvu jedinice lokalne samouprave	n/a	n/a	n/a	n/a	3.80	2
Dostupnost elektronskih usluga JLS	n/a	n/a	n/a	n/a	2.83	10
Učinak lokalne administracije	n/a	n/a	n/a	n/a	3.83	2
POSLOVNA INFRASTRUKTURA						
Registrovana lična vozila per capita (na 100 stanovnika)	15.03	19	20.35	17	22.98	18
Registrovana teretna i radna vozila per capita (na100 stanovnika)	0.63	21	0.94	22	1.39	22
Cijena vode i kanalizacije (Eur/m ³)	0.75	2	1.13	3	3.48	23
Broj stanovnika na jednu telefonsku liniju	4.49	10	4.97	10	5.27	12
Broj stanovnika na jedan internet priključak (širokopolasni internet)	9.72	10	8.52	13	6.39	17
Površina privrednih zona per capita (m ² po stanovniku)	n/a	n/a	0.61	21	0.00	12
Površina poljoprivrednog zemljišta per capita (ha po stanovniku)	1.88	7	1.96	7	3.01	6
Učešće obradivog zemljišta u ukupnom poljoprivrednom zemljištu (%)	33.15	13	33.15	14	33.15	15
Broj banaka (filijale, poslovnice, šalteri) per capita(na 1000 stanovnika)	0.23	18	0.35	13	0.12	23
Saradnja preduzeća i srednjih škola	3.02	4	2.77	15	3.63	3
Razvijenost finansijskog tržišta	2.88	17	3.30	13	4.13	6
Programi podrške lokalne uprave	3.02	2	2.80	13	4.30	2

Konkurencija na lokalnom tržištu	2.78	18	3.28	16	3.50	8
Postojanje lokalnih dobavljača	2.58	12	3.07	7	4.00	4
Kvalitet lokalnih dobavljača	2.67	13	3.16	8	4.20	4
Poslovne asocijacije	2.91	4	2.64	13	1.77	18
B. POSLOVNI SEKTOR						
INVESTICIJE I PREDUZETNIČKA DINAMIKA						
Aktivna privredna preduzeća - dinamika (3 god)	106.07	9	94.69	22	104.75	9
Zapošljeni u aktivnim privrednim preduzećima - dinamika (3 god)	98.60	15	85.52	22	105.80	4
Preduzetnici - dinamika (3 god)	99.76	14	98.88	11	105.73	4
Zapošljeni kod preduzetnika - dinamika (3 god)	97.27	12	98.69	13	107.53	8
Broj blokiranih računa privrednih preduzeća - dinamika (3 god)	101.46	1	102.54	4	79.10	3
Promjena vrijednosti dugotrajne imovine per capita	-111.43	20	-98.12	20	20	16
Promjena vrijednosti dugotrajne imovine u ukupnim prihodima (%)	-13.80	21	-9.25	21	21	8
Stambena gradnja per capita (m ² na 1000 stanovnika)	83.92	18	n/a	n/a	n/a	n/a
Kapital i rezerve/pasiva	0.38	17	0.35	17	0.44	6
Broj MSP-a per capita - dinamika (3 god)	106.07	9	100.75	17	107.49	5
Broj izdatih građevinskih dozvola per capita (na 1000 stanovnika)	6.33	1	2.09	14	0.49	21
Broj naknada po privrednom društvu/preduzetniku	n/a	n/a	n/a	n/a	0.06	9
Broj komunalnih i administrativnih taksi po privrednom društvu/preduzetniku	n/a	n/a	n/a	n/a	0.00	9
Broj poreza, prireza i doprinosa po privrednom društvu / preduzetniku	n/a	n/a	n/a	n/a	0.06	10
Iznos naknada za komunalno opremanje građevinskog zemljišta po privrednom društvu (u EUR)	n/a	n/a	n/a	n/a	60.07	19
Ulaganje preduzeća u istraživanje i razvoj	2.09	16	2.81	12	3.57	5
Tehnološka razvijenost preduzeća	2.66	13	3.07	15	3.93	5
Inovacijski kapacitet	2.66	9	3.02	14	3.93	5
Korišćenje modernih tehnologija	3.00	11	3.22	16	4.10	2

Ulaganje u obrazovanje u preduzeću	2.78	9	2.85	13	4.07	4
RAZVIJENOST PREDUZETNIŠTVA						
Aktivna privredna preduzeća per capita (na 1000 stanovnika)	6.18	21	9.04	21	15.14	21
Preduzetnici per capita (na 1000 stanovnika)	16.02	12	20.28	6	24.29	3
Aktivna pravna lica u prerađivačkoj industriji per capita (na 1000 stanovnika)	0.53	20	0.81	21	0.98	23
Udio prerađivačke industrije u zapošljenosti (%)	3.77	19	2.21	21	3.28	23
Broj zaposlenih u MSP per capita (na 100 stanovnika)	5.06	21	2.69	21	3.88	22
Ukupni prihodi MSP per capita (000 Eur)	0.59	21	0.76	20	0.80	20
Udio ukupne dobiti ili gubitka u ukupnim prihodima (%)	0.15	6	-12.41	22	-4.62	21
Ukupni prihodi MSP po zapošljenom u MSP (000 Eur)	11.63	19	28.10	15	20.56	22
Troškovi zapošljenih MSP po zapošljenom u MSP (000 Eur)	2.67	15	3.46	10	4.45	11
Ukupni prihodi / stanje imovine	0.85	2	0.92	5	0.53	11
Broj MSP per capita (na 1000 stanovnika)	6.18	21	7.77	22	14.53	20
Stopa prinosa na ukupnu aktivu (%)	0.12	6	-11.45	22	-2.44	21
Koeficijent likvidnosti II	0.49	17	0.53	21	0.48	22
Racio zaduženosti	0.61	17	0.54	17	0.79	7
EKONOMSKI REZULTATI - NIVO						
Ukupni prihodi privrednih preduzeća per capita (000 Eur)	0.59	21	0.94	20	0.90	22
Zapošljenost u privrednim preduzećima per capita (na 100 stanovnika)	5.06	21	2.62	21	4.47	22
Bruto plata po zapošljenom (Eur)	645.00	14	730	11	805	6
Broj zapošljenih per capita (na 100 stanovnika)	9.68	21	9.90	22	18.67	19
Nezapošljene osobe/stanovništvo 25-64 (%)	9.09	7	34.73	19	50.00	24
Udio nezapošljenih sa završenom višom školom u ukupnoj nezapošljenosti (%)	3.47	16	3.59	4	2.22	4
Udio nezapošljenih sa završenom visokom školom u ukupnoj nezapošljenosti (%)	26.56	13	6.13	5	5.65	6

Udio nezapošljenih od 15 do 24 godine u ukupnom broju nezapošljenih (%)	32.29	21	15.90	20	12.64	18
Udio nezapošljenih starijih od 50 godina u ukupnom broju nezapošljenih (%)	28.99	12	28.44	6	33.35	15
Udio korisnika novčane naknade za nezapošljenost u ukupno nezapošljenima (%)	24.48	10	17.81	13	26.86	19
Zapošljeni s evidencije / novoprijavljeni - stanje (%)	13.72	13	9.13	22	31.21	15
Zapošljeni s evidencije / ukupno nezapošljeni - stanje (%)	11.46	13	7.13	22	9.31	22
Traženi radnici / nezapošlleni (%)	45.14	10	9.95	19	8.43	22
Nezapošljeni 12 mjeseci i više / ukupno nezapošljeni - stanje (%)	51.74	6	34.39	2	75.03	22
Porez na dohodak per capita	69.45	21	115.38	19	131.65	21
Porez na dobit per capita	1.35	21	1.56	22	3.42	22
Prerez porezu na dohodak per capita (EUR)	n/a	n/a	n/a	n/a	14.08	20
Prihod od naknada per capita (EUR)	n/a	n/a	n/a	n/a	43.23	14
Prihodi od lokalnih i komunalnih i administrativnih такси per capita (EUR)	n/a	n/a	n/a	n/a	2.67	10
Ostali prihodi JLS bez transfera iz budžeta CG I ostalih pomoći per capita (EUR)	n/a	n/a	n/a	n/a	380.30	14
Otplata duga (glavnica i kamata) kao % tekućih prihoda iz prethodne godine	n/a	n/a	n/a	n/a	28.93	7
Turistička noćenja per capita	0.22	13	0.41	17	1.10	13
EKONOMSKI REZULTATI - DINAMIKA						
Ukupni prihodi preduzeća - dinamika (3 god)	99.35	12	113.35	7	93.43	20
Zaposlenost u privrednim preduzećima - dinamika (3 god)	98.60	15	2.62	21	105.80	3
Bruto plate po zaposljenom - dinamika (3 god)	100.55	15	107.30	2	103.60	6
Prosječan broj zaposljenih ukupno - dinamika (3god)	104.46	3	97.42	22	104.39	1
Nezaposlena lica - dinamika (3 god)	127.20	21	167.02	22	112.40	7
Zapošljeni s evidencije / novoprijavljeni - dinamika(3 god)	375.53	1	67.46	22	107.14	4
Zapošljeni s evidencije - dinamika (3 god)	347.37	1	114.38	2	114.99	8

Traženi radnici (slobodna radna mjesta) - dinamika (3 god)	133.45	1	77.25	22	84.15	17
Nezapošljene osobe 12 mjeseci i više - dinamika (3 god)	116.65	19	141.70	19	111.03	4
Porez na dohodak - dinamika (2 god)	102.69	14	104.83	6	101.84	14
Porez na dobit - dinamika (3 god)	114.17	9	68.27	22	67.76	24
Prihodi JLS bez pomoći per capita (3 god)	n/a	n/a	n/a	n/a	106.57	9
Prihodi od naknada - dinamika (3 godine)	n/a	n/a	n/a	n/a	113.23	8
Prihodi od lokalnih i komunalnih i administrativnih taksi - dinamika (3 godine)	n/a	n/a	n/a	n/a	85.00	9
Ostali prihodi JLS bez transfera iz budžeta CG i ostalih pomoći per capita - dinamika (3 god)	62.62	21	198.54	2	135.87	6
Turistička noćenja - dinamika (3 god)	116.76	2	117.86	13	81.36	12

Dizajn i prijelom teksta
Arlinda Ćari

S
T
R
A
T
E

